

सासनवंसो
शासनवंस
शासनवंश

पालि भासाय लेखको
पञ्जा सामि

सिरिकविधजमहा धम्मराजाधिराजगुरु
मरम्म रट्ठ

सक्कराजे तेविसाधिके द्विसतेच सहस्से च
पुण्णमायं मिगसिरस्स

भाय् ह्यूम्ह

मिक्षुणी सुजाता शाक्य

गौतमी भिक्षुणी विहार

लुम्बिनी, नेपाल

ने.सं. ११३७ जलाश्व काया: अष्टमी

सासनवंसो
ज्ञासनवंस
शासनवंश

मूल पालि भायया च्चमि
प्रज्ञा स्वामी
श्री कविध्वजमहाधर्मराजाधिराजगुरु
वर्मा राष्ट्र
शक्र सम्वत् : १२२३ (1861 A.D.)
मिलापुन्ही
भाय द्यूमह
भिक्षुणी सुजाता शाक्य
गौतमी भिक्षुणी विहार
लुम्बिनी नेपाल

प्रकाशक
श्रीमती केशरी लक्ष्मी कंसाकार
जमल येँ

बुद्ध सम्वत् २५३१
नेपाल सम्वत् १९३७

विक्रम सम्वत् २०७४
इंशवी सम्वत् २०१७

पुफ रिडर :

मदन रत्न मानन्धर

यें

थाकू :

आइडियल प्रिन्टिङ्ग प्रेस

ग्वाको यल, ५५३०५२२

न्हापांगु संस्करण :

१००० प्रति (द्वःछिगू)

मू : अमूल्य

यःगु खँ

थुगु 'सासन वंसो' पालि भाय्या सफू सन् २००० सालं इगतपुरय धम्मगिरी पालि स्थंननावलय् अनया परियत्ति विभागया संचालक डा. सारदा संघवीज्युं फोटोकपि (फैरोक्स) लिंकया बियादीगु खः । तर उवलय् अनुवाद मयाना लिपा सन् २०१३ सालं ग्लोवल पागोडाय् वंश सफूत अनुवाद यायेत निमन्त्रणा याःगुलिं अन दच्छि च्वनाः 'धूप वंसो' व 'सासनवंसो' सफू निगू हिन्दी भासं अनुवाद यानागु जुल ।

थुगु 'सासन वंसो' सफू पालि भासं वाहेक मेमेगु भासं सुनानं अनुवाद यानातःगु मदुगु जुयाच्वन । थुगु सफूया च्वमि स्थविर पञ्जासामिसिरी कविधजमहाधम्मराजाधिराजगुरु खः । वसपोल कलि सम्बत् १२०८ दय् जुजु जूम्ह सिरी पवरादित्य विजयानन्तयसमहाधम्मराजाधिराजाया संघराज गुरु त्रेय्य धम्माभिवंसिसिरी पवरालङ्कार धम्मसेनापतिमहाधम्म राजाधिराजगुरुस्थविरया शिष्य खः । वसपोलं आपालं सफूत च्वयाविज्यागु दु ।

१. वसपोलं उपसम्पदा प्राप्त यानाः न्यादं लिपा 'सदृत्थभेद चिन्तना' नांगु सफूया 'गण्ठपदत्थवण्णना' वरमां भासं च्वयाविज्यात ।
२. उपसम्पदां फिदं लिपा 'अभिधानप्पदीपिकासंवण्णना'या अर्थ वरमां भासं अनुवाद यानाविज्यात ।
३. धमंराजाया अग्रमहेसिं प्रार्थना याःगुलिं 'सील कथा' व 'उपायकथा' नांगु सफूत च्वयाविज्यात ।
४. जुजुया आचार्य जुयाच्वंम्ह दिसापामोक्ष धयाम्ह उपासकं प्रार्थना याःगुलिं 'आपत्ति विनिच्छय' नांगु सफू च्वयाविज्यात ।
५. संघराजा 'त्रेय्यधम्मभिवंसिसिरीपवरालंकार धम्मसेनापतिमहाधम्मराजाधिराज गुरु' स्थविरयात जुजु 'त्रेय्यधम्मभिमणिदरजाणकित्तिसिरी घज धम्मसेनापति महाधम्मराजाधिराज गुरु' धयागु स्वक्वःगु पदवी बिया भिक्षु संघया न सकल राष्ट्रवासी पिनि न प्रमुख स्थानय् तल । वसपोल राज गुरु उत्साहित याना विज्यागुलिं 'नागराजुपत्ति कथा', 'वोहरात्थभेद', 'विवादविनिच्छय', सफूत च्वयाविज्यात ।

६. पञ्चजम्बुगाया अधिकारी लेखक अमात्य व आरोचन लेखक मन्त्री निम्हसिन प्रार्थना याःगुलिं राज 'सेवक दीपनी' ग्रन्थ च्वयाबिज्यात ।
७. दीघनावानगरया अधिकारी महामन्त्री प्रार्थना याःगुलिं निरय कथा दीपक ग्रन्थ च्वयाबिज्यात ।
८. सीलालेड्डु नाम्हे उपासकं प्रार्थना याःगुलिं 'उपोसथविनिच्छय' नांगु ग्रन्थ च्वयाबिज्यात ।
९. आपाल श्रोतागणपिन्सं प्रार्थना याःगुलिं 'सदनीति' या संवण्णना पालिभासं च्वयाबिज्यात ।

वसपोल अरान्त राष्ट्र वमांयाम्हे जूगुलिं वमांयात महत्त्व वीगु ला जु हे जुल । अशोक महाराजां धर्मदूतपिं छवयाः गुंगू राष्ट्रय धर्म प्रचार याके छवःगु मध्यय नं अपरन्त आदि थाय वमांय हे अन्तगत यानातःगु खनेदु । तम्बदीप (श्रीलका) व अपरान्त राष्ट्र वाहेक मेमेगु थामय्या वर्णन संक्षिप्त जक याना बिज्यात । उकिया कारणं नं थुगु सफू मेमेगु भासं अनुवाद मज्जूगु जडमाः धकाः मनी तथा । अशोक जुज्या इलय फिच्यागू मछि निकाय भेद दु । धृपिं निकायत मध्यय थुगु सफुती 'धेरवाद' छगूयात हे जक महत्त्व वियाः मेगु सर्वास्तिवाद, धर्मगुप्तिक निकायत लोकय उलिमछि तःचलाय जूसा नं च्वामजु ल्याखय तथा विमज्याः ।

जितः अनुवाद यायेतः व्युगु 'सामनवसो' सफू वु सं. २५०५, इ सं १९६१, वि.सं. २०१७ दय नवनालन्दा महाविहार नालन्दा पटनां प्रकाशित यानातःगु खः । सफुया प्रधान संसोधक प्रो. एस. मुखर्जी व संसोधक डा. च.मिं उपासक (C.S. Upasak MA, Ph.D (London) पाखें अंग्रेजी भास ककुलामय थक अध्ययन यानाः च्वयादीगु थुगु सफुया भूमिका व परिचय उल्लेख यायेगु उचित ताया ।

वयकलं भूमिकाय थुकथ च्वयादीगु दु -

"ब्रिटिश म्यूजिमय सन् १८९७ स मुर्गभ्रत यानातःगु निश्चा ल्हातं च्वयातःगु ताडपत्र सफुया आधारय Dr. Mabel H. Bode पाखें संसोधित रोमण लिपिया 'सामन वसो' सफू Pali Text Society, लण्डन पाखें प्रकाशित सफू खः । ताकाल तक थुगु सफू छापय मजू । नव नालन्दा महाविहार (The Nalanda Institute of Buddhist Studies and Pali) पाखें उपलब्ध जुम्बः पालि भाय्या सफूत देवनागरि लिपी हयेगु प्रस्ताव तल । थुगु उपलब्ध जूगु 'सामनवसो'

सफू चा नालन्दा इन्टिच्युटया योजनाया छगू भाग खः । जिमिसं रोमन लिपि सफूया आधार कया तर शिर्षक, उपशिर्षक, विराम चिन्ह थःगु हे छ्यला । सफू अप्वः उपयोगी व क्रमानुसारी जुड्केगु विचारं खः । जिमिसं सिधय् सिधय् रोमन सफूया पृष्ठ संख्या उल्लेख यानागु दु ।”

थुगु नेपालभाषाया 'शासन वंश' य् पाली पृष्ठ संख्या व रोमन पृष्ठ संख्या क्वय् पाखे उल्लेख याना ।

सफूया परिचय वयकलं थुकथं च्वयादीगु दु । -

सासनवंसो' नामं छगू धार्मिक इतिहास कनाच्चन, गुकिं बुद्धधर्मया विकास व अभिवृद्धिया ल्याःचाः वियाच्चन । थ्व त्रिपिटकय् दुमथ्याःगु (ग्रन्थन्तर) साहित्य वर्माया जुजु मिं-डुं-मिं या उपाध्याय नं राजगुरु नं । अतिकं हितैषी जुजु पञ्जासामि भन्ते । थुगु सफूया पेज ११८) यात 'सिरि कवि धजमहाधम्मराजगुरु पदवी नं लःल्लाना विज्यात ।

थुगु सफू व्वनाः स्वयेवलय् वसपोलयाके भारत व श्रीलंकाया ज्ञान प्रत्यक्षं खनेदु । वसपोलं एकीकरणया नितिं उदाहरण स्वरूप छ्यला विज्यात । थुगु 'सासन वंसो' सफू कलि सम्बत् १२२३ दंय् (1861 A.D.) भिगसार मासया पुन्ही खुन्हु क्वचायेका विज्यात ।

'सासनवंसो' थौकन्हय्या पालि कार्यं' व थुकिया श्रोत पालि ग्रन्थ व वर्माया परम्परा पाखे पिज्वःगु खः । पालि अट्ठकथात, श्रीलंकाया इतिहास - दीपवंस, व समन्तपासादिका (विनय अट्ठकथा) वर्माया राजवंस व जुजु धर्मचेति (1474 A.D.) या कल्याणी शिलालेखत (I.A. Vol XXI, P. 363) पाखें छ्यलाविज्याःगु छुं श्रोतत खः । पोरण (पुलांगु इतिहास) ग्रन्थत नं उल्लेख यानातःगु दु । महावंसया गाथात, शब्द सः, अक्षर सः न्यथनातःगु दु । भतीचा उखें थुखेंया गाथात वाहेक सम्पूर्ण सफू गद्य कथं च्वयाविज्याःगु खः । “सफूया संरचना बुद्धघोष व वसपोलया उत्तराधिकारी परम्परायागु खनेदु” धकाः Mabel Bode² नं धयादिल, उकिं भाय् सम्बन्धी छुं विशेषता कियाः क्यने फइमखु । अट्ठकथालय् भाय् गुलि स्पष्ट, गम्भीर, शान्त खनेदुगु खः उलि हयेगुली च्वमिजु युकी समर्थं मजू । गुबलें गुबलें वाक्य शैली कमजोर व लेखन पद्धति क्वत्प्यंगु

1 M. Bode : Sasanavamsa Introduction P. 10; B.C. Law Introduction Pix : Winternitz. A History of Indian Literature. Vol 11. P. 219

2 M. Bode : Sasanavamsa P. 10; also cf Winternitz. A History of Indian Literature. Vol 11. P. 219

खनेदु । 'वर्मा भाय्या खंभवः खंभाय पालि भासाय हिलेतः वर्मी च्वमिजुयात थाकुक च्वयमाःगुलिं नं भाय वुलसे ख्युंसेच्चं³ धकाः Mabel Bode जु ध्वाथुइकादिल ।

सफू पुइकेवं हे वुद्धवन्दना गाथा, अनं लिपा विषय सूची शिषंक गुकिं गुंगू देशया सूची वइ । थुपिं देशत खः - सिंहल, सुवण्ण भूमि, योनक, वनवासी, अपरन्त, काश्मिर गन्धार, महिसक, महारटठ व चीन । गुंगू राष्ट्रय वुद्ध धर्मया इतिहास वर्णन भवःलाकादीगु खनेदु । तर वास्तविक खं छु धाःसा स्वव्य निव्वः (लगभग ६५५) सफू अपरन्त राष्ट्र छगूली हे जक समर्पित जुल । थ्व अजूचाय्माःगु खं मखु, च्वमिजु थः नं अपरन्त राष्ट्रयाम्ह जूगुलिं वसपोलया थःगु देशया ज्ञान व विश्वास दइगु निश्चित हे जुल । मेमेगु देशया धर्म इतिहास विवरण आपालं आपाः छातिकांत यानाः त्वाःल्हाना तल । वनवासी, कश्मीर - गन्धार, महिसक व चीनया धार्मिक इतिहास वर्णन आसांछाक कच्चा नक्सा जक क्रियातःगु थें च्वं । महिसकया इतिहास वर्णन खुध्वः न्हेध्वलं जक न्यव्वया तल, वरु महारटठ व चीनया छगू-निगू पाना जक जाः ।

न्हापांगु परिच्छेदय वुद्ध जीवनीया नक्सा व स्वंगू वौद्ध सम्मेलनया विवरण लिखत । न्हापांगु वौद्ध सम्मेलन अजातशत्रु जुजु जुयाः च्यादं लिपा राजगृहलय जुल । स्वंगूगु वौद्ध सम्मेलन सिधयेकाः मोगगलिपुत्त तिस्स स्थविरपाखें गुंगू जःखः राष्ट्रय धर्म दूतपिं छवत, थुपिं गुंगू राष्ट्र मध्यय न्यागू राष्ट्रत भारत-चीन क्षेत्रय लाः । थुगु परिच्छेद 'स्थविरपिनि परम्परा' वर्णनं क्वचाःगु जुल । च्वमिजुया वर्णन समन्तपासादिका परिवार पालिइ उल्लेख जुयाच्चंगुली आधारित जुल । (थुकी पेज १३) ।

निगूगु परिच्छेद सिंहल द्विपया धार्मिक इतिहासलिसे सम्बन्धित जुल । थुकी वुद्ध थःगु जीवनकालय स्वस्वःतक सिंहल द्वीपय विज्याःगु उल्लेख जुयाच्चन⁴ । इट्टिय, उत्तिय, सम्बल व भइसाल थुपिं प्यम्ह भिक्षुपिं नाप महामहिंद थ्यंकः विज्यागु व सिंहल जुजु देवानमिय तिस्स लिसे जूगु खंल्हावल्हा छुं भचा ताःहायेक वर्णन याना विज्यात ।(थुकी पेज १५) ।

महान अर्थकथाचार्य वुद्धघोषया जीवनी नं वर्णन याना विज्यात । अटठकथा, महाटिका, अनु-मधु-लक्खण-गण्ठ, वंस साहित्य मोगल्लान व्याकरण थें जाःगु च्वन्त्याःगु सफूया न्याःचाः न्यव्वया थुगु परिच्छेद क्वचाल ।

थ्वयां ल्युया परिच्छेदय सुवण्ण भूमीया शासन इतिहासया वर्णन जुल ।

3 M. Bode : Sasanavamsa P. 10 Vol 11. P. 219

4 Cf. Mahavamsa Ch. I: Thupavamsa ch XI.

शासन वंशकथं सुवर्ण भूमियात् सुधम्मपुर (थुकी पेज ११) नं धाइगु जुयाच्चन; उवल्य मेमेपिन्सं हरिभुञ्जरट्ट व गुलिसिन सियामरट्ट (पेज ३१, पेज ११)^५ धयाच्चन ।

प्यक्वःगु, न्याक्वःगु, खुक्वःगु व न्हेक्वःगु धर्मया पलिस्था छु भतिचा ताःहाकय्क छलफल यानातःगु दु; न्यायावलें सिंहलया स्थविरपिनिगु त्वहालिं धर्म पलिस्था जूगु प्रमाणित यानातल । थुगु वर्ण नं सुवर्ण भूमि व सिंहलया संघपिनि दथ्वी घनिष्ठ सम्बन्ध दुगु प्रत्यक्षं खनेदु ।

प्यंगूगु परिच्छेद योनक राष्ट्र्य^६ धार्मिक इतिहासय् समर्पित जुल । योनक राष्ट्रयात् हरिभुञ्ज (थुकी पेज ४१)^७ व 'ज-म-यि' (थुकी पेज १२) नं धयातल ।

थुगु सफुति चीनपाखें राष्ट्र्य हमला याःगु नं उल्लेख याना विज्यात् । विदेशी आक्रमणं वृद्ध धर्मय् अतिकं प्रभावित जूगु अनुमान धर्मसंगत जू । च्वमिजुं निम्न वौद्ध भिक्षुपिं श्रीलंकाय् शरण कायेत देश त्वःताः वःगु नं उल्लेख यानाविज्यात् ।

न्यागूगु परिच्छेदय् वनवासीया धार्मिक इतिहास वर्णन जुल । च्वमिजुया धापूकथं वृद्ध परिनिर्वाणं सच्छि दं लिपा न्हेम्ह व्यक्तिपिन्सं वनवासी सिरिखेत नगर निर्माण याःगु जुल ।

वृद्ध परिनिर्वाणं ४३३ गु दय् कुक्कुटसीव धयाम्ह जुजुं वनवासी राज्य यानाविज्यागु व वसपोलया राज्यय् न्याम्ह अर्हन्तपिन्सं वास याना विज्यागु व वसपोलपिन्त माःगु फुकक प्रत्यय नं सेवा याना विज्याःगु वर्णन याना च्वमिजुं थुगु परिच्छेद क्वचायेका विज्यात् ।

वनवासी न्यायावलें दक्षिण भारतया उत्तर कणरया लिक्क धकाः सिद्ध याना क्यनातःगु दु^८ तर च्वमिजुया धापुकथं थ्व क्वय्पाखेया वर्माय् लाः^९ । अले

5 Cf. Culavamsa, Chapt. LXXVI

6 The Yona Loka or Yonakadesa is Meant for the Greek Settlement in the Punjab and its Western Neighbourhood : See : Fleet : JRAS. 1910, P. 427; Narain : Indo-Greeks, P 165-69

7 According to Dr. N. Ray, Haribhunjia is Hariyunjaya of Tebetan texts and the Mainamati Copperplate of Ranavarikamalla-Theravada Buddhism in Burma, P. 202.

8 See : N. Dey : The Geographical Dictionary of Ancient and Mediaeval India P. 21, B. C. Law Geography of Early Buddhism P. 66; Malalasekhar; Dictionary of Pali Proper Names, Vol II, P. 829; Gieger; Mahavamsa, P. 84, F. N. Vanavasi was the Capital of Kadamba dynasty up to 6th Century A. D. When it was overthrown by the Chalukyas.

9 B. C. Law : The History of Buddha's religion P. XVI : M. Bode : Sasanavamsa, Introduction, P. 7.

थुकिया अवस्थितिया आधार छगू पुलांगु बुद्ध मूर्तिया प्रमाण अभिलेख सहित विया विज्यात गुकि वनवासीया जनतापिनिपाखें वन्दना याइगु निर्धारित थाय् धकाः धयाच्चन । (थुकी पेज १२)।

खुगु परिच्छेदय् अपरान्तय् धार्मिक इतिहासया तःधगु भाग दु गुकी थुगु सफूया स्वव्वय निव्व ।२।३। भाग दुध्यानाच्चंगु दु । च्वमिजुया धापूकथं अपरन्त मरम्म राष्ट्र अथवा वर्मा खः ।थुकी पेज ४६।^{१०} तर उवलय हे च्वमिजुं अट्टकथाया प्रमाण विया धयाविज्यात -“अपरन्त (जम्बुदीप) दीपया पश्चिमय् लाः, अनलि दीपया उत्तर पाखेया राष्ट्रायात करु धाई, पूर्वपाखेया राष्ट्रायात विदेह धाई (थुकी पेज १२) । प्रत्यक्ष प्रमाणिक कथं अपरन्त राष्ट्र भारताया पश्चिम भागय् लाः गगु उत्तर गुजरात, कथियावार कच्छ अथवा उत्तर कोंकन खः।” । थुगु क्षेत्रयात पौराणिक सफूती सूनापरान्त नं धयातल, सासनवंसोया च्वमिजुं नं थ्व हे छुयलाविज्यात । धार्मिक उत्साह उमङ्गया कारणं बौद्धराष्ट्रपिन्सं गुलिगुलिं थःगु क्षेत्र, नगरया नां भारतय् प्रचलित बौद्ध क्षेत्रया नां क्वकया तल । श्रीलंकाय् नं नालन्दा, इसिपतन आदि थाय्त दु । अपरान्तयात नं वर्माय् दुध्याकेगु थुजाःगु हे चलनया उदाहरण खः ।

अपरन्तया इतिहास भगवान बुद्धया प्रागैतिहासिक आगमं निसें न्हयथन । तर स्वंगुगु बौद्ध सम्मेलन सिधयेकाः योनक धम्मरक्खित स्थविरया नेतृत्वय् धर्मदूत मथ्यंतल्ले धर्म पलिस्था मजू । च्वय पाखें वर्माय् च्वंगु पुगां, अब, पन्था व म्येजाइन क्षेत्र दुध्याका तम्बदीपय् योनक धम्मरक्खितं अन धर्म देशाना यानाविज्यात धकाः सफूतिं सुचं विल ।^{१२} अरिमहन नगरय् (पुगामय्) सम्मुति नाम्हे जुजुं राज्य यात धयातल । अरिमहन नगरया विशेष महत्त्व क्यनेतः च्वमिजुं पोराण पोत्थक (पुलांगु इतिहास) या प्रमाण विया विज्यात गुकी भगवान बुद्ध तम्बदीपय् विज्यानाः, सम्मुति जुजुं अरिमहन नगर दयेकी अनलि भविष्यय् अन धर्म क्वातुक धस्वाई धकाः भविष्यवाणी याना विज्यात । समणकुत्तक (लज्यामदुपिं भिक्षुपिं) अरिमहन नगरय् धर्म दुर्हा वंसा निसें दुगु उल्लेख जुल ।

10 M. Bode. Saranavamsa Intra. P. 3

11 Cunningham: Geography of Ancient India. P. 690

F.N. Malalasekhar : D.P.P.N. Vol I, P. 118

Law : Geography of early Buddhism, P.56

Fleet : JRAS, 1910 P. 427; R.G. Bhandarkar :

Early History of Deccan, P. 23; Bhagawantat

Indrajī : I.A. Vol VIII, P.259; N. Geg :

Geographical Dictionary of Ancient and Mediaeval India P. 9

12 M. Bode : Sasanavamsa, essentation P. 14 (F.N.)

इपिं समणकुत्तकपिनिगु कुसइत दृष्टि विचारत थुगु सफुती चीचा हाकल उल्लेख जूगु दु । सुद्धम्मपुरं (पेगुया राजधानी धातों नं) जुजु अनुरुद्ध (1010 A.D.) या पालय समणकुत्तकपिन्त छ्यानाछवयाः शुद्ध रूपं धर्मं पुनर्जीवितं यानाविज्यात ।

कलि सम्बत् ५८१ (1219 A.D.) दयं राजगद्दी च्वनाविज्याम्ह जेय्यसिंख जुजुया काय् केच्चा जुजुया राज्यकालय् अरिमहन नगर धर्मया इतिहासय् स्वर्णयुग जुल । वसपोलं धर्मराजया पदवी ग्रहण याना विज्यात । अनलि वसपोल त्रिपिटक, अर्थकथा, टीकाया ज्ञानय् दक्षम्ह जुयाविज्यात धयातल । वसपोलं 'प्रातह' धयागु छ्वाः चैत्य नं दयेका विज्यात । उगु चैत्य च्वमिजुया इलय् तकं दिन धयातल । वसपोलया म्थ्याय्महं नं 'मित्यत्थ' नांगु सफू छ्गू च्वल । च्वमिजुं अरिमहन नगरया मयजुपिं व्याकरणय् दक्ष्य जूगु क्यनाः 'खल्लाबल्ला' वर्णन याना विज्यात । थनं हे तम्बदीपया धार्मिक इतिहास व्वचाल ।

च्वमिजुं थ्व धुकाः जेय्यवड्डहन राजधानी केतुमती (ताउंगू) शहरया धार्मिक इतिहासया विवरण विड्गु पाखे फःहिलाविज्यात । जुजु महासिरी जेय्यसूरं (1510 A.D.) दयं केतुमती राज्य याना विज्यात, वसपोलया राज्यकालया महत्वं जाःगु घटना श्रीलंकां महापरक्कम थेर थ्यंकः विज्यागु खः ।

थुगु वखतय् सफुतिं तम्बदीपया खन्धपूरय् धर्मया स्थिति जक न्यव्वल । अनलि (1279 A.D.) पाखे चीन सेनाया गुहालिं राजगद्दि च्युत जूम्ह कित्तिवर जुजुया वर्णन मात्र यात ।

तम्बदीप राष्ट्रय् विजयपुर नगरया धर्म इतिहास सीहसूर जुजु (1312 A.D.) या राज्यकालं निसं न्यज्यात, उम्ह जुजुं विजयपुर शहर पलिस्था यात । सीहसूर जुजु एकसेतिभिन्द नाम नां दन । वसपोलया राज्यकालय् शीलवान् भिक्षुपिं स्वयां समणकुत्तक (लज्यामदुपिं) भिक्षुपिनि संख्या आपा दत । आपालं समणकुत्तकपिन्सं गृहस्थथे जुजु व मन्त्रीपिनि सेवा टहल यात ।

तम्बदीप राष्ट्रय् धर्मच्यन्त्यावलय् वसपोलया तःधिकःम्ह काय् उजनं कलि सम्बत् ६८४ (1322 A.D.) दयं राज्य यात । वसपोलं न्हेखा विहारत दन, उकी मध्यय् चम्मक विहार मुख्य जुल । वसपोलं थीथी विद्वान् भिन्नुपिन्त आपालं विहार अपणं याना विज्यात, यक्व थासय् बोधिवृक्ष नं पिना विज्यात, विहार संरक्षणया नितिं जुजुं जग्गानं धातं तथा विज्यात । लिपा थुगु धातं तायाव्यूगु जग्गा न्हापायापिं महाथेरपिनि शिष्यपिनि दध्वी ल्वापुया मू हा जुल ।

सन् (1342 A.D.) दयं उजन जुजुया मेम्ह मांया पाखे याम्ह

किजां वसपोलयात अपहरण यात । वसपोलया राज्यकालय् वातावरण धर्मं चख्यनेतः च्वन्त्यायेतः अनुकूल मजुल । उकिया कारणं जुजुं ज्याय् छ्यलातःपिं समणकुत्तकपिनि ल्हातय् शासन धर्मं लाःवन ।

वसपोलया काय् चतुसेतिभिन्द (1351 A.D.) या राज्यकालय् छुं सुथालाःगु ज्यात न्याज्याकूगु प्रमाणित याःगु दु ।

कलि सम्बत् ६८५ (1323 A.D.) दय् 'संख्याचोयं' धयाम्ह जुजुं जेय्यपुर राजधानी दयकल ।¹³ कलि सम्बत् ७२६ (1364) पाखे जेय्यपुर नगर हासनाश जुल । विजयपुर नं व हे दय् ध्वस्त जुल । तर सतिव जुजुं व हे दय् मेगु रत्नपुर शहर दयकाः अन राज्य याना विज्यात ।

तम्बदीप राष्ट्रय् रत्नपुर नगर निर्माण जुइवं धर्मया इतिहासय् न्हूगु युग न्यात । 'सिरि सुधम्मराजाधिपति' नामं नांदम्ह सतिव जुजुया राज्यकालय् निम्ह महाधेरपिन्सं वुद्धया अस्थि धातु हयाः चैत्यय् पलिस्था यात । वसपोलं उम्मरग नांगु बिहार दनाः लंकां धातु ज्वना विज्यापिं सीहलि भन्तेपिन्त लःल्हाना विज्यात । वसपोल जुजुं मुक्कं बौद्ध खः, वसपोलं सफूती उल्लेख जूगु विनय स्यंकापिं पालन मयाःपिं सुंनं भिक्षुपिन्त सहयाये मफु । सासनवंस सफूती जुजुं थःम्ह हे म्खुगु खं ल्हाःम्ह छम्हसिया छुयो त्वाःल्हाना विज्यात धयागु खं उल्लेख जूगु दु । जुजुं धर्मं सम्बन्धय् नियन्त्रण यायेत यक्व कुतः यात धइगु खं प्रमाणित यायेतः थ्व छगू प्रामाणिक घटना खः ।

वयां लिपायाम्ह जुजुं म-इस्त्री-च्वा चोकं खः, गुम्हसिया राज्यकालय् निगः चैत्य जक दंगु हे मुख्य धार्मिक घटना जुल ।

अनं लिपा रामाञ्ज राष्ट्रया राजाधिराज नांम्ह जुजुया पाखें वसपोलया राजधानी रत्नपुर (अव) य् आक्रमण यायेगु धम्की व्यूबलय् अधिकराज (1400 A.D.) दय् सीहसनय् च्वना विज्यात; तर थुगु संकट छम्ह भिक्षुया पाखें चीकाछुवःगु जुल । उम्ह भिक्षु अन विज्याना जुजुयात सल्लाह बिया त्याकल ।

कलि सम्बत् ८०४ (1485 A.D.) दय् नरपति धयाम्ह जुजुं रत्नपुरय् राज्य यात । वसपोलं थूपाराम चैत्य दनाविज्यात । वसपोलया राज्यकालय् महाअरियवंस नांम्ह अतिकं नां दंम्ह स्यविर रत्नपुरय् वास यानाः आपालं सफूत च्वयाविज्यात ।

13 Sagain, on the bank of the Irawaddy. (M. Bode : Sasanvamsa, Dessertation, P. 28)

रत्नपुरया निम्हम्ह अधिक जुजु खः, वसपोलयात श्री सुधम्मराजाधिपति धकाः नं धाइ । वसपोलया राज्यकालय् यक्व सफूत छन्द बद्ध (श्लोक) कथं रचना जुल ।

सिरित्रिभणादित्य नरपति (1501 A.D.) या राज्यकालय् प्रशंसितम्ह गुरु सद्धम्मकित्ति भिक्षुया नां न्यना । हाकनं 1523 - 26 A.D.) या दध्वी वर्माया दुःख कष्टगु दिन वयान यात । सिरिहंस धयाम्ह जुजुं कम्बोजरदठ आक्रमणकारी ज्या ज्वनावयाः रतनपुर त्याकाकाल । सिरिहंस धयाम्ह जुजुं कम्बोजरदठ आक्रमणकारी ज्या ज्वना वयाः रतनपुर त्याकाकाल । सिरिहंस धर्मया महान् उपद्रवकारीम्ह खः । थःगु निमन्त्रणाय् जेय्यपुर, विजयपुर व रतनपुरं विज्याःपिं स्वद्वृत्ति भिक्षुपिन्त क्वह्यंगु ज्या यात धयातल । वं यक्व संख्याया सफूत नं छवयकाविल, आपालं विहार, चैत्यत नं ध्वस्त यानाविल धयातल । थेर सद्धम्मकित्ति थः शिष्यपिं - महासाधुज्जन व तिसासनधज नापं केतुमती नगरय् विस्युवनेगु व्यवस्था यात । थेर सद्धम्मकित्ति व थेर महासाधुज्जन केतुमती हे निधन जुल, अनेकसेतिभिन्द (1550 A.D.) राजगदि च्वनाविज्यावलय् थेर तिसासनधज हंसावती (पेगु) पाखे विज्यात । वसपोल जुजुं रतनपुर त्याका विज्यात, अनलि छखा विहार दनाः थेर तिसासन धजयात लःल्लाना विज्यात । थेर तिसासनधज वुद्धा जुइवं जंगलय् एकान्त बास याना विज्यात । वसपोलं आपालं संख्याया शिष्यपिं त्वःतायकूगु दु, सकले विद्वान् शीलवानपिं धयातल । थुकी पेज ८२-८३) थेर वरवाहु तिसासनधजया शिष्य जुल, अले महारतनाकर वसपोलया शिष्य जुल । उक्कसिक जुजुं महारतनाकर स्थविरयात छखा विहार दनाः लःल्लाना विज्यात ।

(1599 A.D.) दय् जो-नो-२-मह अथवा सीहसूरद्वाराजां रतनपुर हाकनं प्राप्त यानाविज्यात अन छखा विहार व प्यंगः चैत्य दना विज्यात । लिपा वसपोलया काय् महाधम्मराजा जुजु जुल । वसपोलया राज्यकालय् संघ बौद्धिक रूपं नं भौतिक रूपं नं च्वन्त्यात च्छ्यना वन । उम्ह जुजुयापाखे आपालं विहारत नं दन, आपालं सफूत नं रचना यात ।¹⁴

उक्कसिक जुजुं (1629 A.D.) दय् थःगु राजधानी हंसावती दयेका विज्यात । धम्मासोक जुजु थं वसपोल छम्ह नां दम्ह धर्म रक्षक खः, वसपोलं सिरि धम्मराजामहाधिपति पद ल्वयेक ग्रहण यानाविज्यात ।

उत्कसिक जुजुया काय् उच्चनगरभोजकं थःवौया ज्यान कयाः राजगद्दी लाकाकायेगु कुतः याःगुलिं वसपोल थःगु पुलांगु राजधानी रतनपुरय् (1647 A.D.) लिहां विज्याये माःगु उल्लेख जूगु दु । भिक्षुपिनिगु गुहालिं उगु क्षेत्र बुकल, अनं लिहां वने त्यंवल्य जुजुं गुणयाःगुया भावं रक्षा याःपिन्त विहार देछाया रूपय् बिया विज्यात । (थुकी पेज ८६-८७)

(1648 A.D.) दंय वसपोलया काय् सिरिनन्द धम्म पवराधिपति जुजु जुल ।

थुगु इलय् चीनया जुजुया सेनापिन्सं मरम्मराष्ट्र ध्वष्ट याना बिल, अनलि धर्म सुपाचं त्वःपुयाच्वंगु चन्द्रमाथें बुलुसे च्वन (थुकी पेज ८८)

(1651 A.D.) दंस जुजु महापवरधम्मराजा लोकाधिपति जुजु थः दाजुया उत्तराधिकारी जुया विज्यात ।

(1672 A.D.) दंस वसपोलया काय् नरवरं उत्तराधिकार काल, उम्ह जुजुं महासीहसूरधम्मराजा पद ग्रहण यानाविज्यात । वसपोलं अभिधम्म अध्ययन यायेगु विशेषं यःताय्कल अनलि वसपोलं वमां भासं पट्टानपकरण स्थनेगु आज्ञा बिया विज्यात । आपालं पालि भायथा सफुत वमां भासं भाय् हिल । वसपोलया राज्यईलय् ल्हातं च्वयातःगु पिटकया जिल्ला (कभर) मनोसिला व लुं पाना च्वयेगु चलन वमांय् न्हापां वल । आःतकं थुकथं सफुया पिनेया जिल्ला छय्पेपीगु चलन चल्ती दिन (थुकी पेज ९३) ।¹⁵

सिरि महासीह सुधम्मराजा जुजु (1695 A.D.) या पालिनसैं धर्मया इतिहासय् छगू न्हूगु अध्याय वल¹⁶ व खः पारुपण - एकसिक गणया ल्वापु ह्यापु (वादविवाद) ।

सासन वंसया च्वमिजु पारुपण गणया आपुलुम्ह अनुयायी खः, उकिं ल्वापुह्यापुया दुचायेक खल्ताबल्ता न्त्यथना विज्यात; बारम्बार पारुपण छयलेगुया न्यायी जूगु पुष्टि जूगु बहस याना विज्यात । सिरि महासीह सूर धम्मराजा थुगु खया भ्रमेलाय् लात । अनलि न्हापांला थःथःगु विहारय् थःथःगु छयलाच्वंगु चलन हे छयलेगु राज लेख प्रकाशित याना विज्यात, थवंथवय् निखलः नं शान्त जुल (थुकी पेज ९४) । वसपोलया काय् सेतिभिन्द जुजुं (1712 A.D.) स प्यम्ह

15 The Library of Nava Nalanda Mahavihara also possesses a Palm leaf manuscript of the Patimokkha in Burmese script decorated in the same fashion.

16 M. Bode : SasanVamsa Dessertation P. 37

धेरपिनि पञ्चायत तथा: बादविवाद शान्त यायेगु कुत: यानाविज्यात तर त्या मज्युसे ल्यनातुं च्वन ।

रतन सिखया संस्थापक 'रतनसिख मापको' धका नां दंम्ह अलोम्प्रा¹⁷ त:धंम्ह धर्मरक्षक जुल । वसपोल महान् धर्मानुयायी जुल, उपोसथ नं पालन यानाविज्याम्ह जुल । वसपोलया श्रद्धा भक्तिया कारण वसपोल बोधिसत्त्व धका: नां दन (पेज ९६) । वसपोलया पालय नं थुगु बादविवाद वल । अतुलधेर धका: नां दंम्ह राजगुरु जुयाविज्याम्ह यस स्थविर एकसिक गणया नायो जुल, सकलें भिक्षुपिन्सं राजगुरु छयलाच्चवें छयलेमा: धका: आदेश वियाविज्यात । सकलें भिक्षुपिन्सं राजाज्ञा माने यानाविज्यात ।

आलोम्प्रा सियामं युद्धं लिहां वयाच्चंबले लयं हे सित धयातल (थुकी पेज ९९) । वसपोलया त:धिक:म्ह काय सिरिपवर धम्म राजा राजगद्दी च्वन, ज्ञाणधेरयात थ: आचार्यया स्थानय तयाविज्यात । वसपोल पारुपण गणयाम्ह ख:, अये जूसानं अतुल धेरया तसकं विरोध जूगुया कारणं पारुपण गणय छुं महत्त्वपूर्ण ज्या यायेमफुत । वयां लिपा सिरि पवर सुधम्म महाराजाधिपति जुजु जुल, वसपोलया राज्य कालय नं एकसिक गणयात वुकेत छुं उल्लेखनीय ज्या मजुल ।

वसपोलया काय महाधम्मराजाधिराज (1776 A.D.) वसपोलया उत्तराधिकारी जुल । नन्दमाल नाम्हा मतानुयायीम्ह सुदृढविचारम्ह धेर जुजुया प्रति त:धंगु प्रभाव दु, उवलय एकसिक गण स्वह्यक वुत । भिक्षुपिंसं थ:ध:पिनि श्रामणेरपिन्त (पारुपन) यायेगु नियम पालन यायेमा: धका: जुजुं राज सन्देश छवयाविज्यात । आलोम्प्राया न्याम्हम्ह काय बोद्धहफा (1781 A.D.)¹⁸ वसपोलया उत्तराधिकारी जुल, वसपोल नं सुदृढ धार्मिक विचार अनुशरण याना: वहे आदेश लागु याना विज्यात । वसपोलया पालय छम्ह मूख्यम्ह संघनायक नापं प्यम्ह संघराजाधिपिन्त नियुक्त याना विज्यात । वसपोलया पालय न्हापांम्ह संघराजा ज्ञाणभिधर धेर जुया विज्यात । बोद्धहफा जुजुं (1782 A.D.) अमरापुर शहर निर्माण यानाविज्यात । वसपोल भिक्षुपिन्त आपालं दान यायेगुली उपकारीम्ह श्रद्धालुम्ह ख: ।

च्वमिजुं कलिसम्बत् ११६२ (1800 A.D.) दंस श्रीलंकाया अमरापुर निकाय दुत्युगु छगू महत्त्व जा:गु सुचं वियाविज्यात । थुकिया मुख्य

17 It is vernacular rendering of the Pali Bodhisatt: M.Bode : SasanaVamsa, Dessertation, P. 39 (F.N.)

18 See : M. Bode : SasanaVamsa, dessertation P. 39-40

श्रेय बर्मिज भिक्षु संघराज जाणाभिवंसयात विद्मः। गुम्हसिनं अम्बगहपतिस्स
थेरपाखं नेतृत्वयाःगु सीहली प्रतिनिधिमण्डलयात उपसम्पदा बियाविज्यात ।थुकी
पेज १०४)

बोद्दाहफ्राया छय् सिरित्रिभवनादित्यपवरपण्डित महाधम्मराजाधिराजं
(1811 A.D.) दय राज्य यात । वयां लिपा चीधिकःः किजा
सिरिपवरादित्यलोकाधिपति विजयमहाधम्मराजाधिराजं बसपोलया उत्तराधिकारी
जुल । गुम्ह निकोग् पटक दयकूग् थःगु राजधानी अमरापुरय् च्वविज्यात ।
बसपोलया राज्यकालय् पञ्जातिस्सथेर पाखं प्रतिनिधित्व याःगु प्रतिनिधि मण्डल
अमरापुरय् थ्यंकाविज्यात । बसपोलया काय् सिरिपवरादित्यविजयानन्त (1861
A.D.) उत्तराधिकारी जुल । बसपोलं पञ्जाजोताभिधजयात संघराज नियुक्त याना
विज्यात । थनथाय् न्हापालाक च्वमिजुया नां सफूती खनेदत ।थुकी पेज ११८।
पञ्जासामि च्वमिजुं थः जुजु मि-डु-मियात धम्मिको राजा धकाः गुनगान याना
विज्यात । बसपोलयात जजुं कविधजमहाधम्मराजाधिराजगुरु पदवी नं देछया
आपालं सत्कार याना विज्यात । संघराज व पञ्जासामिया प्रभावं जुजुं बुद्ध
मुतिया न्थ्योने श्रामणेरपित्त स्वातक शील प्रार्थना यायेगु प्रार्थना यानाविज्यात ।
शील स्वातुक पालन याः धकाः च्वमिजुं सन्देश बियाविज्यात । श्रीलंकाय् सीमा
सम्बन्धी अमरापुरनिकायल्य् वार्दविवाद च्वदंगु नं च्वमिजुं मुंकाः विज्यात ।
श्रीलंकाया निख्वलं गनपिनि प्रतिनिधिमण्डल संघराजायाथाय् न्थ्योने थ्यनेवं तिनि
थुगु खं शान्त जुल । श्रीलंकाया अमरापुर निकाय प्रति बर्मिज संघ व विद्वतवर्गपिनि
प्रभाव गुलि दु धैगु थुगु उदाहरणं चित्रण याः । वमांया थेर परम्पराया वर्णनं नं
मुंकातःगु दु गुकी च्वमिजुया ई यापिं वमांया न्यागू प्रमुख गणपिनिगु भूमिका,
दृष्टि दुध्याः । थन हे अपरान्त राष्ट्रया धार्मिक इतिहास क्वचाल ।

लिपाया परिच्छेदय् कश्मीर-गन्धार राष्ट्रया धार्मिक इतिहासं जायाच्वंगु
दु । थुकी साधारणकथं स्वंगूग् बौद्ध सम्मेलनं लिपा अशोकया इलय् छवःपिं
धर्मदूतपिनिगु खं वर्णनं दु । धात्थंला थुकी च्वमिजुं महावसय्^{१०} वर्णनं यानतःगु
समानं हे हाकनं च्वयाविज्यात; छुं न्हूग् सन्देश लुइके थाकु । बसपोलं थुगु
परिच्छेदय् थन दुय्यंका धायेमाःगु छुं मदु, थनया परिस्थिति विनावंगु सूद्धां थं
बलुसे च्वं धकाः क्वचायेका तल । (थुकी पेज १२८) ।

च्यागूग् परिच्छेदय् च्वमिजुं स्वंगूग् बौद्ध सम्मेलनया अन्त्य रेवत थेरया

नेतृत्वय महिसक राष्ट्रय छवःपि धर्मदूतपिनि सम्बन्धय साधारण वर्णन यानाः उगु हे तालं तु धार्मिक इतिहास न्ययव्यातल । महावंशय धर्मदूतया नायो महारेवत थेर उल्लेख जूगु दु । पाःगु थुलि हे जक खः, च्वमिजुं लिपा धर्मदूतया नायो महादेव धकाः उल्लेख जूगु खनेदु । च्वमिजुं थौकन्थय सुपाचं त्वपुया च्वंगु सूच्यो थें धर्म वलुसे च्वं, मेगु छुं वर्णन यायेथाय मदु धकाः परिच्छेद वचचायेका विज्यात । थुकी पेज १२९)

महिसक वा महिसमण्डल आन्ध्रप्रदेशय लाः, थन न्हापा बुद्ध धर्मया तःधंगु केन्द्र जुल ।

महावंसय²⁰ च्वंगु विवरणकथं स्वंगूगु बौद्ध सम्मेलन धुका महारटठय छवःगु धर्मदूतया नायो महारम्भितथेर खः । सासनवसोया गुगूगु परिच्छेदय नं च्वमिजुं थ्व हे वर्णन यानाविज्यात । महारटठ भारतया महाराष्ट्र प्रान्त स्वयां मेगु राष्ट्र मखु, तर च्वमिजुं सियाम राष्ट्रया जनतापिन्त नं धर्मदेशना याना विज्यात धकाः च्वमिजुं दाबि यानाविज्यात । मेगु हाकनं नागसेन थेर (मेनान्दर जुजुया गुरु) गुम्हसिनं योनक राष्ट्रय च्वना विज्याम्ह जूसां सियाम राष्ट्रय धर्म स्थापना याना विज्यात धकाः धयातल । महाधम्म गम्भीर व महामेघङ्कर धयापिं निम्ह मेपिं योनक भिक्षुपिं श्रीलंका लिहां विज्यावलय सियाम राष्ट्रया सोक्कत व लकन्न नगरय नं विज्यात, वसपोलपिं धर्म प्रचारया नितिं छुं इं तक अन च्वना विज्यात धयातल । महाराष्ट्रय धर्मया इतिहास मेगु छुं अप्वः कनामतः ।

सफूया अन्तिम परिच्छेदय चीन राष्ट्रया धार्मिक इतिहासया विवरण वियातल । सफूकथं स्वंगूगु बौद्ध सम्मेलनं लिपा मोग्गलिपुत्ततिस्स थेरपाखें मज्झिम स्थविरयात धर्मदूतया नायो याना छवया विज्यात । तर लंकाया इतिहासकथं मज्झिम थेर हिमवन्त पदेसय²¹ विज्यात धकाः भीत कनातल । पञ्जासामि थेरजुं हिमवन्त पदेसय पञ्चचीनरटठ दुथ्याका थुगु असंगति (विरुद्धता) लिकायेगु कुतः याना विज्यात । कस्सपगोत्त²², कलकदेव, दुहभिय व महारेवत थुपिं प्यम्ह थेरपिं नं मज्झिमथेर नाप तुं धर्म प्रचारया नितिं पञ्चनीचरटठ विज्यागु न्ययथनातल । कस्मीर गन्धार चीनया अधीनय लाः धयातल, गुवलें स्वतन्त्र जू; अन धर्म दुत्युंगु इलय थुगु राष्ट्र स्वतन्त्र जू । थुकी पेज १३२) । तर थुगु निश्चित मदुगु विवरणय

20 The MahaVamsa, Chapter XII, Verses 37-38

21 Ibid, Chapter XII, Verses 6.41.42.43

22 He is mentioned in the dipavamsa as one of the companions of Majjhima. The relic urns of both these Mahatherasare an earthen from the Sanchi Stupa. W Gieger: Mahavamsa, Introduction P. XIX.

भीसं अप्ठः विश्वास याये फडमखु । च्चमिजुं थुगु परिच्छेदय मेगु छु विवरण
 वियाविमज्यासे अन धर्म क्वातुक हा मकाः, थौकन्हय थुकिया प्रभावय किचल
 गाः धकाः भीत कनाविज्यात ।

भीसं थुगु सफूया मुख्य गुण धार्मिक खना । सफूया नां नं थुकिया नां नं
 थुकिया विशेष सूची हे जुल । तर राजनैतिक हेरफेर, विशेष रूपं अपरन्त राष्ट्र्य
 जूगु यात उपेक्षा मयाः । च्चमिजुं आपालं युद्ध, अपहरण, अदालतया गुप्त दल व
 धार्मिक कष्ट, व उपकार कल्याण त नं न्ययथनाविज्यात । सफूतिं गुगु राष्ट्र्या
 धार्मिक इतिहास छलफल यायेगु इच्छा प्रस्ताव तल, तर च्चमिजुं थःगु हे अपरन्त
 राष्ट्र्या वर्णन यायेगुली हे मुख्यरूपं लिमलाका विज्यात, सायद कारण वसपोल
 थःगु राष्ट्रलिसे सम्बन्धित जूगुलिं व हाकनं मेमेगु राष्ट्रत स्वयां थःगु राष्ट्र्या
 इतिहासया गाक्क ज्ञान दुगुलिं नं जुडफु । च्चमिजुं गाक्क सफूया मुख्य विषयलय
 प्रसंगय होसियार जू, अयनं गुवलं गुवलं थःगु लंपु पिहा व । आपालं न्याइपुकेगु खंत
 दुगु चिचिहाकचागु चार्खात (प्रसंग), अजूचाइपुगु खं नं उखें थुखें वर्णन यानातःगु
 दु । थुपिं फुक्क धार्मिक उत्साहलिसें लाकायंकल । जुजुया उत्तराधिकारीपिं छम्ह
 धुंका मेम्ह न्हि, तारिख दं (साल) समेतं छलफल यानातल । च्चमिजुं गुवलं नं
 धार्मिक फाइदा, कष्ट व मेमेगु मुख्य-मुख्यगु महत्वं जाःगु घटनात वर्णन यायेगु
 त्वःफिका विमज्याः । जुजुपिनि राज्यकालय रचना याःगु सफूतय नां ला न्यावले
 विया विज्यात । च्चमिजुया धार्मिक उत्साह व समर्पण थुजाःगु खः ।

सफूति थौथी बौद्ध राष्ट्र्या धार्मिक इतिहास न्ययव्येगु कदुल याःसां नं
 बर्माया धार्मिक विवरण वर्णन यायेगुली विशेषं गाक्क सफल जुल, सफूया महत्व
 बर्माया राजनैतिक इतिहास सीकेत थुइकेत ज्याख्यले मदु मजूगु रूपरेखा खः
 धकाः भीसं नालाकाये हे माः । च्चमिजुं न्यावले न्ययव्यया विज्याःगु फुक्क धैथें
 अपरन्तया जुजुपिनि उत्तराधिकारीपिं बर्माया राजनैतिक इतिहासया विद्यार्थीपिन्त
 अतिकं ज्याख्यले दु । च्चमिजुं छयलाः विज्याःगु कलि सम्बत् 638 A.D. निसें
 न्याख्याइ । गुवलं गुवलं वसपोलं वुद्धया परिनिर्वाणं निसेंया वुद्ध सम्बत् नं छयला
 विज्यात ।

संघया प्रति जुजुपिनि प्रभाव व जुजुपिनि प्रति संघया प्रभाव सीके
 थुइकेत थुगु सफूतिं गुहालि व्यू । धार्मिक ज्याख्यं जुजुपिनिगु च्छयंगु उज
 व गुवलं गुवलं संघराजा नं परम श्रेष्ठ जुया विज्यागु भीसं खना । च्चमिजुं
 एकसिक - पारुपन बाद विवादयात यक्कः महत्व विया थाय विया विज्यात । थुगु

प्रत्यक्ष घटनां धर्म्या मूलसारयात स्वयां कच्चागु खंय गुलि महत्व विया: आसक्त जुल धैगु सीकेत कुगा: । मनुत धार्मिक श्रद्धाया नामिपिं जूसां मतमतान्तरय भुलय जुल, गुकिं थौकन्हय्या मन कच्चा खनेदु धैगुली शंका मदु ।

वर्माया संस्कृतिया इतिहास सफूती गाक्क चित्रण यानात:गु दु । असंख्य सामाजिक चाल चलन व विश्वासत नं छ्यालविछ्याल जुइक उखेंथुखें बयान यानात:गु दु । मनु-सीहरूप यक्षत व भूतप्रेतत ख्यायेत (पेज थुकी ३३), नगर दयेकवलय मनुस्थाना: वयागु भ्रया अङ्गप्रत्यङ्ग नगरया न्यंकभनं थासं थासय थुनात:गु (थुकी पेज ५३), जुजुया राज्याभिषेकया निति उदुम्बर आसन (उदुम्बर-पिटिठ) छय:गु (थुकी पेज ११४) थुपिं छु भतिचा उदाहरणत अपरन्तराष्ट्रय प्रचलित चलनत ख: ।

थुगु सफूती स्वस:गु ३०० गु। ति धार्मिक सफूया नां दुय्यानाच्चंगु भीसं खना । च्वमिजु पालि व बमिं भाय्या धार्मिक सफूत उपलब्ध जूगु फुक्कया सूचंत मुनेगु कुत: याना विज्यात थ्व उत्कृष्ट जू, विचा: याये वह जू । च्वमिजु पञ्जासामि थेर याके विद्वतवर्गं प्रति माया, उत्साह, धर्मय दुय्यंगु श्रद्धा भक्ति दु । उकिं थुगु सफू धार्मिक इतिहासया ज्ञानया नितिं नं वर्माया संस्कृति व वर्माया साहित्यिक क्रियाशीलता सीकेया नितिं नं ज्याख्यले दु ।²³

थ्व डा. च.सिं उपासक जुपाखें च्वयादीगु सफूया परिचयया सक्षिप्त विवरण ख: ।

थुगु शासन वंश सफू छापय याना विइगु जिम्मा कयाविज्याम्ह त्राणवती गुरुमांया प्रति आभारी जुया च्वना । प्रकाशन यानादीपिं श्रीमती केशरी लक्ष्मी कसाकार परिवार जमल पित्त नं यक्व साधुवाद दु । कम्प्यूटर टाइप नापं छपाई यानादीगुलिं आइडियल प्रिन्टिङ्ग प्रेसयात नं यक्व धन्यवाद वियाच्वना ।

थाकु मचासे थ:गु अमूल्य ई विया प्रुफ स्वयादीम्ह भाजु मदन रत्न मानन्धरयात नं यक्व साधुवाद दु । भाय हिलेत न्याक्व हे मद्रक कुत: या:सां स्मृति छखें लाना: द्रंगु दयेफु, उकीयात च्वमिजुपित्तं शुद्ध याना सुभाब विया: क्षमा याना विज्याई दिइ धैगु आशा याना ।

भाय ह्युम्ह

ने.सं. ११३७ त्रलाथ्व काया:अष्टमी

²³ Abbreviations used : D.P.P.N. - Dictionary of Pali Proper Names ; I.A.=, Indian Antiquary ; J.R.A.S - Journal of Royal Asiatic Society.
R. - Roman Text of the Sasanvamsa.

शासनवंश

विषय सूची

क्र.सं.	पौ. न्याः	
क.	निदान	१
ख.	शीर्षक	२
१.	नहापांगु परिच्छेद	
	गुंगु थासय् वंगु शासनवंश वर्णन	३
१.	बुद्ध चरित्र	३
२.	नहापांगु सङ्गीति संक्षिप्त वर्णन	४
३.	निक्वःगु सङ्गीति संक्षिप्त वर्णन	६
४.	स्वक्वःगु सङ्गीति संक्षिप्त वर्णन	८
५.	प्रत्यन्तर देशय् शासन पलिस्था	१०
क.	सुवर्णभूमि	११
ख.	अपरान्त राष्ट्र	११
ग.	योनक राष्ट्र	१२
घ.	वनवासी राष्ट्र	१२
ङ.	काश्मीर गन्धार राष्ट्र	१२
च.	महिसक मण्डल	१२
छ.	महाराष्ट्र	१३
ज.	चीन राष्ट्र	१३
६.	स्थविर परम्परा कथा	१३
२.	निगागु परिच्छेद	
	सिंहल द्वीप शासनवंश वर्णन	१५
१.	बुद्ध स्वक्वः बिज्याःगु	१५
२.	महामहिन्द्र स्थविर बिज्याःगु	१५
३.	महिन्द्र स्थविरया शिष्य परम्परा	१८
४.	विनयधरया लक्षण	१९
५.	सिंहल द्वीपय् प्यक्वःगु सङ्गीति	२०

६.	सिंहल द्वीपयु शासन क्वतुनावंगु वर्णन	२२
७.	हाकन शासन पलिस्था	२५
	बुद्धघोषया खँ	२६
	क) बुद्धघोषुत्पत्ति कथा कथ	२६
	ख) चूलवंश कथ	२७
८.	परियत्ति शासनया प्रचार	२८
३.	स्वंगूगु परिच्छेद	
	सुवर्ण भूमि शासनवंश वर्णन	३१
१.	शासनया न्हापांगु पलिस्था	३१
२.	शासनया निक्वःगु पलिस्था	३१
३.	शासनया स्वक्वःगु पलिस्था	३२
४.	शासनया प्यक्वःगु पलिस्था	३३
५.	शासनया न्याक्वःगु पलिस्था	३५
६.	शासनया खुक्वःगु पलिस्था	३६
७.	शासनया न्हयक्वःगु पलिस्था	३६
८.	शासनया मदिक्क च्यन्ट्याःगु थाय्	३९
४.	प्यंगूगु परिच्छेद	
	योनक राष्ट्र शासनवंश वर्णन	४१
१.	शासनया न्हापांगु पलिस्था	४१
२.	शासनया निक्वःगु पलिस्था	४१
३.	शासनया स्वक्वःगु पलिस्था	४२
४.	शासनया प्यक्वःगु पलिस्था	४२
५.	शासनया न्याक्वःगु पलिस्था	४२
६.	शासनया खुक्वःगु पलिस्था	४३
७.	अनेक सेतिमिन्द जुजु	४३
५.	न्यागूगु परिच्छेद	
	वनवासी राष्ट्र शासनवंश वर्णन	४४
१.	शासनया न्हापांगु पलिस्था	४४
२.	शासनया निक्वःगु पलिस्था	४४

३.	शासनया स्वक्वःगु पलिस्था	४५
६.	खुगुगु परिच्छेद	
	अपरान्त राष्ट्र शासनवंश वर्णन	४६
१.	शासनया न्हापांगु पलिस्था	४६
२.	शासनया निक्वःगु पलिस्था	४६
३.	शासनया स्वक्वःगु पलिस्था	४७
	परियत्ति निदानय् निर्देशित अर्थ वर्णन	४८
	शासन परम्परा कथं अर्थ वर्णन	५०
४.	शासनया प्यक्वःगु पलिस्था	५२
५.	शासनया न्याक्वःगु पलिस्था	५४
६.	शासनया खुक्वःगु पलिस्था	५४
	'खेमा थेर'या खँ प्रसंग	६५
	'साख ओलेकेसि' खँ प्रसंग	६५
	अरिमदन नगरय् स्त्री खँ प्रसंग	६५
७.	जेय्यवड्डन राष्ट्रय् केतुमती नगरय् शासनवंश	६६
८.	ताम्रद्वीप राष्ट्रय् खन्धपुरय् शासनवंश	६७
९.	ताम्रद्वीप राष्ट्रया विजयपुरय् शासनवंश	६८
१०.	ताम्रद्वीप राष्ट्रय् रतनपुर नगरय् शासनवंश	७३
११.	मेमेपि प्रधान उपकारक जुजुपि	७५
	१. सतिव जुजु	७५
	२. 'म-डह-त्री-च्वा-चोक्' जुजु	७५
	३. अधिक जुजु	७६
	४. 'त्रिह-प्रडह' जुजु	७७
	५. महानरपति जुजु	७७
	६. श्री सुधर्म जुजु	७९
	७. श्री त्रिभनादित्य नरपति जुजु	८०
	८. 'ओ-न-र-मह' जुजु	८३
	९. नरवर जुजु	८९
	१०. श्री महासिंहसूर सुधर्म जुजु	९३
	एकसिक गण अलग जुयावन	९३
	११. महाराजाधिपति जुजु	९५

१२.	श्री प्रवरमहाधर्मराजा	१९
	एकसिक अतुल स्थविर	१०४
	धन बर्ढक दृष्टान्त	१०५
	युद्धयर्वन्ह पासाया दृष्टान्त	१०६
	पातलि प्याखँन्वःया दृष्टान्त	१०८
१३.	धार्मिक जुजु	११४
१२.	अरिमददन नगरय् शासन दुत्युगु	१२३
७.	न्हेगुगु परिच्छेद	
	काश्मीर गन्धार राष्ट्र शासनवंश वर्णन	१२६
८.	च्यागुगु परिच्छेद	
	महिंसक राष्ट्र शासनवंश वर्णन	१२९
९.	गुंगुगु परिच्छेद	
	महाराष्ट्र शासनवंश वर्णन	१३०
१०.	फ्फिगुगु परिच्छेद	
	चीन राष्ट्र शासनवंश वर्णन	१३२

नमोतस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स ।

शासनवंश

(क) निदानं

माथा

“बुद्धंसुमाली वीपवुत्तमो तमो,
हन्त्वान बोधेसिघ पङ्कजं पजं ।
मग्गग सेलमिह सुवुट्ठितो ठितो,
सो मं चिरं पातु सुखं सदासदा ॥
सीहलवीपतो येव आगतेहि विसन्तरं,
भिक्षुहि याचितो कस्सं सासनवंसप्पदीपिकं ।
कामञ्च पोरारणेहि या सासनवंसप्पदीपिका,
वित्तार वाचना भग्गा विरचित्ता विनिच्छया ॥
सा पन भरम्मभासाय कतत्ता येव एतेसं,
वीपन्तरनिवासीनं व होति सुट्ठुनात्थं ।
तस्सा हि मूलभासाय करिस्सामि अहं हवे,
संसन्दित्वान गन्धेहि, तं सत्तक्खेन्तु साधवो ति ॥”

अर्थ

निपां चूपि मध्ये उत्तम अशुमाली बुद्ध अन्धकार क्लेश हनन यानाः क्लेश
ध्याचलय उत्पन्न जूपि प्राणीपिन्त थन बोध याना बिज्यात । आर्य अष्टांगिक मार्ग
अग्रपर्वतय च्वनाः धर्म वा गायेका बिज्यात; थुगु सुख जितः ताकालतक दयेमा ।
सिहलद्वीप दिशा विदिशा बिज्यापि भिक्षुपिन्सं शासनवंश प्रदीपिका संरचना यायेत
जितः प्रार्थना याना बिज्यात । न्हापा न्हापायापिन्सं न शासनवंश प्रदीपिका विस्तृत
रूप विश्लेषण यानाः रचना यानातःगु दु । थुगु रचना म्यामाः (बर्मि) भाषा यानातःगु
जुगुलि मेमेगु द्वीपवासीपिन्त अर्थ थुइके थाकुयाच्वन । उकिं जि मूल मागधी भाष
रचना यानाच्वना, साधुजनपिन्सं मेमेगु सफूलिसे मिलेयानाः बिचार विमर्श यायेमाल ।

ख. शीर्षक
गुगुं ढासयुवंगु शासनवंश खँ वर्णन

१. सिंहल द्वीप शासनवंश खँ वर्णन
२. सुवर्णभूमि शासनवंश खँ वर्णन
३. योनक राष्ट्र शासनवंश खँ वर्णन
४. वनवासी राष्ट्र शासनवंश खँ वर्णन
५. अपरान्त राष्ट्र शासनवंश खँ वर्णन
६. काश्मीर गन्धार राष्ट्र शासनवंश खँ वर्णन
७. महिसक राष्ट्र शासनवंश खँ वर्णन
८. महाराष्ट्र शासनवंश खँ वर्णन
९. चीनराष्ट्र शासनवंश खँ वर्णन

गहापांमू परलरुकेद

गुंगू थासय् वंगू शासनवंश वर्णन

थन गुंगू थासय् वंगू शासनवंश खँ वर्णन गुकथ सीकेमा: ले ?

१. बुद्ध चरित्र

भगवान सम्यक सम्बुद्ध विनीत याये योग्यपि प्राणीपिन्त हित सुखया निति थ:गु ल्हा:तय् व:गु सुख न त्याग याना: दीपकर भगवान बुद्धया पादमूल्य भविष्यवाणी रूपी दिव्य स्वां छुनाबिज्यात. प्यंगू असंख्य व छगू लाख कल्पतक असंख्य जन्मय दु:खया वास्ता मयासे स्वीगू पारमिता पूर्वका बिज्यात । वेसन्तरया जन्म च्यूत जुया: तुषित देवलोकय दिव्य सुख अनुभव यानाबिज्यात । उबलय् देवतापिन्स उत्साहित या:गुलिं (च्येकेगुलिं) कपिलवस्तुस महासम्मत् जुजुपिन्सिं त्वा:मद:गु क्षत्रिय वंशया जुजु शुद्धोदनया अग्रमहिशी महामाया देवीया गर्भय् आषाढ पूर्णिमा गुक्वार खुन्दु प्रतिसन्धि ग्रहण यानाबिज्यात, किला दयेव वैशाख पूर्णिमा शुक्रवार खुन्दु जन्म जुयाबिज्यात । भिक्षुदँया वैशय् राज्य सम्पत्ति प्राप्त यानाबिज्यात, नीगुदँया उमेरय् मंगल उद्यानय् बिज्या:बलय् देवतापिन्स क्यंगु प्यंगू निमित्त खना: सवेग उत्पन्न जुया: महाभिनिष्क्रमण यानाबिज्यात । अनोमा खुसि सिथय् भन:वर्णया सँ त्वा:ल्हाना: देवता ल:ल्हागु काषायवस्त्र धारण याना: नैरजना खुसि सिथय् वैशाख पूर्णिमाया दिनय् नसंचा इलय् सेठया म्ह्याय् सुजाता प्रदान या:गु खीर ग्रहण याना: पीगुप्ये भोजन भया: बिज्यात । न्हापायापि बुद्धपिनि धर्मताकथ सुवर्णपात्र खुसिइ चुइके छ्वया: महाबोधि मण्डपय् ध्यक: बिज्यात । अपराजित पल्लके स्थान ग्रहण याना: अनगिन्ति संसार चक्रय् थ:गु किच: समान ल्यूल्यू वयाच्चपि सल्लस: क्लेश शत्रुतय् छय् प्यंगू मार्गरूपी हथियार त्वा:ल्हाना बिज्यात । त्रिलोकय् अग्रगु महान धर्मराज्य अधिकार प्राप्त याना: पीन्यादँतक उगु उगु स्थानय् उपि उपि प्राणीपिन्त महाकरुणा समापत्ति जाल चकका: देशना ज्ञान हवला: धर्मदेशना शासन प्रतिष्ठित याना बिज्यात । चय्दँ उमेर तक प्रज्वलित जुया: सिनावंगु मि समान अनुपादिशेष निर्वाण धातुइ परिनिर्वाण जुयाबिज्यात ।

स्वंगू लोकय् न मृत्यु धर्मयाके - तसकं ममत्व भाव, गौरव भाव, भयया भाव तयेबहम्ह वसपोल ख: धयागु वयाके ज्ञान भाव मदु । त्रिलोकय् अग्रम्ह भगवानयात न ज्वना यंकल धा:सा भीपि थे जा:पि उम्ह शुम्हसिया छु खँ, अहो - संसारय् संस्कार धर्म अवश्यन अजू चाइपुगु ख: ।

थन -

गाथा

“मच्चुधम्मो च नामेस, नित्तलज्जो च अनोत्तप्पी ।
 तिलोकगगं व आदाय, गच्छि पगेव अञ्जेसु ॥
 यथा गोघातको चोरो, मारेतुं येव आरभि ।
 गोमं लद्वान लोकमिह, पयोजनं व एत्यकं
 तथेव मच्चुराजा च, निन्दागुणं गुणं इध ।
 न विजानाति एसो हि, मारेतुं येव आरभी” ति ।

अर्थ

‘मृत्यु धर्म घयाम्ह लज्यासरम मदुन्ह निर्दयीन्ह खः । त्रिलोक्य अग्रन्हसित न मेमेपि स्वयाः न्हयथ्याक (न्हापा) हे ज्वनायकल, गथेकि - इहं स्याइन्ह खुं इहँत लोक्य प्राप्त जुइवं हे स्यायेगु शुरु याइ, वया ज्या थुलि हे जक खः, अथेहे मृत्युराज न निन्दा गुण अवगुण छुं न मस्वःसे मसीकुसे स्यायेगु हे ज्याजक शुरु याइ ।

२. न्हापांगु संज्ञीति संक्षिप्त वर्णन

भगवानया परिनिर्वाण छगू हप्ता लिपा आयुष्मान महाकाश्यप किनिसः व न्येम्ह* भिक्षुपिनाप पावा कुशिनगर बिज्यानाच्चंबल्य बिचय लँय - भगवान सम्यक् सम्बुद्ध परिनिर्वाण जुयाबिज्यागु न्यनाः शोक मुक्त मज्जनिपि भिक्षुपि विलाप यानाच्चन । थव खनाः वृद्धावस्थाय प्रव्रजित जून्ह सुभद्र भिक्षु थथे घाल - ‘आबुसोपि ! विलाप यायेमते, थन छुं न शोक यायेमाःगु मदु, न्हापा भीपि श्रमण गौतम पाखे उत्पीडित (सते) जुयाच्चनापि खः, थव या, थव यायेमते, थव यायेबहःजू, थव यायेबहःमजू, ध्यबा त्याये बीपि साहुतयसं च्यःतयत सतय यायेथे । आः भीसं छुं यायेगु मनसुवा दु व यायेफु, छुं यायेगु मन मदु व मयाये ।’

थव न्यनाः - ‘थुजाम्ह वैरी पुद्गलया कारण सम्यक् सम्बुद्धया शासन याकन हे अन्तरध्यान जुइ, आःतक लँय त्याः थे च्वंगु शरीर दनि, कष्टसियाः स्थापना याना बिज्याःगु शासनय महाभय उत्पन्न जुल । थुजाःन्ह व्यक्ति मेमेपि थुजाःपि हे व्यक्तिपि गुहाली कयाः संख्या बृद्धि जुइवं शासन नष्ट यायेफु’ । थथे वसपोलया मती वल । मनय नुगः मछिंसे च्वनाः धर्म संवेग उत्पन्न जुयाः - ‘थुन्ह भिक्षुयात थन हे तुपुगु वसतं पुंकाः शरीरय नजलिं (भष्म) बुलाः पितना छयये घकाः बिधाः यानाबिज्यात ।

उबलय आयुष्मान महाकाश्यप स्थविरया थथे मनय लुल - ‘आःतक श्रमण गौतमया शरीर दनिबलय हे परिषदपि विवाद यानाच्चन’ । थुकथं मनुतयसं दोषारोपण याइ; थुगु वितर्क शान्त यानाः धैर्य ‘सम्यक् सम्बुद्ध भगवान परिनिर्वाण जुया

बिज्याःसा न वसपोल देशना याना बिज्याःगु धर्म विद्यमान दानि, धर्मदेशना चिरस्थायी यायेया निति संगायन याःसा थुजाःपि व्यक्तिपिनि पाखे शासन अन्तरध्यान जुइमखु, ताःकालतक शासन च्वनी" धकाः चिन्तन यानाः भगवान् बिया बिज्याःगु पांसुकुल चीवर आदि धर्मानुग्रह तथाः अनुस्मरण यानाबिज्यात । भगवान् परिनिर्वाण जुयाः स्वलागु महिना आषाढ पूर्णिमायां न्यान्दुगु दिनय् राजगृहलय् सप्तपर्णि गुफाय् अजातशत्रु जुजुया आधार कयाः न्यासःन्ह अर्हतपि नाप न्हेलातक न्हापागु संगायन याना बिज्यात ।

उबलय् कलि संवत सच्छि व पीच्यादँ न्हयः (१४८ दँ न्हयः) शासन सुख्यवस्थित यात, अजातशत्रु जुजु जुगु च्यादँ दुबलय् बर्मा राष्ट्रय् तकोसंते नगरय् जम्बुद्वीपध्वज जुजु राज्य याःगु न्यादँ न्हापा खः ।

थुगु न्हापागु संगायनय् आयुष्मान महाकाश्यप, आयुष्मान उपालि, आयुष्मान आनन्द, आयुष्मान अनिरुद्ध सहित न्यासःन्ह स्थविरपिन्स संगायन यानाः शासन अनुग्रह यात ।

थुकथं वृद्धावस्थाय् प्रव्रजित जून्ह सुभद्रया 'धुच्चा वचन' न शासन अनुग्रहया कारण जुल । वृद्ध प्रव्रजित सुभद्र आतुम नगरवासी नौया कुल वःन्ह खः । भगवान् आतुम नगरय् बिज्यानाच्चबलय् सुभद्र श्रामणेर जुयाच्चपि थः निम्ह कायपिन्त नौ ज्या याकाः चिक जाकि आदि ज्वल प्राप्त यानाः यागु थुयाः संघ सहित भगवानयात अर्पण यात । भगवान् अस्वीकार यानाबिज्यात । कारण न्यबलय् निन्दा यानाः - "आयुष्मान । थ्व अयोग्य दान खः" धकाः दृष्कृत्य आपत्ति प्रजप्त याना बिज्यात - "भिन्नु जुइधुकाः नौया खःया (धुरा) ज्वनेगु दुष्कृत्य आपत्ति खः" । थुगु कारण वैर तथाः (दागा तथाः) शासन नष्ट यायेगु इच्छा क्वाःगु नग्वारा नुनाः ल्हवये धे धुच्चा वचन ल्हात ।

अजातशत्रु न - "भन्ते ! छःपिनि धर्मचक्र चाःहीका बिज्याहुँ, जिगु आदेश चक्र चाःहीके, मन धुक्क (विश्वस्त) जुयाः संगायन यानाबिज्याहुँ धकाः अनुग्रह यात । उकिं अजातशत्रुयात 'न्हापान्ह शासन आनुग्रह जुजु' धकाः सीकेमाल । महाकाश्यप आदि न्यासःन्ह अर्हन्तपिनि शिष्य परम्परा अनन्त दुगु जुल । गुगु थन उल्लेख यायेमाःगु खः व अर्थकथालय् संग्रह अनुसार सीके माल । वसपोल स्थविरपि न संगायन याना बिज्यायेधुकाः थःथःगु समयानुसार परिनिर्वाण जुयाबिज्यात । थन थथे जुइगु जुयाच्चन -

"इद्विमन्तो च ये थेरा पठमसङ्घीतिं कत्वा,
सासनं पग्गहित्वान मच्चुवसं व सम्पत्ता ।

“किञ्चापि इद्वियो सन्ति तथापि ता जहित्वा,
निब्बाधिंसु वसं मच्चुं पत्वा ते छिन्न पक्खाव ।
“का कथा व च अम्हाकं अम्हाकं गहणे पन,
मच्चुनो नत्थि भारो च एवं धारेय्य पण्डितो” ति ॥

अर्थ

ऋद्धिवान् स्थविरपि न्हापागु सङ्गीति यानाः शासन धकयाः संग्रह यानाः ई वयेव मृत्युया बसय वन । ऋद्धि दःसान् ऋद्धि त्वःताः निर्वाण जुया विज्यात, गधेकि पपू पुयाःतःह भंगः मृत्युया अधिनय वनी । भीगु धकाः छु ज्वनेगु ? भीगु धायेगु हे छु दु ? मृत्युया भाः (विश्वास) मदु, थुकथ पण्डित धारण यायेमाल ।

३. निक्खःगु संङ्गीति संक्षिप्त वर्णन

शिष्य परम्परा शासन कःधाघा सच्छिदं दत, छसिकथ न्हिं चा बित, भगवान् बुद्ध परिनिर्वाण जुयाविज्याःगु सच्छिदं दयेव वैशाली वज्जिपुत्र भिक्षुपिन्सं थुपि किता खं प्रकाश यात -

१. कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो = पिण्डपात्रय चि मदुसा अन न्यकुली चि धनाः यकाः भोजन यायेज्जू । थुकी संग्रहया दोष मदु घइगु अभिप्राय खः ।
२. कप्पति द्वंडुगुलकप्पो = बान्हिं लिपा किचः निलागु ताःहाक जुइधुकाः न भोजन नयेज्जू ।
३. कप्पति गामन्तरकप्पो = पवारणा धुकाः गामय वनेबलय अनतिरिक्त (त्यंपुत्यंगु) भोजन नयेज्जू ।
४. कप्पति आवास कप्पो = छगू हे सीमाय अलग अलग सेनासनय उपोसथ, संघकर्म यायेज्जू ।
५. कप्पति अनुमतिकप्पो = मवः, मथ्यपिके वयेधुकाः वा थ्यनेधुकाः अनुमति काये धकाः मती तथाः मथ्यवं हे थीथी पुचलय संघकर्म यानाः लिपा अनुमति कायेज्जू । थुकी थीथी पुचःया दोष लाइमसु धयागु अभिप्राय खः ।
६. कप्पति आचिण्ण कप्पो = आचार्य, उपाध्यायपिनिपाखे छ्यःगु नियम अनुसार आचरण यायेज्जू । (धर्मानुकुल जूसा आचरण याये योग्यजू, अधर्मानुसार जूसा पालन यायेमज्जू धकाः सीकेमाः)
७. कप्पति अमयितकप्पो = पवारणा यायेधुमं भिक्षु भोजन यायेधुकाः न दुरुया भाव पुलेव धी मज्जुनिबलययागु दुरु अतिरिक्त भोजन यायेज्जू ।
८. कप्पति जलोगिपातुं = जलोगिया अर्थ कथिगु थैं, थैं जुइगु ज्वल कसी तथाः थैं मज्जुव त्वनेज्जू ।

९. कप्पति अबसकं निसीवनं = निसीदने, किनारा तथा मतःसा प्रयोग यायेज्जू ।
 १०. कप्पति जातरूप रजतं = लुँ वहः दान कायेज्जू, प्रयोग यायेज्जू ।

सुसुनागपुत्र कालाशोक जुजु वज्जिपुत्र भिक्षुपिनि पक्ष्य जुल । उबलय आयुष्मान यश काकंडपुत्र वज्जी चारिका याया वैशाली च्वपि वज्जिपुत्र भिक्षुपिनिसं किता खँ प्रकाश च्वनाच्वन धयागु न्यनाः - 'ध्व उचित मजू, जि दसबलया शासनय विपति वःगु न्यनाः अनुत्साहित (लोसे, वास्या, अल्सी) जुयाच्वनेगु उचित मजू । जि अवश्य न अधर्मवादीपिन्त निग्रह यानाः धर्म प्रकाश यायेमाली' धकाः मती तथाः वैशालिइ विज्यात । उबलय आयुष्मान महायश - 'रेवत, सर्वकामी आदि न्हेसः अर्हतपि नाप संगायन याये' धकाः चिन्तन यानाः वैशाली वालुकारामय विज्यात । वज्जिपुत्र भिक्षुपि वसपोलपि नाप त्वापु धयेगु इच्छा कालाशोक जुजुयाथाय वनाः - 'महाराज । जिपि महावनारामय गंधकुटि सुरक्षा यानाः च्वनाः च्वना, आः अधर्मवादी मेपि भिक्षुपि लुटेयायेगु, विध्वंस यायेगु इच्छा वल' धकाः निवेदन यात । कालाशोक जुजु - 'आगन्तुक भिक्षुपिन्त दुकायेमते पनाः ति' धकाः मन्त्रीपि छ्वत । उपि मन्त्रीपिन्स देवतापिनिगु आनुभाव भिक्षुपि खंके मफुत । व हे चान्हय कालाशोक जुजु लोहकुम्भि नरकय छ्वयाच्वंगु म्हगसय खन । जुजुया केहेन्ह नन्दा स्थविरा आकाश विज्यानाः महास्थविरपिन्त निग्रह यानाः अधर्मवादी भिक्षुपिन्त संग्रह यायेगुली तसकं तःधंगु दोष क्यनाः शासनया संग्रह यायेया निति उपदेश बियाविज्यात ।

कालाशोक जुजु न संवेग उत्पन्न जुयाः आयुष्मान महायश आदि स्थविरपिन्थाय क्षमा प्रार्थना यानाः अजातशत्रु जुजुथे संगायनय संग्रह याना विज्यात । आयुष्मान महायश आदि स्थविरपिन्स न कालाशोक जुजुया आधार कयाः वालुकारामय वज्जिपुत्र भिक्षुपिन्स प्रकाशित याःगु अधार्मिक भिगू नियम अस्वीकृत यानाविज्यात । च्यालाया दुने निक्वःगु संगायन क्वचायेका विज्यात ।

अबलय मध्य प्रदेश पाटलिपुत्र नगरय सु-सुनाग जुजुया काय कालाशोक जुजुया राज्याभिषेक किदँ पूवने धुकूगु जुयाच्वन । बर्माय श्री क्षेत्रनगरय इत्तपोक जुजुया अभिषेक स्वया दच्छि न्हापा खः । जिनशासन सच्छिदँ दुगु जुयाच्वन । थुगु द्वितीय संगीति महायश, रेवत, सर्वकामी प्रमुख न्हयसःन्ह महास्थविरपिन्स द्वितीय संगायत यानाः निक्वःगु शासन संग्रह यानाविज्यात ।

आयुष्मान महायश स्थविर न्यागू अग्रपद प्राप्तन्ह, भगवान पाखे प्रशंसितन्ह, आनन्द स्थविर नाप निवास यानाविज्याःन्ह भिक्षु खः । वज्जिपुत्र भिक्षुपिनि किगू अधार्मिक नियम प्रकाशन हे निक्वःगु संगायनया कारण जुल । कालाशोक जुजु न्हापा अधार्मिक भिक्षुपिनि सहायक जूसा तबि, धर्मवादी भिक्षुपिनि सहायक जुयाः

शासनया अनुग्रह यात । उकिं कालाशोक जुजु निक्वःगु शासन अनुग्रह जुजुया नाम नां जाल ।

निक्वःगु संगायनय महायश स्थविर, रेवत, सर्वकामी प्रमुख न्हयसः महास्थविरपिनि शिष्य परम्परा अनगिन्ति दु । आः थन धायेबाकिगु अर्थकथालय निर्देश जुगु कथ सीके माल । उपि महास्थविरपि न द्वितीय संगायन लिपा थःथःगु समय वयेव परिनिर्वाण जुयाविज्यात । थन थथे हे जुइगु जुयाच्चन -

“बुद्धिमान्तो च ये थेरा, वुतिय सङ्गीति कत्वा ।
सासनं परगहित्वान, मच्चुवसं वसम्पत्ता ॥
द्विद्धिमान्तो पि ये थेरा, मच्चुनो ताव वसं गमिं ।
कथं येव मयं मुत्ता, ततो आरका मच्चुना” ति ॥

अर्थ

‘बुद्धिमान् स्थविरपि निक्वःगु संगीति लिपा शासन थकयाः मृत्युया वशय् थ्यकः वन । ऋद्धिमानपि जूसांतवि स्थविरपि मृत्युया वशय् वन, भीपि गुकथ मुक्त जुइ ? मुक्ति ला उकिं तापाः

थ्व निक्वःगु संगीतिया संक्षिप्त वर्णन खः ।

४. स्वक्वःगु संगीतिया संक्षिप्त वर्णन

भगवान् सम्यक सम्बुद्धया शासन निसः व स्वीच्यादँ (२३८ दँ) निर्विघ्न जुल, ल्वाकःबुकः मजू । वयालिपा पाटलिपुत्रय् श्री धर्म अशोक जुजुया इलय् निग्रोध श्रामणेरया प्रति लयताःगु कारण बुद्ध शासनय् भिक्षुसंघपिन्त विशेष लाभ सत्कार प्राप्त जुल । उबलय् खीदः तीर्थङ्करत लाभ सत्कारया आशा प्रव्रजित मखुसां प्रव्रजितपि थे जुयाः उपोषथ, पवारणा आदि कर्मय् फय्तूवइगु जुयाच्चन, गथेकि हँयतय् विचय् न्याहुं बः थे, सातय् विचय् मेय् थे, सिन्धव सलतय् विचय् गधाः थे ।

भिक्षुसंघ उबलय् - ‘परिषद थौकन्हय् शुद्ध मजू धकाः चिन्तन यानाः उपोसथ याना बिमज्याः । शासनय् विकृति वयाः न्हयदँतक उपोषथ पवारणा आदि यायेगु त्वःफित । श्री धर्म अशोक जुजु थुगु खँ न्यनाः - ‘थ्व विवाद शान्त या, उपोषथ याकेब्यु’ धकाः घयाः छम्ह मन्त्रीयात छवत । मन्त्री - ‘भिक्षुपिन्त उपोषथ यायेगु मानेमजूसा छु यायेगु’ धकाः जुजुयाके थुलितकन न्यनेगु साहस मदुग कारण थः मूढ जुयाः मेपि मूढपि नाप सल्लाह यानाः - ‘यदि भिक्षुसंघ उपोषथ मयाःसा, जुजुया भिक्षुसंघपिन्त घात यायेगु इच्छा खई’ धकाः मती तयाः थः मूढ जुयाः मेपि मूढपिनिगु वचन - विहारय् वनाः उपोसथ यायेत मानेमजूपि भिक्षुसंघपिन्त घात यात । जुजु

थ्व खँ न्यनाः - "थुम्ह मूर्ख जि आदेश मव्यूसान निर्दयी ज्या यात, जि पाप कर्म मुक्त जुइलाकि मजुइ" ? शंका जुयाः मोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरयात गंगा प्रवाहया विपरित दिशा वनाहयाः कारण न्यन, स्थविर दीपक तित्तिर जातकं "येतना मदुगुया कारण पाप कर्म मुक्त जुई" धका निर्णय बियाबिज्यात । छगू हप्तातक तीर्थङ्करपिनि वाद श्री धर्मराज अशोक जुजुयात स्यना बिज्यात, वाद वाद तुलना यानाः ख्वीद्वः तीर्थङ्करपिन्त शासन पितनाछवत । अनलि उपोसथ याना बिज्यात । भगवान बुद्धया उपदेश अनुसार कथावस्तुया व्याख्या भिक्षुसंघया दथ्वी यानाबिज्यात । अशोकारामे द्वःछि महास्थविरपिसं गुलातक संगायन यानाबिज्यात । उबलय् श्री धर्मराज अशोकया मध्यप्रदेश पाटलीपुत्र नगरय् राज्य प्राप्त याना बिज्याःगु भिंघ्यादँ दुगु जुल ।

वर्मासाधु श्री क्षेत्रनगरय् 'र-पो-क' जुजु राज्य याःगु भिनिदँ दुगु जुल । थुगु स्वक्वःगु संगीति महामोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविर निक्वःगु संगायन याना बिज्याःपि महास्थविरपिसं ब्रह्मलोकय् बिज्यानाः शासन संग्रह यायेत 'तिस्स' नाम्ह महाब्रह्मायात प्रार्थना याना बिज्याःगु अनुसार अनं घ्यूत जुयाः 'मोग्गलि' नाम्ह ब्राह्मणीया गर्भय् प्रतिसन्धि ग्रहण याना बिज्याःन्ह सत्त्व खः । लाभ सत्कारया आशा तीर्थङ्करपि ख्वीद्वः श्रमण-आश्रमय् उपोषध, पवारणा आदि ज्याय् दुहँवयाः परिषद अशुद्ध जूगु कारण न्हयदँतक उपोसथ मजुगु हे शासन संग्रहया कारण जुल । अथे हे महामोग्गलिपुत्त तिस्स, मध्यान्तिक, महादेव प्रमुख महास्थविरपिसं स्वक्वःगु संगायन यानाः स्वक्वःगु शासन संग्रह यानाबिज्यात ।

श्री धर्मराज अशोक जुजु तीर्थङ्करपिनिगु वाद बिचाः विमर्श यानाः तीर्थङ्करतयुत शासन पितना छवःगु कारण "शासन संग्राहक जुजु" धकाः सीकेमाल । महामोग्गलिपुत्त तिस्स, मध्यान्तिक, महादेव प्रमुख द्वःछि महास्थविरपिनि शिष्य परम्परा अनगिन्ति दुगु जुल । थन मेगु धायेमाःगु अर्थकथा अनुसार सीकेमाल । वसपोल महास्थविरपि न स्वक्वःगु संगायन धुंकाः यथःगु आयु त्वःछि म्वानाः परिनिर्वाण जुया बिज्यात । थन यथे जुइगु जुयाच्चन -

"महिद्विका पि ये थेरा सङ्गायित्वान सासने ।
मच्चुवसं व गच्छिंस्स अब्भगब्भं व भाकरो ॥
यथा एते च गच्छन्ति, तथा मयं पि गच्छाम ।
को नाम मच्चुना मुच्चे, मच्चुपरायना सत्ता ।
तस्मा हि पण्डितो पोसो, निब्बानं पन अच्चुत्तं ।
तस्सेव सच्छिकत्ताय, पुञ्जं करेय्य सब्बदा" ति ।

अर्थ

महान ऋद्धिवानपि स्थविरपि न शासनय् संगायन यानाः मृत्युया बशय् बिज्यात, गथे कि सूर्य सुपौचय् दुने । वसपोलपि गथे बिज्यात भ्नीपि न अथेहे वनेमानि, सु जक मृत्युं मुक्त जुइ । प्राणीपि मृत्युया बशय् खः । निर्वाण अच्यूत खः । उकि पण्डितपिन्सं व हे साक्षात्कार यायेया निति न्ह्याबले पुण्य यायेमाः ।

धुगु स्वव्वगु सगीतिया सक्षिप्त वर्णन खः ।

५. प्रत्यन्तर वेशय् शासन पलिस्सा

‘भगवान् सम्यक सम्बुद्धया शासन गन प्रतिष्ठित जुइ’ ? घकाः बिचाः यानाः महामोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविर प्रत्यन्तर देशय् जिनशासन सु-प्रतिष्ठित जुइगु भाव खनाः गुगू थासय् जिनशासन प्रतिष्ठापनया निति अलग अलग महास्थविरपिन्त छवयाबिज्यात, गथेकि -

१. महामहिन्द्र स्थविरयात लंकाद्वीपय् - ‘छःपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।
२. सोण व उत्तर स्थविरपिन्त सुवर्णभूमिइ - ‘छपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।
३. महारक्षित स्थविरयात योनक लोकय् - ‘छःपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।
४. रक्षित स्थविरयात वनवासी राष्ट्रय् - ‘छःपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।
५. योनक घर्मरक्षित स्थविरयात अपरान्त राष्ट्रय् - ‘छःपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।
६. मध्यातिक स्थविरयात काश्मीर गन्धार राष्ट्रय् - ‘छःपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।
७. महादेव स्थविरयात महिशक मण्डलय् - ‘छःपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।
८. महाघर्मरक्षित स्थविरयात महाराष्ट्रय् - ‘छःपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।
९. मध्यम स्थविरयात चीन राष्ट्रय् - ‘छःपि धुगु द्वीपय् वनाः शासन प्रतिस्थापन याना बिज्याहूँ ।

उपसम्पदा यायेया निति अन माछि (गाछि) संघपि नाप छ्वया बिज्यात । वसपोल महास्थविरपि न थीथी राष्ट्रयु अलग अलग बिज्यानाः शासन प्रतिष्ठापित यानाबिज्यात । भिक्षुपिनि काषायवस्त्र जां थिनाः भःभः धायाः - "सुपाच पिहौवःम्ह धू कुं राहुं मुक्तम्ह तिमिलाथे (चन्द्रमा) बिना अन्तराय जिनशासन प्रतिष्ठित जुल ।

क. सुवर्णभूमि

गुगु राष्ट्रयु मध्ये सुवर्णभूमि थौकन्हय सुधर्मनगर हे खः । थ्व गुकथ सीके फुले ? लैं व थाय्या अनुमान यानाः । गुकथ लैंया अनुमान ?

लैंया अनुमान सीकेगु

थन सुवर्णभूमि न्हयसःगु योजन तापाः, फय्या छगू भोक वनीगु जहाज न्हयन्दु न्हयचा थ्यकः वनी, अथेहे छगू इलय वंगु दुंगा हृष्टपुष्टम्ह तःधिकःम्ह, तग्वाराम्ह न्याया म्हे (जनफातय) दिनाः छगू हप्ता थ्यकःवन । थुकथ अर्थकथा अनुसार सिंहलद्वीप सुवर्णभूमि तक वगु लैंपु प्रमाण अनुसार सुधर्मभूमि सिंहलद्वीप न्हयसःगु योजन तापाः, तप्यक फय वनीगु इलय दुङ्गा न्हयन्दु थ्यकःवनी । थुकथ लैंया अनुमान सीकेफु ।

थाय्या अनुमान सीकेगु

गुकथ थाय्या अनुमान सीकेगु ?

सुवर्णभूमि महासमुद्र लिक्क लाः । देश विदेश व्यापारीपि वयेवने याइगु महातीर्थ खः । उकि महाजनक कुमार चम्पा नगर व्यापारया निति दुंगा सुवर्णभूमिइ वइगु जुयाच्चन । सुधर्मपुर न थौकन्हय महासमुद्र लिक्क लाः । थुकथ थाय्या अनुमान सीके फु । सुवर्णभूमियात मेगु नाम हरिभुज राष्ट्र न धाइ । मेमेपिन्स श्याम राष्ट्र हे खः धकाः न धयाच्चन । थुगु खैं विचारणीय जू ।

ख. अपरान्त राष्ट्र

आपरान्त राष्ट्र मेगु हे राष्ट्र खः धकाः मनूतयस माने याइ, अथे हे अपरान्तयात हे सुनापरान्त राष्ट्र धकाः धाइ । थथे धायेगु उपयुक्त जू गुकथ ?

अपरान्त सुनापरान्त नाम म्हसीके फु । अर्थकथालय निगुलिं ना उल्लेख जगु कारण -

उपरिपण्णास अर्थकथालय अथे हे सलायतन संयुक्त अर्थकथालय अर्थकथाया आचार्य सुनापरान्त राष्ट्रयु कोण्डघान स्थविरपाखे सलाकदान अधिकार प्राप्त यानाः उकी हे अग्रपद प्राप्त यानाबिज्याःगु उल्लेख जगु कारण अपरान्त राष्ट्रयु सुन शब्द

तनाः (जोडय) याना ब्यूगु खः । धम्मपद, अंगुत्तर अर्थकथालय वहे राष्ट्रयात सुन शब्द प्रयोग मयासे ना काइ । थन सुन शब्द 'काय' पर्यायवाची शब्द खः । मान्वाता जुजुया तःधीन्ह कायनं प्यंगू द्वीपवासीपिन्त आमन्त्रित यानाः उमित अलग अलग निवास स्थान बिल । उत्तरद्वीप वासीपिनि थाय 'कुरुराष्ट्र' खः । पूर्वद्वीप वासीपिनि थाय वेदेह राष्ट्र खः । पश्चिमद्वीप वासीपिनि राष्ट्र अपरान्त खः । उगु अन्तिम द्वीप जूगु कारण 'सुन' शब्द प्रयोग याःगु खः । उगु थासय जन्म जूगुलिं न 'वया काय' वा 'सुन' घाइगु खः, गथेकि 'वज्जिपुत्तक' भिक्षु कर्तव्यनिष्ठ जूगुलिं सिन्ध वचन 'सुन' शब्दया विशेष छयःगु खः धकाः सीकेमाः ।

ग. योनक राष्ट्र

योनक राष्ट्र यवन जातिपिनि निवास थाय खः, उगु थाययात 'ज-मयि' न धाः ।

घ. वनवासी राष्ट्र

वनवासी राष्ट्र श्री क्षेत्रनगर हे खः, गुलिं गुलिसिन वनवासी नाया अलग हे राष्ट्र खः, श्री क्षेत्र नगर मखु धकाः घाइ । थ्व उचित मजू । श्री क्षेत्रनगर वनवासी राष्ट्र खः, थ्व खँ गुकथ सीकेफु धाःसा भी राजाया किजाया इलय श्री क्षेत्रनगरय भाडिं तोपुयाच्यंगु छगू पल्लकय पृथ्वीया दुने दुसुनाच्वन, पुलांगु छगू सिजःया बुद्धमूर्ति लुयावःगु दु । उगु पल्लके थुपि वनवासी राष्ट्र निवासीपि पूजा यायेत वनीगु जुयाच्वन धकाः इत्यादि खँ पुलांगु लेखय च्याताःगु खनेदु । थुगु कारण सीकेफु ।

ङ. काश्मीर गन्धार राष्ट्र

काश्मीर गन्धार राष्ट्र धायेबलय काश्मीर व गन्धार राष्ट्र खः । थुपि निगुलिं राष्ट्र छपौय छधी जुयाच्वन । उकिं मध्यान्तिक स्थविरयात थुपि निगुलिं राष्ट्रय छव्या बिज्यात, जनपद जूगु कारण नपुसक लिङ्ग एक वचन प्रयोग याःगु खः । उगु इलय छन्ह हे जुजुया आदेश चलेजुइगु क्षेत्र जूगुलिं एक वचन हे प्रयोग जूगु खः धकाः अर्थकथालय निर्देश यानातल ।

च. महिसक मण्डल

महिसक मण्डल अन्धक राष्ट्र खः । थुकियात यक्षपुर राष्ट्र धका न घाई ।

छ. महाराष्ट्र

महाराष्ट्र महानगर राष्ट्र हे खः, आ.तक न महाराष्ट्रयात 'नगर' शब्द प्रयोग यानाः महानगर राष्ट्र घाई, आचार्यपिन्स श्याम राष्ट्र धका न धयातल ।

ज. चीन राष्ट्र

चीन राष्ट्र हिमालय छद्मः जुयाच्वंगु चीन राष्ट्र हे खः । थ्व शासनया गुंगू थासय् अलग-अलग प्रतिस्थापन खः ।

६. स्थविर परम्पराया खँ

शुरुनिसें स्थविर परम्परा कने माली - भगवान सम्यक सम्बुद्ध नाप च्चनाविज्याःम्ह उपालि, वसपोलया शिष्य दासक स्थविर, वसपोलया शिष्य सोणक स्थविर, वसपोलया शिष्य सिग्गव स्थविर, घन्दवज्जि स्थविर, वसपोलपि निम्हसिया शिष्य - मोग्गलिपुत्ततिस्स स्थविर थुपि न्याम्ह स्थविरपि शासन वंशय् प्रारम्भिक (न्हापापि) आचार्य परम्परायापि खः । वसपोलपिनि शिष्य परम्परा वयाः आःतक स्थविर परम्परा त्वाःमदःनि । आचार्य परम्पराय् लज्या दुपि भिक्षुपि जक दुथ्याके माः, लज्या मदुपि भिक्षुपि मखु । लज्या मदुपि भिक्षुपि बहुश्रुत जूसां न लाभ सत्कार व लोक सत्कार आदि कारण धर्मपरम्परा स्यंकाः शासनय् महाभय उत्पन्न याइगु जुयाच्वन । शासन सुरक्षाया ज्या लज्या दुपि भिक्षुपिनि विषय खः । निर्लज्जपिनिगु मखु । पुलापिन्सं धयातल - 'महास्थविरपि मदुगु जूसा शासन सुना रक्षा याइ ? थुकथं उपेक्षा मयासे अनागतय् शासन लज्या दुपिन्सं रक्षा याइ, लज्या दुपिन्सं रक्षा याइ, लज्या दुपिन्सं रक्षा याइ' धका थुकथं स्वक्वः तक वचन ल्हात । थुगु वाक्य मध्य प्रदेशय् निर्लज्ज पुद्गलपि न यक्व दु धका सीकेमाः ।

भगवानया परिनिर्वाण सच्छिदै लिपा च्वय् कनावये धुंगु अनुसारं वज्जिपुत्त भिक्षुपिन्सं अधार्मिक खँ प्रकाश यानाः न्हापांगु संगीतिया इलय् पितनाछ्वःपि भिक्षुपिन्सं पापी भिक्षुपिनाप सल्लाह यानाः मिलेजुयाः 'महासंगीति' नाम महास्थविरपिन्सं थे संगीति यात । थुकथं संगीति यानाः अलग गण जुयाच्वन । अहो हो ! घात्थे थ्व हास्यास्पद (गिजे यायेबहःगु) ज्या खः, गथे कि बुढाम्ह धौघा मामुलि प्यपां चूम पशु जूसां घमण्डी जुयाः थःत सिंह थे सम्भे जुयाः सिंहनाद यात । उपिन्सं बुद्ध वचन यथार्थ मथ्, शब्दया भरय् यथार्थ अर्थ स्यंकल, गुलिं गुलिं बुद्धवचन न तंकाछ्वत, उपि थःगु हे गणय् खः, धर्मवादी गणय् मखु । धर्म विनययात स्यंकाः थःगु इच्छा अनुसारं आचरण यात । थ्व 'महासंगीति' नांगु छ्थ्वः अधर्मवादी गण खः । वया लिपा ई बिते जुजुं थवं थवय् वाद भेद जुजुं 'गौगुलिक' नांगु छ्थ्वः गण व 'एकव्यवहारिक' नांगु छ्थ्वः गण यानाः निथ्वः गण अलग जुल ।

अनलिपा 'गौकुलिक गण' न थवं थवय् भेद जुयाः 'बहुसूत्रिक' नांगु छ्थ्वः गण, 'प्रज्ञप्तिवाद' नांगु छ्थ्वः गण यानाः निथ्वः गण अलग जुल । हाकन बहे गण 'चेतिय वादी' नांगु छ्थ्वः गण न अलग जुल । अनलि ताकाल लिपा 'धर्मवादी

गण न विरोधी गण दुहों वना: 'महिशासक' नांगु छध्व: गण, 'वज्जिपुत्त' नांगु छध्व: गण याना: निध्व: गण अलग जुल । अनलिपा 'वज्जिपुत्त' गणयु न थव थवयु भेद जुया: धर्मात्तरिय' नांगु छध्व: गण, 'भद्रयानिक' छध्व: गण, 'छन्नागारिक' नांगु छध्व: गण, 'सम्मिति' नांगु छध्व: गण याना: थुपि प्यध्व: गणयु विभाजन जुल । हाकन 'महिशासक' गण न थवथवयु भेद जुया: 'सर्वास्तित्वाद' नांगु छध्व: गण, 'धर्मगुप्तिक' नांगु छध्व: गण, 'काश्यपिय' नांगु छध्व: गण, 'संक्रान्ति' नांगु छध्व: गण, 'सूत्रवादी' नांगु छध्व: गण याना: थुपि न्यागु भागयु विभाजन जुल ।

मध्यम देशयु थुकथु निक्व:गु संगायन याना बिज्या:पि महास्थविरपिनि धर्मवादी थेरवाद गण अलग-अलग छुटे जुया: अधर्मवादी गण भिन्हेध्व: दुगु जुल । थुपि 'अधर्मवादी' गण थेरपरम्परा शासनयु दुमध्या: । उपि शासनयु उपकारक मजुया: स्थविर परम्परायु दुथ्याका कायेमफु - गथे कि - हँय्या गणयु न्याहुँ ब्व: सातयु गणयु म्येयु, लुँदुँय ली समान महाकाश्यप स्थविरपाखे व:गु स्थविर परम्परा - 'उपालिदासक' परिवार खन्धक हे ख: आदि धका: 'समन्त पासादिक' अर्थकथालयु उल्लेख जूगु कथु सीकेमाल ।

उपालि स्थविर इत्यादिपिनि परिशुद्ध आचरण अनुमान याना: मोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरतक वसपोलपिनि परम्पराया परिशुद्ध आचरण सीका कायेफु । गथे कि - खुसिया च्वयपाखे वा व:गु अनुमान याना: क्वय्या धारयु ल:या वेग आपा: जूगु सीकेफु । थुकियात अनुमान नियम धाई । मोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरतक स्थविरपिनि परिशुद्ध आचरण अनुमान याना: उपालि स्थविरपिनि परिशुद्ध आचरण सीका कायेफु । गथे कि - च्वयु कुँ थहों व:गु खना: अनुमान याना: थन क्वयु मि दु धका सीका कायेफु । थुकियात फल अनुमान नियम धाई । प्रारम्भ (न्हापान्ह) उपालि स्थविरया अथे हे लिपान्ह मोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरया परिशुद्ध आचरण अनुमान दथीयापि दासक, सोण, सिग्गव स्थविरपिनि परिशुद्धगु आचरण सीकाकायेफु ।

गथेकि त्वहँफा:या न्हय:नेया भागयु व लिपाया भागयु चलाया पला:ख्वाँयु खना: अनुमान याना: बिचयु खनेमदुगु पला:ख्वाँयु सीका कायेफु । थुकियात 'चलाया पला:ख्वाँयु (मिग पदवलउज) नियम धाई । थुकथु स्वथी नियम - 'थुगु स्थविरवाद गण धर्मवादी, लज्यादुपि, सदाचारीपि ख: धका सीकेमाल । थुकथु न्हय:या नियमानुसार गुपि स्थविरपरम्परायु दयेमा:गु ख: उगु खँ सफुतिइ उल्लेख जुयाच्वंगु परिवारखन्धकयु, समन्तपासादिक अर्थकथालयु उल्लेख जूगु अनुसार वसपोलपिनिया लिपायापि 'महेन्द्र, इट्टिय' आदि अनुसार सीकेमाल ।

थुगु शासनवशायु गुण वासयु वंश शासनवशा खँ वर्णन ना जुयाच्वंगु न्हापागु परिच्छेद जुल ।

बिम्बु परिच्छेद

सिंहलद्वीप शासनवंश वर्णन

सिंहलद्वीपय आः शासन परम्परा कनेगु अवसर प्राप्त जुगुलि कनेत्यना ।

१. बुद्ध स्वक्वः बिज्याःगु

सिंहलद्वीपय शासन प्रतिष्ठित जुगु कारण चैत्य गर्भथे खः, सम्यक सम्बुद्ध जीवित अवस्थाय हे सिंहलद्वीपय स्वक्वः बिज्याःगु जुल । न्हापा यक्षपिन्त दमन यायेत याकःचा हे बिज्यानाः दमन याना बिज्यात - 'जिगु परिनिर्वाण लिपा सिंहलद्वीपय शासन प्रतिष्ठित जुई' धका धिन्तन यानाः ताम्रद्वीपया सुरक्षा यानाः स्वक्वः द्वीपय दुहो बिज्यात । निक्वःगु पटकय - पाजु भिचा नागराजपिन्त दमन यायेत याकःचा हे बिज्यानाः उमित दमन यानाबिज्यात । स्वक्वःगु पटकय - न्यासः भिक्षु परिवार नाप बिज्यानाः महाचैत्य स्थानय, स्तूपाराम चैत्य स्थानय, महाबोधि प्रतिष्ठित स्थानय, महियंगण चैत्य स्थानय, मुतिगण चैत्य स्थानय, अथे हे कल्याणीचैत्य स्थानय निरोध समापति ध्यान समापर्जन यानाः फेतुना बिज्यात ।

२. महामहिन्द्र स्थविर बिज्याःगु

शासन उबलय न्हापा दुर्गक फेले जुयाच्चन स्थविर परम्पराकथ अतिक व्यवस्थित महामोगलिपुत तिसस स्थविरपाखे छ्वया बिज्याम्ह महामहिन्द्र स्थविर जिनचक्र निसः व स्वीन्यादँ (२३५ दँ) पुलेव कार्तिक महिनाया द्वितीया दिनखुन्दु इट्टिय, उत्तिय, सम्बल, भददसाल थुपि स्थविरपि नाप लका द्वीपय बिज्यात ।

सोणुत्तर आदि स्थविरपि न जिनचक्र निसः व स्वीन्यादँ (२३५ दँ) कार्तिक महिनाया द्वितीया खुन्दु शासन प्रतिष्ठापन यायेत थःथःगु ज्याया जिम्मा ब्यूगु थासय बिज्यात ।

महामहिन्द्र स्थविर न्हेला ल च्वनाः (प्रतिक्षा यानाः) निसः व स्वीन्यादँगु जिनचक्रया जेष्ठ पूर्णिमा खुन्दु सिंहलद्वीपय शासन पलिस्था यायेत बिज्यात, गुगु थासय मध्ये वसपोल सिंहलद्वीपय जिनचक्र निसः व स्वीखुदँगु दँय बिज्यात । मेमेगु घ्याथासय जिनचक्र निसः व स्वीन्यागु दँय हे बिज्यात । अलग कथ हे निर्णय यायेमाली ।

न्ह्यसः - छाय महामहिन्द्र स्थविर न्हेला ल च्वनाः दक्कसिबे लिपा सिंहलद्वीपय बिज्यात ?

लिसः - सिंहल द्वीपय उबलय मुटशिव जुजु बुढा जुइधुकु कारण शक्ति

मदुगु बमलाःगु जुल, शासन थकायेत सकम मज्जुगु जुयाच्चन, वया ल्याय्मह्म काय् देवनप्रियतिस्स राजकुमार शासन थकायेत समर्थ दुम्ह जुल । उम्ह देवानप्रियतिस्स न्हापां राज्य प्राप्त यायेमां धकाः उबलयत्क वेटिसगिरी नगरय् थः मा नापनाप थःथितिपिन्त नापलाये धका मती तयाः न्हेला ल च्वनाः जिनचक्र निसः व स्वीखुदैय् महामहिन्द्र स्थविर सिंहलद्वीपय् बिज्यात धका सीकेमाः ।

महामहिन्द्र स्थविर इट्टिय आदि प्यम्ह स्थविरपि व मिचा सुमन श्रामणेर, भण्डुक उपासक नाप जिनचक्र निसः व स्वीगुदैय् जेष्ठ पूर्णिमा खुन्हु सुवर्ण हंस थे जेष्ठ महिनाय् आकाश अनुराधपुरया दक्षिण दिशा भागय् मिश्रक पर्वत च्वय् प्रतिष्ठित जुया बिज्यात ।

जेष्ठ पूर्णिमाया दिनय् लंकाद्वीपय् जेष्ठ मूल नक्षत्र पर्व जूगुलिं मनूतय् उत्सव मानेयाइगु जुयाच्चन । उकिं सारत्थदीपनि विनय टीकाय् उल्लेख जुयाच्चन - "जेष्ठ महिनाया पुन्हिखुन्हु जेष्ठ नक्षत्रया मूल नक्षत्र जुयाच्चन, अन पूर्णिमा नक्षत्रय् जुजुपि महान उत्सव जुइगु लक्ष यानाः धयातःगु खः" धका सीकेमाः । देवानप्रियतिस्स जुजु न नक्षत्र घोषणा यानाः - "उत्सव न्यायेकि" धका मन्त्रीपिन्त आदेश बियाः पीडः पुरुष परिवारपि नाप नगर पिहों वनाः मिश्रक पर्वतय् मृग शिकार यायेगु इच्छा वन । उबलय् पर्वत देवता मृगरूप धारण यानाः जुजुयात प्रलोभन क्वनाः स्थविरया न्हयःने दनाच्चन । स्थविर न जुजु वयाच्चंगु खनाः - "जुजु जितः हे जक खनेमा मेपि मखनेमा" धका अधिष्ठान यानाः "तिस्स ! तिस्स ! धन वा" धयाबिज्यात । जुजु चिन्तना यात - "थुगु द्वीपय् जितः तिस्स नाम सःतेगु साहस दुपि सु न मदु, थुम्ह स्वाथःगु वस्त्र पुनाःच्चम्ह मुण्डकं जितः नाम सःताच्चन, ध्व सु जुइ ? मनुष्य ला अमनुष्य ?" स्थविर धयाबिज्यात -

"समणा भयं महाराज, धम्मराजस्स सावका ।

तवेव अनुकम्पाय, जम्बुवीपा इघागता" ति ।

अर्थ

"महाराज ! जिपि धर्मराजया श्रावकपि खः, छःपिनिप्रति अनुकम्पा तयाः जम्बुद्वीप धन वयागु खः" ।

उबलय् देवानप्रियतिस्स जुजु अशोक जुजुपाखे छ्वयाहःगु अभिषेक् उपहार अभिषेक कया बिज्याःगु लच्छि दुगु जुयाच्चन । बैशाख पूर्णिमा खुन्हु अभिषेक कया बिज्यागु खः । अशोक जुजुपाखे छ्वयाहःगु धर्म उपहारय् त्रिरत्न गुण जाःगु सन्देश न्यंगु ताकाल मदुनिगु जुयाः स्मरण यानाः वसपोल स्थविरयात जुजु - "महाराज ! जिपि धर्मराजया श्रमण श्रावकपि खः" धयागु वचन न्यनाः - "अहो आर्यपि बिज्यात"

धकाः उगु हे क्षणय् हथियार क्वय् दिकाः छखे पाखे फेतुना क्षेम कुशल न्यन -

“आवुघं निम्बिपित्वान, एकमन्तं उपाविसि ।

निसज्ज राजा सम्मोवि, बहुं अत्यपसंहितं” ति ॥

अर्थ

“हथियार क्वय् दिकाः छखे पाखे फेतुनाः हित युक्तगु अनेक कथ खँ ब्याकाः स्वागत यात” ।

कुशल क्षेम खँ ल्हाल्हा अन पीढः पुरुषपि वयाः जुजुयात चाहुयेका फेतुत, उबलय् स्थविर न मेपि खुम्ह क्यनाबिज्यात । वसपोलपिन्त खनाः जुजु - “वसपोलपि गुबले बिज्याःगु ? धकाः न्यनाबिज्यात । स्थविर - “महाराज जि नाप हे वःगु खः” धयाबिज्यात । जुजु - “जम्बुद्वीपय आः न थुजाःपि श्रमणपि दुला ? न्यनादिल । स्थविर - “हे महाराज ! जम्बुद्वीप आः काषाय वस्त्रं भःभः घाः, ऋषिपिनि फसं हवानाच्चन” ।

धन - “तेविज्जा इट्ठिपत्ता च, चेतोपरियाय कोविवा ।

खीणासवा अरहन्तो, बहु बुद्धस्स सावका” ति ॥

अर्थ

“स्वंगू विद्या प्राप्तपि, ऋद्धि दुपि, परचित्त ज्ञान दुपि क्षीणाश्रव अरहन्त बुद्धया श्रावकपि आपाल दु” ।

जुजु - “भन्ते । छलपोलपि गुक्थं बिज्याना ?”

स्थविर - “महाराज ! न जलं न स्थलं” । जुजु आकाशं बिज्याःगु धका सीकाकाल । स्थविर “जुजुया प्रज्ञा परिपूर्णं जूला मजूला ? परिक्षण यायेत त्तिक्कच्चंगु अमानिसं न्हयसः न्हयधनाः न्यन -

“महाराज ! थ्व छु सिमा खः” ?

जुजु - “अमा खः” ।

स्थविर - “महाराज । थुगु अमा बाहेक मेमेगु अमा न दुलाकि मदु” ?

जुजु - “भन्ते मेगु न अनेक अमात दु” ।

स्थविर - “थुगु अमा व मेमेगु अमा बाहेक मेगु न सिमात दु ला” ?

जुजु - “दु भन्ते ! तर व अमा मखु” ।

स्थविर - 'मेमेगु अमात व अमा मखुगु सिमात बाहेक मेगु न सिमा दुला' ?

जुजु - 'भन्ते ! थ्व हे अमा दु' ।

स्थविर - 'साधु महाराज ! छःपि बुद्धिमान जू । छःपिनि थःथितिपि दुला' ?

जुजु - 'दु भन्ते ! आपाल दु' ।

स्थविर - 'महाराज ! उपि बाहेक मेपि थःथिति मखुपि न दुला' ?

जुजु - 'थःथितिपि स्वयां थःथिति मखुपि यक्व दु' ।

स्थविर - 'थःथितिपि व थःथिति मखुपि बाहेक मेपि न दुला' ?

जुजु - 'भन्ते ! जि हे छम्ह दु' ।

स्थविर - 'साधु महाराज ! भ्रीपि न थःथिति खः न थःथिति मखुपि खः' ।

स्थविर हाकन - 'जुजु बुद्धिमान खः, धर्म थुइका काये फइ धका मतीतयाः
'दूलहत्थिपदोपमसूत्र' देशना यानाबिज्यात । उपदेश क्वचाय्वं पीढः मनूत सहित जुजु
त्रिशरण्य प्रतिष्ठित जुल । अनलिपाया खँ गुगु धायेमाःगु खः व 'समन्त पासादिका'
आदि सफुतिइ उल्लेख जूथे सीका कायेमाल ।

३. महिन्द्र स्थविरया शिष्य परम्परा

प्रश्न : सिंहल द्वीपय शासन अनुग्रह यानाबिज्याःह महिन्द्र स्थविरया पाखे वःपि
शिष्य परम्परा आपाल दु, ल्याःखाये मफय्क दु । गुकथ ?

उत्तर : महामहिन्द्र स्थविरया शिष्य अरिष्ठ स्थविर, वसपोलया शिष्य तिस्सदत्त,
वसपोलया शिष्य कालसुमन, वसपोलया शिष्य दीघ, वसपोलया शिष्य दीघसुमन,
वसपोलया शिष्य कालसुमन, वसपोलया शिष्य नाग, वसपोलया शिष्य बुद्धरक्षित,
वसपोलया शिष्य तिस्स, वसपोलया शिष्य रेवत, वसपोलया शिष्य सुमन, वसपोलया
शिष्य चुलनाग, वसपोलया शिष्य धम्मपालित, वसपोलया शिष्य खेम, वसपोलया
शिष्य उपतिस्स, वसपोलया शिष्य फुस्सदेव, वसपोलया शिष्य सुमन, वसपोलया
शिष्य महापदुम, वसपोलया शिष्य महाशिव, वसपोलया शिष्य उपालि, वसपोलया
शिष्य महानाग, वसपोलया शिष्य अभय, वसपोलया शिष्य तिस्स, वसपोलया शिष्य
सुमन, वसपोलया शिष्य चूलाभय, वसपोलया शिष्य तिस्स, वसपोलया शिष्य चूलदेव,
वसपोलया शिष्य शिव । थ्व चतुर्थ संगीति तक सफुती उल्लेख जूगु स्थविर परम्परा
सीकेमाः । अर्थकथालय उल्लेख जुयाच्चंगु दु 'थौतक वसपोलपिनि हे अन्तेवासीक

शिष्य परम्परा आचार्य परम्परा वःगु खः धकाः सीकेमाः ।

धुकथ वसपोलपिनि पाखे शिष्य परम्परा वःगु आचार्य परम्परा थौतक न शासनय् प्रकट जुया वयाच्चंगु दु धकाः सीकेमाः ।

४. विनयधरया लक्षण

शासनय् विनयधरपि स्वंगू लक्षण सम्पन्नपि जुइमाः । विनयधरया स्वंगू लक्षण अभिलाषा यायेमाः । छु छु स्वंगू ?

१. “सुत्तं चस्स स्वागतं होति, सुववस्मितं, सुविनिच्छित्तं सुत्ततो अनुब्यञ्जनं तो” ति इदं एकं लक्षणं

अर्थ.

“सूत्र कण्ठस्थ, सुब्यवस्थित, सुनिश्चित सूत्रया दृष्टिकोण न, अनुब्यञ्जन कथ न, थ्व छगू लक्षण खः ।

२. “विनये खो पन ठितो होति असंहीरो” ति इदं वृत्तियं ।

अर्थ.

विनयलय् प्रतिस्थित, निर्विवाद, कलंक रहित जुइमाः, थ्व निगू लक्षण खः ।

३. “आचरिय परम्परा खो पनस्स सुगृहिता होति, सुमनसिकता, सूपधारिता” ति इदं ततियं ।

अर्थ.

“आचार्य परम्परा सुगृहित, लुमकातःगु, विचार विमर्श यानातःगु जुइमाः” थ्व स्वंगू लक्षण खः ।

थन आचार्य परम्परा सुगृहितगु जुइमाः धइगुया अर्थ - स्थविर परम्परा व शिष्य परम्परा वसपोलपिन्सं बालाक ग्रहण यानातःगु जुयाच्चनी । ‘लुमकातःगु’ या अर्थ त्वःमफीकुसे बालाक स्मरण यानाः आवजन याये मात्र च्यानाच्चंगु मत थे जां थिनाच्चनी । सुगृहित, बालाक धारण यानातःगु धयागु न्यःया ल्यूनेया स्वापुत्ति, अर्थ, कारण विचार यानाः थःगु मत त्वःताः आचार्य परम्परा विशुद्ध रूप कनातःगु जुइमाः । ‘जिन्ह आचार्य फलानाम्ह आचार्ययाथाय् अध्ययन यात, वसपोल फलानाम्हसिथाय् धकाः धुकथ आचार्य परम्परा धेरवादया आधार कयाः - उपालि स्थविर सम्यक सम्बुद्धयाथाय् शिक्षा ग्रहण यात तक छसिकथं थ्यकाः दिकेमाः । उपालि स्थविरनिसं कयाः - ‘उपालि स्थविर सम्यक सम्बुद्धयाके शिक्षा ग्रहण यात, दासक स्थविर थः उपाध्याय उपालि स्थविरयाथाय्, सोणक स्थविर थः उपाध्याय दासक स्थविरयाथाय्,

सिग्गव स्थविरं थः उपाध्याय सोणक स्थविरयाध्याय, मोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरं थः उपाध्याय सिग्गव स्थविरयाध्याय अथेहे चण्डवज्जि स्थविरयाध्याय धकाः शुगुक्थं फुक्कं आचार्य परम्परा थेरवादया अङ्ग कयाः थः आचार्यतक थ्यंकाः छसिकथं दिकेमाः । थुकथं शिक्षा ग्रहण यानातःगु आचार्य परम्परा हे सुगृहित जुइ । थुकथं याये मफुसा निरैतं स्वतै परम्परा धारण यायेमाः । दक्कसिबे लिपा नियमानुसार - गथे आचार्य व आचार्यया न आचार्य पालि न न्हयसः न धयातःगु खः थ्व अथे हे सीकेमाः । थ्व गुगु थेरवाद परम्परा भगवान बुद्धया जीवनकालनिसे कयाः गुबलेतक सफुती (ग्रन्थय) संग्रह मयाः उबलय तक म्हुतु हे कण्ठ यानाः न्चेवयेकाः त्रिपटक धारण यात । पूर्वक ग्रन्थय च्वयामतः ।

महास्थविरपिन्सं थुकथं यायेथाकुगु ज्या यानाः शासन थकया बिज्यात । थन थ्व थुकिया वर्णन खः ।

५. सिंहलद्वीपय् प्यक्वःगु संगीति

सिंहलद्वीपय् चण्डाल तिस्स अभयपाखे व्याकुल जुइव वा मवल, दुर्भिक्ष भय उत्पन्न जुल, उबलय शक्रदेव इन्द्र वयाः - 'भन्ते ! छलपोलपिन्सं त्रिपिटक धारण याना बिज्याये फइमखु, दुँगाय च्वनाः जम्बुद्वीपय् बिज्याहुँ, यदि दुँगा गाक्क मदुसा सिँयागु वा पयागु वेदा दयेकाः तरेजुया बिज्याहुँ, भय मदयेक जिमिंसं रक्षा याये' धकाः धाल । उबलय ख्वीन्ह भिक्षुपि समुद्रतीरय् बिज्यानाः थथे बिचार याना बिज्यात - 'जिपि जम्बुद्वीपय् वनेमखु, थन हे च्वनाः त्रिपिटक धारण याये' । अनलि दुँगा तीर्थ लिहँवयाः सिंहल द्वीपया छगू प्रदेशय् मलय जनपदय् बिज्यानाः फल, सकिं जीवन हनाः स्वाध्याय याना बिज्यात । पित्याःगु भयं तस्कं कष्ट जुयाः थथे याये मफुगुलिं फि छाती तयाः छयं छयं चूलाकाः सः पिमकाःसे मनमन हे स्वाध्याय याना बिज्यात । थुकथं किनिदँ तक अर्थकथा सहित त्रिपिटक सुरक्षा यानाः शासनया अनुग्रह याना बिज्यात ।

शुगु भय किनिदं शान्त जुल, जम्बुद्वीपय् बिज्याःपि न्हेसः भिक्षुपि बिज्यानाः सिंहलद्वीपया छगू प्रदेश 'रामजनपदय् मण्डलाराम विहारय् थ्यंकाः बिज्यात । उपि ख्वीन्ह भिक्षुपि न वहे विहारय् बिज्यानाः थव थवय् सल्लाह (परामर्श) यानाः सहध्ययन यानाबिज्यात । उबलय थव थवय् समान रूप मिले जू, छुं त्वःफ्युगु इंगु मडु । गंगा जल नाप यमुना जल न्हयायेथे जुल । थुकथं त्रिपिटक म्हुतु पाठ कण्ठ यानाः धारण यानाः महास्थविरपिन्सं थाकुगु ज्या यानाबिज्यात ।

गुगु परिचयति धर्म पदतक नं त्वःमफीक धारण यानातल व थाकुगु ज्या ला जु हे जुल । सिंहलद्वीपय् पुन्नबसुक ना जुयाच्यन्ह छन्ह गृहस्थीया काय तिस्स

स्थविर बुद्धवचन सयेकाः जम्बुद्वीप विज्याः बलय् योनक धर्मरक्षित स्थविरयाथाय् बुद्धवचन अध्ययन यानाविज्यात । लिहो विज्यायेत दुगाय् च्वनेत तीर्थय् थ्यंबलय् छगू शब्द लोमनेव सच्छिगू योजन लै लिहो वनाः आचार्ययाथाय् विज्यानाच्चंबलय् छम्ह गृहस्थीया न्हयसःया लिसः बियाविज्यात । व लयतायाः छगू लाख मूवगु गा (कम्बल) प्रदान यात । स्थविर न व कयाः आचार्ययात प्रदान याना विज्यात ।

आचार्य बसिला कुचाकुचा चुचु थलाः फय्तुइथाय् बैथिला तय्के बिल । छु कारण ? लिपा वइपि जनतापिन्त अनुग्रह यायेत, वसपोलयात थथे मती लुल - 'जिपि वनागु लै लुमकाः भविष्यत् सन्नम्हचारिपिन्स आचरण शुद्ध पूर्वकेमाःगु सीका काइ' । तिस्स स्थविर न आचार्यथाय् शका मदय्काः सिंहलद्वीपय् थःगु थासय् विज्यात ।

थुकथ परिपत्ति छगू पद तक न लोममकुसे त्वःमफिकुसे धारण यायेगु थाकु धकाः सीकेमाः । गुम्ह आपायाना दक्ष मजू, कण्ठ यायेमफु, उकियात अन्तरध्यान मजुइकेतः, त्वममकेतः त्वःमफीकेतः सयेका धारण यानाः रक्षा यानातइ । थ्व न थाकुगु ज्या हे खः । सिंहलद्वीपय् महादुर्भिक्ष भय वःबलय् छम्ह हे जक भिक्षु महानिर्देशय् दक्ष जुम्ह दयाच्वन । प्यंगू निकायधर तिस्सस्थविरया उपाध्याय महात्रिपिटकधर स्थविर महारक्षित स्थविरयात धया विज्यात - 'आवुसो महारक्षित ! फलानाम्हेसिथाय् महानिर्देश ब्व हूँ (स्यनाःका)' ।

भन्ते उम्ह भिक्षु आचरण सम्पन्न मजू, स्यनाकाये मखु' ।

'आवुस स्यनाका छथाय् लिक्क हे जि फेतुनाच्वने' ।

'ज्यू भन्ते ! छःपि च्वना विज्यायेगु खःसा स्यनाकाये' । अध्ययन शुरू यानाः चान् न्हिन मदिक्क अध्ययन यानाः अन्तिम दिनय् पल्लङ्गया क्वय् छम्ह मिसा खनाः - 'भन्ते ! थ्व जि न्हापा हे न्यनागु खः, यदि जि न्हापा हे खंगु खःसा थुजाःम्हसिथाय् धर्म स्यनाकाये मखुगु खः' धयाविज्यात । उम्ह स्थविरयाथाय् आपालं महास्थविरपिन्स स्यना कयाः महानिर्देश कण्ठ याना विज्यात । थुकथ गुगु प्रायः कण्ठ जुइमखु, उगु अन्तरध्यान मजुइकेत, लोममकेत धारण यानाः रक्षा याना तयेगु न थाकु धकाः सीकेमाः ।

थुकथ भगवान जीवितबलय्निसे ताकालतक स्थविर परम्परा परिपत्ति म्हुतु हे पाठ धारण यात । ओहो ! अवश्य पुलापि महास्थविरपिनि स्मृति, प्रज्ञा । समाधि क्वातुगुलिं वसपोलपिन्स म्हुतु पाठ धारण यानातये फुगु खः । म्हुतु पाठ याना मात्र परिपत्ति धारण यानातःपि पुलापि प्यसः व ग्वीन्याम्ह (४९५ म्ह) दुगु जुल । भगवान बुद्ध परिनिर्वाण लिपा महावंश सारथ्य संग्रहलय् उल्लेख जूगु अनुसार जिनघक्र प्यसःत्या (४५०) दै थ्यंबलय् ताम्रपर्णी द्वीपय् च्याम्हम्ह जुजु सद्धातिस्सया काय् वट्टगामणि जुजु राज्य प्राप्त याःगु खुदै दुबलय् - 'भविष्यत् प्राणीपिके स्मृति, प्रज्ञा,

सनाधि हीन जुयावनीगुलि म्हुतु पाठ यानाः धारण याये फइमखु धका चिन्तनयानाः न्हयः धयागु अनुसारं महास्थविर परम्परा छसिकथ बिज्याःपि न्यासःन्ह (५०० ण्ह) महास्थविरपिन्सं वट्टगामणि जुजुया आधार कयाः ताम्रपर्णी द्वीपय् मलय जनप्रदेशय् आलोक गुफाय् अर्थकथासहित त्रिपिटक सफुती च्वल (ध्यात, ग्रन्थबद्ध यात) । थुगु न न्हापां उल्लेख यानागु संगीतिकथ तुलना यानाः प्यंगु संगीति नां जूगु धका सीकेमाः । थ्व सारस्थ दीपनि विनय टिकाय् -

“चतुन्ध संगीति सदिसा ही पोत्यकारोह संगीति” ति, प्यंगु संगीति न्हापाया संगीति समान सफुती च्वःगु संगीति खः ।

‘सिंहल द्वीपय् वट्टगामणि जुजु, बर्मारारुद्र, श्री क्षेत्र नगरय् कुकुट सीस जुजु छगु हे इलय् राज्य याःगु जुल । अमरापुर नगर स्थापक जुजुया इलय् सिंहल द्वीपया भिक्षुपिनि पाखे थन (बर्माय्) छवयाहःगु सन्देश पत्रय् जिनचक्र प्यसः व स्वीस्वदँ (४३३ दँ) ग्रन्थबद्ध याःगु धकाः उल्लेख यानातल ।

थथे धयातल - “तैत्तिंसाधिक चतुवस्ससत परिणाम कालं” ति । इवं सीहलवीपे धाव पोत्यकारुन्ह सासनस्स पतिट्ठानं । अर्थात् जिनचक्र प्यसः व स्वीदँ तक थुगु सिंहलद्वीपय् ग्रन्थबद्ध जूगु तक शासनया प्रतिष्ठान ।

६. सिंहलद्वीपय् शासन क्वतुनावंगु वर्णन

जम्बुद्वीपय्, सिंहलद्वीपय् लिपा भिक्षुपि अलग-अलग गणय् विभाजन जुल गथेकि - अनोतप्त दहं पिहँवःगु खुसि गंगा, यमुना नाम भेद जुल, अथेहे थन जम्बुद्वीपय् गण भेद जूगु च्वय् कना वयेधुन । सिंहलद्वीपय् गण विभाजन थुकथ सीकेबहःजू । गुकथ ?

सिंहलद्वीपय् शासन प्रतिष्ठित जूगु ईलं सच्छि व भिंच्यादँ (११८ दँ) लिपा वट्टगामणि जुजु दयेकातःगु अभयगिरि विहारय् परिवार खन्चक पाठ अर्थ विपर्यास (द्वकाः) महाविहारवासी गण अलग जुयाः छथ्वः गण छुटे जुल । उमित अभयगिरिवासी गण धाई, धर्मरुचिगण न थुकिया हे नां खः ।

अभयगिरिवासी गण अलग जुयाः स्वसः व पीनिदँ (३४२ दँ) थ्यंबले महासेन जुजु दयेकाथकूगु जेतवन विहारय् उभतो विभङ्ग पाठय् उल्ला (द्वक) संस्करण यानाः अभयगिरिवासी गण अलग छगु गण दत । उमित जेतवनवासी गण धाई । सागलिय गण न उकिया हे नां खः ।

जेतवन गण अलग जुयाः स्वसः व दच्छि (३०१ दँ) लिपा उपरि कुरुन्दवासी भिक्षुपि व कोलम्बवासी भिक्षुपि भिन्चा दाथापति जुजुया आधार कयाः उभतो विभङ्ग

परिवार खन्धक पाठय द्वक (विपरित रूप) अभिसंस्कार यानाः निश्चयः गण अलग जुल । महाविहारवासी गण उत्तम जू धका तुलना यानाः आचरण यानाः महाविहार नाम छगू गण अलग जुल ।

सिंहल द्वीपय थुकथ महामहिन्द्र स्थविरपिनि स्थविर परम्पराया महाविहारवासी गणसहित प्यथ्वः गण भेद जुल । उपि मध्ये महाविहारवासी गण छथ्वः जक धर्मवादी जुल । बाकि अधर्मवादी जुल । उपि अधर्मवादी गणपिन्स तथ्य त्वःताः अतथ्य रूप धर्मया अगौरव यानाः विचरण यात । थुगु वचन सिंहल द्वीपय अधर्मवादी स्वथ्वः गण निर्लज्ज (लज्यामदुपि) गण खः । परिमण्डल (चाकलाक, गवःलाक) सुपटिच्छन्न (बालाक म्ह तोपुइक) आदि शिक्षापद पालेमयासे विचरण यात । थुबलयनिसे गुलिं भिक्षुपिन्स थीथीकथ चीबर न्ययेगु पुनेगु आदि खनेदत धकाः सीकेमाः ।

अधर्मवादी गण छुटे जूगु न्यासः व नीन्हयुदें (५२७ दें) लिपा श्री संघबोधि जुजु महाविहार गणया पक्ष लिनाः अधर्मवादी स्वथ्वः गण निग्रह यानाः शासन थकाल । उम्ह श्री संघबोधि जुजु बर्मा राष्ट्रया अरिमदन नरगय् अनुरुद्ध जुजुया समकालय् राज्य सम्पत्ति भोग याःगु खः । सिंहल द्वीपय वोहारतिस्स जुजुया इलय् कपिल मन्त्री नाप सल्लाह यानाः महाविहारवासी भिक्षुपिनि आधार कयाः अधर्मवादी गण निग्रह यानाः जिनशासन थकाल । अनलि गोठामय जुजुया इलय् अभयगिरिवासी भिक्षुपिन्स उखेपाखे समुद्रय् थ्यक पितनाः (वहिष्कार याना) महाविहारवासी भिक्षुपिनि आधार कयाः शासन शुद्ध यात । अनलि गोठामय जुजुया काय् महासेन जुजुया इलय् अभयगिरिवासी भिक्षुपिनि बिचय् संघमित्त भिक्षु जुजुया प्रधान आचार्य जुयाः महामहिन्द्र आदि अर्हन्त स्थविरपिनि निवास स्थान महाविहाराराम विनाश यायेत महासेन जुजु नाप सल्लाह यानाः न्हयथन (शुरू यात) ।

अबलय् गुदें (९ दें) तक महाविहार भिक्षु शून्य जुल । अहो ! निश्चय न महात्त्रुद्धिवान महास्थविरपिनि निवास स्थान लज्या मदुपि भिक्षुपिन्स विनाश यात । गथेकि सुवर्ण हंसया निवास क्वःतय्स थे । जेतवनवासी भिक्षुपि मध्ये छम्ह तिस्स भिक्षु न बहे जुजुया नाप सल्लाह ब्याकाः महाविहारया सीमा जःग नाप ल्यहे थन । दस मज्जुगुया कारण इमिगु जःग ल्यहे थनेगु ज्या असफल जुल । अहो ! दुस्सीलपिनि पाप कर्म आश्चर्य खः । "क्वटयम्ह माकलं मूवगु वसः खुनावी" । यथे हे मतभेद अलग जूम्ह व्यक्ति भेद याइपि व्यक्तिपिनि पाखे तापानावनी । उकि -

“यथा साखा भिगो पापो, अप्पग्घो पेव कासिकं ।

महग्घं कच्चछिन्नं छिन्नं महस्साहेन छिन्दति ॥

एवं अधम्मवादी पापो, धम्मवादि गणां सुभं ।

महूस्साहेन भिन्वयि, अहो अच्छरियो अयं ॥
आरका दूरतो आसुं, भिन्वितब्बेहि भेदका ।
भूमितो व भवगन्तो, अहो कम्म अजानतं" ति ॥

अर्थ

ज्याख्यलय् मदुपि दुष्ट माकल यक्व मूवंगु रेशम काप खुना छ्वइ । गथे न्हाय्पकथि पालीपिन्स न्हाय्पकथि यक्व उत्साहं पाली । अथे हे पापी अधर्मवादीपिन्स सज्जन धर्मवादी गणपिन्त यक्व उत्साहं भेद यात । अहो आश्चर्यं खः । भेद याये माःपि पाखे भेद याइपि ब्यक्तिपि तापाकनिसं हे अलग जुयाच्चनी । गथेकि भूमि भवाग्र । अहो ! मधू मस्यूपिनि ज्या (कर्म) ।

अधर्मवादी गण थथे बलवान् जूगुलि धर्मवादी गण विनाश जुयावनी । गथे - गिद्धया पपूया फस सुवर्ण हंस स्वभाव हे दने फइमखु, अथे हे अधर्मवादीपि बलवान् जूगुलि धर्मवादीपि विनाश जुयावनी । ठुं दुगु वनय सुवर्ण मृग सुलाः सुलाः नसा माःजुई, अथे हे थःगु मनसुवां धर्माघरण यायेगु मौका दइमखु ।

सिंहल द्वीपय् शासन प्रतिष्ठित जुयाः प्यसः व न्हेनिदँ (४७२ दँ) लिपा, भगवान् परिनिर्वाण जुयाविज्यगु द्वःछि व न्हेच्यादँ (१०७८ दँ) लिपा महाराजा नांह जुजु राज्य याःगु जुल । उन्ह जुजु उदुम्बर गिरि निवासी खः । काश्यप स्थविर प्रमुख महाविहार निवासी भिक्षुसंघपिन्स वहे जुजुया आश्रय कयाः शासनय् अशुद्धियात् शुद्धयात्, गथे लुँकःमि लुँया खिति (स्वासा, कसर) शुद्ध याइ, महाविहारवासी गणपाखे मेगु अधर्मवादी गणयात् भिक्षु संघ पितनाः शुद्धयात् । उन्ह महाराजा जुजु बर्मा राष्ट्रय् अरिमहन नगरय् नरपति च-प्रा-सु-ना धयान्ह जुजुया समकालीन जुजु खः घकाः सीकेमाः ।

अनलिपा विजयबाहु जुजु व परक्कमबाहु जुजुपिनिगु आधार कयाः महाविहारवासी भिक्षुपिन्स शासन परिशुद्ध यात् । अधर्मवादीपि सकसित भिक्षुसंघ पितना गृहस्थी यात् । महाविहारवासी छथ्वः गण हे जक प्रतिष्ठित जुल, गथे सुपौय् रूपी उपक्लेश मुक्कन्ह चन्द्रमा थे ।

श्री संघबोधि जुजु, वोहारिकतिस्स जुजु, गोठाभय जुजु थुपि जुजुपिन्स शासन शुद्ध याःसाःन फुक्कं फाक्कं अधर्मवादी गण विनाश मज्जुगुलि उबलय्तक शासन परिशुद्ध मजू । श्री संघबोधि जुजु, महाराजा जुजु, विजयबाहु जुजु, पराक्रमबाहु जुजु थुपि जुजुपिनि इलय् फुक्कफाक्कं अधर्मवादी विनाश जूगुलि शासन परिशुद्ध जुल, उबलय् अधर्मवादीपि छ्यं न थस्वये मफुत्, गथे सूर्यः लुइव न्हिका भंगः । ताकाल

वितय जुइव मिथ्यादृष्टि विजातिपिनि भयं लंका द्वीपय शासन वचतुना वनाः गणपुरक (प्रव्रजित यायेत माक्व) भिक्षुसंघ तक न मदया वनाः महा विजयबाहु जुजुया इलय रामण्य देश संघ ब्नाहयाः शासन प्रतिष्ठित यात । अनलिपा विमलधर्मसूरिय जुजुया इलय रक्षरपुर राष्ट्र संघ ब्नाहयाः शासन प्रतिष्ठित यात । अनलिपा विमल जुजुया इलय न अन हे संघ ब्नाहयाः शासन प्रतिस्थापित यात ।

कीर्ति श्री राजसिंह जुजुया इलय श्याम राष्ट्र संघ ब्ना हयाः थथे हे शासन प्रतिस्थापित यात ।

ध्व सिंहल द्वीपय शासन वचतुनावगु खं वर्णन खः ।

७. हाकनं शासन पलिस्व्या

जिनशासन च्यासः व र्वीदं (८१० दँ) थ्यंबलय बुद्धदास जुजुया इलय छम्ह धर्मकथिक स्थविर तयाः विनयपिटक, अभिधर्मपिटक, सुत्तन्तपिटक सिंहल भाषा अनुवाद यानाः अभिसंस्करण याना तल । थुगु खं चूलवंशय धयातःगु खः । बुद्धदास जुजुया चयम्ह (८० म्ह) कायपिन्त चयम्ह (८० म्ह) महाश्रावकपिनि ना तल । उपि मध्यय सारिपुत्रया नांम्ह उपतिस्स जुजु बौ देहावसान लिपा पीनिदँ (४२ दँ) राज्य यात । अनलिपा चीधिकःम्ह किजा महानाम राजकुमार नीनिदँ (२२ दँ) राज्य यात । उम्ह जुजुया इलय जिनचक्र गुसः व स्वीस्वदँ (१३३) य सिंहलद्वीपय ख्वीखुम्ह (६६ म्ह) जुजुपिनि राज्य पूर्ण जुइव बुद्धघोस स्थविर सिंहल द्वीपय बिज्यानाः सिंहल भाषा च्यातःगु अर्थकथा ग्रन्थ मगध भाषा अनुवाद यानाः च्याबिज्यात । उम्ह महानाम जुजु बर्मा राष्ट्रय श्री पच्चयनगरय 'स-डल-नह-क्रो-नह' नांम्ह जुजुया समकालीन खः । परित्तिनिदानय 'बू-म-ति' नांम्ह जुजुया समकालीन खः धयातल, थ्व उचित मजू ।

सिंहल द्वीपय कीर्तिश्रीमेघ नांम्ह जुजु जुयाः गुदँगु (९ दँ) दँय व हे द्वीपय ख्वीनिम्ह (६२ म्ह) जुजुपिनि ई पूरा जुयाः जिनचक्र च्यासः व र्वीदँ (८३० दँ) य जम्बुद्वीपय कालिगपुर कुहसीव जुजुया जिघाभाजु (जामाता) दन्तकुमार हेममाल राजपुत्री ब्नाः दाठघातु खुया हयाः दुंगा पार यानाः सिंहल द्वीपय बल । जिनचक्र च्यासः व र्वीदँ (८३० दँ) य जेष्ठ तिस्स जुजु गुदँ (९ दँ) तक राज्य याःगु जुल । बुद्धदास जुजु नीगुदँ (२९ दँ), उपतिस्स जुजु पीनिदँ (४२ दँ), महानाम जुजु नीनिदँ (२२ दँ) दक्व जोडे यानाः जिनशासन गुसः व र्वीनिदँ (१३२ दँ) थ्यंगु जुल । उबलय महानाम जुजुया राज्य निदँ (२ दँ) न्हयः जिनचक्र गुसः व र्वीदँ (१३० दँ) य बुद्धघोष स्थविर लंकाय बिज्याःगु जुल । अमरापुर नगर निर्माण याःम्ह जुजुया इलय सिंहलद्वीप भिक्षुपिनिपाखे छवयाहःगु सन्देश पत्रय गुसः व न्येखुदँ (१५६ दँ) धयातःगु जुल ।

बुद्धघोषया खँ

बुद्धघोष स्थविरया उदगम विषय पतिहाकल कने । गुकथ ?

क) बुद्धघोषुत्पत्ति कथा कथं

‘सिंहल भाषाया आखल अनुवाद यानातःगु परियत्ति शासन मगध भाषाया आखल सुना गुन्ह पदगल अनुवाद यायेफइ’ धका महास्थविरपिन्सं थुगु खँ चिन्तन यानाः त्रायत्रिंश भवनय् बिज्यानाः घोष देवपुत्रयात खनाः शक्र देवराज इन्द्रयाके प्रार्थना यानाः - बोधिसिमाया लिवक घोष गामय् केश नाम्ह ब्राह्मणया केशी ना जुयाच्चंन्ह ब्राह्मणीया गर्भय् प्रतिसंधि ग्रहण याकल । ‘हे सज्जनपि ! न, त्वँ आदि धका ब्राह्मणपिन्सं परस्परय् घोषणा याःगु इलय् जन्म जूगुया कारण ‘घोष’ धका ना छुत । न्हयदँ या उमेरय् स्वंगू वेद पारंगत जुल । छम्ह अर्हतनाप वेदया विषयलय् चर्चा यानाः उगु वादया निष्कर्ष बियाबिज्यात । ‘कुसला धम्मा, अकुसला धम्मा, अब्याकता धम्मा’ आदि परमार्थ वेद ना जुयाच्चंगु बुद्ध मन्त्र न्यना बिज्यात । उबलय् वं थुगु सयेकेगु इच्छा जुयाः उन्ह अर्हतयाथाय् प्रव्रजित जुल । निह्निह्नि त्रिपिटकया खवीद्वः (६० हजार) पद बानाः कण्ठस्थ नं यात । लच्छिया दुने हे स्वंगूपिटकं पारंगत जुल । अनलि छन्दु याकःचा एकान्ते फेतुनाः मन चिन्तन यात - ‘बुद्धभाषित त्रिपिटकय् जिगु प्रज्ञा च्चन्ह्याः लाकि उपाध्यायया’ ? । उपाध्याय थुगु कारण सीकाः निग्रह याना ओवाद बिया बिज्यात । उन्ह संवेजित जुयाः क्षमाफ्थनेत वन्दना यात । उपाध्याय आचार्य - ‘आवुस ! छ सिंहल द्वीपय् वनाः सिंहल भाषाया आखल च्चयातःगु त्रिपिटक मगध भाषाया आखल च्चल घाःसा उबलय् जि क्षमा याये’ धयाबिज्यात । बुद्धघोष बौयात मिथ्यादृष्टि भाव मुक्त यानाः आचार्यया वचन सिरय् फयाः त्रिपिटक च्चयेत दुंगा बिज्यात ।

उबलय् समुद्रय् विचय् थ्यंगु स्वन्दु दत । बुद्धदत्त स्थविर सिंहलद्वीप दुगा बिज्यानाच्वन, लँबिचय् देवानुभाव थव थवय् खनाः कारण न्यनाबिज्यात, कारण सीकाः बुद्धदत्त स्थविर थथे धयाबिज्यात - ‘आवुस ! जि रचना यानागु जिनालकार अल्पसार धकाः मतीतयाः त्रिपिटक अनुवाद यायेगु च्चयेगु मौका जितः मय्यू, छ त्रिपिटकया संवर्णन या’ धकाः धयाबिज्यानाः थःके चंगु शक्रदेव यंगु हलः (हरितकी फल), सिजःया च्चसा (लोह कलम) ज्वयेकेगु त्वह बुद्धघोष स्थविरयात बिया बिज्यात ।

थुकथं निन्ह स्थविर परस्पर खँ ल्हाल्हा हे दुगा थ.थम्ह बायावन । बुद्धघोष स्थविर सिंहलद्वीप थ्यंकाः न्हापालाक संघपाल स्थविर नापलानाः - ‘त्रिपिटक मगध भाषाया आखल अनुवाद यायेत वयागु खः’ धका कारण कनाबिज्यात । सिंहल भिक्षुपिन्सं न ‘सीले पतिट्ठाया’ आदि गाथा लःल्हानाः - ‘थुगु गाथाया अर्थ त्रिपिटक

मन्थन यानाः व्याख्या या' धका आदेश बियाबिज्यात । वहे दिनया संध्या इलनिसे उगु गाथा प्रमुख यानाः विशुद्धिमार्ग रचना यानाबिज्यात । बसपोलया ज्ञान प्रभाया परीक्षा यायेगु इच्छा बसपोल रचना यानाबिज्याःगु ग्रन्थ देवराज इन्द्र अन्तरध्यान यात । स्थविर हान रचना यानाबिज्यात, अथेहे हाकन देवराज इन्द्र ग्रन्थ अन्तरध्यान यात । स्थविर हान रचना यानाबिज्यात । थुकथ स्वक्स तक रचना याकाः न्हापां च्याबिज्याःगु ग्रन्थ न क्यन । स्वंगु ग्रन्थय छगुलि मेगुली छगु पद न उखे थुखे मलाः । संघपाल स्थविर व खनाः खुशी जुयाः त्रिपिटक लःल्हात । थुकथ संघपाल स्थविरया प्रार्थना न्ययछुनाः (प्रारम्भ यानाः) विशुद्धि मार्ग रचना यानाबिज्यात धकाः उल्लेख जुयाच्वन । बुद्धघोष उत्पत्ति कथालय संघराज स्थविरया प्रार्थना रचना याःगु धकाः धयातल ।

॥ बुद्धघोष उत्पत्ति कथालय उल्लेख जुगुक्थ बुद्धघोष उत्पत्ति खँ पतिहाकल व्याख्या खः ।

ख) चूलवंश कथं

चूलवंशय थुकथ उल्लेख दु - बुद्धघोष स्थविर महाबोधिवृक्ष लिक्क छगु ब्राह्मण गामय जन्म जुल । स्वंगुलि वेद पारंगतम्ह तथा उगु थुगु खँय निपुणम्ह (दक्षम्ह) खः । उम्हसिन मेपिनाप वादविवाद यायेगु इच्छा जम्बुद्वीपय चाःहिलाः छगु विहारय थ्यंकवन, अन आगन्तुक भाव फेतुत । उगु विहारय रेवत स्थविर च्चनाबिज्याःगु जुयाच्वन । उम्ह स्थविरनाप खँल्हाबल्हा यानाः व ब्राह्मण माणवक स्वंगु वेद मन्थन यानाः न्हयसः न्यन । न्यंगु न्यंगु न्हयसः स्थविर व्याख्या यानाबिज्यात । स्थविरपाखे न्यंगु न्हयसःया लिसः माणवक बिइमफुत । उबलय माणवक न्यन - 'भन्ते ! थ्व छु मन्त्र खः' ? 'थ्व बुद्धमन्त्र खः' धकाः धयाबिज्याःबलय सयेकेगु इच्छा स्थविरयाथाय प्रव्रजित जुयाः त्रिपिटक ब्वन । ताकाल मदुव हे स्वंगुलि पिटकय पारंगत जुल । बुद्ध समान वया सः (घोष) जू, उकिं बुद्धघोष नाम प्रसिद्ध जुल । बुद्धघोष रेवत स्थविरयाथाय च्वनाः हे 'ज्ञाणोदय' नागु ग्रन्थ व अट्ठसालिनी ग्रन्थ न रचना याना बिज्यात । अनलि परित अर्थकथा रचना यायेगु इच्छा न्हयछुना बिज्यात । उबलय आचार्य थये धया बिज्यात - 'आवुस ! जम्बुद्वीपय पालि जक दु, अर्थकथा मदु, आचार्य वाद न थीधी जुयाच्वन । उकिं महामहिन्द्र स्थविरपाखे यंका बिज्याःगु अर्थकथा स्वंगुलि संगीति संगायन यानातःगु खः । पालि न सारिपुत्त स्थविरपाखे उपदेश जुगु पढति सिंहल द्वीपय ल्यनाच्वंगु दु । छ वनाः मगध भाषाया आखल च्व' धकाः प्रेरणा बिया बिज्याःगुलि बुद्धघोष स्थविर सिंहल द्वीपय अनुराधपुरय बिज्यानाः महाविहारय दुहाँ बिज्यात । संघपाल स्थविरयाथाय सिंहल अर्थकथा सहित थेरवाद न्वनाः - 'अर्थकथा रचना याये' धकाः धयाबिज्यात । सिंहलद्वीपया भिक्षुपिन्स न न्हयः उल्लेख यानागु कथ 'सीले पतिट्ठया' आदि गाथा बियाबिज्यात । बुद्धघोष न अर्थकथा सहित त्रिपिटकया संक्षिप्त यानाः विशुद्धिमार्गया रचना यानाबिज्यात ।

न्यः उल्लेखानुसार शक्रदेवराज ग्रन्थ अन्तरध्यान यानाः स्वक्वःतक रचना याकल । संघपाल स्थविरं न लयतायाः त्रिपिटक लःल्हात ।

थीथी ग्रन्थय् थीथीकथ बुद्धघोष उत्पत्तिया खँ उल्लेख जूसा बुद्धघोष स्थविर सिंहलद्वीप बिज्याःगु, त्रिपिटक च्चयाबिज्याःगु, अर्थकथात रचना यानाबिज्याःगु दसु खः (प्रमाण खः) । मन स्यके माःगु मडु । बुद्धघोष स्थविर त्रिपिटक च्चयाः जम्बुद्वीप लिहँ बिज्यात ।

८. परियत्ति शासनया प्रचार

पालि भाषं परियत्ति अनुवाद लिपा आचार्य परम्परा शिष्य अनुशिष्य कथ सिंहलद्वीपय् जिनचक्र तिन्हिने (मध्यान्ह) या सूर्य समान अतिकं उज्वल जुल । करोड करोड (कोटाकोटी) प्रमाणं श्रोतापन्न, सक्दागामी, अनागामी, अर्हंतपिपाखे लंकाद्वीप अतिकं भःभः घाल । फुक्क प्रकारं तःचाः जुयाच्चंगु स्वंगू योजनया पालिजाः स्वांया मां त्रयत्रिंश भवन समानं, द्वलद्धः हः दुगु पलेस्वानं जायाच्चंगु पुखूथे उगुउगु थासय् तब्यागु लँ, बजार, छँ, लुखा, तीर्थ, बन, पर्वत, गुफा, देगः, विहार शालाय् आदिइ मार्गफल प्राप्त मजूपि चन्ह न मडु । भतिचा पियाः भिक्षा कायेत दनाच्चनीगु थासय् तक न मार्ग फल प्राप्त जू । मार्गफल प्राप्तपि पुद्गलपि आपालं दुगुलिं - थ्व पृथग्जन खः, थ्व पृथग्जन खः, थ्व पृथग्जन खः' घकाः - पतिन सुयाः क्यनेमालावन । छगू इलय् सिंहलद्वीपय् पृथग्जन भिक्षु हे मडु ।

थुकथं विभङ्ग अर्थकथालय् धयातःगु दु - 'छव्वः पृथग्जन भिक्षु हे मडु' । अभिज्ञालाभी, महान्त्रद्विवानपि वये वने याइगुलिं निभाः जः मलुयाः वा कुटीवाइपि मिसातय् वा कुटियायेगु अवसर हे मन्त । देवलोके सुमन श्रामणेरे दक्षिण अक्षघातु हया बिज्याःबलय् प्रातिहार्य क्पनाः लः फुति स्वसःगू योजन लंकाद्वीपय् न्याना वनाः भगवान बुद्धपाखे परिभोग याना बिज्यागु चैत्य आगन थे खनेदत । दुगां समुद्रय् वनाच्चपिन्सं नैक्याः ग्वः समान खनाः सकभन लंकाद्वीपया पूजा याइगु जुयाच्चन । महामहिन्द्र स्थविरयाथाय् अरिट्ट नाप न्यासःन्ह भिक्षुपिन्सं दक्वसिबे न्हापा विनयपिटक सयेकाकाल । थुगु कारणं लंकाद्वीपय् जिनचक्र प्रतिष्ठित जूगुलिं 'उत्तमद्वीप' (वरदीप) घका ना च्वन, सिंहल द्वीपय् हे त्रिपिटक ग्रन्थबद्ध यानाः प्रतिष्ठित जुल । अन लिपा चोरनाग धयाम्ह जुजुया इलय् लंकाद्विप सकभन दुर्मिस्त भय कःगुलिं त्रिपिटकधर भिक्षुपि जम्बुद्वीपय् बिज्यात । बिमज्याःपि भिक्षुपि अन हे च्वनाः पित्याः भयं कष्ट फयाः प्पाथय् जनिखं चिनाः फिसलय् क्वपुसां पुयाः ग्वःतुलाः त्रिपिटक धारण यानाबिज्यात ।

कूटकण्ण तिस्स जुजुया इलय् दुर्मिस्त भय शान्त जूबलय् जम्बुद्वीप भिक्षुपि हाकन बिज्यानाः सिंहलद्वीपय् च्चपि भिक्षुपिनाप महाविहारय् त्रिपिटक द्विविद्ध दूटफूट

मदयेक यथावत तल । त्रिपिटक तथाः बालाक सिंहलद्वीपयु धारण यात । व हे अर्थकथा बुद्धघोष स्थविर मगध भाषा अनुवाद याना बिज्यात । लिपा लिपः प्रायः धन हे अर्थकथा, टीका अनुमधुलक्खण गणित गन्धन्तर रचना यात ।

शासन हाकन आकाशय सूर्य चन्द्रमा थे लुल । बुद्धवंश अर्थकथा बुद्धदत्त स्थविर रचना यानाबिज्यात । इतिवुत्तक, उदान, चरियापिटक थेर-थेरी गाथा, विमानवत्थु, प्रेतवत्थु, नेत्ति अट्ठकथात आचार्य धम्मपाल स्थविर रचना यानाबिज्यात । आचार्य धम्मपाल स्थविर सिंहलद्वीपया लिक्क तामिल राष्ट्रय पदर तीर्थय च्वम्ह जूगुलि सिंहलद्वीपय हे दुथ्याका धायेमाली ।

पटिसम्भितामग्ग अट्ठकथा महानाम स्थविर च्वया बिज्यात । महानिहेस अट्ठकथा उपसेन स्थविर च्वयाबिज्यात । अभिधर्मटीका आनन्द स्थविर च्वया बिज्यात । उगु टीका दक्क टीका मध्ये दक्कसिबे न्हापा च्वयाबिज्यागु कारण मूलटीका धकाः प्रख्यात जुल । विशुद्धमार्गया महाटीका, दीघनिकाय अट्ठकथाया टीका, मज्झिमनिकाय अट्ठकथाया टीका, संयुत्तनिकाय अट्ठकथाया टीका आचार्य धम्मपाल स्थविर रचना यानाबिज्यात । सारत्थदीपनि विनय टीका, अंगुत्तर निकाय टीका पराक्रम बाहु जुजुया प्रार्थना सारिपुत्त स्थविर रचना यानाबिज्यात । विमत्ति चिनोदनि नाम विनय टीका तामिल राष्ट्र निवासी काश्यप स्थविर रचना यानाबिज्यात ।

अनुटीका आचार्य धम्मपाल स्थविर च्वयाबिज्यात । मूलटीकाया अस्पष्ट अर्थया स्पष्ट यानाः व्याख्या याःगु कारण उकियात अनुटीका धाइ । विशुद्धिमार्गया चूलटीका मधुदीपनि मेमेपि स्थविरपिन्स रचना यानाबिज्यात । थुकी बाकि अर्थ व अस्पष्ट अर्थ स्पष्ट यानाः मूलटीकानाप मिलेयानाः रचना याःगु कारण मधुरस जूगुया कारण मधुरदीपनि धकाः धाई ।

मोह विच्छेदन लक्षण ग्रन्थ काश्यप स्थविर रचना यानाबिज्यात, अभिधम्मावतार रूपारूप विभाग विनय विनिच्छय बुद्धदत्त स्थविर, विनय संग्रह सारिपुत्त स्थविर, खुइसिक्खा धर्म श्री स्थविर, परमत्थ विनिच्छय नामरूपपरिच्छेद, अभिधम्मत्थ संग्रह अनिरुद्ध स्थविर, सच्च संखेप धम्मपाल स्थविर, खेम खेमस्थविर, संक्षिप्त संवर्णनया कारण अःपुक लक्ष यायेफइगु थुइके फइगु कारण लक्षण ग्रन्थ धकाः धाई । उपि संवर्णनात मध्यय अभिधम्मत्थ सङ्गहया पुरणटीका नव विमलबुद्धि स्थविर यानाबिज्यात, सच्च संखेप, नामरूप परिच्छेद - खेमा - अभिधम्मावतार पोरणटीका वाचिस्सर महास्थविर, परमत्थ विनिच्छयया पुराण टीका महाबोधि स्थविर रचना यानाबिज्यात । अभिधम्मत्थ सङ्गह अभिधम्मावतार अभिनव टीकात सुमङ्गलसामि स्थविर, सच्चसंखेप अभिनव टीका अरण्यवासी स्थविर रचना यानाबिज्यात । नामरूप

परिच्छेद अभिनवटीका महासामी स्थविर, परमत्थविनिच्छय अभिनवटीका मेह सु छम्ह स्थविर, विनय विनिच्छयटीका रेवत स्थविर, खुदसिक्खाया पुराण टीका महायस स्थविर, उकिया अभिनव टीका संघरक्षित स्थविर रचना याना बिज्यात । वजिरबुद्धि नाया विनय गणित पदत्थ वजिरबुद्धि स्थविर, चूल गणित, मज्झिमगणित व महागणित सिंहल द्वीपवासी स्थविरपिन्स रचना यानाबिज्यात । थुपि ग्रन्थत, पदक्रम अनुसार वर्णन मयासे अस्पष्ट थासय् जक संवर्णन यानातःगु कारण गणित पदत्थ घका धाड ।

अभिधानपदीपिका महामोग्गलान स्थविर, अत्थ व्याख्या चूलबुद्ध स्थविर, वुत्तोदय, सम्बन्ध चिन्तन, सुबोधालंकार संघरक्षित स्थविर रचना यानाबिज्यात । व्याकरण मोग्गलान स्थविर, महावंश, चूलवंश, दीपवंस, थूपवंस, बोधिवंस, धातुवंस सिंहलद्वीपवासी स्थविरपिन्स, दाठाधातुवंश धर्मकीर्ति स्थविर रचना यानाबिज्यात । थुपि ग्रन्थ पालि ग्रन्थ मुक्त जूगुया कारण गन्थन्तर घका धाड । थुकथ बुद्धघोष आदि उत्तम स्थविरपिन्स थःथःगु क्षमता बल शक्ति अनुसार परियति शासनयात आधार बियाः आपाल हा दुगु आपाल कचामवा दुगु सिमायात आधार बियाः तःमागु निग्रोध (वरमा) सिमा थे स्थिर जुया ताकाल तक च्वनी घकाः थुइकेमाः । थ्व सिंहलद्वीपय् ग्रन्थवद्ध (सफूथ्याये) धुका शासनया प्रतिस्थापन खः ।

“एत्ते पि च महायेरा, यथासत्ति यथाबलं ।
अट्ठकयादयो कत्वा, मच्चुमुखं उपागमं ॥
सेध्ययापि च लोकस्मिं ओभासित्वान चन्दिमा ।
आवहित्वान सत्तानं, हितं अत्थं व गच्छति ॥
एवं एव महायेरा, जाणोभासेहि भासिय ।
आवहित्वान सत्तानं , हितं मच्चुं उपागमं” ति ॥

अर्थ -

‘थुपि महास्थविरपि न थःगु बल शक्ति अनुसार अट्ठकथा आदि संरचना यानाः मृत्युया म्हुतुइ बिज्यात । गथे कि चन्द्रमा जा थिनाः प्राणीपिन्त हित उपकार सिद्ध यानाः अस्त जुयावन । अथे हे महास्थविरपि ज्ञानया जल जा थिनाः प्राणीपिन्त हित उपकार सिद्ध याना मृत्युयाथाय् बिज्यात ।

धुगु शासनवंशय् सिंहलद्वीपया शासनवशा वर्णन निगु परिच्छेद जुल ।

स्वंगू परिच्छेद

सुवर्णभूमि शासनवंश वर्णन

थन उल्लेख शीर्षक अनुसार सुवर्णभूमि राष्ट्रय शासनवंश वर्णन कनेगु अवसर ब्रूलात, उकिं सुवर्णभूमि राष्ट्र शासनवंशया खँ वर्णन न्हयथनाच्चना ।

१. शासनया न्हापांगु पलिस्था

थन सुवर्णभूमिया अर्थ - स्वंगू रामण्य राष्ट्र मध्यय छगूया नां खः । स्वंगू रामण्य राष्ट्र घयागु हंसावती, मुत्तिम व सुवर्णभूमि खः । निश्चित रूप फुक्कं रामण्य राष्ट्रय दुध्याः । अन उक्लाप जनपदं तपस्सु व भल्लिकनिसें शुरु जुयाः भगवान् अभिसम्बोधिज्ञान प्राप्त यानाः छगू हप्ता बितेजुया आषाढ महिनाया शुक्लपक्ष पञ्चमी बुद्धुनिसें रामण्य राष्ट्रय न्हापांगु शासनया पलिस्था जुल ।

ध्व रामण्य राष्ट्रय न्हापांगु शासन पलिस्था खः ।

२. शासनया निम्नःगु पलिस्था

भगवानया अभिसम्बोधि ज्ञान प्राप्त जुइन्हयः अपरान्त राष्ट्रय सुभिन्न नगरय तैस्स जुजुया इलय् छम्ह मन्त्रीया तिस्स व जय नापि निम्ह कायपि दुगु जुल । इपि गृहस्थिबले हे संवेग उत्पन्न जुयाः महासमुद्रया लिक्क गज्जगिरी पर्वतय ऋषि ग्वज्यां प्रव्रजित जुयाच्चन । उबलय् छम्ह नागिनी विद्याधर नाप संसर्ग यानाः निगः खँय् थ्वल । नागिनी न लज्या त्वःतावन । उबलय् जेष्ठ तिस्सकुमार ध्व खँय् कया प्रकाः चीधिकःन्ह किजायात न भाग बिल । निम्हसिन न छगःछगः खँय् तयातल । ई जुइव उगु ख्येच निम्ह मनू मचा बुल । निर्देँ लिपा चीधिकःन्ह किजाया खँय् बून्ह मचा सिना वनाः मध्यप्रदेशया मिथिला नगरय गवपति कुमारया रूपय जन्म जुल । उम्ह न्हयदँया उमेरय भगवान् बुद्ध नापलानाः प्रव्रजित जुयाः ताः ई मदुब हे अर्हत रद लाना बिज्यात । जेष्ठ दाजुया खँय्च बून्ह मचा फिनिदेँ (१२ देँ) या वैशय शक्र देवराज इन्द्र वयाः रामण्य राष्ट्रय सुधम्मपुर नगर निर्माण यानाः 'सिहराजा' नाम अन राज्य याकल । शिलालेखय श्रीमान् अशोक नां उल्लेख जुयाच्चन । गवपति स्थविर थः मा नापलायेगु इच्छा मिथिला नगरय बिज्यायेत्यन । उबलय् दिव्यचक्षु माया मृत्यु जुइगु खँ सीका बिज्यात, आः मा गन जन्म जुइ धकाः आवर्जन याःबलय् ब्याघातय नेवास जुयाच्चंगु देशय जन्म जुइ धकाः सीकाः 'यदि जि वनाः उपदेश मब्बुसा जेम्ह मा अपायय कुतुं वनीगु पापत मुंकाः प्यंगू अपाय भूमी हाकन जन्म कायेफु' वकाः बिद्याः यानाः भगवान् बुद्धयाके प्रार्थना यानाः रामण्य राष्ट्र आकाश मार्ग श्याः रामण्य राष्ट्रे सुधम्मपुरय थः दाजु 'सिहराजा' सहित राष्ट्रवासीपिन्त धर्मदेशना

यानाबिज्यात । पञ्चशील्य प्रतिष्ठित यानाबिज्यात । उबलय् सिंहराजा - 'भन्ते । लोक्य छःपि अग्र पुद्गल खःला ? धकाः न्यन । 'महाराज ! जि अग्र मखु, स्वंगु लोक्य न सकलै प्राणीपिनि श्रीपेच (मुकुट) थेजाःन्ह गौतम नांन्ह जिन्ह शास्ता दु । आः मध्य प्रदेशय राजगृह्य च्वना बिज्यानाब्बंगु दु' । 'भन्ते ! अथे जूसा छःपिनि आचार्य दर्शन यायेत जिपि योग्य जू लाकि मजू' धकाः न्यन । गवम्पति स्थविर - 'जू महाराज ! भगवान दर्शन यायेत योग्य जू, जि प्रार्थना यानावये' धकाः भगवान बुद्धयात प्रार्थना यानाबिज्यात ।

भगवान बुद्ध अभिसम्बोधि ज्ञान प्राप्त याना च्यादैय (८ दैय) सलसः भिक्षुपि नाप रामण्य नगरया सुधर्मपुरय आकाश थ्यंकः बिज्यात । 'राजवंशय न्यासः (५००) भिक्षुपि नाप बिज्यात' धयातल । शिलालेखय 'नीद्वः (२०,०००) भिक्षुपि नाप बिज्यात' धका उल्लेख दु । उकिं भगवान परिषद नाप बिज्यागु खः, याकःचा मखु, थुलि हे थुइकेमाल । धीधी धापूया कारण मन स्यकेमाःगु महु । उबलय् बिज्यानाः रत्नमण्डपय फेतुनाः जुजु सहित राष्ट्रवासीपिन्त अमृत रस त्वका बिज्यात, त्रिशरणय, पञ्चशीलय प्रतिष्ठित याकाबिज्यात । उबलय् भगवान दर्शन यायेत वःपि खुम्ह तपस्वीपिन्त खुपु केशधातु पूजाया निति बिया बिज्यात । अन लिपा स्वीन्हेदँ (३७ दँ) तक पूजा याना परिनिर्वाण जूगु इलय् भगवानया अधिष्ठान कथं चिता स्वीस्वपु (३३ पु) दंत धातु गवम्पति स्थविर यका बिज्यानाः सुधम्मपुरे हयाः सिंहराजयात बियाबिज्यात । स्वीस्वंगः चैत्य स्थापना यात । थुकथं भगवानया अभिसम्बोधि च्यादैगु दैय गवम्पति स्थविर रामण्य राष्ट्रया सुधम्मपुरय शासन प्रतिस्थापित यानाबिज्यात ।

ध्व रामण्य राष्ट्रय निब्वःगु शासन पलिस्था खः ।

३. शासनया स्वन्वःगु पलिस्था

भगवानया परिनिर्वाण निसः व स्वीन्यादँ (२३५ दँ) लिपा सुवर्णभूमि रामण्य राष्ट्रय सोण व उत्तर निम्ह स्थविरपि न्याम्ह उपसम्पदा ज्या यायेत गाछि (माक्व) भिक्षुपि नाप बिज्यानाः शासन पलिस्था यानाबिज्यात । स्थविरपि महामोग्गलिपुत्त तित्स स्थविर नाप च्वना बिज्याःपि खः धकाः अर्थकथालय उल्लेख दु ।

तपस्सु भल्लिक* व गवम्पति स्थविरपिनि कारण शासन न्हापा हे स्थापना जुइधुक्कुगु खः । अथे जूसा पूर्वक दुग्यक न्यनामवंगु जुयाच्चन । गुपि गुपि श्रद्धा दुपि खः उपिन्त थःथःगु इच्छाकथं शासनय श्रद्धा तल । वया लिपा सोण व उत्तर स्थविरपिन्त आपाल उत्साह यानाः आचार्यया आदेश कथं शासन अतिकं वीर्य पलिस्था यानाबिज्यात । उकिं अर्थकथालय - 'थुगु राष्ट्रय हुँ, अन शासन पलिस्था या' थुगु वचन कथं थ्युगु ज्या भाग कथं सीकेमाल ।

उगु इलय सुवर्णभूमि राष्ट्रया सुधम्मपुरय श्रीमान अशोक जुजु राज्य यानाच्चंगु जुल । सुधम्मपुर कैलाश पर्वतया चयपाखे दक्षिण अनुदिशाय पूर्व बच्छि भाग पर्वतया चयपाखे बच्छि भाग भूमि समतलय स्थित जुयाच्चन । अन छँय अप्वःयाना चाकु दायेकीपि मनूतयेगु छँथे च्छंगुलि 'गुडमिटी' नाम प्रख्यात जुल । उगु नगर महासमुद्र लिक्क लाःगुलि जल यक्षणी राजदरवारय (लायेकुली) वयाः बुक्क बुक्क राजकुमारपि न्ह्याबले नइगु जुयाच्चन । सोण व उत्तर स्थविर थ्यंगु दिनय हे राजभवनय छन्ह कुमार बुल । जल यक्षणी नये धकाः न्यासःन्ह यक्षणीपि बनाः वल । उमित खनेसाथ हे मनूत भय धिल्लाय दनाः हाल खल । उबलय महास्थविरपिन्स छगः छ्य, म्ह निन्ह आकार ग्यानापुसे च्चन्ह सिंहया छ्य दुन्ह मनूसिंह रूप निर्माण यानाः क्यनाः परिवारपि सहित यक्षणीतयत ख्याना छवत । स्थविरपिन्स यक्षणी हाकन मवयकेया निति परित्राण यानाबिज्यात । उगु समागमय वःपि मनूतयत ब्रम्हजाल सूत्र देशना यानाबिज्यात । खीद्वःति प्राणी श्रोतापन्न आदि मार्ग फल प्राप्त यात । कुलपुत्रपि मध्ये स्वद्वःत्या (३५०० म्ह) प्रव्रजित जुल । कुलपुत्रीपि मध्ये भिन्त्यासः (१५००) म्ह प्रव्रजित जुल । राजकुमारपि जक हे भिन्त्यासः (१५००) म्ह प्रव्रजित जुल । बाँकी मनूत त्रिशरणय प्रतिष्ठित जुल । थुकथ सोण व उत्तर स्थविर थन शासन प्रतिस्थापित यानाबिज्यात । अर्थकथालय -

“सुवण्ण भूमिं गन्त्वान, सोणुत्तरा महिद्धिका ।
पिसाचे निद्धमित्वान, ब्रम्हजालं अवेसयुं” ति ।

अर्थ -

‘महान ऋद्धिवान सोण व उत्तर स्थविरपि सुवर्णभूमिइ बिज्यानाः पिसाचतयतः स्वा पुयाः (फुंक् मारेयानाः) ख्यानाछवयाः ब्रम्हजाल सूत्र देशना याना बिज्यात’ ।

उबलेनिसे राजकुमारपिन्त न सोण व उत्तर ना छुइगु यात । बाकिपि भेपि मचातयत न राक्षसया भय मुक्त यायेत ताडपत्रय भोजपत्रय स्थविरपिन्स निर्माण याःन्ह ‘मनूसिंहरूप’ धकाः छ्यनय तयेकेगु यात । मनुष्यपिन्स न त्वहँया मनूसिंहरूप दयेकाः सुधम्मपुर लिक्क प्रदेशय तल, व आःतकं दनि । थुकथ भगवान बुद्धया परिनिर्वाण निसः व स्वीन्यादँ (२३५ दँ) थ्यबलय सोण व उत्तर स्थविरपिन्स शासन स्वनाः अनुग्रह यानाबिज्यात ।

धुगु रामण्वराष्ट्रय स्वकःगु शासन पलिस्थ वः ।

४. शासनया प्यक्वःगु पलिस्था

बुद्ध परिनिर्वाण भिंखुसःदँ (१६००) थ्यबलय न्हयः उल्लेख जुगुकथ स्वता

कारण प्रतिष्ठित जूगु शासन रामण्य राष्ट्रय डाकु. खुँतय भय, पज्जर रोग भय, शासन विरोधिपिनि भय धुपि स्वंगू भय विक्षुब्ध (दिल्लावेदन, छ्यालबिछ्याल) जुल ।

उबलय अन शासन कमजोर जुयाः लः म्ह जुइबलय उकिइ ह्वइगु पलेस्वा न म्ह जुइथे भिक्षुपिन्स न थगु इच्छाकथ शासनया ज्या पूर्वके मफुत । सूर्यकुमार ना जुयाच्वंन्ह मनोहारी जुजुया इलय ला अतिक कमजोर जुल । जिनचक्र सच्छि व ख्बीछदें (१६१ दैं) थ्यबलय कलि सन्वत प्यसः व भिगुदेंय (४१९ दैं) थ्यबलय अरिमर्दन नगरय अनुरुद्ध जुजु अन त्रिपिटक सहित भिक्षुसंघ बनाहल । अनलि जिनचक्र भिन्हेसः व गुदें (१७०९ दैं) थ्यबलय लका द्वीपय श्री संघबोधि पराक्रमबाहु जुजु शासन शुद्ध यात । खुदें लिपा कलि युग न्यासः व स्वीनिदें (५३२ दैं) थ्यबलय उत्तराजीव स्थविर शासनय प्रख्यात जुल ।

वसपोल रामण्य राष्ट्रवासी अरियवंश स्थविरनाप च्चना बिज्याःन्ह जुल । अरियवंश स्थविर कप्पुग नगरवासी महाकाल स्थविरनाप च्चना बिज्याःन्ह जुल । महाकाल स्थविर सुधर्मपुरवासी प्राणदर्शी स्थविरनाप च्चनाबिज्याःन्ह खः । थ्व खँ उत्तराजीव छपद स्थविरपिनि वंश परम्परा न्हयब्वयेत कनागु खः । उम्ह प्राणदर्शी स्थविर लौकिक अभिज्ञा प्राप्तन्ह खः । न्हिथ सुथय मगधराष्ट्रय उरुवेल निगमय महाबोधि लिक्क महाबोधि आंगनय (चुके, ननी) बँपुनाः अन बिज्यानाः सुधर्मपुरय पिण्डाचरण याना बिज्याइन्ह जुल । स्थविरया थ्व नित्यकर्म खः ।

थ्व खँ सुधर्मपुर मगधराष्ट्रय बिज्याबलय उरुवेल निगमय व्यापारीपिन्स वसपोलया दिनचर्या खनाः लिहौ वंबलय सुधर्मपुर वासीपिन्स कन । अथे कंगुलि सीकाकाःगु खः । उबलय उत्तराजीव स्थविर नीदें (२० दैं) दुबले छपद श्रामणेर नाप लंकाद्वीपय बिज्यात । सिंहलद्वीपवासी भिक्षुपिन्स न - 'जिपि महिन्ह स्थविर परम्परा खः, छःपि सोण उत्तर स्थविरपिनि परम्परा खः । उकि भीपि छगू हे परम्पराया समानवादी खः', थथे धयाः छपद श्रामणेरयात उपसम्पदा यात । अनलिपा चैत्य वन्दना आदि ज्या पूर्वकाः उत्तराजीव स्थविर भिक्षुसंघनाप अरिमहन नगरय लिहौ बिज्यात ।

छपद भिक्षुया थथे मती लुल -'यदि जि आचार्यनाप जम्बुद्वीपय वनधाःसा आपाल थःथितिपिनि पंगल परियत्ति सयेकेगुली अन्तराय जुइ । उकि सिंहलद्वीपय हे च्चनाः परियत्तिया अध्ययन यानाः लिहौ वने' । उबलय आचार्ययाथाय ई स्वयाः प्रार्थना यानाः अन हे च्चन । सिंहलद्वीपय च्चनाः स्थविरया सम्मति प्राप्त जूगु परियत्ति ब्वनाः क्वचायेव जम्बुद्वीपय लिहौ वनेगु इच्छा जुल । उबलय वसपोलया मनय थथे लुल -'यदि जि याकःचा वनाः जिन्ह आचार्य मदुसा जम्बुद्वीपवासी भिक्षु

संघ जिनाप विनयकर्म यायेगु इच्छा याइमसु । थये जुयेवं छम्ह जक अलग विनय कर्म याये फइमसु । उकिं पिटकधर प्यम्ह स्थविरपि नाप वनेगु बालाइ । थये चिन्तना याना: तामलित्ति गामबासी सीबलि स्थविर, कम्बोज राजाया काय तामलिन्द स्थविर, किञ्चिपुरवासी आनन्द स्थविर व राहुल स्थविर थुपि प्यम्ह स्थविरपि नाप दुंगा बिज्यात । थुपि स्थविरपि पिटकधर, दक्ष बल सम्पन्नपि ख: । उपि मध्ये न राहुलस्थविर विशिष्ट बल सम्पन्नम्ह जुल । कुसिम नगर ध्यनेवं हे वर्षावासया ई लिक्क थ्यंक: व:गुलिं अरिमहन नगरय आचार्यया थाय मथ्यवं कुशिम नगरय (दक्षिण दिशा भागय) वर्षावास यानाबिज्यात । अन वर्षावास च्चनाबिज्यागु विहार, उद्यान, प:खा:, कुशिमनगरय दक्षिण दिशा भागय थौतक न दनि । वर्षावास पूवनेवं महापवारणा याना: न्याम्ह स्थविरपि अरिमहन नगरय बिज्यात । उत्तराजीव स्थविरं नगरवासी भिक्षुपि पाखे अलग जुया: संघकर्म यात । न्हयागु हे जूसा उत्तराजीव स्थविर आदिपिन्तं सिंहलद्वीप लिहौं बिज्याना: अरिमहन नगरय च्चना: शासन अनुग्रह यानाबिज्यात । रामण्य नगरय जन्म जूगुया कारण अनया निवासी ल्याख उल्लेख यानागु ख: ।

उबलय दल नगरय पदिपजेय्य गामय जन्मजूम्ह सारिपुत्र नाम्ह वृद्ध श्रामणेर छम्ह अरिमहन नगरय बिज्याना: आनन्द स्थविरयाथाय उपसम्पदा प्राप्तयाना: परियत्ति अध्ययन यानाबिज्यात । वसपोल बहुश्रुत दक्ष बल सम्पन्नम्ह जुल । थ्व खँ न्यना: नरपति 'घञ्-सू' जुजु चिन्तन यात - 'यदि वसपोल अङ्ग-प्रत्यङ्ग पूवम्ह जूसा आचार्य स्थानय तथा अनुग्रह याये' घका जुजु राजपुरुषपि छवया: परिक्षा याकल । राजपुरुषपिस तुतिइ म्हालपति मदुगु खना: थ्व खँ जुजुयात कन । जुजु न न्यना: -'थुजा:म्ह अङ्ग प्रत्यङ्ग विकलाङ्गम्ह जूसा ला प्रधान आचार्य स्थानय तयेगु उपयुक्त मजू' घका चिन्तन याना: प्रधान आचार्य भावे तथा: बिमज्या, पूजा सत्कार जक याना: अनुग्रह यात । छगू इलय 'धर्म-विलास' पद बिया: 'रामण्य राष्ट्रय शासन परिशुद्ध याना बिज्याहुँ' घका: रामण्य राष्ट्रय छवत । रामण्य राष्ट्रय बिज्याना दल नगरय आपाल भिक्षुपिन्त धर्म ब्का बिज्यात, शासन थकया बिज्यात । अन रामण्य राष्ट्रय मनुतयसं धर्मविलासी स्थविरया शिष्य अनुशिष्यपिन्त 'सिंहल भिक्षुगण' घका: व्यवहार याइगु जुयाच्वन । अथे हे सिंहलद्वीपया आनन्द स्थविरया शिष्य धर्मविलासया कारण रामण्य राष्ट्रय सिंहलद्वीप शासन दुहौं व:गुया वर्णन ख: ।

धुगु रामण्य राष्ट्रय प्यक्क:गु शासनया पलिस्था ख: ।

५. शासनया न्याक्व:गु पलिस्था

मुत्तिम नगरय गुबले अग्रमहारानीया आचार्य बुद्धवंश स्थविर, महानाग स्थविर सिंहलद्वीपय बिज्याना: महाविहारवासी गण परम्पराया भिक्षुपिथाय हाकन शिक्षा ग्रहण याना: मुत्तिम नगरय लिहौं बिज्यात, मुत्तिम नगरवासी भिक्षुपि पाखे अलग जुया:

संघकर्म यानाः शासन थक्या बिज्यात, वसपोल स्थविरपिनि कारण रामण्य राष्ट्र्य हाकन सिंहलद्वीप शासन बल ।

ध्व रामण्य राष्ट्र्य न्याक्वःगु शासनया पलिस्था खः ।

६. शासनया खुक्वःगु पलिस्था

मुत्तिम नगर्य सेतिभिन्द जुजुया मांया आचार्य मेधंकर स्थविर सिंहलद्वीपय् लिपा बिज्यात, अन अरण्यवासी महास्थविरपिथाय् शिक्षा ग्रहण यानाबिज्यात । परियति अध्ययन पूर्वका सेतिभिन्द जुजुया मांया पाखे दनाब्बुगु, लुँ वहःया प्रयोग यानाः टीनया पौचिनातःगु विहारय् च्वनाः शासनया अनुग्रह यानाबिज्यात । 'लोकदीपक सार' नांगु ग्रन्थ रचना यानाबिज्यात । अनलि मुत्तिम नगर हे सुवर्ण शोभन स्थविर सिंहलद्वीपय् बिज्यात, महाविहारवासी गण वंशया स्थविरपिन्थाय् हाकन शिक्षाग्रहण यानाः मुत्तिम नगरय् लिहौं बिज्यात । वसपोल अरण्यवासी, धुताङ्गधारी, अल्पेघ्ठु, सन्तुष्ट, लज्यादुम्ह संकोच दुम्ह, शिक्षाकामी, दक्ष व बल सम्पन्नम्ह खः । सिंहलद्वीपया कलम्बु पुख्खुया लखं त्वःतूगु सीमाय् न्याम्ह अप्पःगण वनरतन ना जुयाच्चम्ह संघ राजयात उपाध्याय यानाः बिजयबाहु जुजुया आचार्य राहुल भद्रस्थविरयात कर्मवाचा आचार्य यानाः उपसम्पन्न जुयाबिज्यात । वसपोल स्थविर हाकन बिज्यानाः मुत्तिम नगरय् हे च्वना बिज्यात । गण तःध्व यानाः शासन च्वन्हायाका बिज्यात । धुपि निम्ह स्थविरपिनि कारण न रामण्यराष्ट्र्य सिंहलद्वीपपाखे शासन दुहौंवल ।

ध्व रामण्य राष्ट्रया खुक्वःगु शासनया पलिस्था खः ।

७. शासनया न्हेक्वःगु पलिस्था

जिनशासन निसः व निदें (२०२) कलियुगय् चय्छदें (८९) सम्बतय् हंसावती नगरय् 'श्री परम महाराज' पद विभूषितम्ह चेतिय राजा कुसिम मण्डल, हंसावती मण्डल मुत्तिम मण्डलय् राष्ट्रवासीपिन्त थः प्रजा समान धर्म पूर्णजुइक शान्ति रक्षा यानाः राज्य यात । उम्ह जुजु स्वंगूलिं पिटकय्, प्यंगूलिं वेदय्, ब्याकरण, छन्द, अलंकार आदिइ निपुणम्ह जुयाच्चन, अनेक शिल्प विद्याय् न दक्ष, विभिन्न भाषा कौशलम्ह, श्रद्धा शील इत्यादी प्रतिष्ठितम्ह, चमेली, पलेस्वा शरद ऋतुया चन्द्रमा समान शीतलम्ह गणपति, शासनय् अतिकं श्रद्धादुम्ह (लयताःम्ह) जुल । छगु इलय् उम्ह जुजु चिन्तना यात - 'भगवान बुद्धया शासन प्रव्रज्या व उपसम्पदा सम्बन्धित खः । उपसम्पदा - सीमा, परिषद, विहारस्थान, प्रज्ञप्ति, कर्मवाचालिसे सम्बन्धित जू' । थुकथं न बिचार यात - 'सीमाया निर्णय, उकिया वर्णन, विनय संग्रह, उकिया व्याख्या, सीमालंकार, सीमा संग्रह आदि शब्द न अर्थकथं न हाकन हाकन (बारम्बार) परिक्षण यानाः परस्पर मिले यानाः न्हयःनेया ल्यूनेया तुलना यानाः - 'भगवान बुद्धया अभिप्राय थुकथं खः, ग्रन्थकारपिनि अभिप्राय थुकथं खः', थुकथं अध्ययन यानाः

-भ्रीगु रामण्य राष्ट्रय खुसि, समुद्र, पुखू, राष्ट्रसीमा थीथी जूगुलिं थुगु परिशुद्ध खः घकाः निर्णय यायेत न थाकु । थथे जूगुलिं सीमा परिषद शुद्ध जुइ न थाकुगु खनेदु ।

अन लिपा जुजु रामण्य राष्ट्रय त्रिपिटकधर, न्ववायेगु समर्थ दुपि स्थविरपि नाप छलफल यानाः प्रतिभानुसार -“सीमा, परिषद परिशुद्ध जुइगु दुष्कर खः” घकाः स्थविरपिन्सं निर्णय बिया बिज्यात । हाकन जुजु थथे न चिन्तना यात -“अहो ! भगवान शुद्धया शासन निश्चित रूप न्याहः दें प्रतिष्ठित जुइ घकाः ग्रन्थय उल्लेख जूसा न भगवानया अभिसम्बोधि निहः व खीप्यदें (२०६४ दें) य हे शासन दूषित जुल, उपसम्पदाया ज्याय संदेह उत्पन्न जुल, गुकथ न्याहः दें (५००० दें) शासन प्रतिष्ठित जुइ थुकथ घर्मसंवेग उत्पन्न जुयाः चिन्तन यात - “शासन थुकथ दूषित जूसा न उपसम्पदाया ज्याय सन्देह दःसा न परिशुद्ध यायेगु कोशिस मयासे जि थे जाःम्ह जुजु लोसे, वास्या (अनुत्साही) मध्यस्थ जुयाच्चनेगु ठीक मजू, थथे जुइवं भगवान बुद्धयाप्रति श्रद्धा दुम्ह घायेगु न जिगु निति योग्य मजू । उकिं जि शासन शुद्धि यायेगु ज्या न्हयज्याके ।

“शासन आः गन कया हयाः स्थिर रूप प्रतिष्ठित याये” घका चिन्तना यानाः -“भगवान बुद्धया परिनिर्वाण लिपा निसः व स्वीखुदें (२३६ दें) थ्यबलय महामोग्गलिपुत्त स्थविरं महामहिन्द्र स्थविरयात छवया बिज्यानाः सिंहलद्वीपय शासन प्रतिष्ठित यानाबिज्यात । उबलय देवानप्रियतिसस जुजु महाविहार दनाः प्रदान यात । उत्तमगु शासन न निसः व चय्छदें (२८१ दें) तक निर्मल जुइक प्रतिष्ठित जुल । भिक्षु संघ न महाविहारवासी गण अनुसार एकत्रित जुयाच्चन । अनलिपा अभयगिरिवासी व जेतवनवासी निथः गण अलग जुल । जिनघक्र द्दःछि व न्हयच्या (१०७८) दें थ्यबलय श्री संघबोधि पराक्रमबाहु जुजु कुटम्भयगिरिवासी महाकाश्यप स्थविर प्रमुख महाविहारवासी गणयात अनुग्रह यानाः उगु निथः गण विशुद्धयानाः शासन निर्मल यात । अनलिपा विजयबाहु व पराक्रमबाहु निम्ह जुजुपिनि इलय न शासन निर्मल जुल । थुकथ ब्यक्त समर्थवान् भिक्षुपिन्त प्रार्थना सिंहल द्वीपय छवयाः हाकन शिक्षा ग्रहण याके विइ, व न वहे परम्पराकथ प्रवर्तित जूपि भिक्षुपिपाखे भ्रीगु रामाण्य राष्ट्रय न शासन यचुक (निर्मल जुइक) प्रतिष्ठित जुइ घकाः चिन्तना यानाः मोगल्लान स्थविर व सोम स्थविरपिन्त सिंहलद्वीपय बिज्यायेत प्रार्थना यात ।

“स्थविरपिन्सं न थ्व शासन सम्बन्धित ज्या खः” घकाः मन घायेकाः स्वीकार यानाबिज्यात । जुजु दावा धातु पूजा यायेया निति, भिक्षु संघयात पूजाया निति भूवनेकबाहु जुजुयात उपहार बीबहःगु घर्म उपहार वस्तु तयार यानाः चित्रदूत व रामदूत धयापि निम्ह मन्त्रीपि निगः दुगाय नायः यानाः कलियुग च्यासः व

स्वीन्हेदं (८३७ दै) माघ महिनाया पूर्णिमा लिपा एकादशी आइतवार (रविवार) खुन्दु चित्रदूत नाप मोगल्लान स्थविर प्रमुख भिक्षुपि छगः दुगा प्रस्थान याकल । फागुण महिनाया अष्टमीखुन्दु सिंहल द्वीपय कलम्बु तीर्थय थ्यकः वन । रामदूत न व हे दैय (सम्बतय) माघ महिनाया पुन्हि धुकाः द्वादशी सोमवार खुन्दु सोमस्थविर प्रमुख भिक्षुपि नाप छगः दुगा प्रस्थान याकल ।

अनुकूल वायु (फय्धाः) प्राप्त मज्जुलि चैत्र महिना शुक्लपक्ष नवमी खुन्दु सिंहल द्वीपय वल्लिगामय थ्यकः वन । अनलि उपि निम्ह मन्त्रीपिन्स ज्वनावगु उपहार सामानत संदेशपत्र भुवनेकबाहु जुजुया भिक्षुसंघपिन्त प्रदान यात । जुजुयापाखे न छव्याःहःपि भिक्षुपिन्त सन्देश पत्रय उल्लेख यानातःगुक्थ हे कल्याण खुसी लख त्वःतातःगु सीमाय श्रामणेर भूमी प्रतिष्ठापित यानाः हान उपसम्पदा कर्म यात ।

उपसम्पदा लिपा भुवनेकबाहु जुजु थीथी त्वःत्वःगु परिष्कार भिक्षुपिन्त प्रदानयात -थ्व आमिषदान म्यानाच्चत्तले परिभोगया निति मात्र जुइ, ना पदवी जीर्ण जुइमखु धका रामदूतया दुगाय प्रमुखम्ह सोम स्थविरयात श्री संघबोधिसवामी धकाः ना छुत ।

बाकि फिम्ह स्थविरपिन्त न कीर्तिश्रीमेघ स्वामी, पराक्रमबाहु स्वामी, बुद्धघोष स्वामी, सिंहलद्वीप विशुद्ध स्वामी, गुणरत्नधर स्वामी, जिनालंकार स्वामी, रत्नमालि स्वामी, सप्तमतेज स्वामी, भुवनेकबाहु स्वामी धका ना छुत । चित्रदूतया दुगाय प्रमुखम्ह मोगल्लान स्थविरयात धर्मकीर्ति लोकगुरु स्वामी धका ना छुत । बाकि भिक्षुपिन्त श्रीवनरत्न स्वामी, मंगलस्थविर स्वामी, कल्याण तिस्स स्वामी, चन्दगिरि स्वामी, श्री दन्ताधातु स्वामी, वनवासी तिस्स स्वामी, रत्नालंकार स्वामी, महादेव स्वामी, उदुम्बरगिरि स्वामी, चूलाभय तिस्स स्वामी धका ना छुत । थुपि नीनिम्ह (२२ म्ह) लिपायापि श्रमणपिन्त ना मतः । अभिनव शिक्षा ला सकसित प्रदान यात । अनलिपा चैत्यपूजा इत्यादि मेमेगु ज्या सिधयेव हाकन लिहौं विज्यात ।

भुवनेकबाहु जुजु चित्रदूतयात थथे धाल -रामाधिपति जुजुयात उपहार बियेगु इच्छा यानाच्चना, प्रतिदूत छवयेत छिस प्रतिक्षा यानादिसँ धकाः धयाः लिहौं वगु इलय् छाःगु (तेज) फय्या भय महासमुद्रया दथी दुगा थ्यका क्वसिनावन ।

सिंहल द्वीपया जुजु छवयाहःगु दुगा नापलानाः उकी च्चना वयाः स्वन्दु लिपा हाकन छाःगु फय्या भय लः चीजाःथाय् त्वहँतय न्यानाः वनेमफुत । अनलि सिपी हवनाः पिनाः न्यासि हे वल । सिंहल जुजुया दूत न उपहार बियाः लिहौं वन । भिक्षुपि मध्ये खुम्ह भिक्षुपि लँय बिचय हे मन्त (मृत्यु जुल) । ओहोहो निश्चय न हे

ध्व संस्कार अनित्य खः । धन धथे जुङ्ग जुयाच्चन -

“इमेसं पन आरद्धं, न किच्चं याव निदिठत्तं ।
न ताव अदिधिस्सन्ति मच्चु नत्थि अपेक्खना ॥
निष्कारुणिको हि एस, बलक्कारेन आदिय ।
रोवमानं व ज्ञातीनं, अनिच्छन्तं व गच्छती” ति ।

अर्थ -

गुबलेतक उपिस आरम्भ याः गु ज्या पूवनीमुख उबलयतक यकेमुख धकाः मृत्यु पियाः (प्रतिष्ठा याना) च्वनीमुख । निष्कारुणिकम् उम्ह मृत्यु खयाच्चपि थःथितिपिनि इच्छा मदयुक् हे जबरजस्ति ज्वनायकी ।

रामाधिपति जुजु वसपोल भिक्षुपि ध्यनेव हंसावती नगरय पश्चिम दिशा भाग्य नरसुर अमात्यपाखे परिभोग यानाच्चंगु गाया इलाकाय पालि अट्टकथा टीका आदि बारम्बार स्वयाः परीक्षा यानाः सीमा उन्मुलन सीमा सम्मुति ज्या याकल ।

सिंहल द्वीपय भगवानपाखे न्हापां म्बःल्हगु कल्याणी धयागु खुसी लखं त्वःत्तुगु स्थानय सीमा दयेकाः अन महाविहारवासी भिक्षुपिन्थाय उपसम्पदाप्राप्त भिक्षुपिनिपाखे दयेकूगु कारण कल्याणी सीमा नाम नादेंगु जुल । थुकथ रामाधिपति जुजु लंका प्रवासी भिक्षुपिनि आधार कयाः बालाक क्यातुक शासन प्रतिष्ठितयात । कलियुग च्यासः व स्वीच्यादें (८३८ दें) निसे च्यासः व पीछदें (८४९ दें) तक भिक्षु परम्पराय चयम्ह (८० म्ह) गण प्रमुख स्थविरपि दत । वसपोलपिनि शिष्यपि भिष्यद्दः व निः व नीखुम्ह (१४,२२६ म्ह) दुगु जुल । थुकथ रामण्य राष्ट्रय भगवान बुद्धया शासन, च्वन्त्यात, ब्वलन, तःचलाय जुयावन ।

रामण्य राष्ट्रया ध्व न्हेक्कगु शासनया पलिस्था खः ।

८. शासनया मदिक्क च्वन्त्याःगु याय्

अरिमहन नगरय अनुरुद्ध जुजु सुधम्मपुरे जुजु सहित राज्य क्वत्त्यलाः विनाश यासेनिसे रामण्य राष्ट्र जुजु प्वंगु (मदुगु, विहिन) देश जुयाच्चन । रामण्य राष्ट्रया मुत्तिम नगरय सोणुत्तर वंशयापि छथ्वः गण, सीवल्लि वंशया छथ्वः, तामलिलद वंशया छथ्वः, आनन्द वंशया छथ्वः, बुद्ध वंशया छथ्वः, महानाग वंशया छथ्वः यानाः जम्मा खुथ्वः गण अलग अलग जुयाः थीथी थाय्बाय् (संवास) थीथी निकाय जुयाच्चन । धम्मचेतीय जुजुपाखे स्थापना जूगु शासन ब्यागः (भेद) मजूसे च्वन । समान थाय्बाय् (संवास) छगू हे निकाय जुयाच्चन । हंसावती, मुत्तिम, सुवर्णभूमि कथ स्वंगूलिं रामण्य राष्ट्र सुनापरन्त नाम बर्मा राष्ट्रनाम छथी छस्वा (एकबद्ध)

जुयाच्चन । न्हापा न बर्मारारुद्रया जुजुपिनि आदेश चलेजुगु थाय जुल । उकिं बर्मा राष्ट्र गुलिं गुलिं भिक्षुपिन्सं रामण्य राष्ट्रयु बिज्यानाः कल्याणी सीमायु हाकन शिक्षा ग्रहण यानाबिज्यात । धर्मचेतिय जुजुपाखे पलिस्था जुगु शासन बर्मा राष्ट्रयु सकभन न्यनावनाः दुग्यक चकना वन ।

रामण्य राष्ट्रयु सोणुत्तर स्थविरपिन्सं शासन पलिस्था यासेनिसे कयाः सुधम्मपुरे मनोहरि जुजुया शासनतक अर्हतपि (विद्यमान) दु धकाः सीकेमाः । अनलिपा उत्तरराजीव, अरियवंश, महाकाल, प्राणदर्शी स्थविरपिनि ईलयु लौकिक अभिज्ञाज्ञान प्राप्तपि दुगु जुल । धौकन्हे स्वंगुलिं रामण्य राष्ट्रयु धम्मचेतिय जुजुपाखे पलिस्था जुगु शासनजक दुगु जुल । धन हेतुफल सम्बन्ध कथं, आदि अंत कथं, शासनवंश यात प्रज्ञा तुलना यानाः शुरुनिसे प्रस्तुत स्वंगु नियमकथं परम्परा न्हयानाच्चन धकाः सीकेमाल ।

धुगु शासनवंश लज्यादुपि, निपुणपि, शिक्षाकामीपि अनुसार कनातःगु खः । लज्यामदुपि, दुमध्याकू धका सीकेमाः ।

उगु धेर परम्परायु भुत्तिम नगरवासी मेधकर स्थविर 'लोकदीपक सार' ग्रन्थ च्वयाबिज्यात । हंसवती नगरवासी आनन्द स्थविर 'मधुर सारत्थ दीपनी' नां जुयाच्चंगु अभिधर्म टीकाया संवण्णना, हंसवती नगरनिवासी धम्मबुद्ध स्थविर 'कविसार' धयागु छन्दवण्णना, हंसवती नगरनिवासी सद्धम्मालंकार स्थविर पटठानसारत्थदीपनी नांगु प्रकरण, अन हे मेन्ह स्थविर अफेगुसार नांगु ग्रन्थ च्वयाबिज्यात । धुकथं थीथी गन्थकारपिनि निवासस्थान जुयाः शासन दुग्यक ब्वलन ।

धुगु शासनवंशयु सुवर्णभूमि शासनवंश वर्णन नागु स्वंगुगु परिच्छेद खः ।

पञ्चमः परिच्छेदः

योनक राष्ट्र शासनवंश वर्णन

आः योनक राष्ट्रम् शासन उत्पत्ति कनेत्यना ।

१. शासनया न्हापांगु पलिस्था

विनीत याये योग्यपिन्त हितेच्छु भगवान् योनक राष्ट्र्य जिगु शासन ताकालतक थात च्वनी धइगु खंकाः बिज्यानाः भिक्षुसंघनाप देश चारिका याया लभु नगर्य बिज्यात, उबलय् छम्ह ब्याधा हलः दानबिल । हलः परिभोग यानाः हलःया पु वाछ्वया बिज्याःबले पृथ्वील्य मलासे आकाशय प्रतिष्ठित जुयाच्वन, थुगु दृष्य खनाः मुसुं न्हिला बिज्यात, थुकिया अर्थ आनन्द न्यना बिज्याःबले भगवान् - 'आनन्द । भविष्य्य थुगु थासय् जिगु धातु चैत्य पलिस्था जुइ । थन शासन अभिवृद्धि जुइ धकाः वर्णन भविष्यवाणी यानाबिज्यात ।

भगवान् हलः परिभोग याना बिज्यागु धाय् जूगुया कारण 'हरिभुञ्ज' थुगु धाय्या ना च्वन । निम्ह तपस्वीपिन्सं तयाब्यूगु लः, स्नानचूर्णया कारण योनकबासीपिनि भाष 'लभुञ्ज' ना च्वंगु जुल । उबलय् अन मपिन्न नाम जलमार्गया लिक्क फेतुना जेष्ठम्ह बालि लइम्हसिया न्हेदँ दुम्ह थःकाय् भगवान् बुद्धयात लःल्हानाः प्रव्रजित याकल । कर्मस्थान अनुयोग अनुसार ताकाल मदुवं अर्हत पद प्राप्त यात । न्हेदँ (७ दँ) दुम्ह श्रामणेर अर्हत पद साक्षात्कार याःगु थाय्या आधार्य योनक भाष थुगु धाय्यात 'च-नह-म' धाइगु खः । ताकाल लिपा 'ज-मह-म' धाइगु जुल । थुबलय्निसें योनकराष्ट्र्य न्हापा शासन पलिस्था जुल ।

थय योनक राष्ट्र्य न्हापांगु शासनया पलिस्था खः ।

२. शासनया निक्वःगु पलिस्था

शासन निसः व स्वीन्यादँ (२३५ दँ) दयेवं महारक्षित स्थविर योनक राष्ट्र्य बिज्यात, कम्बोज, खेमावर, हरिभुञ्ज, अयुध्या आदि अनेक राष्ट्र्य शासन थात च्वन (प्रतिष्ठित जुल) । थुपि फुक्क राष्ट्र संग्रह यानाः न्हयम्बइपि (प्रस्तुत याइपि) अर्थकथाचार्यपिनिपाखे 'योनक लोक' ना छ्यलाः लोक भाष सामान्य शब्द धयातल - 'स्वभाविक रूप ला ग्रन्थकारपिनि छुन छु कारण अर्थ प्रकाश यात' ।

महारक्षित स्थविर न्याम्ह भिक्षुपिनाप पाटलिपुत्र आकाश मार्ग योनक लोक्य बिज्यानाः कालकाराम सूत्र देशना योनकयासीपिन्त लय्तायेकल । छगू लाख व न्हयेदः (१,७०,०००) म्ह प्राणीपिन्त मार्गफल अलंकार प्रदान यानाबिज्यात । थःथाय् फिदः (१०,०००) म्ह प्रव्रजित जुल । थुकथ वसपोल शासन पलिस्था यानाबिज्यात ।

शुकथ अर्थकथालय धयातःगु दु -

“योनक रट्ठं तवागन्त्वा, सो महारक्खितो इसि ।

कालकाराम सुत्तेन, ते पसावेसि योनके” ति ॥

अर्थ -

“उम्ह ऋषि महारक्षित उबलय् योनक राष्ट्रय् बिज्यानाः यवनपिन्त ‘कालकाराम’ सूत्र देशना लय्तायेका बिज्यात ।

उबलय्निसे वसपोलपिनि शिष्य परम्परा अनगिन्ति दु ।

थ योनकराष्ट्रय् महारक्षित स्थविर आदिपिनि कारणं थुगु शासनया निक्खःगु पलिस्था खः ।

३. शासनया स्वक्खःगु पलिस्था

योनक राष्ट्रया लकुन्न नगरय् जिनघक्र न्यासःगु दँय (बुद्ध सम्बत् ५०० दँय) मणियागु बुद्ध प्रतिमा दयेकाः विश्वकर्मा देवपुत्र नागसेन स्थविरयात प्रदानयात । नागसेन स्थविर न उगु बुद्ध प्रतिमाय् ‘धातु वयाः प्रतिष्ठित जुइमा’ धकाः अधिष्ठान यानाबिज्यात । ‘अधिष्ठान अनुसार न्हेगः (७गः) धातु वयाः उकी प्रतिष्ठित जुयाः प्रातिहार्य क्यन’ धका राजवंशय् निर्देश यानातःगु दु । थुगु वचन - ‘जिगु परिनिर्वाण न्यासःदँ (५०० दँ) लिपा थुगु थुगु उत्पन्न जुइ’ धकाः मिलिन्द प्रश्नय् निर्देशानुसार, समयानुसार मिलेजू । योनक राष्ट्रय् मिलिन्द जुजुया इलय् जिनघक्र न्यासः दँय (५०० दँय) नागसेन स्थविरया कारणं बुद्धशासन तःचलाय् जुइक प्रतिष्ठित जुल ।

थ योनक राष्ट्रय् नागसेन स्थविरया कारणं थुगु शासनया स्वक्खःगु पलिस्था खः ।

४. शासनया प्यक्खःगु पलिस्था

कलियुग ख्खीन्यादँय (६५ दँय) लभुजनगर थाय् सरेयाना वनाः ‘क्यु-नह-र’ नगर निर्माण याःम्ह ‘व्य-ज-चो-म-ड-र’ धयाम्ह जुजुया इलय् मध्यदेश काश्यप स्थविर न्याम्ह भिक्षुपिनाप थ्यकः बिज्यात । उबलय् उम्ह जुजु विहार दयेके बियाः वसपोलपिन्त प्रदानयात । सिंहलद्वीप धातु ज्वनाः छम्ह स्थविर थ्यकः बिज्यात । धातुलि प्रातिहार्य खनाः लय्तायाः लभुज चैत्यय् निधान यात । वसपोल स्थविरपिनि कारणं योनक राष्ट्रय् शासन परम्परा वल ।

थ योनक राष्ट्रय् शासनया प्यक्खःगु पलिस्था खः ।

५. शासनया न्याक्खःगु पलिस्था

कलि सम्बत् न्हेसः व ख्खीनिदँ (७६२ दँ) थ्यबलय् चीनराष्ट्रया जुजु क्त्यलाः (दमन यानाः) योनक राष्ट्र छगुलिं हासनाश यात । उबलय् महाधर्मगम्भीर स्थविर व महामेघकर स्थविरपि निम्ह योनक राष्ट्र आपाल भिक्षुपि व्वनाः सिंहलद्वीपय् बिज्यात । उबलय् सिंहलद्वीपय् दुर्मिक्ष भयं क्वदुगुलिं अन श्यामराष्ट्रया सोककत नगरय् हाकन बिज्यात । अनलिपा लकुन्न नगरय् बिज्यानाः शासन कःधाइपि लज्यादुपि सदाचारी

भिक्षुपिन्धाय हान शिक्षा कया बिज्यात । उपि स्थविरपिन्सं न श्यामराष्ट्र्य व योनक राष्ट्र्य न्यकभनं शासन पलिस्था यानाबिज्यात ।

थ योनक राष्ट्र्य लला प्रवासी निम्ह स्थविरपिनि कारण शासनया न्याक्यगु पलिस्था खः ।

६. शासनया खुक्वःगु पलिस्था

कलि संवत् घ्यासः व नीन्दादँ (८२५ दँ) थ्यंबलय् श्री सद्धर्म लोकपति चक्रवर्ती जुजु लभुज चैत्य हाकनं तःग्वः तःचलाय् यानाः व चैत्यया लिक्क प्यंगु विहार दनाः महामेधकर स्थविर व सारिपुत्र स्थविरयात प्रदानयात । निम्ह स्थविरपिन्सं न शासन परिशुद्ध जुइक स्वन (प्रतिस्थापित यात) ।

थ योनक राष्ट्र्य महामेधकर व सारिपुत्र स्थविरपिनि कारण खुक्वःगु पलिस्था खः ।

७. अनेक सेतिभिन्ध जुजु

कलि सम्बत् गुसः व पीस्वदँ (९४३ दँ) थ्यंबले हंसावती नगर्य् च्वम्ह अनेक सेतिभिन्ध जुजु योनक राष्ट्र् स्वत्यलाः थःगु लहाःतय् काल । कर कयाः अधिकार घलेयायतः जेष्ठम्ह काय् अनुरुद्ध राजकुमारयात बियाः आपालं मन्त्रीपिनाप उगु थासय् वनाः राज प्रतिनिधि यानाः राज्य याकल । शासन शुद्ध यायतः सद्धर्म चक्र स्वामी स्थविरयात कायनाप छ्वत । अनेक सेतिभिन्ध जुजु योनक राष्ट्र् त्याकाकाःगु इलय् - 'न्हापालाक शासन पलिस्था जूगु थ्व थाय्' धका मती तयाः अनया राष्ट्रवासीपिन्त युद्धबन्दी थं ब्यवहार मयाः । थेर वंसय् उल्लेख जूगु अनुसारं लकुन् नगर्य् छम्ह अरण्यवासी स्थविरं - 'थौ नगर्य् फलानागु थासय् छम्ह मृत्यु जुल' धका गृहपतिपिन्त कन, कंगु अनुसारं मृत्यु जूगु खःगुलिं 'थुम्ह अभिज्ञालामी खः' धका प्रकट जुल । बहे नगर्य् महामङ्गल स्थविरं अनेक सेतिभिन्ध जुजु युद्धजूबलय् वःगु इलय् - 'अनेक सेतिभिन्ध जुजु जितः आमन्त्रण याइ, समान जातिया दूत छय्याहइ' धका आमन्त्रण यायेन्ह्यः हे घयाबिज्यात । घयाबिज्यागु अनुसारं आमन्त्रण याःगुलिं - 'थुम्ह न अभिज्ञालामी खः' धका कीर्ति प्रचार जुल ।

उगु नगर्य् ज्ञानविलास स्थविरं - 'संख्या पकासक' नागु प्रकरण रचना यानाबिज्यात । उकिया टीका लका प्रवासी स्थविरया विहार्य च्वनाः श्रीमंगल स्थविर च्वयाबिज्यात । विशुद्धि मग्ग दीपनी सञ्जत्त अरण्यवासी उत्तराराम स्थविरं, मंगल दीपनी श्री मङ्गल स्थविरं, 'उत्पातसन्ति सुं छम्ह स्थविरं रचना यानाबिज्यात । थुगु उत्पातसन्ति पाठ यानाः चीन जुजुया सेनातय्त् त्याकल । थुकथं योकन राष्ट्र्य अभिज्ञालामी ग्रन्थकार स्थविरपिनिगु आनुभाव जिनशासन परिशुद्ध रूप पलिस्था जुल ।

थुकथं हेतुफल सम्बन्ध अनुसार, आदि अन्त सम्बन्ध अनुसार, यथावत नियमानुसार थुपि स्वंगु कारण कथं न परम्परा ग्रहण यायेमाल ।

थ शासन वंशय् योगकवाप्प शासनवंश वर्णन नागु पद्मगु परिच्छेद खः ।

ठ्यामूम् परिच्छेद

वनवासी राष्ट्र शासनवंश वर्णन

वनवासी राष्ट्र्य श्री क्षेत्र नगरया शासनवंश कनेत्यना ।

१. शासनया न्हापांगु पलिस्वा

जिनचक्र सच्चि दें (१०० दें) ध्यबलय् जटिल, शक्र, नाग, गरुड, कुम्भण्ड चण्डी, परमेश्वर धयापि धुमि न्हेम्हसिन श्री क्षेत्र नगर निर्माण यात । अन द्वत्तपोग जुजु राज्य यात । उम्ह जुजुया स्वंगः मिखा दु । उगु इलय् भगवानया स्वद्वः (३००० म्ह) श्रावक च्वनाबिज्यागु जुल । जुजु वसपोल अर्हतपिन्त नित्य प्यंगू प्रत्यय आधार विल । खुगः शरीरधातु न छगःछगः चैत्य निधान यानाः खुगः चैत्य दयेकेबिल । दक्षिणबाहु निधान यानाः छगः चैत्य दयेकेबिल । उष्णीस धातु नं कमार नगरय हयाः छगः चैत्य दयेकल । उगु चैत्य उबलय् पूमवं । लिपा अनुरुद्ध जुजु धातु कयाः अरिमहन नगरय हयाः चञ्-खुं चैत्यय निधान यात । उकि रक्षित स्थविर बिज्याये न्हयः हे न्हापालाक शासन पलिस्था जुल धकाः सीकेमाल । लिपा शासन बःमलाना (कमजोर) जुयावन ।

ध्व वनवासी राष्ट्र्य न्हापांगु शासन पलिस्था खः ।

२. शासनया निक्वःगु पलिस्वा

महामोग्गलिपुत्ततिस्स स्थविरपाखे छ्वया बिज्याम्ह रक्षित स्थविर वनवासी राष्ट्र्य बिज्यानाः आकाशय च्वनाः 'अनमतग्गपरियाय' सूत्र वनवासी जनतापिन्त लय्तायेकल । देशनाया अन्तय ख्खीद्वः (६०,०००) प्राणीपिन्त धर्माभिसनय लाभ जुल । न्हयद्वः (७०,०००) म्ह प्रव्रजित जुल । न्यासः (५००) खा विहार प्रतिस्थापित जुल । थुकथ वसपोल शासन पलिस्था यानाबिज्यात । अर्थकथालय -

“गत्वान रक्खितथेरो वनवासिं महिद्धिको

अन्तलिक्खे ठितो तत्थ, देसेसि अनमतग्गियं” ति वुत्तं ॥

अर्थ -

“महान ऋद्धिमान रक्षितस्थविर वनवासी राष्ट्र्य बिज्यानाः आकाशय च्वनाः 'अनमतग्गिय सूत्र धर्म देशना यानाबिज्यात' घयातल ।

थुकथ वनवासी राष्ट्र्य न्हापानिसे हे शासन दुग्येक पलिस्था जुल । उबलय्तक चख्यक तःचलाये जुया मवं ।

ध्व आः वनवासी राष्ट्र्य श्री क्षेत्र नगरय निक्वःगु शासन पलिस्था खः ।

३. शासनया स्वक्वःगु पलिस्था

जिन चक्र प्यसः व स्वीस्वदे (४३३ दे) य कुक्कुटसीस जुजु राज्य यात । उम्ह जुजुया इलय् भगवानया अर्हत श्रावकपि न्यासःह (५०० म्ह) ति दुगु गुल । वसपोलपिन्त जुजु नित्य प्यगू प्रत्यय संग्रह यात । श्रोतापन्न, सकृदागामी, अनागामीपि अनगिन्ति दु ।

थ वनवासी राष्ट्रय श्री क्षेत्र नगरय परम्परागत स्वक्वःगु शासन पलिस्था खः ।

थुकथ वनवासी राष्ट्रय सलसः अर्हत स्थविरपिनि पाखे शासन पूर्ण चन्द्रमा १ अतिकं प्रज्वलित जुल । शासनिक ग्रन्थकार स्थविरपि अन खनेमदु ।^१ अर्हन्त स्थविर जुजुया प्रार्थनाया कारण 'धम्मसत्थ' रचना याना बिज्यात धकाः पुलापिन्स गयातल ।

थुकथ -

“ते च थेरा महापञ्जा, परगहेत्वान सासनं ।
सुरियो विष अट्ठङ्गो उपगा मच्चु सन्तिकं ॥
“तस्मा हि पण्डितो पोसो, यावमच्चु न चागतो ।
ताव पुञ्जं करे निच्चं, मा पमज्जेय्य सब्बा” ति ॥

अर्थ -

वसपोल महाप्रज्ञावान स्थविरपिसं शासनयात च्चन्हाका बिज्यात । अस्तया पूर्य थे मृत्युयाथाय बिज्यात । उकिं पण्डितजन मृत्यु भवःनिबलय् हे पुण्य ह्याबले या, प्रमादी जुयेमते ।

धुगु शासनवशय वनवासीराष्ट्र शासनवश वर्णन नागु न्यागु परिच्छेद खः ।

खुम्बु परिच्छेद

अपरान्त राष्ट्र शासनवंश वर्णन

आ: बर्मा मण्डलय् अपरान्तराष्ट्र्य् शासनवंश कनेत्यना ।

१. शासनया न्हापांगु पलिस्स्या

भीगु बर्मा राष्ट्र्य् सुप्पादक तीर्थ्य् वाणिजगामे च्वपि चूलपूर्ण व महापूर्ण निम्ह दाजुकिजापिनि कारण भगवान जीवित जुबलय् हे नीदें (२० दैं) स्वया न्यः हे शासन पलिस्था जूगु जुल । तर च्छ्यक तःचलाये मजू । उकिं हाकन शासन पलिस्था यायेत महामोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरं योनक धर्मरक्षित स्थविरयात छ्वया बिज्यात । भगवान लोहित चन्दन विहार ग्रहण यानाः न्हेगू सप्ताहतक च्वनाः मुवपि देव मनुष्यपिन्त धर्मरस त्वकाबिज्यात । सप्ताह-सप्ताहे छथाय् छथाय् बिज्याःगु जुल । चय्यद्दः (८४,०००) प्राणीपिन्त धर्मभिसमय जुल, न्यासः खा ति छैंखा पुलाः बिज्यानाः लैंय् बिचय् सच्चबन्धपर्वतय् बिज्यानाः सच्चबन्धऋषियात धर्मदेशना अभिज्ञा सहित अर्हतफल प्राप्त याका बिज्यात । वाणिज गामय् ऋषिदिन् श्रेष्ठि आदिपिन्त न धर्मरस त्वका बिज्यात । शुक्थ सच्चबन्ध, ऋषिदिन्, महापूर्ण आदिपिनि कारण भीगु बर्मा मण्डलय् शासन पलिस्था जुल ।

थ्व बर्मा मण्डलय् अपरान्तराष्ट्र्य् न्हापांगु शासनया पलिस्था खः ।

२. शासनया निक्कःगु पलिस्स्या

भगवान परिनिर्वाण निस्सः व स्वीन्यादें (२३५ दैं) थ्यबलय् स्वक्वःगु संगायना सिधय्काः महामोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरं थःनाप विहार याना बिज्याम्ह धर्मरक्षित स्थविरं प्यम्ह भिक्षुपिनाप अपरान्त राष्ट्र्य् छ्वया बिज्यात । अपरान्त राष्ट्र् भीगु बर्मा मण्डलय् सुनापरान्त राष्ट्र् हे खः । थ्व खैं न्हयो हे कने धुन ।

योनक धर्मरक्षित स्थविरं न अपरान्त राष्ट्र्य् बिज्यानाः 'अग्गिखन्धोपम' सूत्र राष्ट्र्वासीपिन्त लय्तायेका बिज्यात । न्हय्द्वः (७०,०००) प्राणीपिन्त धर्मरस त्वका बिज्यात । राष्ट्र्वासीपि शासनय् आपालं प्रब्रजित जुल । राजकुलं द्वःछि (१००० म्ह) व्यक्तिपि प्रब्रजित जुल । ख्वीद्वःम्ह (६०,००० म्ह) स्वया अप्वः स्त्रीपि प्रब्रजित जूगु जुल । थन 'अग्गिखन्धोपम सूत्र' प्रब्रजित स्त्रीपिनि कारणं कंगु (देसनायाःगु) मखु । शुरूनिसें ताकालतक शासनय् लय्तायाः प्रब्रजित जूपि स्त्रीपि कथं घाःगु खः घकाः सीकेमाल । छायाःसा स्त्रीपि भिक्षुणीयाथाय् हे प्रब्रजित जुइगु उपयुक्त जू । योनिक धर्मरक्षित स्थविरं नाप भिक्षुणीपि बिज्याःगु मदुगुलिं ताकाल बितेजुइचुकाः भिक्षुणीपि आमन्त्रित यानाः वसपोपिन्थाय् प्रब्रजित जूगु कथं सीकेमाल ।

सिंहलद्वीपय् अनुलादेवीया प्रव्रज्याया इलय् महामहिन्द्र स्थविरपाखे सधमित्रा स्थविरा आमन्त्रण याःगु धन प्रमाण खः । धुकथ् योनक धर्मरक्षित स्थविरया कारण अपरान्त राष्ट्रय् सत्वपिन्त आपाल् उपकार जुल । उकिं अर्थकथालय् -

“अपरन्तं विगाहित्वा, योनक धम्मरक्खित्तो ।

अग्गिखन्धोपमेनेत्य्, पसावेसि जने बहू” ति ॥

अर्थ -

‘योनक धर्मरक्षित स्थविर अपरान्ते दुहाँ बिज्यानाः ‘अग्गिखन्धोपम’ सूत्र देशना आपाल् जनपिन्त लयतायेका बिज्यात ।

धुकिया मू खँ विशेष सीकेमाल । गुकथ् ? अग्गिखन्धोपम सूत्र भिक्षुपिनि आचरण कथ् देशना यानातःगु खः । ध्व भिक्षुपिन्त हे देशना यायेगु उचित जू, स्थविर न व हे देशना यानाबिज्यात । अथेला पूर्ण, सच्चवन्ध इत्यादिपिनि कारण बुद्धया जीवित इलय् हे नीदँ (२० दँ) निसँ अपरान्त शासन पलिस्था जूगु खः । गनगन धासय् भिक्षुपि दुगुलिं भिक्षुपिन्त परिशुद्ध आचरण ध्वाथुइका बियेतः ‘अग्गिखन्धोपम’ सूत्र स्थविर देशना याना बिज्यात । धुगु कारण अरिमहन नगरय् कुत्सित (ढोगी, वेशरम, लज्जाहीन) पि श्रमण दुगु खँ च्वय् कनावयागु अनुसार मिलेजू ।

ध्व बर्माण्डल अपरान्त राष्ट्रय् निक्खु शासनया पलिस्था खः ।

३. शासनया स्वक्वःगु पलिस्था

भगवान् बुद्ध पूर्ण स्थविरया प्रार्थना कथ् अपरान्त राष्ट्रय् व्यापारीपिन्स दनाभ्युगु धन्दन विहारय् निवास यानाबिज्यात । छगू इलय् आनन्द स्थविर ल्यूल्यू ब्वनाः ताम्ब्रद्वीप राष्ट्रय् देशचारिका यानाः अरिमहन नगर लिक्क थ्यबलय् पर्वतय् दनाः - ‘हे आनन्द ! भविष्यय् धुगु प्रदेशय् सम्पुति राजा अरिमहन नगर निर्माण याइ, धुगु नगरय् जिगु शासन तःचलाय् जुइक पलिस्था जुइ’ धका व्याख्या याना बिज्यात । धुगु खँ पुलागु वेद ग्रन्थय् उल्लेख दु ।

योनक धर्मरक्षित स्थविर अपरान्त राष्ट्रय् बिज्यानाः ताम्ब्रद्वीप राष्ट्रय् न चारिका याया ताम्ब्रद्वीप राष्ट्रबासीपिन्त न धर्मरस त्वका बिज्यात । धुगु खँ - ‘क्षत्रियकुलं द्वःछिन्ह प्रब्रजित जुल’ धकाः अर्थकथालय् उल्लेख जूगुलिं स्पष्ट जू । उबलय् अपरान्त राष्ट्रय् क्षत्रियपि महु । ताम्ब्रद्वीपया जुजु हे धुगु धासय् शासन याःगु जुयाच्चन । क्षत्रियपि महुसा गन क्षत्रिय कुल प्रब्रजित जुइ ? धुगु कारण ताम्ब्रद्वीप द्वःछिन्ह पुरुषपि प्रब्रजित जूगु धका सीकेमाल । ताम्ब्रद्वीप शासनवंश न धन न्हयधनेगु उचित जू । उकिं आः ताम्ब्रद्वीपया शासनवंश कनेत्यना ।

भीगु बर्माण्डल ताम्ब्रद्वीप राष्ट्र, अरिमदन नगर्य सम्मुति जुजु राज्य यात । उबलय हे अनुरुद्ध जुजुया इलय 'सम्मति' धयागु प्रदेश्य च्वपि स्वीहःन्ह (३०,००० न्ह) कुत्सित (लुच्चा छुच्चा, ढोगी आचरण हीन) पि श्रमणपिन्सं खीहः शिष्यपिन्त ओवाद बिया बिचरण यानाच्वन ।

परित्त निदानय निर्देशित अर्थवर्णन

कुत्सित श्रमणपिनि थुगु सिद्धान्त : -

"गुन्हसिन प्राणीहिंसा याइ व थुगु परित्राण पाठ यायेव पापकर्म मुक्त जुइ, यदि मा बौया हत्या यानागु अनन्तरियकर्म मुक्तजुइगु इच्छा दुसा थुगु प्रकारया परित्राण या, यदि काय्न्हयाय्पिनि आवाह विवाह यायेगु इच्छा जूसा आचार्ययात न्हापालाक लःल्हाना आवाह विवाह यायेमाः, थुगु नियम उल्लंघन यात धाःसा आपाल पाप लाइ । थुगु मिथ्या सिद्धान्त थःशःपिन्थाय् वइपिन्त उपदेश बीगु जुयाच्वन । थुगु खँ न्यनाः अनुरुद्ध जुजु कुशल धर्म थून्ह जुयाः इमिगु सिद्धान्त यः मताः । थ्व इमिगु मिथ्या सिद्धान्त खः ।

उबलय अरिमदन नगर्य अर्हन्त नाम्ह स्थविर बिज्यानाः शासन पलिस्था यानाबिज्यात । अर्हन्त स्थविरया विवरण राजवंश कथं, परित्तनिदान कथं व शासन परम्पराकथं स्वथी कथं उल्लेख दु ।

आः थन राजवंश कथं अर्थवर्णन - 'उबलय सुनापरान्तय, ताम्ब्रद्वीपराष्ट्र्य सम्पूर्ण जुइक फुक्क प्रकार शासन स्थिर जुइक पलिस्था मजुनिगु जुयाच्वन । उकि भगवान बुद्धपाखे भविष्यवाणी यानातःगु कथं शासनया पलिस्था याये' धकाः मतीतयाः महास्थविरपि, शक्र देवराजयाथाय् बिज्यानाः - 'शासन चन्ह्याके फुन्ह पुद्गल ब्यु' धका प्रार्थना यानाबिज्यात । शक्र देव त्रयत्रिंश भवनय छन्ह देवपुत्रयाके याचना यानाः छन्ह ब्राह्मणीया गर्भय् प्रतिसन्धि ग्रहण याकल । फिला लिपा जन्म जुइवं शीलबुद्धि स्थविर हेरबिचार यानाः आयु सम्पन्न जुइवं प्रब्रजित यानाबिज्यात । स्वंगुलिं पिटके अतिके दक्षन्ह जुयाः अर्हतफल प्राप्त यानाबिज्यात । उकि अर्हन्त नाम प्रख्यात जुल । उन्ह स्थविर बर्माण्डलय जिनशासन ऋःःः धायेकेतः अरिमदन नगर्य बिज्यानाः नगर लिक्क अरण्यय् बास यानाबिज्यात । उबलय शक्र देव छन्ह ब्याधायात प्रलोभन क्यनाः स्थविर यात क्यन । ब्याधाया थथे मती वन - 'थ्व अमनुष्य यक्ष जुइ, यदि मनू जूसा म्लेच्छ (क्वजातिन्ह) जुइ' थथे मतीतयाः जुजुयात क्यनेत स्थविरयात नगर्य ब्वनायकल । स्थविर अष्टपरिष्कार ज्वनाः वया ल्यूल्यु बिज्यात । ब्याधा न स्थविरयात ब्वनायकाः जुजुयात क्यन । जुजु खनेव - 'थुन्ह शान्त इन्द्रियन्ह म्लेच्छ जाति मखु, थुन्हसिके दुने सार धर्म दु' । थुकथं सूर्धःया निभाःजः लुइवं हवःगु

पलेस्वा थे चित्तय श्रद्धा हवःगुलिं स्थविरया परीक्षा यायेत स्थविरयात धाल - 'थःत योग्यगु आसन सीकाः फेतुना बिज्याहुँ । स्थविर न राजसिंहासनय थहौं बिज्याना आसन ग्रहण यानाबिज्यात । जुजुं -'थुम्ह अग्र आसनय फेतुना बिज्यात अवश्य अग्र पुदगल जुइ' धका चिन्तना यानाः -'छःपिनि थःथिति सु ? (गुगु कुल यान्ह), सुया शिष्य, गन बिज्यानागु ? धका न्यन । स्थविर धया बिज्यात - 'लोके गुगू गुण सम्पन्नह भगवान सम्यक् सम्बुद्ध, उम्हसिया जि थःथिति खः, वसपोल भगवान जिम्ह आचार्य खः, भिसुसंघ च्चनाबिज्यागु थास जि वयान्ह खः' ।

जुजुं लयताःगु मन धाल -'छःपिनि आचार्य देशना याना बिज्यागु छत्वाःवा धर्मदेशना बियाबिज्याहुँ' । उबलय गथे श्री धर्म अशोक जुजुयात निग्रोध श्रामणेर पाखे अप्रमाद धर्मदेशना बिल, अथेहे स्थविर अप्रमाद धर्मया देशना यानाबिज्यात ।

जुजु हाकन धया बिज्यात - 'धौकन्हय भगवान गन च्चना बिज्यानाच्यन । वसपोल देशना यानाबिज्यागु धर्म गुलि प्रमाण दु, वसपोलया श्रावक शिष्यपि गुलि प्रमाण दु, छःपि समान मेपि खः लाकि मखु' ?

'आः जिमि आचार्य सम्यक् सम्बुद्ध परिनिर्वाण जुया बिज्याये धुकल, धातु जक बाकि दनि । वसपोल देशना यानाबिज्यागु धर्म चयेप्यद्धः (८४,०००) धर्मस्कन्ध कथ दु । सुघम्मपुरय त्रिपिटक ज्वः कथ स्वथी दु, परमार्थ व सम्मुति अनुसार संघ निता प्रकारया दु' ।

थ्व खँ न्यनाः जुजु अतिकं लयतायाः हाकन धाल -'भन्ते । जितः प्रत्यक्ष रूप छःपि सिवाय मेपि नाथ मदु । थनिनिसे जितः जीवन दतले उपासक धारण यानाबिज्याहुँ, छःपिनि ओवाद जि सिरं ग्रहण याये' । अनलिपा अरण्यक अङ्ग धुताङ्ग पालन यायेत योग्यगु धासय विहार दयेका बिल । कुत्तित श्रमणपिनि सिद्धान्त भेद जुल । गथे कि - लुँया पात्र, लुँया थल दयेवं चाया थल थे, सकभन राष्ट्रय कुत्तित श्रमणपिनि सिद्धान्त त्वःतके बिल ।

उबलय कुत्तित श्रमणपि लाभ हानि जुयाः स्थविरया प्रति वैर भाव तल । कुत्तित श्रमणपि अरण्यय स्वामी (मालिक) विहिन कोलेय्य खिचातथे अनाथ जुयाः शारीरिक मानसिक दुःख सिल । जुजुं थुगु खँ न्यनाः कुत्तित श्रमणपिन्सं क्वत्यले मफइकथ सुरक्षा यात । कुत्तित श्रमणपिन्त तुयुगु वस्त्र पुका हथियार ज्वनीपि योद्धापिनि थासय तयाः राजकर्मचारी पदय नियुक्त यात । स्थविर न शासनय लयताःपि श्रद्धा दुपिन्त प्रब्रजित यानाः उपसम्पदा याकाः शासन विशुद्ध यात । जुजु न -'थुगु राष्ट्रय पुलापि न्हापायापि जुजुपिन्सं कुत्तित श्रमणपिनि सिद्धान्त ज्वनाः

राज्य यात, यदि उमिगु अनर्थगु राज हान ग्रहण याके फइगु जूसा जि इमिगु अनर्थ युक्तगु राज्य (लिकया) चीकाः सार युक्त राज्य ग्रहण यायेगु इच्छा याना थुकथ चिन्तन यात ।

ध्व परित निदान्य वःगु अर्थ वर्णन छः ।

शासन परम्परा कथं अर्थ वर्णन

सिंहलद्वीपय विज्जवासी नगरय च्वन्ह भिक्षु उपरद्वारवती नगरय विज्याना परियत्तिया अध्ययन यात, वया लिपा सुधम्मपुरय परियत्ति ग्रहण याना बिज्यात । उगु इलय - 'श्री क्षेत्र नगरय पाटलि सिमाय छगू ग्रन्थ दु धइगु न्यनाः सुधम्मपुर श्री क्षेत्र नगरय बिज्यात । लँय शिकारी स्थविरयात खनाः थुन्ह यक्ष खः धकाः मती तयाः जुजु अनुरुद्धयात क्यन । उबलय जुजु स्थविर याके न्यन - 'छःपि सु खः' ? 'महाराज ! जि गौतम बुद्धया श्रावक खः' । हाकन जुजु न्यन - 'त्रिरत्न गथे च्व' ? स्थविर धया बिज्यात - 'महाराज महोसघ पण्डित समान बुद्ध धकाः सीकेमाल, सुरंग मार्ग समान धर्म धका ध्वीके माल, विदेह सेना समान संघ धका ध्वीके माल' । थुकथ उदाहरण ध्वाथ्वीक कनेव जुजु हाकन न्यन - 'थुपि गौतमया श्रावकपि खःला थे' ? 'महाराज ! थुपि गौतमया श्रावक मखु, जिमि विरोधी कुत्सित श्रमणपि खः' ।

उबलयनिसे कुत्सित (दोगी) श्रमणपिन्त त्याग यात, धौय थे तुच्छगु सम्के जुल । पाटलिसिमाया हवतय लुयावःगु ग्रन्थ गन लुल अन हे मि छवयेका बिल । उगु थाय आःतक मिछ्वःगु थाय (अगि भ्रापनतल) धकाः प्रख्यात जुल । स्थविर जुजुयात विमानवत्थु या देशना यात । जुजुन लयताया श्री क्षेत्र नगर अरिमहन नगरय वःबलय नाप बनाहल ।

ध्व पाटलिसिमा हवतय लूगु ग्रन्थया कारण, - कुत्सित श्रमणपि मध्ये छन्ह उपाय कुशलन्ह कुत्सित श्रमण थःगु सिद्धान्त अनुरूप ग्रन्थ च्वयाः श्री क्षेत्र नगरय स्वीनिकु (३२ हात) तत्याःगु (स्कन्ध दुगु) पाटलि सिमा हवःतय दुहँ वनाः बारम्बार लख प्याकाः फवयातःगु चा इलाः हान ख्वला बुयावयेव धस्वाका तल । उबलय 'जिमिस म्हासे पाटलि सिमाय सारग्रन्थ, अर्थ ब्यञ्जन सम्पन्नगु छगू ग्रन्थ दुगु खना' धका हल्ला मचेयात । ध्व खँ न्यनाः जुजु श्री क्षेत्र नगरय वनाः पाटलिसिमा पालाः, माला स्वःबलय उगु ग्रन्थ लुत । ग्रन्थय थःगु सिद्धान्तकथ कुत्सित श्रमणपिनि श्रमणत्व थथे खः, थुपि हे गौतमया श्रावक खः, थुमिगु आचरण हे स्वर्गमार्गया लँपु खः इत्यादि उल्लेख जुयाच्चन । जुजु न लयतायाः कुत्सित श्रमणपिन्त दान बिद् योग्यगु वस्तु दान बिल ।

अन लिपा स्थविरया धर्म खँ न्यनाः उगु ग्रन्थ मिद् छवयेकाबिल । थुकथ कुत्सित श्रमणपिनि वचन श्री क्षेत्र नगर वनाः अरिमहन नगरय ध्यबले स्थविरयात

बबनाहःगु धका सीकेमाल । अरिमहन नगरय् थ्यनेव जेतवन विहार दनाः दान बिल । स्थविर न अन शासन विशुद्ध यानाबिज्यात । जुजु न्हिथ लः ज्वनाः, अग्रमहिशी न्हिथ पिण्डपात्र ज्वनावनाः भोजन याकल । गन शंका लुल अन शंका बारम्मार न्यन ।
थ्व शासन परम्परा कथ अर्थ वर्णन खः ।

सुधम्मपुरय् समापत्तिलामी अनोमदर्शी स्थविर, सोणुत्तर स्थविरया वंश परम्पराकथ न्यासःन्ह (५०० ढ्ह) भिक्षुपि नाप विहार याना बिज्यानाच्चन । वसपोलपिनि प्रधान शिष्य अधिशील नाम्ह खः, वसपोलया प्रधान शिष्य प्राणदर्शी खः, वसपोलया प्रधान शिष्य काल खः, वसपोलया प्रधान शिष्य अर्हन्त खः, वसपोलया प्रधान शिष्य अरियवंश नाम्ह खः ।

थ्व खँ न दु कि - उत्तराजीव महास्थविर सु खः ? थुम्ह स्थविर रामण्य देशया कायमघा अरियवंश स्थविरया शिष्य खः । अरियवंश स्थविर कप्पुग नगरनिवासी महाकाल स्थविरया शिष्य खः । उम्ह सुधम्मपुर नगरनिवासी प्राणदर्शी महास्थविरया शिष्य खः, थ्व खँ कल्याण शिलालेखय् उल्लेख जुयाच्च्वंगु अनुसार मिले मजू, अथे जूसा न माःगु मूखँ (इच्छित्त अभिप्राय) मस्य धका थ्वीके माल ।

थुकथ थीथी आचार्यपिनि थीथी धापू खःसां न अर्हन्तस्थविर अरिमहन नगरय् शासन च्चन्हाकाः पलिस्था यानाबिज्यागु हे प्रमाण खः, थुकियात ल्याखे मतःसे निक्ति (अवगणना) खनेगु उचित मजू । सकले आचार्यपिनि धापू न 'अर्हन्त स्थविर अरिमहन नगरय् बिज्याना शासन पलिस्था याना बिज्यात' घयागु खँ स्वीकार यायेमाः । अर्हन्त स्थविर मूल ना धर्मदर्शी नाम प्रख्यातम्ह खः, सुधर्मपुरवासी शीलबुद्धि स्थविरया शिष्य खः धका सीकेमाः । उम्ह स्थविर न प्रब्रजित जुइन्ह्यः हे प्यंगुलिं वेद पारंगतम्ह खः । प्रब्रजित जुइधुंका अर्थकथासहित त्रिपिटक अध्ययन यानाः पारंगत जूम्ह धका सकभन प्रख्यातम्ह जुल । सोक्कतय नगरय् बबना हयाः मनूतय्सं पूजा सम्मान याःगु जुयाच्चन । अन फिदै (१० दँ) च्चनाबिज्यानाः हाकन सुधर्मपुरय् अरण्य वास यानाबिज्यात ।

अन लिपा जिन चक्र भिन्त्यासः व ख्खीछदै (१५६१ दँ) कलिसम्बत स्वसः व न्ह्यछदै (३७१ दँ) थ्यंबलय् अनुरुद्ध जुजु राज्य प्राप्त यात । उबलय् अरिमहन नगरय् कुत्तित श्रमणपिन्सं - 'जिमि गौतमया श्रावकपि खः घकाः स्वीम्ह, स्वीम्हसिया छथः जुयाः द्वःछिष्यः कथ दुगु जुल । अनुरुद्ध जुजु न कुत्तित श्रमणपिन्त 'आगरिक ब्रह्मचर्य आदि धका न्यना न लय्मतासां श्रद्धा मदुसां परम्पराकथ वःपि जूगुलिं त्याग मयाः । अर्हन्त स्थविर खनेव लिपा कुत्तित श्रमणपिनिप्रति नित्य कर्तव्य त्वःताः शासनय् लय्ताल ।

थ्व वर्णनकाल ताण्ड्रीप राष्ट्रय् अरिमहन नगरय् अर्हन्त नाम स्थविरया कारण स्वक्कगु शासन पलिस्था खः ।

४. शासनया प्यक्वःगु पलिस्वया

अरहन्त स्थविर उबलय अनुरुद्ध जुजुयात धया विज्यात -स्वंगू शासनय परियत्ति शासन दुसा, पटिपत्ति शासन च्वनी, पटिपत्ति शासन च्वसा प्रतिवेध शासन च्वनी । गथे कि - दोहँत सलसः दलद्वः दुसा न परम्पराक्रम न्हयाकीपि सात मन्तधाःसा वंशया परम्परा न्हयाइमखु । अथे हे धुतांग घारी भिक्षुपि सलसः दलद्वः दुसान परियत्ति अन्तरध्यान जुइव प्रतिवेध शासन दइमखु । गथे धन घः न्हसीकेत ल्वहँतय आखः कियाः तयातःसा गबले तक आखः बाकि च्वनी उबलय तक धन घः नष्ट जुइमखु । अथे हे परियत्ति शासन दुसा शासन अन्तरध्यान जुइमखु । गथे तःधगु पुखुली प्यख्यर पःखाः क्वातुक दनातःसा लः च्वनीमखु घकाः धायेमाली मखु । लः दुसा पलेस्वा, उफवःस्वा ह्वइमखु धकाः धाये मालीमखु । अथेहे पुखुया क्वातुगु स्थिरगु पःखाःथे त्रिपिटक बुद्धवचन दुसा लः समान परियत्ति पूर्ण याइपि च्वनीपि कुलपुत्रपि मदु धका धायेमाली मखु । इपि दत धाःसा पलेस्वा उफवःस्वा समान पटिवेध शासन च्वनीमखु धका धायेमाली मखु । थुकथ परियत्ति शासन हे निश्चित रूप प्रमाण खः । अथे हे अन्तय निगू पातिमोक्ष त्यना च्वसा शासन अन्तरध्यान जुइमखु । परियत्ति अन्तरध्यान जुइव 'सुप्पटिपन्न' आचरण याइपिन्त धर्माभिसमय जुइमखु । अन्तरध्यान मज्जूसा धर्माभिसमय जुइ । आः भीगु परियत्ति शासन परिपूर्ण मज्जूनि, शरीर धातु न मदुनि, उकिं गन गरियत्ति शासन न शरीर धातु न दु. अन उपहार सहित दूतपि छवयाः कयाहयेमाल । थथे जूसा भीगु राष्ट्रय जिनशासन ताकालतक प्रतिस्थित जुयाच्वनी ।

‘भन्ते ! अथे जूसा गन याचना याये’ ? ‘महाराज ! सुवर्णभूमि राष्ट्रय सुधम्मपुरय स्वक्वःतक त्रिपिटक च्चकाः सुरक्षित यानातल, शरीर धातु न अन यक्व दु’ । जुजु - ‘ज्यू भन्ते’ । धका स्वीकार यानाः आपाल उपहार तयार याकल, राज सन्देश च्वयाः च्यान्ह शील सम्पन्न मन्त्रीपि दूतया रूपय छवत ।

सुधम्मपुरया शासक मनोहरि जुजु कजूस जूगुलि -छिपिथे जाःपि मिध्यादृष्टिपिनि थासय त्रिपिटक, शरीर धातु छवयेगु योग्य मज्जू, त्रिलोक्य अग्रन्ह सम्यक सम्बुद्धया शासन सम्यक दृष्टिपिनिगु थासय हे प्रतिष्ठित जुइ, गथे केशरी सिंहाराजया दाः लुँया थलय हे तयेमाः चाथलय मखु । दूतपिन्स लिहाँ वयाः अनुरुद्ध जुजुयात थ्व सन्देश बिल । थ्व खँ न्यनाः जुजु तपिकयाः क्वाःगु कराहीलय तःगु हाम्वः थे तिरतिर मुल । उबलय जुजु नदीमार्ग चयगू लाख (८० लाख) दुंगा माफित, योद्धापि च्यागू करोड सेनापिन्स सेना ब्यूह रवेयानाः स्थलमार्ग प्यन्ह महायोद्धा नायः, चयद्वः किसित, ग्दीगूलाख (१० लाख) सल, चयेगू करोड योद्धापिन्स सेना ब्यूह तयार याना थः न युद्ध यायेत सुधम्मपुरय वन ।

मनोहरि जुजु थुगु सन्देश प्राप्त जुइव भय त्रसित जुयाः थः अपाल योद्धापिन्त योद्धापिलिसे युद्ध ब्यूहलिसे जायेत (मुकाबला यायेत) सुधर्मपुरय् सेनात तैनाथ यात । उबलय् अथर्ववेदय् उल्लेख जुगु कथं बार-बार कोशिस याःसा न नगरया मूलतक थ्यकः वनेमफुत । उबलय् जुजु वेदविद्वान पिक्के न्यन - 'छाय नगरया मूलतक भीपि थ्यकः वने मफुगु ' ? वेदविद्वान धाल - 'महाराज ! अथर्ववेदया विधान दु थै च्च' ।

अनलिपा जुजु पृथ्वील्य म्हुइकाः मृतलाश लिक्कयाः समुद्रय् वा छ्वय्के बिल । छम्ह हिन्दु कुलया मनूयात 'जोग्यी' धयाम्ह कीचा नकाः वयात स्यानाः ल्हाःतुति अङ्गप्रत्यङ्ग कुचाकुचा पालाः नगरया छचाखेरं पृथ्वील्य गाःम्हुइकाः थुनातःगु जुल । व लिकासेलि नगरय् दुहौंवनेफत । नगरय् दुहौं बनाः अनुरुद्ध जुजु मनोहरि जुजुयात म्वाःम्वाःकं (जीवित) हे ज्वनाः सुधर्मपुरय् न्हापायापि पुलापि जुजुपिनिगु परम्पराय् वःगुकथं रत्नया बाकसय् तयाः पूजायानातःगु धातु सहित त्रिपिटक ज्वनाः मनोहरि जुजुया स्वीनिम्ह (३२ म्ह) किसीम्हय् तयाः ज्वनावल । अरिमदन नगरय् थ्यनेव धातु रत्नया बाकसय् तयाः श्री शयन गर्भ (कोठा) य् रत्नया खाताय् (पल्लङ्गय्) छय्फुसय् पाखे तल । त्रिपिटक न रत्न प्रासादय् तयाः भिक्षुसंघपिन्त अध्ययन यायेत लःल्हानाबिल ।

उबलय् अन कयाहःगु त्रिपिटक अध्ययन याइपि द्वःछिम्ह आर्यपि दुगु जुल । सुधर्मनगर त्वःतकाः त्रिपिटकनाप भिक्षुसंघपि न ब्बनाहयाः शासनया पलिस्था यात । थुगु पलिस्थायामु जिनचक्र फिखुसः व दछि (१६०१ दै) कलि सम्बत प्यसः व फिखुदुँ (४१६ दै) धका शिलालेखय् उल्लेख दु ।

अनुरुद्ध जुजुया इलय् पुण्यया आनुभाव स्वंगू रत्न न पूर्ण जुगुलि पुण्य गा धयागु नाम प्रसिद्ध जुल । ताकाल लिपा 'ण' कार लोप जुयाः 'म' कारया निग्गहित जुयाः 'पूग' उच्चारण बर्मा भाषं छयल । थुगु खँ 'अनागतवंश' राजवंशय् उल्लेख दु । अनुरुद्ध जुजु हाकन प्यम्ह महायोद्धापिन्त सिंहलद्वीपय् छवयाः अन न त्रिपिटक कयाहल ।

सिंहलद्वीप हःगु त्रिपिटक नाप सुधर्मपुर हःगु त्रिपिटक छगुलि मेगु मिलेयानाः अर्हन्त स्थविरं परीक्षा याना बिज्यात । उबलय् गथे गंगाजल नाप यमुना जल परस्पर समान जुइ, अथे हे जुल । त्रिपिटक मेमेगु न सफूत अप्वः तयाः त्रिपिटक गर्मय् तयाः पूजा यात । थासथासय् सफूत प्रतिष्ठित यात ।

मनोहरि जुजुयात न 'म्र-क-पा' धयागु प्रदेशय् सेवकपि नाप

तयाबिल । उम्ह जुजुया म्हुतु वा खाया खँ ल्हाइबले म्हुतु मिजला पिहाँवःगु जुयाच्चन । गुबलें गुबलें उम्ह जुजु अनुरुद्ध जुजुयाथाय् वयाः गौरबया कारण वन्दनादि याः वइगु जुयाच्चन । उबलय् अनुरुद्ध जुजुया चिमिसं ब्बं दनाः भस्के जूगु जुल, मन खिन्न जुल । उकिं जुजुया म्हुतु अग्निज्वाला शान्त यायेगु हेतु बुद्धमूर्ति चैत्य्य भोजन पूजा यानाः उगु भोजन मनोहरि जुजुयात भोजन याकल । उबलय् थुकिया आनुभावं अग्निज्वाला अन्तरध्यान जुल । मनोहरि जुजुया संवेग उत्पन्न जुयाः - "संसार चक्रें चाःहिलाः गुबलेतक निर्वाण प्राप्त जुइमखु उबलयतक करपिनिगु (मैपिनिगु) बसय् च्वनेम्वाःलेमा धका प्रार्थनायात । सुधर्मपुर थःम्ह ज्वनावःगु थःकेच्यंगु मनोमयमणि छम्ह सेठयात मियाः प्राप्त जूगु मूल्यं (ध्ववा) न्यागु गाडा वहःलं मुलपति थ्यानाच्चम्ह (बजासनय् फेतुना बिज्याःम्ह) महान बुद्ध प्रतिमा छगु व परिनिर्वाण मूर्ति छगु, थुकथ निगु बुद्ध प्रतिमा दयेकेबिल । व आःतक न दनि ।

थुकथ अनुरुद्ध जुजु सुधर्मपुर व सिंहलद्वीप शासन हयाः अरिमदन नगरय् पलिस्था यात ।

थ्व भीगु बर्माण्डलय् ताम्बद्वीप राष्ट्रया अरिमदन नगरे अनुरुद्ध जुजुया कारण प्यक्वःगु शासनया पलिस्था खः ।

५. शासनया न्याक्वःगु पलिस्था

उत्तराजीव स्थविर सोण व उत्तर परम्परा शासन ग्रहण यानाः सुधम्मपुर अरिमदन नगरय् बिज्यानाः शासन प्रतिस्थित यानाबिज्यात ।

थ्व भीगु बर्माण्डलय् ताम्बद्वीप राष्ट्रय् अरिमदन नगरय् उत्तराजीव स्थविरया कारण शासनया न्याक्वःगु पलिस्था खः ।

६. शासनया खुक्वःगु पलिस्था

उत्तराजीव स्थविर सिंहलद्वीपय् बिज्याबले वसपोल नाप बिज्याःम्ह छपद नाम्ह श्रामणेरयात सिंहलद्वीपय् हे सिंहलद्वीपया स्थविरपिन्स प्रब्रजित यानाबिज्यात । प्रब्रज्या लिपा छपद श्रामणेर परियत्ति अध्ययन यानाः किदें अन च्वनाः अरिमदन नगरय् लिहों बिज्यात । सीवली, स्थविर तामलिन्द स्थविर, आनन्द स्थविर व राहुल स्थविरपिन्त न ब्वनाः बिज्यात । वसपोल स्थविरपि त्रिपिटकधर, व्यक्त, दक्षपि जुल । थुगु खँ न्हयः विस्तृत कना वयेछुन ।

अरिमदन नगरय् थ्यनेव अरिमदनवासी भिक्षुपि नाप विनय कर्म मयासे अलग जुयाच्चन । नरपति जुजु वसपोल स्थविरपिनिप्रति अतिकं लय्ताःगु जुल ।

एरावती खुसी सिपीया वेदा (तरापा) दयेकाः उकी हे उपसम्पदा कार्य पूर्वकल । ताकाल बिते जुइवं उगु गण वृद्धि जुल । नरपति जुजु उपि स्थविरपि

नाप संघ निमन्त्रणा यानाः महादान बिल । उबलय् उगु उत्सवय् न्याकुंकयाः हावभाव यानाः प्याखँ हुलेगुली निपुणम्ह, रूपशोभा सम्पन्नम्ह प्याखँम्बः मय्जु खनाः राहुल स्थविर आसक्त जुयाः थाकुरालय् प्यपुम्ह माकःथे, म्यातनाले दुम्ह किसि थे कामगुण रूपी थाकुरालय्, म्यातनालय् दुनाः शासनय् खिन्न जुयाः हीन आचरण (गृहस्थी च्चनेगु मन) जुयाच्चन । सीत्यम्ह रोगी समान पीडित जुयाः वासल मफाःम्ह, मध्युम्ह (चिकित्सा यायेत अयोग्यम्ह) जुयाः बाकि स्थविरपिन्स ब्यूगु उपदेश न ग्रहण मयाः । बाकि स्थविरपिन्स अबले वयात थथे धयाबिज्यात -“छ छम्हसियागु कारण जिमित मछालापुसे च्चनी, ठीक मजू । थन चीवर त्वःतेमते, मल्लारुद्धीपय् वनाः छं यत्थे (छंगु इच्छा कथं) या धयाः छवयाबिल । राहुल स्थविर न कुसिम तीर्थ दुगा मल्लारु द्वीपय् वन । मल्लारु द्वीपय् थ्यनेव मल्लारु जुजु विनय् सयेकेगु इच्छा टीका सहित, खुद्दसिक्खा प्रकरण वसपोलयाथाय् अध्ययन यानाः वसपोलयात छगः पात्र जाय्क मणि प्रदान यात । राहुल स्थविर न मणि दयेव गृहस्थी जुयावन । थन थथे जुइगु जुयाच्चन -

“अतिवूरे व होतब्बं, भिक्खुना नाम इत्थिभि ।
इत्थियो नाम भिक्खूनं, भवन्ति इध वेरिनो ॥
ताव तिट्ठन्तु वुप्पञ्जा, मयं पौराणिकापि च ।
महापञ्जा विनासं, पत्ता हरितचावयो ॥
तस्मा हि पण्डितो भिक्खु, अन्तमसो व इत्थिभि ।
विस्सासं न करे लोके, रागो च वुप्पवारितो” ति ॥

अर्थ -

भिक्षुपि मिसातय्पाखे अति तापाक च्चनेमाः, थन मिसापि भिक्षुपिनि निति वैरी खः । ज्ञा मडुपि (ध्वात) ला छखे ति, जिपि थेजापि पुलापि आपाल ज्ञा दुपि, पीत वस्त्रधारी पि न विनाश जुयावन । उकिं आखिरय् पण्डित भिक्षुपिन्त लोकय् मिसापिलिसे विश्वास यायेमते, राग त्वःते थाकु ।

बाकि स्थविरपि मध्ये छपद स्थविर न्हापालाक निघन जुल । सीवली, तामलिन्द व आनन्द थुपि स्वम्ह स्थविरपि परियत्ति अध्ययन धारण यानाः शासनयात तिवः बियाः अरिमहन नगरय् च्चना बिज्यात । उबलय् जुजु वसपोल स्थविरपिन्त किसि छम्ह छम्ह प्रदान यात । सीवली व तामलिन्द स्थविरपिन्स दान कयाः वनय् त्वःताबिल । आनन्द स्थविर - “किञ्चिपुर नगरय् छवयाः थःथितपिन्त बियाब्बु धकाः कुसिमतीर्थय् वनाः किसियात दुगाय् तयाः छवत । थुगु कारण सियाः सीवली व तामलिन्द स्थविरपिन्स वसपोलयात थथे धयाबिज्यात -“आवुस ! जिमिसं ला किसिया

सुखया निति जंगलय त्वःतके बिया, छ अर्धामिक ज्या यात । 'भन्ते । छु ज्ञातिसंग्रह यायेगु उचित मजूला ? भगवान् - 'आतकानञ्च सङ्गहो घया बिज्यागु मखुला' ? स्थविरपिन्स घया बिज्यात - 'यदि जिमिगु वचन न्यने मखुसा छ यत्थे या, जिपि छ नाप च्वने फइमखु' । थथे घयाः अलग्ग जुल ।

उबलयनिसे निध्वः भिक्षुगण अलग्ग अलग्ग छुटे जुल । वया लिपा ई बिते जुजु तामलिन्द स्थविर बहुश्रुत समर्थयान ब्यक्तित्व दुपि शिष्यपिन्त च्छायाः गृहस्थीपिन्थाय - 'थ्व बहुश्रुत दुम्ह खः, थ्व महाप्रज्ञावानम्ह खः' थुकथ वचन विज्ञप्तियात (म्हुतु इशारा यात) । थथे यायेबले कुलपुत्रपिन्त प्रत्यय (सुलभ) अःपुक प्राप्त जुइव शासनया हीत यायेफइ । थुगु वचन न्यनाः सीबली स्थविर थथे घयाबिज्यात - 'छाय छःपिन्स वचि विज्ञप्ति (म्हुतुया इशारा) बुद्धपाखे घृणितगु ज्या यानागु' ?

'भगवान् बुद्ध थःगु निति वचि विज्ञप्ति निषेध याना बिज्यात, जि ला मेपिनि निति वचि विज्ञप्ति छ्याला' । सीबली स्थविर न - 'यदि जिगु खँ मन्थन धाःसा छःपिनि छु छु यायेगु मनसुवा दु या, जि छःपि नाप च्वने फइमखु' घया बिज्याना अलग्ग जुयाः थःगु पक्षपि नाप च्वनाबिज्यात । उबलय निसे स्वध्वः गणभेद जुल ।

थुकथ अरिमदन नगरय अर्हन्त स्थविरया छध्वः, सीबली स्थविरया छध्वः, तामलिन्द स्थविरया छध्वः, आनन्द स्थविरया छध्वः यानाः प्यध्वः गण छुटे जुगु जुल । उपि गण मध्ये अर्हन्त स्थविरया गण सुधर्मपुरय न्हापालाक वःगु कारण 'पुरिम गण' धकाः धाई । मेगु गण लिपा वःगु कारण 'पच्छागण' धकाः धाई ।

सीबली स्थविर अरिमदन नगरय जीवनभर शासन च्वन्त्याकाः कलि सम्बत् न्यासः व ग्वीदँ (५९० दँ) य निधन जुल । आनन्द स्थविर अरिमदन नगरय हे पीप्यदँ (४४ दँ) तक शासनया संग्रह यानाः कलि सम्बत् न्यासः व ग्वीखुदँ (५९६ दँ) य निधन जुल । तामलिन्द स्थविर न जीवनभर शासन संग्रह यानाः कलि सम्बत् न्यासः व ग्वीध्यादँ (५९८ दँ) य निधन जुल । अहो संस्कारया स्वभाव -

"सेय्यथजगरस्तेव, नाभिथा चक्कमण्डले ।

लग्गो ससो भमित्वा पि, विसं गच्छति तं मुखं ॥

"तयेव सख्खसत्तापि मच्चुचक्केसु लग्गिता

यावजीवं पि धावित्वा, मच्चुमुखं उपागमं" ति ॥

अर्थ -

गथे अजिगरया चाकलाक्क हिनाच्चंगु म्ह (कुण्डली) या दथी फँसेजूम्ह

खराचा दिशा चाहिला: न वया म्हुतुइ वनी, अथे हे सकले प्राणीपि मृत्युया चक्रय
क्यपि जीवनभर ब्वाँयब्वाँय जूसा मृत्युया म्हुतुइ हे दुहँवन ।

थुकथ अरिमदन नगरय अहँन्तपि, ग्रन्थकारपि, पृथग्जनपिनि कारण आकाशय
घन्द्मा समान जिनशासन जा थीगु (भःभः धाःगु) जुल । अन हे गुबले अनुरुद्ध
जुजु सुधम्मपुर शासन हल, उबलय खुगू लाख अहँन्तपि बिज्यात, अथे हे श्रोतापन्न,
सकूदागामी, अनागामीपिनिगु संस्था अत्याख दु ।

छत्तगुहिन्द जुजुया इलय न हिमवन्त्या गन्धमार्दन पर्वत च्याम्ह (८ म्ह)
अहँन्तपि पिण्डाचारया निति राजदरबारे बिज्यात । जुजु पात्र कया: पिण्डपात्रय
भोजन याकल -'आ: गन बिज्यानागु' ? धका न्यन । 'महाराज । हिमवन्त्या
गन्धमार्दन पर्वत' । उबलय जुजु अतिक लयताया: -'थन स्वला वर्षावास याना
बिज्याहुँ' घका: प्रार्थना याना: विहार दना: प्रदान यात । स्वला तक राजदरबारय हे
आमन्त्रण याना पिण्डपात्र भोजन याकल । छगू ईलय अहँन्तपिनि निति 'गन्धमार्दन
पर्वतय नन्दमूल गुफा थे जा:गु छगू गुफा दयेका: क्यना बिज्याहुँ' धका प्रार्थना यायेव
अहँन्तपिन्स नन्दमूल गुफा समान छगू गुफा ऋद्धि निर्माण याना: क्यनाबिज्यात ।
जुजु उगु गुफा समान मेगु छगू गुफा निर्माण यात । नन्दमूल गुफा आकार हे दयेकूगु
कारण 'नन्दा घका हे ना तल ।

थुकथ छत्तगुहिन्द जुजुया पालय गन्धमार्दन पर्वतय नन्दमूल गुफाय च्वपि
आर्य अहँन्तपिनि पाखे शासन पलिस्था जुल ।

अहँन्त भाव यथार्थ सीके थाकु । उपसम्पन्न मजूपिन्त उत्तरियमनुष्य धर्म
क्यनेगु न निषेध जूगु कारण, अहँन्त जूसा न पूर्व संस्कार मफूनिगु जुगुलि अहँन्तभाव
यथार्थ रूप सीकेगु सम्भव मदु । अहँन्त जूसान 'जि अहँन्त ख:' धका उपसम्पन्न
मजूनिपिन्त धायेगु कनेगु योष्य मजू । अहँत्त्व प्राप्त जूसा न गुलिगुलि संस्कार छुटे
जुइमखुनि, पिलिन्दवच्छ स्थविरया खँ थन दृष्टान्त ख: ।

थुकथ लोकय अहँन्तभाव सीके थाकु । उम्ह काश्यप स्थविरया छम्ह
उपस्थापक भिक्षु थ: उपाध्याय महाकाश्यप स्थविरनाप च्वना न अहँन्त भाव मस्यू ।
महाकाश्यप स्थविरया छगू हे विहारय नाप च्वनीम्हसिन अरण्य विहार गामय
पिण्डाचरण याया लँय बिचय पात्र, परिष्कार ज्वना: ल्यूल्यू वनाच्वम्हसिन थथे न्यन
-'भन्ते लोकय अहँन्त अहँन्त घका: घाइ, जि न्यँजक न्यनातया, गुबले न मख' थ
खँ न्यना: स्थविर लिफ: स्वया: -'आवुस । परिष्कार ज्वना: अहँन्त्या ल्यूल्यू वना न
अहँन्त भाव मस्यूला' घका: घयाबिज्यात ।

अरिमहन नगरय शीलबुद्धि, पोल्लोङ्क, सुमेघ इत्यादि स्थविरपि अर्हन्त हे खः । नरपति जुजु खणित्थिपाद पर्वतय वन, लिहँ वःबलय छथाय लःया धलय (जलमार्गय) भतीचा लः खनाः - थन पुण्यया इच्छा जुयाः 'शक्रदेव क्यना ब्यूगु' धकाः थथे मती तयाः 'चैत्य दयेकेबिड' धका राष्ट्रवासीपिनिपाखे भूमि माधवके बिल । उबलय शीलबुद्धि स्थविर थथे धयाबिज्यात -'महाराज । पुण्य याये धकाः थ्व भूमिकर्म यात, थुकथं यायेबले अपुण्य हे जुइ पुण्य दइमखु' धया बिज्यात । 'आपाल प्राणीपिन्त कष्ट मबिइमा' धकाः मनय तयाः जुजुयात दण्डकर्म सचेत यायेया निति जुजु दान ब्यूगु पिण्डपात्र भोजन याना विमज्याः । जुजु न -'यदि जि बियागु पिण्डपात्र भोजन यायेगु इच्छा मदुसा जिगु राष्ट्रय च्वनाः छःपि जिगु पिण्डपात्र मुक्त जुइमखु, राष्ट्रवासीपिन्त ब्यूगु पिण्डपात्र न जिगु पाखे हे बियागु पिण्डपात्र जुल, वला ग्रहण याना बिज्याः मखुला' ? धाल । शीलबुद्धि स्थविर न -'यदि अथे जूसा जि सिंहलद्वीपय च्वने' धकाः चिन्तन याना अरण्यय च्वबिज्यात । उबलय थ्व खँ सीकाः नगरद्वार रक्षा यानाच्वंन्ह यक्ष जुजु वःबले न्हयःने हे भयानक रूप धारण यानाः फेतुत । उबलय अनेतने विद्या चीकेगु कोशिस यात न चीकाछ्वये मफुत, जुजु शकुन ब्याख्या याइन्ह सःताः न्यन -'छु कारण थ्व यक्ष थन फेतुनाच्वन' ? । 'महाराज ! छःपिन्त शीलबुद्धि स्थविरयात अगौरब यानाः धयाबिज्यात, यक्ष स्थविरया प्रति अतिक श्रद्धा दुम्ह खः धकाः जिमिस न्यना, उकिं यक्ष भयानक रूप धारण यानाः फेतुनाच्वंगु खः' ।

जुजु मन्त्रीपिन्त आदेश बिल -'स्थविरयात सःता हि' । स्थविर विमज्यासे सिंहलद्वीपय हे वने धका बिज्यायेत्यन । थुगु खँ न्यनाः जुजु चतुरङ्गप्रत्यय नाम्ह छम्ह मन्त्रीयात सःताः -'छ वनाः स्थविरयात ब्वनाहि' धकाः छवल । चतुरङ्गप्रत्यय मन्त्री न दक्षम्ह (सः स्यूम्ह) जूगुलिं लुँया बुद्धमूर्ति दुंगाय तयाः महासमुद्र तीर्थय वनाः स्थविरयाथाय थ्यनेव -'आः थन भगवान सम्यक सम्बुद्ध बिज्याःगु दु, शीलबुद्धि स्थविर भगवान सम्यक सम्बुद्ध दर्शन यायेत बिज्याहुँ' धकाः छम्ह दूत छवत । स्थविर न 'भगवान सम्यक सम्बुद्ध दर्शन यायेत बिज्याहुँ' धकाः धाःगु थुगु वचन बुद्ध गौरबया कारण मन्यनेगु (इन्कार यायेगु) साहस मदयाः बिज्यात ।

"पोराणिकानं व धेरानं, नुढे गारवं इय ।

पण्डितो गारवं बुढे, करे पसन्न चेतसा" ति ॥

अर्थ -

'थन पुलापि स्थविरपिके बुद्धया प्रति गौरव दु ।

लयाताःगु मन पण्डितपिन्त बुद्धया प्रति गौरव तयेमाल' ॥

दुंगाय् थहौं बिज्यानाः स्थविरं भगवान् सम्यकं सम्बुद्धयात् वन्दना सम्मानं पूजा सत्कार आदि यानाबिज्यात । स्थविरं धुकथं वन्दना सम्मानं पूजा सत्कार आदि यायेवं हे वेगं दुंगा न्ह्याकार्यकल । उबलय् चतुरङ्गपच्चय अमात्यं थथे धाल -'भन्ते छःपिनि आचार्यं सम्यकं सम्बुद्धया शासनं चन्ह्याकेगु उपयुक्तं जू' । जुजु न मन्त्रीपि नाप स्वागत यायेत वल, दुंगा स्थविरया ल्हाः ज्वनाः राजदरवारय् (लाय्कुली) ब्वना दकल, ध्वाखाय् थ्यनेवं हे बैय् फेतुनाः स्थविरयात् वन्दना यात ।

जुजु राजमहलय् थ्यनेवं स्थविरयात् अनेकप्रकारं भोजनं याकल, अले थथे बाल -'भन्ते ! थौं न निसे छःपि जिन्ह आचार्यं जुल, भगवान् बुद्धया ओवादं सिरं ग्रहणं यानाः पालनं याये' । थः न्ह न्यान्ह कायपि न स्थविरयात् लःल्हात । न्यान्ह कुमारपि स्थविरं नाप वन, स्थविरं इमितं ब्वनाः बिहारय् बिज्यात । लैय् बिचय् योग्यं भूमिस्थानय् न्याचाः ग्वःलाक आकारय् चिन्हं तयाः उपि राजकुमारपिन्तं क्यन । अनलि लिच्छविया बिज्यात । राजकुमारपिन्तं न लिहौं वनाः थ्व खँ जुजुयात् कन । जुजु -'छिमितं पुण्यं याकेत क्यना बिज्याः गु खः' धाल । राजकुमारपिनि तौल नापय् यानाः उलि हे ग्यकं लुँ बराबरं तयाः लुँया मूल्यं स्वःछिनाः भगवान् जीवितं इलय् प्रसेनजितं राजां दयेकूगु चन्दनं (श्रीखण्डया) मूर्तिं थै च्वकं अलग अलग प्रतिमा दयेकेबिल, उगु प्रतिमा स्थापना यायेगु थासय् शक्रदेव इन्द्र हे ज्याया ब्यवस्थापकं जुल, न्यागः चैत्यं दनाः पलिस्था यात । गन न्हापां जुजु लय्तायाः स्थविरयात् राजकुमारपि लःल्हात, उकिया मूल्यं त्रिरत्नयात् प्रदानं यानाबिज्यात । हाकन राजकुमारपि दासं भावं मुक्तं यायेगु इच्छां स्थविरं सूचनां बियाबिज्यागु धकाः सीकेमाः । शीलबुद्धिं स्थविरं न अर्हन्तं गणं परम्परायान्ह खः धका सीकेमाल ।

अरिमहनं नगरय् हे नरपतिं जुजुया इलय् काश्यपं नाम्हं स्थविरं देशचारिका यायां पोल्लोकं धयागु प्रदेशं पाखे बिज्यात । उबलय् निन्हं पोल्लोकवासीं बृद्धपिं मनूतय्सं स्थविरप्रति अतिकं लय्तायाः निन्हं कायपि स्थविरया उपस्थानया निति लःल्हाना बिल । पोल्लोकवासीं मनूत अतिकं लय्ताः गुलिं स्थविरं न पोल्लोकवासीपिनिप्रति लय्ताः गुलिं स्थविरयात् न पोल्लोकस्थविरं धकाः धाल । गुबले स्थविरया सिंहलदीपय् बिज्यायेगु इच्छा जुल उबलय् शक्रदेव इन्द्रं धुँया रूपं कयाः न्हय् गयेका (फेतुका) समुद्रया सिधयतकं थ्यका बिल । महासमुद्रसिधय् थ्यबलय् दुंगायां ज्वनाः ब्यापारिपि नाप पारं यानाबिज्यात । महासमुद्रया दथ्बी थ्यबलय् दुंगा दित, मन्ह्यात् न्ह्याके मफुत । उबलय् ब्यापारिपिन्तं मतीतल - 'भीगु दुंगायां कर्मं खोतान्ह पापीन्ह दुथे च्व', थथे बिचारं यानाः सिँत्वाः चा (शलाका) इनाबिल, स्वक्वःतकनं सिँत्वाः चा (शलाका) स्थविरया ल्हातय् न्हापाया कर्मया कारणं लात । धुगु जन्म न्हेंगु जन्म न्हयः स्थविरं छगू गामय् छँया मचा (कुमार) जुयाः न्हितेया निति छन्हं खिचा खुसीं क्वफाना

कष्ट बिल । लख्य कष्ट जूम्ह खिचायात थःम्ह कयाः छाती तयाः सिथय् हल । थुगु पूर्व जन्मया विपाकं यानाः स्थविरया ल्हातय् सिंत्वाःचा लाःगु खः । उबलय् व्यापारीपिन्सं स्थविरयात लख्य क्वफानाबिल । उबलय् शक्र देवराज इन्द्र गोहि (गोजुसोजु) या रूप कयाः म्हय् तयाः यकल । स्थविर यक्षद्वीपय् थ्यंबलय् मिखां मखपि अन्धापि यक्षतयत् मैत्री भावनां मिखां खंका बिज्यात । यक्षपिसं न स्थविरया गुण म्हसीकाः निम्ह यक्ष दाजुकिजापि अर्पण यात । स्थविर सिंहल द्वीपय् बिज्यानाः लिहोँ बिज्याबलय् महाचैत्य रूप (नक्सा), लोह प्रासाद रूप व शरीर धातु, महाबोधि बीज ज्वनाः बिज्यात ।

सुमेघ स्थविर हलक नगरया दक्षिण दिशापाखे मुक्ति गामय् पूर्व अनुदिशाय् च्वंगु दिन्न विहारे च्वनाबिज्यात । थाय्या नां कथं स्थविरया दिन्न विहार स्थविर नां च्वन । उम्ह स्थविर पंसुकुलिक, लज्जावान, सदाचारी, शिक्षाकामी ध्यानलाभीम्ह अर्हन्त खः । वस्पोल न्हिथं ग्वीच्यागू (९८) योजन तापाक पाद चैत्य बिज्यानाः वन्दना याना बिज्याइगु जुयाच्वन । चैत्यया आंगने बेंपुनाः सफा याना चैत्य व्रत पूर्वका अनं लिहोँ वयाः मुक्तिगामय् पिण्डाचरण बिज्याइगु जुयाच्वन । स्थविरया थ्व नित्य कर्म खः ।

मेगु न आपाल् खँत दनि । फुक्कं विस्तृत व्याख्या यायेमास्ते वःसा ग्रन्थ भारी जुइगु कारण मकना, फुक्कं कनाच्वन धाःसा शासनवंश दीपिका अतिकं प्रपञ्च (भन्फट) जुइ ।

सम्यक सम्बुद्धया परिनिर्वाणनिसे आःतक स्थविर परम्पराकथं बिज्याःपिनिगु थन अभिप्राय (मूल उद्देश्य) खः । थन गुगु उल्लेख जुगु खँ खः व अभिज्ञालाभी पुद्गलपिनि विषय मखुगुलिं उकिया प्रति भुकाव मदयेकेत अरिमहन नगरय् आपाल् अभिज्ञालाभी पुद्गलपिनि निवासस्थान क्यनेत उल्लेख यानागु खः । 'मिक्खूनी खन्धक' अट्टकथालय् कनातल - 'प्रतिसम्भिदा प्राप्त द्वःछि दें, शुक्क विपस्सक द्वःछि दें, अनागामी द्वःछि दें, सकदागामी द्वःछि दें, श्रोतापन्न द्वःछि दें थुकथं प्रतिवेध शासन न्याद्वः दें तक च्वनी' ।

दीघनिकाय अट्टकथा, संयुक्तनिकाय अट्टकथालय् - 'प्रतिसम्भिदा प्राप्त द्वःछि दें, खुगू अभिज्ञालाभी द्वःछि दें, त्रिविधा प्राप्त द्वःछि दें, शुक्क विपस्सक द्वःछि दें, पातिमोक्ख द्वःछि दें' धकाः धयातल ।

अंगुत्तर निकाय अट्टकथा, विभङ्ग अट्टकथालय् 'बुद्ध परिनिर्वाण द्वःछि दें तक जक प्रतिसम्भिदा प्राप्त याये फइ । अनं लिपा षडभिज्ञा व न प्राप्त मज्जूसा स्वंगू विद्या प्राप्त याइपि दइ, ई बिंते जुजु थ्व न प्राप्त मज्जूसा शुक्क विपस्सक, थथे हे

छसीकथ अनरगरमी, सकदरगरमी, श्रोतरपन्न् उल्लेख यरनर तल । अहकथरल्य थीथी धरपू उल्लेख जूसर लोक्य ररर्यपुदगल दडमखु धकर धरयेगु उचित मजू । ररर्यपिनर क्षेत्र आःन सम्भव जूगुलरं यदर आरख वीर्य वरपस्सक दुसर उम्ह अरहत जुडफु । थ्व नरशरचत यरये मरल ।

अरथकथरल्य थीथी भरणक स्थवररपस थीथी सरद्वरन्त कथ धयर बरज्यरःगु खः धयरगु प्रमरण खः । थुकथ बरमर मण्डल, अररमदन नगरय सलसः अरहतपस शरसन जर थीकर बरज्यरत । भगवरनयर पररनररवण गुसः व स्वीदरं (१३० दरं) लरपर बरमर ररष्टय 'सज-लज-कू' जुजुयर समकरलनर सरंहलद्वीपय महरनरम जुजुयर परलय बुद्धधूष, बुद्धदत्त स्थवररपनरस उरप-उरप रस्थवररपस ग्रन्थ रचनर यरनरबरज्यरत ।

स्मृतर, समरधर, प्रज्जर कमजरर जुयरवबले अःपुक ध्वरधुडकेयर नरतर टीकर इत्यरदर ध्वयतरःगु जुल । अररमदन नगरय जरनघकुर भरखुसः व न्ह्यदरं (१६७० दरं) थ्यंबले स्वंगुलरं पतरकयर मूलभूत शब्द, नरयम श्रोतरपन्त बरलरक ध्वरधुडके बीत महरसमुदय अनन्द घयाम्ह (ह्वेल) न्यरथे स्वंगुलरं पतरक, अरथकथर मथे यरनरः अगवश स्थवरर 'सदनीतर पकरण' रचनर यरनरबरज्यरत । अररमदन नगरय हे उतरररजीव स्थवरर आदर सरंहलद्वीपय बरज्यरये न्ह्यः हे स्वम्ह महरस्थवररपर पररयतर वरशररद अगमहरपण्डरत, वस्पोल नरप च्वनरबरज्यरःम्ह द्वरतीय अग्र पण्डरत, वस्पोलयर भरज्यर तृतीय अग्र पण्डरत जुल । तृतीय अग्रपण्डरतयतर अग्रवश धरइगु जुल । उबलय 'अररमदन नगरररसीप मध्ये शब्द कूवरदपर यककू हे दु' धयरगु बयन (कूतरर शब्द) लंकरद्वीप थ्यंक न्यनरवन । अथे जूगुलरं सरंहलद्वीपवरसीप शब्दकूवरदपतर परीक्षर यरयेत अररमदन नगरय वल । उबलय अररमदन नगरररसी भरक्षुपस 'सदनीतर पकरण' ग्रन्थ क्यनर बरज्यरत ।

सरंहलद्वीपवरसीप थ्व खनरः वरचरर यतर - 'शब्द वरषयलय थ्व थेजरःगु ग्रन्थ सरंहल द्वीपे मदु, थुगु प्रकरणे वःगु वरनरच्छय न फुकक जरमस मरसू' । थुकथ अनेक कथ प्रशंसर यतर, थू तक न बयन यरयेगु क्वमचरःनर ।

अररमदन नगरय सरंहलद्वीपय बरज्यरनर लरहू बरज्यरम्ह छपद धयाम्ह सदर्रमज्यूतरपल स्थवरर शब्द नयलय नरपुण जूगुलरं 'सुतनरदरस' रचनर यरनरबरज्यरत । परमरथ धरमय नरपुण जूगुलरं 'संखेप वण्णनर' नरंगु प्यंगू दीपक न, वरनयलय नरपुण जूगुलरं 'वरनयगुल्हथ दीपनी' व 'सीमरलकर' न रचनर यरनरबरज्यरत । थःम्ह रचनर यरनरगु ग्रन्थय अन्तय 'सदर्रमज्यूतरपल' मूल नर उल्लेख यरनरतःगु जुल । कुसरम नगरय छ पद गरमय जन्मजूगुलरं थरययर नरम छपद धकर प्रसरद्व जुल । कुखण नगरय न छपद नरम्ह छम्ह स्थवरर दु, उम्ह नररलज्ज, दुशशीलम्ह जुल ।

गुलिं गुलिसिन चिधीधंगु कारण न लंका प्रवासी, शीलवान, सदाचारी, शिक्षाकामी छपद स्थविरयात निर्लज्ज, दुश्शील धका ख्याः (मजाक) याइगु जुयाच्चन । गधे कि - 'सामान्य लेस मात्रया कारण आयुष्मान दब्ब यात बानि बामलान्ह (आचरण बामलान्ह) धाइथे । अरिमदन नगरय हे 'अलो-चञ्-उ' जुजुया पालय महाविमलबुद्धि स्थविर व चूल विमलबुद्धि स्थविरपि निन्ह परियति विशारदपि जुयाच्चन । निन्ह मध्यय महाविमलबुद्धि स्थविर कच्चायन व्याकरणया 'सवण्णना न्यास' ग्रन्थ रचना यानाबिज्यात । गुलिं गुलिसिन सिंहल द्वीपवासी विमलबुद्धि स्थविर रचना यानाबिज्यागु धयातल । वूल विमलबुद्धि स्थविर 'उत्तोदयया पोरण टीका' रचना यानाबिज्यात ।

'छन्दोसारत्थ विकासिनी' सद्धर्मज्ञान स्थविर रचना याना बिज्यात । 'वचनत्थजोति' वेपुल्ल स्थविर च्चयाबिज्यात । न्यास ग्रन्थया 'पोराण टीका' नगरपति जुजुया इलय् छम्ह मन्त्रिं रचना यात । उम्ह जुजुया म्हयाय् केटिया (पाचारिकाया) कोख जन्म जूम् खः । वयात खनाः थाकुरालय् प्यपुम्ह माकःथे आसक्त जुयाः प्यपुन । थ्व खँ सियाः जुजु धाल - 'यदि छन्त थ्व माल धाःसा परिपूष्ण विनिच्छ य् गूल्हत्थ' छगू ग्रन्थ रचना या, यदि थुगु ग्रन्थ रचना याये फत धाःसा व छन्त प्राप्त जुइ' । उबलय् व उगु न्यासया संवण्णना पोरणटीका रचना यात, उबलय्निसें चीवर त्वाःताः गृहस्थ जुयेवं म्हयाय् बियाः भूमिसुधार मन्त्री पदय् नियुक्त यात । थुकियात बर्मभाष 'सब्बज्' धाई । थुगु ग्रन्थ रचनां ग्रन्थया नां वया हे नाम धाइगु जुल । उकिया संवण्णना 'कारिका' ग्रन्थ छतगुहिन्द जुजुया इलय् धम्मसेनापति स्थविर रचना यानाबिज्यात । उम्ह जुजुया पाखे दपेका ब्यूगु नन्दगुफा लिक्क नन्द विहारय् च्चनाः रचना यानाबिज्यागु जुल । उबलय् गन्धमर्दन पर्वत नन्दयूल गुफाय् अर्हन्तपि बिज्याना वहे विहारय् वर्षावास यानाबिज्यात, वस्पोलपिथाये न्ह्यःने रचना यानाबिज्यागु जूगुलिं उगु ग्रन्थ पण्डितपिसं धात्थेला सार रूप ग्रहण यायेमाः धकाः आचार्यपिसं धयातल । 'वाचवाचक ग्रन्थ' धर्मदर्शी श्रामणेर रचना यानाबिज्यात । 'सदत्थभेदधित्त' अरिमदन नगरय् खणित्थिपाद पर्वत लिक्क छगू गामय् च्चनाबिज्याम्ह राद्धर्म श्री स्थविर च्चयाबिज्यात । उम्ह स्थविर हे 'त्रीहज' (बृहद) धयागु वेदशास्त्र बर्मभाष अनुवाद यानाबिज्यात । 'एक अक्खर कोस' सद्धर्मकीर्तिस्थविर च्चयाबिज्यात । वस्पोल हे कलिसंवत् च्यासः व चयन्ह्यदँ (८८७ दँ) थ्याबले मिथ्यादृष्टि 'जलुम' धयागु कुलया भयं सकभन तान्त्रद्वीप राष्ट्रय् शासनया जः बुलुसे च्चन । आपाल सफूत अग्निभय नष्ट जुल, उगु परिस्थिति खनाः उबलय्- 'यदि परियति धर्म विनाश जुल धाःसा पटिपत्ति धर्म न विनाश जुइ, पटिपत्ति धर्म नष्ट जुइवं गन पटिपेध धर्म दइ' ? धका संवेग उत्पन्न जुयाः थुगु ग्रन्थ रचना यात धकाः छगू चीधंगु चर्म आसन (तट्टीका) य् कनातल ।

'मुखमत्तसारगन्थ' सागर स्थविर च्चयाबिज्यात । कलि संवत् न्यासः व चय्छदँ

(५८९ दैं) यं चिकीधिकः क्व कायं छम्ह मृत्युं जुगुलिं संवेगं उत्पन्नं जुयाः प्रत्येकं बुद्धत्वं प्रार्थनां यांना बिज्याम्ह जेय्यसिंखं जुजुया कायं 'क्वच्चा जुजुं राज्यं यात ।' धर्मराजं धका न नाम पदं प्राप्तं जुल । त्रिपिटकं यथार्थं रूपं सः स्यूगुलिं बर्मा भाषं 'क्वच्चा धाः गु खः । उम्हं जुजुं पालिं अर्थकथा, टीका ग्रन्थन्तर आदिइ अतिकं दक्षम्हं जूगुलिं त्रिपिटकयं वाद-विवाद याये फुपि सुं मदु । थुकथं त्रिपिटकं अध्ययनं यांनातः जूगुलिं भिक्षु संघपिनि नं न्हिथं न्हेको ग्रन्थं बंकीगुं स्यनीगुं जुयाच्चन ।

खणिस्थिपाद पर्वतलिककं छगू पुखू दयेके बियाः राजभवनं दयेके बियाः अनं हे बंकीगुं स्यनाबीगुं जुयाच्चन । कायं उपराजयातं राजकार्यं फुक्कं लः ल्हानाः ग्रन्थं अध्ययनं याइपि परिचारिकापिनि नितिं संक्षिप्तं 'सद्विन्दु' धयागुं प्रकरणं वं परमत्थविन्दुं धयागुं प्रकरणं रचनायात । उम्हं जुजुया मनं परियत्तिइ हे न्हयाइगुं ताः । मेमेगुं राजकार्यं न्यने नं मनं मदु । अनुरुद्धं जुजुं - 'भविष्यं गुबले जिं जुजुं जुइ उबलयं थ्व तालं बीजं बुयाः वयेमा' धका अधिष्ठानं यांनाः पुसा बीजं पिके ब्यूगुं खः । थुगुं पुसा थुम्हं जुजुया ईलयं चुलिं जायावल । थुम्हं जुजुं वहे अनुरुद्धं जुजुं खः धकाः राष्ट्रवासीपिसं सीकल । सम्मुतिं जुजुं हे अनुरुद्धं जुजुं, 'क्वच्चां जुजुं थुपिस्वम्हं छगू हे परम्पराया खः । उम्हं जुजुं छगः जकं चैत्यं दनं, वनं पूमवं । परियत्तिइ हे जकं ब्यस्तं जुगुलिं खः धका राजवंशे उल्लेखं यांनातल । लोकं सम्मुतिकथं कष्टकारकं दिनं दिनं अप्पा छिके बिया वहे दिनं बँ माथं वके बियाः उखुन्हु हे मेगुं ज्या याके बिल, उकिं बर्मा भाषं 'प्रस्तह' चैत्यं धका धाः गुं जुल, वं थौं तर्कं प्रशिद्धं जू ।

Dhamma.Digital

जुजुया छम्हं म्हयायं नं विभित्यत्थं ग्रन्थं रचना यात । न्हापा अरिमदनं नगरं बबनेगुं, स्यनेगुं, सयेकेगुं, धारणं यायेगुं कथं शासनं अतिकं थहों वन । अरिमदनं नगरं हे छम्हं वृद्धावस्थाये प्रब्रजितं जूम्हं भिक्षुं ग्रन्थं च्वयेत शिलापत्रं (शिलोट), कलमया इच्छां राजभवने दुहों वन । जुजुं 'छु कारणं बिज्यानागुं' धकाः न्यन । 'ग्रन्थं च्वयेत शिलापत्रं (शिलोट) वं कलमया इच्छां वयागुं' धका धयाबिज्यात । जुजुं - 'वयोवृद्धं जुइ धुकाः तसकं मेहेनतं उत्साहं ग्रन्थं सयेकूसां ग्रन्थं दक्षं जुइगुं अवसरं खनेमदु, यदि मुशलयं चुलिं जाया वंसा छःपिं ग्रन्थं दक्षम्हं जुइ' धकाः धाल ।

अनलिं वृद्धं स्थविरं विहारं बिज्यानाः न्हिथं छत्वाः चा दातुनं ति च्वयेगुं सयेकाः कच्चायनं, अभिधम्मत्थं सङ्गहो प्रकरणं आदि आचार्ययाके स्यनाकयाः याकनं हे ग्रन्थं दक्षम्हं जूगुलिं मुशलयं जम्बुसिमाया चुलिं विनाः धस्वाका ज्वनाः राजभवनं दुहों वन । उबलयं जुजुं न्यन - 'छायं बिज्यानागुं ? स्थविरं धयाबिज्यात - 'महाराज । थ्व मुशलं चुलिह्वयेकल, थ्व कनेत जिं वयागुं खः ।' थथे धायेवं जुजुं - 'थ्वं ग्रन्थं

दक्षमह जुल धका धाल, जि स्वयेका, थ्व सत्य ला भूठ ला, थ्वयात परीक्षा याये धका: महास्थविरपिन्थाय छवत । महास्थविरपिन्स न थ्वीका थ्वीके सीके थाकुगु (गूढ से गुढ) अर्थ न्यन, वसपोल न्यक्को फुक्क ब्याख्या यानाबिज्यात । उम्ह भिक्षु महास्थविरपिन्त थथे धयाबिज्यात - "भन्ते, छलपोलपिन्स जिके यक्व न्यनाबिज्यात, जि न छलपोलपिन्के न्यनेमास्तेवः, अवसर बियाबिज्याहु" धका: प्रार्थना याना: - "अन्य समान चैतसिक दु, गुकी 'अन्य' शब्दया सीमापद दु उगु सीमापद उद्धरण (थल्ह्वना:) याना क्यना बिज्याहुँ । थथे न्यनेव महास्थविरपिन्स न्हापा लुमका मत:गुलिं याकन लिंस: विद्मफुत । जुजु थ्व खँ न्यना: सन्तुष्ट मन दिशाप्रमुख आचार्य स्थानय स्थापित यात । उम्ह भिक्षु ग्रन्थकार मखुसा न ग्रन्थकार समान लिपा वइपिन्त ब्यूगु उपदेश अनुसार उपकार याना: शासनय प्रसिद्ध जुल । थन थथे न जुइफु -

“अहं महल्लको होमि, वुप्पञ्जो परियत्तिकं,
उग्गहं महस्साहेन, न सक्खिस्सामि जानितुं ॥
एवञ्च नातिमञ्जेद्यं, नाप्पोसुक्कतं आपज्जे ।
सद्धम्मं ऐककायो, उस्साहं व करे पोसो ।
वुद्धपब्बजितो भिक्खु, महल्लको पि वुप्पञ्जो ।
आपज्जि ऐकतं धम्मं, तं अपेक्खन्तु सौतारो ” ति ॥

अर्थ -

“परियत्ति धारण यायेत: जि बुढाम्ह, जि ध्वाम्ह (बुद्धिमदुम्ह) आपाल उत्साह याना: सयेकूसा सयेकाकाये फइमखु धका: तिरस्कार यायेमते, उत्साह छखे लाकेमते, दक्ष जुइगु (स:स्यू जुइगु) मनसुवा दुम्हसिन उत्साह यायेमा: । बृद्धावस्थाय प्रव्रजित जूम्ह भिक्षु ध्वा जूसां न बुढा जूसां न धर्मय दक्षमह (स:स्यूम्ह) जुल । श्रोतागणपि थुकी आशाकुति (आशा दुपि, अपेक्षित) जु ।

न्हापा अरिमहन नगरय स्त्रीपिन्स न ग्रन्थ अध्ययन या:गु जुल । प्राय: परियत्ति अध्ययन धारण यायेव हे परियत्ति शासन च्वन्हयाइ । स्त्रीपि थवंथवय नापलायेव - “छ गुलि ग्रन्थ ब्वना, गुलि ग्रन्थ कण्ठस्थ याना” धका न्यनीगु जुयाघ्वन । छम्ह स्त्री न मेम्ह स्त्रीयाके न्यन - “छ आतक गुलि ग्रन्थ कण्ठस्थ याना” ? “थीकन्हे जि चीधिक:म्ह कायया पंगल:या कारण लिमलाना: आपा: ग्रन्थ कण्ठ यायेमफु, समन्ता महापट्ठानय ‘कुसलत्तिक’ तक जक कण्ठस्थ याना” धका धाल ।

खेमाचेरया खँ प्रसंग

थ्व न अरिमहन नगरवासी स्त्रीपिनि परियति अध्ययनया छगू प्रसंग खः - छम्ह पिण्डाचरण बना च्वम्ह भिक्षुयात छम्ह किनिदँ (१२ दँ) दुम्ह मिसामचा न्यन - 'भन्ते । छःपिनि नां छु' ? भन्ते न लिसः बिया बिज्यात - 'खेमा जिगु नां खः' । 'गथे ? भन्ते । मिज जुयाः न मिसा (स्त्रीलिङ्ग) नां छुत' धका धाल । उबलय् दुने छेनं मान्हं तायाः न्ह्याय्यात धाल - 'छं राजादि गणया लक्षण मस्यु' । न्ह्याय्यम्हं 'जिं स्यू थ्व खेम शब्द राजादि गणय् दुमथ्याः' धाल । उबलय् मान्हं धाल - 'थ्व खेम शब्द छखे राजादि गणय् हे दुथ्याः' । थ्व न्ह्याय्या अभिप्राय खः - 'राजादि गण शब्द मखु । 'राज' शब्द गुबले प्रत्यक्ष वचन अनुसार 'ओकारान्त न खनेदु, गथेकि - देवराजो' थ्व बाहेक समाप्त विषयलय् 'खेम' शब्दगण न खेमा व खेम न लिङ्ग फरक अनुसार रूपान्तर खनेदु । उकिं 'खेम' शब्द राजादि गण मखु धका सीकेमाः ।

थ्व मान्हसिया अभिप्राय खः - खेम शब्द लिङ्ग अनुसार हिलीगु/प्रयोग जुइगु विशेषण पद जूगुलिं स्वगू लिङ्गे न प्रयोग जू, सज्ञा पद शब्द अधिकारय् प्रत्यक्ष वचन कथं 'खेमा' धका आकारान्त न खनेदु, उबलय् छगू प्रकार 'खेम' शब्द राजादिगण पस्य न दुथ्याः ।

'साखँ ओलोकेसि' खँ प्रसंग

थ्व न छगू प्रसंग खः -

अरिमहन नगरय् छम्ह गृहस्थीया काय् छम्ह, न्ह्याय्यपि निम्ह दु । छक्वः निभालं तान्वयाः गृहस्थ छैया च्वय्या तल्लाय् मोल्हुइ धुंका फेतुना च्वन । छैयां छम्ह दासिं क्वय्या तल्लाय् ज्या यानाः दना च्वम्हसिनं च्वय् गृहस्थीया गुह्य भाग खन । थ्व खँ सियाः गृहस्थ - 'सा-खँ-ओलोकेसि' धका छत्वाःचा वाक्य च्वयाः काय्यात क्यनाः - 'थ्व वाक्यया अर्थ छ्या' धाल । उबलय् काय्यम्हं अर्थ छ्यात - 'साखँ = सिमाक्या, ओलोकेसि = स्वत/खन । अनलिं छम्ह न्ह्याय्यात क्यनाः - 'थ्व वाक्यया अर्थ छ्या' धाल । व न अर्थ छ्यात - 'सा = खिचा, ख = आकाशय्, ओलोकेसि = स्वत' । अनलिपा निम्हम्ह न्ह्याय्यात क्यनाः - 'थ्व वाक्यया अर्थ छ्या' धाल - न्ह्याय्यम्हं अर्थ छ्यात - 'सा - स्त्री न, ख = पुरुषयागु गुह्येन्द्रिय, ओलोकेसि = ख्याः थस्वयाः स्वत' ।

अरिमहन नगरय् स्त्री खँ प्रसंग

थ्व न छगू प्रसंग खः -

रतनपुरय च्वम्ह छम्ह श्रामणेर - 'अरिमहन नगरय स्त्रीपि न शब्द नये अतिकं दक्ष जू' धयागु न्यना: - 'जि अन वना: सीकाकाये' धका मती तया: अरिमहन नगरय बिज्यात । उबलय बिचय लैय अरिमहन नगर लिक्क छम्ह मिसामचा कपाय खेती (बुँ) पा: च्वनाच्वन । उबलय श्रामणेर क्याथाय वना: लै न्यवन । उबलय कुमारी श्रामणेरयाके न्यन - 'कुतो आगतोसि' ? श्रामणेर धयाबिज्यात 'रतन पुरतो अहं आगच्छति', 'कुहि गतोसि' धका न्यबले 'अरिमहन नगर गच्छति' धका: धयाबिज्यात । अनलि व मिसामचा थथे धाल - 'भन्ते ! छपिन्स शब्दयोग विनिच्छय ख्याल तया विमज्या: । 'अम्ह योगया थासय 'त' शब्दयोग प्रयोग याना: धयाबिज्यात । पण्डितया वचन परिपूर्ण, अर्थ शुद्ध, व्याकरण पूर्ण चन्द्रमा समान न्ववाना बिज्यायेमा: । उबलय व श्रामणेर - 'बुँ पा: च्वनीम्ह गरीबम्ह मिसामचा तकं थुलि ब्याकरणय शुद्ध निपुण जूसा त:मिपि बाज्य:वपि स्त्रीपि छु धाये' ? धका: लज्याचाया: अन हे फ:हिला: लिहँ बिज्यात ।

ध्व बर्मा मण्डलय ताम्बडीपराष्ट्रय अरिमहन नगरय थेर परम्पराकथ शासनया पलिस्था ख: ।

७. जेय्यवड्डहन राष्ट्रय केतुमती नगरय शासनवंश

बर्माण्डलया हे जेय्यवड्डहन राष्ट्रय केतुमती नगरय शासनवंश कनेत्यना ।

कलि सम्बत् - घ्यास: व न्हेनिदँ (८७२ दँ) थ्यबलय जेय्यवड्डहन राष्ट्रय केतुमती नगरय महाश्री जेय्यसुर जुजु राज्य या:गु जुयाच्वन । छम्ह अतिकं निपुणम्ह देवनाग नाम्ह किसिया भरोसा कया: राष्ट्र विस्तृत यात । उम्ह जुजुया पालय कलि सम्बत् घ्यास: व ग्वीनिदँ (८९२ दँ) थ्यबले महापराक्रम स्थविर सिंहलद्वीप दुंगा बिज्याना: केतुमती नगरय थ्यक: बिज्यात । जुजु नं द्वारवती नगरया दक्षिण भागय महाविहार दना: तैयार याका: प्रदान यात, न्हिथं भोजन न दान बिल । उगु विहारय सीमा निर्णय याना: दयेका: उगु सीमाय थ:गु तौल समान याना: छगू सिज:या बुद्धमूर्ति दयेकेबिल । उगु बुद्ध प्रतिमा 'सर्वत्र लका द्वीप' नाम प्रख्यात जुल ।

उम्ह जुजुया पालय सुरामेरय शिक्षापदया कारण कचकच जुल । गुकथं ? 'बीजतो पट्ठाय' या अर्थ 'ज्वल तैयार याना: कसी तयेबलय निसं, ताड, नैक्या आदिया पुष्परस नाया वसानिसं त्वनेमज्यू' थुकथं कंखावितरण टीका आदिलय उल्लेख जुगु वचनया मूर्ख (अभिप्राय) उल्लां थ्वीका: - 'ताड नैक्या आदिया रस नाया: वयेव ताजागु इलय रस त्वनेगु उचित जू' धका गुलि गुलिसिन घयातल । गुलिसिन थथे न घयातल - 'ताड नैक्या आदिया रस नायाच्वगु ताजागु रस त्वनेज्यू' ।

न्हापाया पक्षया आचार्यपिनि थन अभिप्राय ख: - 'बीजतोपट्ठाय' या अर्थ - 'ज्वल तैयार याना: कसी तयेबलेनिसं मत्वनेमा: (त्वनेमज्यू) । ताड, नैक्या: आदि

नायाच्यंगु पुष्परस ताजागु रसनिसे हे त्वने मज्यू । थ्व निगुगु पक्षया आचार्यपिनि अभिप्राय खः - "बीजतो पट्टायया अर्थ ज्वलं तैयार यानाः कसी तयेबलेनिसे त्वनेमज्यू, ताड, नैक्या आदि ज्वलं तयार यानाः पुष्परस, पुष्प नाया वयेव ताजागु रस त्वने मज्यू ।

थुकथ ताड नैक्या आदिया रस नाया वयाच्यंगु ताजारसनिसे कयाः त्वनेज्यू, त्वनेमज्यू थुकथ कचकच (विवाद) जुयाच्यंथाय् दथ्की फेतुना बिज्यानाच्यंम्ह लंका प्रवासी महापराक्रम स्थविरं "थुजागु त्वनेज्यू" घका निर्णय बिया बिज्यात । "सुरा विनिच्छय ग्रन्थ न च्वया बिज्यात । थुकथ केतुमती नगर दयेकूम्ह महाश्रीजेव्यसूर जुजुया कारण केतुमती नगरय शासन पलिस्था जुल ।

थ्व बर्मानण्डलय् हे केतुमती नगरय शासनका पलिस्था खः ।

८. ताम्ब्रद्वीप राष्ट्रय् खन्धपुर शासनवंश

आः बर्मानण्डल ताम्ब्रद्वीप राष्ट्रय् खन्धपुर शासनवंश कनेत्यना -

कलि सम्बत खुसः व खीप्यदें (६६४ दें)य् स्वम्ह दाजुकिजापिन्स कित्तिर जुजुयात राज्य् घ्यूत याना खन्धपुर नगरय् राज्य यात । उबलय् कित्तिर जुजुया काय् छम्हेसिन चीन राष्ट्रया जुजुयाके प्रार्थना यानाः आघालं सेना अङ्ग खन्धपुर नगरय् घेरेयाकाच्यन । उबलय् त्रिपिटकय् दक्षम्ह छम्ह स्थविर सःताः सल्लाह यात । स्थविरं घयाबिज्यात -"थ्व जनपद अधिनया विषय खः, श्रमणपिन्स सल्लाह बियेगु उचित मजू । जि न छम्ह श्रमण खः, प्याखँम्बःत नाप सल्लाह या । उबलय् प्याखँम्बःत सःताः सल्लाह यात । प्याखँम्बःतय्स न -

"सच्चे कारणं नत्थि, एवं सति फलं न भवेद्यत् ।

सच्चे पूति नत्थि, मक्खिका न सन्निपतेय्युं" ति ॥

अर्थ -

"यदि कारण मदु घइगु जूसा फल न दये फइमखु । यदि ध्वगिगु दुर्गन्ध मदुगु जूसा भुजित न मुवइमखु" ।

थथे म्ये हाहा लखय् म्हितीगु जुयाच्यन । अनलिपा स्वम्ह दाजुकिजापिन्स न थ्व न्यनाः "कित्तिर जुजुयात जेलं ज्वना हयाः स्यानाः आः राज्य स्थापना याये" । थथे चिन्तन यानाः - "छिपि लिहों हूं, थ्व वयागु छय् खः, आः परलोक जुइधुकल" घकाः छयं क्यन । उबलय् चीन देशया सेनात न "आः राजवंश मन्त, उकिं इपि नाप युद्ध यायेगु इच्छा मदु, गुम्हसितः थुगु राष्ट्रय् राज्य स्थापना याःवये घकाः जिपि थन वया, आ व मदयेपुकल" घकाः लिहों वन । उम्ह स्थविर - "प्याखँम्बःत नाप सल्लाह

या धकाः धुलि जक धया बिज्यागुलिं भिक्षुभावं च्यूत मया धकाः सीकेमाल । ध्या
धयातःगु न दु -

“परियायो च आणत्ति, ततिये दुतिये पन ।
आणत्ति येव सेसेसु, द्वयं एतं न लळभती” ति ॥

अर्थ -

“स्वंगूग पर्याय, निगूग आदेश ।
आदेश जक जूसा बाकिगु निगुलिं दइमखु” ।

अन स्कन्धपुर, अरिमहन नगर्य अर्हन्त गणवंशया, छपद गणवंशया अथे हे
आनन्द गणवंशया, स्थविरपि आपाल च्वनाबिज्यागु जुयाच्वन । वसपोलपिन्सं धुं न
ग्रन्थ च्वयाबिज्यागु मदु ।

ध्व स्कन्धपुर्य शासनया पलिस्था खः ।

९. ताम्ब्रहीपराष्ट्रया विजयपुर्य शासनवंश

आः बर्माण्डल ताम्ब्रहीपराष्ट्रया विजयपुर्य शासनवंश कनेत्पना -

कलि सम्बत् खुसः व न्हयेप्यदँ (६७४ दँ) सिंहसूर जुजु विजयपुर निर्माण
यात । निदँ पुलेवं वयात चमुखुसिइ छम्ह तःधिकःम्ह किसि प्राप्त जुल । उकिं
‘एक सेतिभिद’ नाम जुजु प्रख्यात जुल । उम्ह जुजया पालय विजयपुरे शीलवान,
लज्यावान, सदाचारी भिक्षुपि यक्व मदुगु जुल । अरिमहन नगरं अनुरुद्ध जुजुया
पालय राजभयं सुलाच्वन । बाकी कुत्तित श्रमणपि हे आपाल दु । अनलिपा चूल
अर्हन्त स्थविर, दिव्यचक्षु स्थविरपि बिज्यायेसाथ लज्यावान, सदाचारी भिक्षुपि बलबान्
जुयाः गण वृद्धि यानाबिज्यात । जुजु न दिव्यचक्षु स्थविरयात अतपुर्य दुकयाः
नित्य पिण्डपात्र भोजन याकल । अनुरुद्ध जुजुपाखँ ग्वाःबट्टाय (थलय) तयाः पूजा
यानातःगु न्हगः धातु प्राप्त जुयेवं उकिइ मध्यय न्यागः धातु ‘च-अह-खुं’ चैत्यय
निधान यात । बाकि निगः धातु पुण्य धयाम्ह मन्त्रीयात पूजा यायेत बिल । उम्ह
मन्त्री जेयपुर्य पुण्य चैत्यय पलिस्था यात ।

उगु इलय कुत्तित श्रमणपि गृहस्थीपि थे जुजुपिनि, मन्त्रीपिनि उपस्थान सेवा
याइगु जुयाच्वन । कलिसम्बत् खुसः व चयप्यदँ (६८४ दँ) ध्यंबलय सिंहसूर जुजुया
जेष्ठम्ह काय ‘उजन’ राज्य यात, उम्ह जुजु ‘अवपंक्वोह’ धयागु प्रदेशय चम्पक
सिंया न्हयेन्हेगु (७७ गु) विहार दयेकेबिल, कलि सम्बत् न्हसः व निदँ (७०२ दँ)
ध्यंबलय उगु विहार पूवन, दने सिघल । उगु विहार मध्यय ‘चम्पक’ ना जुयाच्वंगु
प्रधान विहार मन्त्रीया काय ‘सुद्धर्म महास्वामी’ स्थविरयात प्रदान यात, उम्ह स्थविर

अरिमदन नगरय अर्हन्त स्थविर वंशयाम्ह धकाः सीकेमाल । 'वेलुवन' ना जुयाच्चंगु परिवार विहार आभिधार्मिक ज्ञानध्वज स्थविरयात प्रदान यात । उम्ह स्थविर न अर्हन्त वंशयाम्ह खः । जेतवन नागु परिवार विहार सम्पूर्ण विनय पिटक कण्ठस्थ यानातःह गुणाराम स्थविरयात प्रदान यात, उम्ह स्थविर अरिमदन नगरय हे आनन्द स्थविरवंशयाम्ह खः । कुलविहार नागु परिवार विहार आदित्य रश्मि स्थविरयात प्रदान यात, उम्ह स्थविर न आनन्द स्थविर वंशयाम्ह खः । 'सुवर्ण विहार' नागु परिवार विहार सुधर्मालंकार स्थविरयात प्रदान यात, उम्ह स्थविर न आनन्द स्थविर वंशयाम्ह हे खः । 'नीचगृह' नागु परिवार विहार वरपत्त स्थविरयात प्रदान यात । उम्ह सुधर्म महास्वामी स्थविरया शिष्य खः । 'दक्षिणकोटि' नागु परिवार विहार श्री पुण्यवासी स्थविरयात प्रदान यात । उम्ह न सुधर्म महास्वामी स्थविरया शिष्य खः । थुपि विहारया लिक्क जुजु स्वय थःगु ल्हात महाबोधि सिमा पित । विहार मरमत, संरक्षणया निति आपाल (जग्गा) हुँ प्रदान यात, नाप हुँ ज्याइपि, हुँ पाःध्वनीपिनिगु कुल न प्रदान यात । उपि स्थविरपि सुधर्मपुर, अरिमदनपुरया भिक्षुवंश जगुलिं लज्यावान, सदाचारीपि धका सीकेमाल । वसपोलपिनि कारण हे विजयपुरय शासन अतिकं परिशुद्ध जगु खः धका सीकेमाः ।

वसपोलपिनि शिष्य परम्परा हलहः संख्या दु । थथे लज्यावान सदाचारी भिक्षुपि नाप ध्वनीपि गुलिगुलिं कीटागिरी अस्सजि, पुनर्वसु थे जाःपि लज्यामदुपि दुश्शीलपिनं दुगु जुयाच्चन । गथे कि - चाकुसे चंगु अमाय पाउँसे चंगु फल थे । उपिसं आपाल दुराचरण यात । थ्व इमिगु उत्पन्न जगुया मूल कारण खः - जुजु उगु बखतय विहार मरम्मत संरक्षण यायेया निति आपाल हुँ प्रदान याःगु खः, उगु हुँया कर ब्यवस्थाया निति सुधर्म स्वामी स्थविर गुलिं गुलिं भिक्षुपिन्त आरक्षण स्थानय तथा बिज्यात । आरक्षक भिक्षुपिन्सं धर्मानुकुलं किसानतयत आदेश बीगु जुल । हुँया स्वामीभाग न बीकेबिल । उबलय हुँया कारण भिक्षुपिन्सं कचकच (विवाद) यात । कचकच खँ न्यनाः शासनधर स्थविर व पराक्रम स्थविर निम्ह उगु थासं पिहाँ बिज्यात । पिहाँ बिज्यानाः शासनधर स्थविर खणित्थिपाद पर्वतय ध्वनाबिज्यात । निम्ह पराक्रम स्थविरपि 'घ-क्रि-डह' पर्वत गुफाय (कंदराय) ध्वनाबिज्यात । वसपोलपिनि निवासस्थान थौतक न 'पराक्रमस्थान' नाम प्रख्यात जू । वसपोल स्थविरपि छक्क जक चारिका याना बिज्याइपि खः । बाकि गामय ध्वपि भिक्षुपिन्त बहुचारिका धकाः घाइगु जुल । उबलयनिसे अरण्यवासी व गांवासी कथ निथ्वः गण जुल । विहारया निति प्रदान याःगु हुँया कर काइपि भिक्षुपि न 'संघ जाति' नाम म्हसिल ।

कलि सम्बत् न्हेसः व प्यदँ (७०४ दँ)य उजन जुजु जीवित इलय चीधिकःह किजा 'क्योच्चा' नाम्ह राजकुमार राज्य काल । थ्व वया विवरण खः - उजन जुजु

- 'छ समुद्रमध्य घयागु गामय वनाः अन च्वनाः अन हे आयकर परिभोग या' धकाः लःल्हात । उम्ह राजकुमार शिकार म्हितेगु शौखिनम्ह जुयाच्चन । छन्दु शिकार वनाः लिहौं वयाः चान्हय् म्हगसय् (स्वप्न) खन - शक्र देवराज इन्द्र वयाः 'उपोसथ शील पालनया, थथे याःसा याकन हे तुयुम्ह (श्वेत) किसि प्राप्त जुइ' धयाः त्रायत्रिश भवनय् लिहौं वन ।

उम्ह राजकुमार उखुन्दु हे निसे उपोसथ शील पालेयात, लिपा थःगु निपाल्हाःन खि किनाः फोहर जुल धकाः म्हगसय् खन, व याकन हे न्याम्ह तुयुपि किसित प्राप्त यात । उबलय् छम्ह मन्त्री वयाः जुजुयात थ्व खँ निवेदन यात । जुजु न सन्तुष्ट जुयाः - 'ओहो ! जिम्ह चीधिकःम्ह किजा न्याम्ह तुयुपि किसित प्राप्त यात' धकाः थथे राजपुरुषपिनि बिचय् प्रशंसा यात । मन्त्री हाकन राजकुमारयाथाय् वनाः थ्व खँ निवेदन यात । राजकुमार न - 'जिम्ह दाजु न्हापा गुबले मन्यनागु खँ ल्हात' धकाः लय्ताया हाकन व हे खँ जुजुयात कन । जुजु न - 'थथे हे घयागु खः' थ्व खँ न्यनाः राजकुमार व स्वया न अतिकं लय्ताल ।

छाय्, उजन जुजु कित्तिर राजकुमारयात चीधिकःम्ह किजा धका मधाःगु ? एक सेतिभिन्द जुजु मेम्ह जुजुया गर्भवती रानी हयाः, वयात अग्रमहारानी पदय् स्थापित यात । ई वयेव उजनयात जन्म बिल, उकि उजन एक सेतिभिन्द जुजुया काय् मखु । कित्तिर नाम्ह राजकुमार हे जक एक सेतिभिन्द जुजुया काय् खः । उम्हसिन उकि वयात 'चीधिकःम्ह किजा' धका ब्यवहार मयाः । 'किजान्ह न्याम्ह तुयुपि किसित प्राप्त यात' धयागु खँ न्यनाः ग्यानाः भय किजायात राज्य लःल्हानाबिल । जुजु न राजभवनया पश्चिम धाखा पिहौं वन । किजान्ह पूर्व धाखा दुहौं बल । न्याम्ह तुयुपि किसित दुगुलि 'पञ्चसेतिभिन्द' नाम प्रख्यात जुल । मूल ना ला सिंहसूर धका सीकेमाः । उम्ह जुजुया पालय् आपाल कुत्सित श्रमणपि लज्यामचासे गा लिक्क च्यंगु विहारय् च्वनाः अनेककथं दुराचार यात । सुधर्मपुर, अरिमदन परम्पराकथं वःपि भिक्षुपि अतिकं लज्जावान व शिक्षाकामीपि जुल ।

उबलय् उम्ह जुजुया पालय् भोजनया इलय् छम्ह कुत्सित श्रमण अष्टपरिष्कार ज्वना वयाः जुजुया न्हयःने दनाच्चन । 'छु कारण बिज्यानागु' धकाः न्यबलय् 'पिण्डपात्रया निति वयागु खः' धकाः धाल । जुजु थःम्ह नयेत्यंगु भोजन न अतिकं लय्तायाः लुँया देमाय् तैयार यानातःगु भोजन फुक्क अर्पण यात । अनलिपा जुजु बिचाः यात - 'थुम्ह भिक्षु क्षण हे मध्यान्ह जुइगु इलय् (१२ बजे जुइथे च्का) पिण्ड पात्रया निति वयाः दनाच्चन । थुम्ह पृथग्जन खइमखु, अभिज्ञालामी अर्हन्त जुइ, जिगुप्रति अनुकम्पा जितः पुण्य प्राप्त याकेत बिज्यागु जुइ' थुकथं चिन्तन यानाः छम्ह

राजपुरुष वया ल्यू ल्यू स्वकेत छवत । उम्ह कुत्सित श्रमण लज्यामदुम्ह जुगुलि वया कलाःन्ह न्हयःने वयाः पात्र काल । थ्व खनेसाथ राजपुरुष जुजुयाथाय वनेन्हयः थथे विन्तन यात -'यदि यथार्थ खँ कन धाःसा जुजुया श्रद्धा नष्ट जुइ, थ्व खँ कमसे गथे यायेबले जुजुया श्रद्धा अप्यः बलवान जुइ, जितः न लाभ जुइ, कुत्सित श्रमण न राज अपराध मुक्त जुइ उकथ निवेदन याये' । उबलय -'महाराज ! जि ल्यू ल्यू वना छँच्च जि स्वया छँच्च हे अन्तरध्यान जुयावन' धकाः कन । जुजुन आपाल लयतायाः ल्हाः चक्ककाः -'जि गथे मती तया वहे ठीक खः' धका स्वक्वः तक वाक्य प्रकट यानाः राज पुरुषयात छु बिइमाःगु खः व बिल ।

वहे दिनय छम्ह मन्त्री राजाया उपहारया निति 'बेलोहक' घयान्ह सल छम्ह हयाः जुजुयात बिल । जुजु न -'जिगु पुण्यया अनुभाव थ्व प्राप्त जुल' धकाः मती तयाः लयेताल । सलम्हय गयाः छम्ह किसिमागःयात सल हँकय याकेबिल । उबलय यक्व मनूतयसं स्वयाः च्वक च्वक हे किसिमागःया छ्यनय हिनातःगु बेताली जक खने दयेक आकाशय ब्याच्यम्ह न्याखुंबः थै खनेदत । सल न सुधय विजयपुर वनाः पर्वतया बिचय नगरय सन्ध्या इलय थ्यकः वन । सलया ना 'अभविजम्भन' छुत । थुकथ कुत्सित श्रमणपि कलाः पोषय याइपि जुयाच्यन, मेमेगु दूराचार ला छु घाये ? थुकथ हे कुत्सित श्रमणतयसं जुजुया मल्लशाला खन, मल्ल युद्ध (कुत्सि न्हितेगु) यात । कुत्सित श्रमणपि मध्यय 'दो-जा-च-जह-धुं' संघज नांन्ह कुत्सित श्रमण कुत्सि न्हितेगुली अति निपुणम्ह जुयाच्यन । व दँयदँसं जुजुया मल्लशालाय त्याकाः किन्ध्याम्ह, नीम्ह सलत प्राप्त याइगु जुयाच्यन ।

रतनपुर नगरय कुत्सि न्हितेगुली अतिकं निपुणम्ह छम्ह कम्मोज कुलयाम्ह दुगु जुल । उम्हसिन रतनपुर नगर व जेय्यपुर नगरय थः समान बलवानपि कुत्सिबाज (मल्लपुरुष) मखनाः विजयपुर नगरय वल । चम्पक विहारया द्वार लिक्क मल्लसभा मण्डपय वनाः - 'कुत्सि न्हितेगु (मल्ल युद्ध यायेगु) इच्च दु' धका जुजुयात संदेश बिल । जुजु न उम्ह संघजयात आमन्त्रित यानाः थथे धाल - 'ए, छं थुम्ह लिसे कुत्सि न्हिते, मल्ल युद्ध यायेफुला ?

'हँ, महाराज । न्हापा जि ल्याय्म्हबले न्हितेत जक कुत्सि न्हिता, आः ख्योगुदँ (६९ दँ) दयेधुकल, आबलि लिपा कुत्सि न्हिते फइला मफइला जि मस्यू । उकिं विरोधय न्हितीम्ह कुत्सिबाजयात, कुत्सिन्हिताः स्थानाछवये' धकाः धाल ।

उबलय जुजु - 'जुजुपिनि कुत्सि (मल्लयुद्ध) न्हितेत जक खः, स्यायेगु उत्साह यायेमते' धकाः धयाः परस्पर कुत्सि न्हितकल । परिवारपि सहित जुजु स्वया च्वकच्वक कुत्सिबाजत कुत्सिन्हितेगु आकार प्याख हुहु थवंथवय लिक्क लिक्क वल,

उबलय संघज वःस्तिबाज कम्भोज कुस्तिबाजयात तुति थ्वायेगु आकार (पहः) क्यानाः जवगु ल्हातं म्हुथिनाः कपालय प्रहार यात । उबलय कम्भोज कुस्तिबाजया खाः ल्यूने लात । परिवार सहित जुजु - 'थुजाःम्ह फःस्वःन्हेसित स्वयेगु स्वयां सीगु श्रेष्ठ, आः थ्वायातः स्वयेगु न साहस मत्त' । हाकन संघज कुस्तिबाज खवगु ल्हातं म्हुथिनाः प्रहार यात, कम्भोज मल्लया खाः थातेलात । थ्वा खनाः परिवार सहित क्षत्रीयपिन्स आश्चर्य चायाः - निम्ह सल स्वजु वस्त्र, सच्छि कार्षापण प्रदान यात ।

थुगु खँ पुलांगु सफुती (इतिहासय) उल्लेख जुयाच्चंगुलि व साधुजनपिनि संवेजनीय स्थान जूगुलि कनागु खः । संवेग लाभ बाहेक मेगु छु न ज्याख्यलय मडु ।

कलि सम्बत् न्हेसः व भिस्वदैय (७९३ दैय) विजयपुर नगरय हे वया काय कितिराजं राज्य यात । बौम्हसिया ना वककया सिंहसूर हे ना जुल । बौम्ह जुजुया पाले प्राप्त जूपि न्याम्ह तुयुपि किसित मध्यय प्यम्हजक बाकि जूगुलि 'चतुसेतिभिन्द' नाम प्रख्यात जुल । उकिं अभिधानपदीपिका टीका सफुती चतुसेतिभिन्द धयातल । उम्ह जुजुया पालय चतुरङ्गबल धयाम्ह महामन्त्री 'अभिधानपदीपिका संवण्णना' ग्रन्थ रचनायात । उम्ह मन्त्री सम्पूर्ण व्याकरण अभिलाषी, अन्वेषक, विद्वानम्ह खः । उबलय जुजु छखा तःखागु विहार दयेके बियाः - 'फलानाम्ह जुजु थुगु विहार दयेकूगु खः, थुगु विहारय शीलवानपि जक विहार यायेमाः' धका हल्लग मचेयात । उबलय 'सा-च-उ' गामय च्म्ह छम्ह स्थविर बिज्याना अन च्चबिज्यात । धन थ्वा उम्ह स्थविरया विवरण खः- 'सा-च-उ' गामय छम्ह गृहस्थि थः काययात शिल्प सयेकेत विहारय छम्ह भिक्षुयात लःल्हात । विहारय वने मन मडुम्ह काययात ख्यायेतः धन्की बियाः बःबियाः कम्भालय दाङ्कया बिल । उम्ह कायमचा अन पिहाँ वनाः छँय मवःसे विहारय हे च्चन, माबौपिन्थाय मव । भतिचा तापाक च्चनाः श्रामणेर भूमि उपसम्पदा प्राप्त यायेदुका अरिमदन नगरय वन । अतिक प्रज्ञावान जूगुलि वंथाय तक महास्थविरपिन्स संग्रह यात । उकिं न्यकभन बर्मार्राष्ट्रय ना दन । माबौपि काय वङ्गु आशाकयाः पियाच्वन ।

थुगु खँ न्यनाः - 'थ्वा जिमि काय खः ला कि मखु' धकाः परीक्षा यायेत बौम्ह वया ल्यूल्यू जुल । अरिमदन नगरय थ्यनेव वया उपस्थान (सेवा) यानाच्वन । उम्ह भिक्षु गथे उपस्थान यात उकी सन्तुष्ट जुयाः ग्रन्थ अध्ययन यात । ई बिते जुजु वनेव - 'थौ केय चि मगाः', इत्यादि धका बारबार धाल । उबलय बौम्ह थथे धाल -'यः पुता, छं थुजागु वचन न्हापा गुबले मल्हाः आः न्हिथ थुजागु वचन ल्हात, कारण छु खः' ? धकाः न्यन । 'न्हापा जि ग्रन्थय निपुण मज्जुनिगुलिं ग्रन्थय निपुण जुइत लिमलाः (चित्त व्यस्त) गुलिं मधया, आः जिगु इच्छा पूवन, उकिं जिगु शरीरया बल बढेयायेत थथे वचन ल्हानागु खः' ।

थुगु वचन न्यनाः बौम्ह मायाथाय वनेत मौका प्युप्यु प्रार्थना याःगुलिं बौम्ह नाप थःगु थासय वनाच्चबलय विजयपुरय चैत्य वन्दना यायेत दुहोवन । उबलय जुजुं घाःगु वचन न्यनाः उगु विहारय दुहो विज्याना फेतुना विज्यात । विहार पाःच्चनाच्चम्ह मनुख भिक्षु विहारय फेतुना विज्यानाच्चंगु खनाः थ्व संदेश जुजुयात कन । जुजुं चतुरंगबल घयाम्ह मन्त्रीयात आदेश बिल - 'छि भायाः उम्ह भिक्षुया ज्ञान बल परीक्षा या' । चतुरङ्गबल मन्त्री विहारय वनाः उम्ह भिक्षुयाके थाकुथाकुगु रहस्यगु (गूढगूढगु) प्रश्न न्यन । मन्त्री न्यक्को न्यक्को न्हयसःया लिसः बिल । चतुरङ्गबल मन्त्री थ्व खैं जुजुयात कन, जुजु न सन्तुष्ट जुया व विहार उम्ह भिक्षुयात लःल्हात । उम्ह भिक्षुयात मचाबले कँभालय वाछवःगु कारण 'कण्टकखिप थेर' नाम म्हसिल । वसपोलया मूल ना 'नागित खः । वसपोल उगु विहारय च्वनाः 'सदसारथ जालिनी' नांगु ग्रन्थ च्वयाविज्यात । उम्ह स्थविरया इलय नगरय विपस्सना धूरय लगे जूपि ङ्छि भिक्षुपि दु, ग्रन्थ धूरय लगेजूपि, ल्यायम्हपि भिक्षुपि अनगिन्ति दु । वसपोलया बौयात श्रेष्ठि पद प्रदान यात, उकिं व गाया ना 'सेट्टिगाम' धाइगु जुल ।

'कच्चायन वण्णना' विजयपुरय अभयगिरि पर्वतय च्वम्ह महाविजितावी स्थविर रचना याना विज्यात, 'वाघकोपदेस' न वसपोल हे च्वयाविज्यात । 'सट्टवुत्ति' सद्धर्मगुरु स्थविर रचना यानाविज्यात । थुकथं विजयपुरय शासन विस्तृत जुल ।

कलि सम्बत खुसः व चयेन्यादै (६८५ दै) थ्यबलय 'संखया-चोयान' जुजुं जेय्यपुर नगर निर्माण यात, अन हे राज्य यात । उम्ह जुजुया पालय स्थविरपिनिपाखे ग्रन्थ रचना मजू । कलि सम्बत न्हेसः व नीर्युदै (७२६ दै) थ्यबले वैशाख महिनाय जेय्यपुर नगर ध्वस्त जुल, जेष्ठ महिनाय विजयपुर नगर न ध्वस्त जुल । उगु हे दैय फागुण महिना सतिव जुजुं रतनपुर नगर निर्माण यानाः राज्य यात ।

थ्व विजयपुर-जेय्यपुर नगरय शासन पलिस्था खः ।

१०. ताम्ब्रद्वीपराष्ट्रय रतनपुर नगरय शासनवंश

आः बर्मा मण्डलय ताम्ब्रद्वीप राष्ट्रय हे रतनपुर नगरय शासनवंश कनेत्यना । -

कलि संबत् न्हेसः व चयेध्यादै (७८८ दै) नरपति जुजुया न्ह्यायानाप ' आलोडह-चञ्-सू जुजुया काय आनन्द सूर्य समागम जुयाः 'समिद्धिक' घयाम्ह काय छम्ह बुइकल । राज्यः वनेव (वयस्क जुइव) राजकुमारं राज्य सम्पत्ति प्राप्तयात । गुबले तक 'प्रेङ्घो-रा जुजुपाखे अरिमदन नगरय राज्य यात, उबलयतक राज्य चले जुल । अनलिपा श्री सुद्धर्मराजाधिपति पद सम्मानिताम्ह सतिव जुजुं रतनपुर नगरय राज्य यात । उम्ह जुजुया पालय कलिसम्बत न्हेसः व ग्वीछदै (७९९ दै) थ्यबलय

लकाद्वीप श्री सद्धर्मालंकार स्थविर व सिंहल महास्वामी स्थविर थुपि निम्ह स्थविरपि न्यागः शरीरधातु ज्वनाः बिज्यात, दुंगा कुसिमतीर्थ ध्यबले रामण्यराष्ट्र्यु ब्याज्जार' नाम्हे जुजुया पाखे प्रतिबन्ध लगे याःगुलं अन मच्च । अन वहे जुजु स्थविरयात श्रीक्षेत्र नगर छवया बिल । थ्व खेँ न्यनाः रतनपुरया जुजु पीगः (४० गः) दुंगा श्री क्षेत्र नगर तक लेँ स्वःवनाः कयाहल । अले महानवगामय् थ्यबलय् राजपरिचारिका, मन्त्रीपि नाप जुजु लेँ स्वःवल । रतनपुर थ्यबलय् महापृथ्वी भ्वखाय् बल, प्रतिध्वनि सः थ्वत । उबलय् जुजु -'सम्यक सम्मासम्बुद्ध लोकाग्रया शासन चन्त्याके' धकाः चिन्तन यानाः शरीरधातु ज्वनाः वया च्वबलय् 'थन थ्यनेव महापृथ्वीलय् भ्वखाय् बल, प्रतिध्वनि सः थ्वत, थ्व भीगु राष्ट्र्यु जिन शासन ताकालतक प्रतिष्ठित जुइगुया पूर्व निमित्त खः' धकाः स्वयं सकुनया ब्याख्या यात ।

"जीवित सम्यक् सम्बुद्धया आनुभाव ला अथे ति, अहो, शरीरधातुया आनुभाव धकाः आपालं राष्ट्रवासीपि लयेताल । थन थथे जुइगु जुयाच्चन -

"सरीर धातुया ताव, महन्तोच्छरियो होति ।
का कया पन बुद्धस्स, जीवमानस्स सेट्ठस्स ?
एवं अनुस्तरित्वान, उप्पादेय्य पसादकं ।
बुद्धगुणेषु बाहल्लं, गारवञ्च करे जनो" ति ॥

अर्थ -

'शरीर धातुया हे थुलि महान आश्चर्य जूसा, श्रेष्ठ जीवित बुद्धया ला धायेगु हे छु ? थुकथ अनुस्मरण यानाः मन लयेतायेकि, बुद्ध गुणय् आपालं गौरव ति' ।

कलि सम्बत् न्हंसः व ग्वीनिदें (७९२ दें) य न्यागः धातु निधान यानाः जेय्यपुर नगरय् पश्चिम दिशाय् माथवंगु भूमिइ चैत्य स्थापना यात, उगु चैत्ययात रत्न चैत्य धाइगु जुल । किसिया प्रतिमा यक्व दुगुलि 'अनेकमिन्द' नाम न प्रसिद्ध जुल । स्वंगू श्री गर्भ, न्हेदुवाः लुखा दुगु छायेपियातःगु 'उम्माग' नांगु विहार दयेकाः निम्ह सिंहलद्वीपवासी स्थविरपिन्त प्रदान यात । अनलिपा उपि मध्ये थकालिन्हे महास्थविर थःगु विहार लिक्क पर्वतय् थःन्हे शिष्ययात तक न दुहोँ वयेके मयूसे लज्यावान, सदाचारी, बहुश्रुत शिक्षाकामी स्वन्हे स्थविरपि नाप सीमा निर्धारित यानाबिज्यात । थुकथ सीमा निर्धारण परियति अध्ययन आदि ज्यां बर्मारराष्ट्र्यु शासन चकक पलिस्था जुल ।

थ्व बर्मा मण्डलय् रतनपुर नगरय् सिंहलद्वीपया निम्ह स्थविरपिनि कारणं न्हापांगु शासनया पलिस्था खः ।

११. मेमेपिं प्रधान उपकारक जुजुपिं

१. सतिव जुजु

कलि संवत न्हसः व नीखुदैं (७२६ दैं) थ्यबलय फागुन महिना सतिव जुजु रतनपुर नगर निर्माण यात । उम्ह जुजुया पालय ज्येयपुर नगरय छम्ह मालपा (मरि)य छुनाः मीम्ह मिसां छम्ह लज्यामदुम्ह भिक्षुयाथाय धन नास्व तल । लिपा व मिसां तयेके ब्यूगु नासो लित काःवन, उबलय व भिक्षु 'छगु धन जि मकया' धकाः भूठ खैं लहात । थुकथ विवाद यानाः थव विवाद जुजुयात निवेदन यात । जुजु इपि निम्हसित न सःतल । थःम्ह हे भिक्षुयाके न्यन -'भन्ते ! छःपिन्सं थुम्ह स्त्रीया धन कया लाकि मकया' ? 'महाराज ! जि श्रमण खः भूठ खैं ल्हायेगु उचित मजू, धन कयागु मदु' धकाः धाल । थुगु कारण जुजुं बारम्बार न्यना बिचार यानाः भिक्षुया ठग भाव सियाः -'श्रमण जुया न भगवान बुद्धं प्रज्ञप्त याना बिज्यागु शिक्षापद उल्लंघन यानाः भूठ खैं ल्हात' थुकथ त पिकयाः अपराध कथ छय पालाः राजभवन निसे क्वे वांछवया बिल । थुगु खैं सकभन बर्मा राष्ट्रय न्यनावन । लज्यामदुपि भिक्षुपिन्सं मेगु पापकर्म यायेगु साहस मयाः । जुजुया डर (भय) शिक्षापद उल्लंघन मयाः ।

२. 'म-डह-क्री-च्वा-चोक्' जुजु

कलि संवत न्हसः व स्वीदैं (७३० दैं) थ्यबले 'म-डह-क्री-च्वा-चोक्' जुजु राज्य यात । उम्ह जुजुं राष्ट्रबासीपिन्त सुखया निति निमित्त कयाः ताड पंखा ज्वनाः राजभवन प्राप्त यात । उम्ह जुजुं सक्क राज संवत न्हसः व पीन्यादैंय (७४५ दैंय) थःगु राज्यय 'च-डह-खुं' धयागु चैत्य प्रतिस्थापित यात । 'यड-आह-र' धयागु पर्वत लिक्क पुलांगु चैत्य छगः खुसिया लखं तज्यागु जुयाच्चन, उबलय करण्ड सहित न्यागः धातु लखय दुना च्यबलय एरावण नाम्ह नागराजा (किसिं) यकाः लिपा 'च-डह-खुं' चैत्यय प्रतिस्थापित याये' धकाः मती तयाः जुजुं ज्या शुरु याःगु इलय हे दाठानाग धयाम्ह स्थविरयात करण्डक सहित धातु लःल्हाना बिल । स्थविर जुजुयात प्रदान यात । जुजुं निगः धातु 'मु-ठो' चैत्यय निधान यात । स्वंगः धातु 'च-डह-खुं' चैत्ये निधान यात, थुकथ पुलांगु ग्रन्थय (इतिहासय) उल्लेख जुयाच्यंगु दु । उम्ह जुजुं राजकुमारया इलय शिक्षा स्यनाब्यूम्ह आचार्ययात श्वेत छत्र कुडकाः संधनायक स्थानय तल । 'खेमाचार' नाम्ह छम्ह स्थविर शुद्ध चान्हय (मध्यरातय) चैत्यया आगनय खायातःगु भेरी तःक्वःमछि थानाबिज्यात । उबलय जुजुं राजभवन भेरी शब्द न्यनाः निर्धारित नियम कथ 'विहारय सु भिक्षु सित जुइ' धकाः मती तयाः - 'विहारय वनाः न्यना वा' धका छम्ह दूत छवत । दूत विहारय वनाः कारण न्यन, भिक्षु थथे धयाबिज्यात - 'जिपि मध्ये सुनं भिक्षु मसी, थुगु इलय शक्रदेवराज

सित, आपालं मनूतयत् सुचं बियेया निति जिं भेरी (नगरा) थानागु खः । हान जुजुं भिक्षुयात सःताः न्यन -भन्ते ! छलपोलपिन्सं शक्रदेवराज इन्द्रया निधन जुगु गथे सिल ? उबलय् भिक्षुं थथे धयाबिज्यात -भगवान् बुद्ध परिनिर्वाण जुगु इलय् शासन रक्षा याये धकाः प्रतिज्ञा शक्र देवराज इन्द्र याःगु जुल । अथे जूसां शासनय् च्वनाच्वनापि जिमित छुं हे संरक्षण ज्या मयाः । यदि शक्रदेवराज इन्द्र जीवित जुगु जूसा सम्यक सम्बुद्धयाथाय् दृढ प्रतिज्ञा यानाः आः अनुत्साहित जुइमखु, आः देवराज इन्द्रया आरक्षण ज्या छुं न खनेमदु, उकिं शक्र देवराज इन्द्रया निधन जुगु जिमिस सीका कया । जुजुं थुगु खँ न्यनाः खेमाचार स्थविरप्रति लयतायाः विहार दनाः प्रदान यात । थुम्ह स्थविर सुधर्मपुरय् च्वम्ह सिंहलवंशयापि महास्थविरपिनि वंशयान्ह लज्यादुम्ह सदाचारीम्ह खः ।

३. अधिक जुजु

रतनपुर नगरय् अधिक जुजुया पालय् रतनपुरया दक्षिण दिशापाखे तब्बा, तःहाकः (तःध) जुइक तौं (पुल) दयेकल । उम्ह जुजुया आचार्य संघराजा लज्यावान पक्षय् दुमथ्याः । उकिं स्थविर परम्पराय् उम्हसित दुमथ्याकू । उम्ह जुजुया पालय् कलिसम्भत न्हेसः व ख्बीखुदँ (७६६ दँ)य् राजाधिराज धयान्ह रामण्यराष्ट्रया जुजु स्वीदः (३०,००० गः) इंगाय् ख्बीदः (६०,००० म्ह) योद्धापि सहित खुसिया लेंपु युद्ध यायेतः रतनपुर नगरपाखे वल । उबलय् अधिक जुजु आपालं मन्त्रीपि व भिक्षुपि मुकाः सल्लाह यात -आः रामण्य राष्ट्रया जुजु युद्ध यायेतः वयाच्वन, युद्ध मयासे गुगु उपाय लित छवये फइ ? उबलय् सकले छुं न्वमवासे मौन जुयाच्वन । उबलय् स्वीछदँ (३१ दँ) दुम्ह उपसम्पदाकथं भिंछदँ (११ दँ) दुम्ह छम्ह भिक्षु थथे धाल -रामण्य राष्ट्रया छम्ह राजाधिराज ला छखेति, यदि जम्बुद्वीपया सकले जुजुपि वःसान् थुकथं मैत्रीपूर्ण खँल्लाबल्हा यानाः युद्ध मयासे लित छवये फु ।

उबलय् अधिक जुजु सन्तुष्ट जुया थथे धाल -भन्ते ! छःपिन्सं न्हयाथे यानाःसा राजाधिराज जुजुयात मैत्रीपूर्ण खँल्लाबल्हा यानाः लि छवये फुसा लित छवया विज्याहँ । उबलय् भिक्षु मैत्री सन्देशपत्र छवयाः उम्ह राजाधिराज जुजुयाथाय् वनाः अवसर फवन । राजाधिराज जुजु न उम्ह भिक्षुया मैत्री सन्देशपत्र खनाः - उम्ह भिक्षुयात याकन हे ब्वनाहि धकाः दूत छवत, दूत न ब्वनाहया जुजुयात नापलाकल । उबलय् उम्ह भिक्षु न राजाधिराज जुजुयात धर्मदेशनां ओवाद बियाः थःगु थासय् लित छवया विज्यात । थुम्ह भिक्षु अरिमहन नगरय् प्यथ्वः गण मध्यय् अरहन्त गण वंशयान्ह शिक्षाकामी लज्यावान सदाचारीम्ह भिक्षु खः । अरिमहन नगरय् चागम प्रदेशय् जन्म जुगुलिं चा-ग्र-उन भिक्षु धकाः धाई ।

४. 'त्रिह-जडह' जुजु

कलि संवत न्हेसः व चयेच्यादँ (७८८ दँ) य 'त्रिह-जडह' धर्मराजा रतनपुर नगरय राज्य प्राप्त यात । थुम्ह जुजुया पालय सिंहलद्वीप निम्ह महास्थविरपि रतनपुरय बिज्याना शासन चन्त्याका बिज्याना च्वन ।

उबलय कलि संवत च्यासःदँ (८०० दँ) थ्यंबलय पुलांगु कलिसंवत लिकयाः न्हूगु संवत छयलेगु अवसर दत । उबलय 'चा-ग्रोड-ह' स्थविर व राजविहारवासी स्थविर थथे धया बिज्यात -'महाराज ! लिकायेगु ई जुयेवं लिमकायेगु उचित मजू' । अन लिपा जुजु हाकन थथे धाल -'गुगु लिकाये माःगु खः व लिमकासे वास्ता मयासे (उपेक्षा याना) च्वनीपिनि दोष छु' ?

यदि गुबले लिकायेमाःगु खः उबलय लिमकासे वास्ता मयासे च्वन धाःसा राष्ट्रवासीपिन्त दुःख जुइ धकाः वेद शास्त्रय उल्लेख दु । सक्कराज संवत (बर्मी संवत) लिकायेवं वहे दँय जुजु परलोक जुइफु' धकाः धया बिज्यात ।

उबलय जुजु -'सत्वपिन्त सुख प्राप्त जुइगु सीकाः जि थे जाःम्ह थःगु भयया वास्ता तयाः (अपेक्षा यानाः) गुगु लिकायेमाःगु खः व लिमकासे च्वनेगु ठीक मजू, कत्य क्षय जूसां न जिगु अवगुण लोकय फैले जुयाः प्रतिष्ठित जुइ' धकाः बिचार यानाः सक्कराज संवत च्यासःदँ (८०० दँ) पूर्ण जुइवं 'पस्यु-छिद्र-मुनि-संख्या लिकयाः चर्म अवशेष जक तल । अनलिपा महामण्डप दयेका महाउत्सव यानाः महादान बिल । 'घ-ग्रो-हा' स्थविर व राजविहारवासी स्थविरपि अरिमदन नगरय अर्हन्तवंशया लज्यादुपि सदाचारी शिक्षाकामीपि खः । थुजागु खँ शासन सम्बन्धित जुयाः राष्ट्रवासीपिनि विषय जूगुलिं धर्मानुसार उल्लेख यानागु खः ।

५. महानरपति जजु

कलिसंवत च्यासः व पीदँ (८४० दँ) य नरपति जुजु रतनपुरय राज्य यात, उम्ह जुजु थुपाराम चैत्य न दयेकेबिल, उम्हसिया आचार्य महास्वामी स्थविर जुल । उम्ह स्थविर सिंहलद्वीपय बिज्यानाः सिंहल जुजुया आचार्य सारिपुत्र स्थविरयाथाय शिक्षा ग्रहण यानाः वसपोलया ल्यू (लिपा) बिज्याम्ह स्थविर वंशयाम्ह धकाः सीकेमाल । उम्ह जुजुया पालय रतनपुर नगरय महाअरियवंश ना जुयाच्वंम्ह छम्ह स्थविर दु । वसपोल न परियति विशारदम्ह अरिमदन नगरय छ पद गण वःगु वंशयाम्ह खः ।

छगू इलय जेय्यपुर नगरय बिज्याना 'रे-त' नाम्ह प्रसिद्धम्ह महास्थविर याके शब्द नय ब्वनाच्वन । उम्ह महास्थविर मेपिनाप उगुथुगु खँ ल्हायेगु इच्छा मदुगुलिं प्रायः न्हुगुइ लः तयाच्वनीम्ह खः । थुगु कारण बर्मी रीति 'रे-त' नाम प्रख्यात जुल ।

उम्ह आर्यवंश स्थविर रे-तं स्थविरयाथाय् ग्रन्थ बनेत अवसर प्रार्थना याये धकाः मतीतयाः वसपोलयाथाय् विज्यात न खँ ल्हाना बिमज्याः, निन्दु व्रत पूर्ण याना लिहँ बिज्यात । स्वन्दुगु दिनय् चर्मासन थाथा याःगु सः तायाः म्हुतु लः ल्स्वयाः कारण न्यनाबिज्यात । ग्रन्थ बनेत वयागु धकाः खँ ल्हानाबिज्यात । उबलय् स्थविरं थथे धयाबिज्यात -'आवुस ! जि न्हिथं न्हिं स्वक्वः ग्रन्थ पाठ यानाच्चना, मध्यान्ह पुलेव पुण्य चैत्यय् वनाः चैत्यया आगनय् बैं पुयेगु यानाच्चना, ई मदु । अथे जूसानं छ आपालं ग्रन्थ सयेके घुसानं आचार्य ब्यूगु उपदेश प्राप्त मजुया हाकन जिधाय् वःन्ह खः । उकिं चैत्य आगनय् बैं पुयेगु व्रत छुं दिनया निति दिकाः ग्रन्थ बंकेगु अवसर बिइ' । थथे धका धयाः 'अभिघम्मत्थ विभावनी' ना जुयाच्चंगु लक्षण टीका स्यानाबिल । थीथी कथं उपदेश बिया थीका बिल । व्वनाः स्वन्दु दुखुन्दु आचार्ययाथाय् बं बिमज्या । स्थविरं न 'म्हमफुगुलिं मवःगु जुइ' धकाः मती तयाः न्यनेत भिक्षु छम्ह छ्वया विज्यात । अरियवंश स्थविरं न -'आचार्ययाथाय् वने' धकाः बिज्यानाच्चबलय् बिचय् लँय् न्यनेत वयाच्चंन्ह भिक्षुयात खनाः नाप हे स्थविरयाथाय् थ्यकः बिज्यात । आचार्ययाथाय् थ्यने साथ आचार्य अरियवंश स्थविरयाके न्यना बिज्यात -'छाय् छ बनेत मवयागु ? भन्ते ! जि छपिन्स बियाबिज्यागु उपदेशया आधारय् आः फुक्क पद्धति सयेका कायेधुन' । अनलि आचार्य धयाबिज्यात -'गुगु ग्रन्थया आधारय् छ दस जुल उकिया वर्णन याना उपकार या' ।

उबलय् आर्यवंश स्थविरं आचार्यया वचन सिरोपर यानाः 'अभिघम्मत्थ विभावनी' या 'मणिसार मज्जुसा' ना जुयाच्चंगु 'अनु संवणणा' च्वयाबिज्यात । गुलिगुलि सिधल उलि उलि पाठ उपोसथ-उपोसथया दिनय् पुण्य चैत्यया चैत्यांगनय् भिक्षुसंघपि मुकाः भिक्षुसंघपिनि बिचय् व्वनाः न्यकाबिज्यात -'यदि छुं दोष दुसा क्यनाबिज्याहुँ' । उबलय् अरिमहन नगरं चैत्य वन्दना यायेत बिज्यान्ह छम्ह भिक्षु परिषदया सिधय् फेतुना न्यना बिज्यानाच्चन, उबलय् उम्ह भिक्षु निक्वः तक 'ए, ए' धकाः शब्द बिल । थुगु थाय्या बिचाः यानातल, अले निवास स्थान न न्यनाबिज्यात, अरियवंश स्थविरं न थःगु विहारय् थ्यका उगु थाय्या बिचाः यानाः छगु हे थासय् छगूया अर्थ निक्वःनिक्वः वःगुलिं पुनरुक्ति दोष खनेदु । छगु थासय् 'इमं गन्थ' धकाः पुल्लिङ्ग रूप कथं धायेमाःथाय् 'इदं गन्थं' धयाः नपुंसक लिङ्गकथं धाःगुया कारण लिङ्ग विरोधी दोष खनेदु । उबलय् उम्ह पुद्गलयात सःताः थथे धयाबिज्यात -'आवुस ! जि थ्व ग्रन्थ महान उत्साहं च्वयाच्चनागु खः, व न एकान्तय् बहनीया इलय् सफू पुद्दकाः च्वयाच्चना, थुकथं महान उत्साहं च्वःसानं छःपिन्सं सन्तुष्ट जुया बिमज्यासे शब्द पिकया बिज्यात, गुजागु दोष न्यनाः (खनाः) छःपिन्सं थथे याना बिज्यानागु ? धकाः न्यन । उम्ह भिक्षु थथे धयाबिज्यात - 'भन्ते ! छःपिन्सं उत्साहं च्वया बिज्यागु

ग्रन्थयु दुष कथु घायेडुडु युवु थुयु डुडु । शडुडु कथु नु, अरुथुकथु नु परररुडुडु डु । अथु डुडुसु छुथुयु छुडुडु अरुथु नरुवु: वुडुगुलरु डुनरुकुतु दुष खनेडु । छुथुयु ' डुडु गन्थु डुलरुडुडु डु थुसुयु 'डुडु गन्थु' धकडु नडुसक लरुडुडुकथु धुयडुडुडुगुलरु लरुडुडु वरुडुषु दुष खनेडु । थुलरुडुक दुष खनडु डु असनुडुषु नुथुडुडु ।

उडुडुडु अरुडुवशु सुथुवरु सनुडुषु डुडुडु - 'धु:गु नुथु डुरुडुडुडु डुनरुतडुडुगु सनुघरुतु छु:डुनरुगु डुनरुडुत डुडुडुडुडु' धकडु: डुडुडुन डुत । लरुडु अडुधक डुडुडु थुडु खु नुडुनरु: नरुडु डुडुवरु डुडुनरुडुत । उडुडु अरुडुवशु सुथुवरु 'डुणरुदुडु' ग्रन्थु, 'गन्थुडुडुण व 'डुतुक वरुशुधन' न डुलरुडुडुध रडुनरु डुनरुडुडुडुत । अनुडुडुकडुडु अरुथु न डुडुडु डुडुध अनुवरुडु डुनरुडुडुडुत ।

छुडु डुलडु अडुधक डुडुडु वरुडुडुडु डुडुडुडुडु डुडुडु नुडुनरु: डुडुडुडुत । सुथुवरु डुडुडुडुडुनरु डुवडुडुडुडु डुन सुवरुडुडुडु नरुतु धुडुडुडुडुत । डुडुडु डुडुडुडु डुडुगु लरुडुडुडु व । लखुडु डुडुडु डुडुगडुडु घतु छुडुडु गुरुडु नुडुडु वरुनुडुनरु: डुडुकु तल । 'सुथुवरु धुडुडुडुडुगु डुनरुडु डुडुवसुथु डुनरुडुडु' धकडु: तसकं स: डुडुकडु डुडुडु डुडुसु डुडुषणु डुत । अनलरु गुरुडु डुगु तवुतु: वन । छुडुडु: डुडुडु वरुडुडुडु वनेतु डुडुडु वडुले डु डुकरुडुडुत वरुडुडु लरुवक डुनरुतु:गु डुडुडुडुन । उडुडु डुकरुडु वरुडुडुडु डुडुडुडु कडु तवु:थुलरु नल । अन डु डुडुडु (डुडुडु) डुकरुडु डुडुन । उडुडुडु सुथुवरु सतुडुडुडु डुनरु: डुडुडु डुडुनरु डुनरु: डुडुडु डुल डुवुल डुल । उगु डु डुणुडु व डु डुकरुडु डुनरुडु । डुडुडु थुडु अरुडुधरुडु खनरु: सुथुवरुडुत वरुडुडु सुडुसु सुरुथुडु वनेतु लुडु शरुलरुडु लरुडु: अडुडुल खरुडु डुनरु: तुु (डुल) डुडुडुकडुल ।

सडुडुडुडुडु सुथुवरु अरुडुवशु सुथुवरुनरुडु डुनरुडुडुडुडु डुडुडुन नरुवरुसु ख: । उडु सुथुवरुडु छुडुडु गणुडुशरुडुडु धकडु: सुडुकुडुडु ।

६. श्री सुधुडु डुडु

कलरु सनुवतु डुडुडु: व डुडुनरुडु (ॡॡॡ डु) थुडुडुडु रतनडुडु नगरुडु श्री सुधुडु डुडुडुडुडु नरु डुडुडुडुडु नरुडुडुडु (डुडुडुडु) अडुडुडुडु ररुडुडु डुत । उडुडुडु डुडुडु अडुडुनरु नगरु डुडुडुडुडु सुथुवरु कलरु सनुवतु डुडुडु: व डुडुनरुडु (ॡॡॡ डु) थुडुडुडु सुडुडु डुडुडु कडुडुडुडुडु कथु रडुनरु डुनरु: 'डुडुडुडुडु' नरुगु कडुडुडुडुडु व डुडुडु अडुडुडुडु सडुडुडुडु कडुडुडुडुडु न रडुनरु डुनरु डुडुडुडु । थुडुडु डुडुनरु: रतनडुडु नगरुडु डुडुडुडु । उडुडुडु डुडुडु डुडुडुडुडु डुडुडु सतुडु थुसुडु रतुन वरुडुन वरुडुडुडु डुसुडुडुडु डुडुकल । उडुडु सुथुवरु अन शुरुतुगणुडुडुडु डुडुडुडु डुडुडु । अन डुडुनरुडुडुडु सुथुवरुडु डुडुडुडु उडुडु सुथुवरु डुडुडुडुडु ख: । उडुडु डुडुडुडुडु सुथुवरु कलरु सनुवतु डुडुडु: व डुडुडुडुडु (ॡॡॡ डु) डुनडु डुडुडु ख: । सुडुडुडु डुडुडुडु रतनडुडु नगरुडु डुडुडुडु धकडु: डुलरुगु डुडुडुडु उलुलेखु डु ।

उम्ह स्थविर नेत्ति पालिया अर्थ बर्माभाष च्वया बिज्यात, परायनवत्थु न रचना यानाबिज्यात । रतनपुर नगरय हे रट्टसार ना जुयाच्चम्ह छम्ह स्थविर दु, उम्ह महाशीलवंश स्थविर समान बुद्धिबल सम्पन्नम्ह जुल । वसपोल न रतनपुर नगरय हे कलि सम्भत् च्यासः व स्वीदँय (८३० दँय) जन्म जूम्ह खः । वसपोल भूरिदत्त जातक, हत्थिपाल जातक, संवर जातक काव्यालकार चिनाबिज्यात । मेमेगु न थीथी प्रकारया काव्यालकार चिना बिज्यात । थुपि निम्ह स्थविरपि काव्यालकार च्चमि धकाः पुलापिन्स थेर परम्पराय् दुमथ्याकू । न्हयागु हे जूसां थन श्रमणपिन्त, उपोसथीकपिन्त काव्यालङ्कार चिनेगु ब्यनेगु योग्य अयोग्य बिवाः यायेगु अवसर दत्त । शासनवंशय् अति विस्तृत कनेगु मौका दःसान मकसे उपेक्षा याये । उपोषथ चिनिच्छयलय् नच्च गीत आदि शिक्षापदया विषय विस्तृत जिमिस्स कनातया ।

७. श्री त्रिभनादित्य नरपति जुजु

कलि संवत् च्यासः व ख्रीदँय (८६० दँय) श्री त्रिभनादित्य नरपतिवरमहा धम्मराजाधिपति जुजु राज्य यात । उम्ह जुजुया पालय् त्रिशासन ध्वज धयाम्ह भिक्षु सद्धर्मकीर्ति स्थविरयाथाय् ग्रन्थ अध्ययन यानाबिज्यात । उबलय् अरिमहन नगरया छम्ह महास्थविर - 'श्रोतागणपिन्त ब्बका रतनपुर नगरय च्वने' धकाः मतीतयाः बिज्यात । उबलय् सद्धर्मकीर्ति स्थविरया ग्रन्थ ब्बकीथाय् छगू विहारय् क्यच च्वनाः उम्ह महास्थविर शब्द न्यनाः (तायाः) थथे चिन्तन यानाबिज्यात - 'थुम्हसिथाय् जि न्हूम्ह भिक्षुया थासय् च्वनाः छु भत्तिचा ग्रन्थ सयेकाकाये' । अनलि उम्ह महास्थविर सद्धर्मकीर्ति स्थविरयाथाय् बिज्याना ग्रन्थ सयेकेत अवसर फ्वन । उबलय् सद्धर्मकीर्ति स्थविर वसपोलया आयु न्यनाः - 'भन्ते ! छःपि जि स्वया थकालिम्ह खः' धकाः धयाबिज्यात । 'जि छःपि स्वया थकालिम्ह जूसां न्हूम्हसियागु थासय् च्वनाः ग्रन्थ सयेके' । अनलि सद्धर्मकीर्ति स्थविर वसपोलयात ग्रन्थ ब्बका बिज्यात ।

अन लिपा लय्ताया उम्ह महारस्थविरयात 'महासाधुजन' नाम ब्यवहार यात । बर्मा राष्ट्रय् कलि सम्भत् च्यासः व चयन्यादँ निसे च्यासः व चयच्यादँ (८८५ निसे ८८८ दँ तक) नाना प्रकार भय उपद्रव जुल । उबलय् कम्बोज राष्ट्र श्री हंस्वा धयाम्ह मेगु हे कुल वयाः रतनपुर राज्य काल । उबलय् वं थथे चिन्तन यात - 'भिक्षुपि कलाः काय्न्हाय् मदुसां न शिष्यपिन्त पोषण यानाः परिवार माला मुका च्वनीगु । यदि भिक्षुपि परिवार मुकाच्वन धाःसा जुजु न जुइफु, राज्य न ग्रहण यायेफु, आः हे भिक्षुपिन्त स्यायेगु उचित जू' । थथे चिन्तन यानाः 'तोङ्-भी-लुह' धयागु क्षेत्र वनय् तध्दक यक्व मण्डप दय्के बियाः - 'साया ला, मेया ला, खाया ला, फाया ला तथाः भिक्षुपिन्त भोजन याके' धकाः धयाः जेय्यपुर, विजयपुर रतनपुर नगरं न सकलै महारस्थविरपि थःथःपिनि शिष्य समुदाय नाप निमन्त्रण यानाः मण्डपय् आसन

ग्रहण याकल । किसि, सल आदि सेना अङ्क घेरे यानाः स्थानाबिल । उबलय् स्वद्धः (३०००) भिक्षुपि सित । भिक्षुपिन्त स्थानाः ग्रन्थ न छवयेकाबिल, घैत्य न तछ्यानाः थुनाबिल । अहो हो, पापीतयगु पापकर्म ! धन थथे जुइगु जुयाच्चन -

“सासनं नाम राजानं, निस्साय तिट्ठते इध ।
मिच्छादिट्ठीति राजानो, सासनं भूसेन्ति सन्धुनो ॥
“सम्मादिट्ठीच्च राजानो, पग्गपहन्तेव सासनं ।
एवञ्च सति आकासे, उलुराजा व विब्बती” ति ॥

अर्थ -

“राजापिनिगु आधारय् धन शासन च्वन्त्याइ । मिध्यादृष्टिपि जुजुपिन्स शास्ताया शासन दूषित याई । सम्यकदृष्टि जुजुपिन्स शासन बालाक संग्रह यायेव चन्दना समान शासन जाहा थिनाः भःभः धाइ” ।

अन लिपा कलिसम्बत् गुसः व दच्छि (१०१ दै) थ्यबले आकाशय् नगुन (तारा) कुं पिहौवल, “चउअह-खुं” चैत्यया बुद्धप्रतिमाया मिखाकुन खवि समान लःधाः हाल धका राजवंशय् उल्लेख यानातल । उबलय् सद्धर्मकीर्ति स्थविर महासाधुजन. त्रिशासनध्वज स्थविरपि नाप केतुमती नगरय् बिज्यात ।

“रट्ठसार स्थविर न श्री क्षेत्रनगरय् थः हे बिज्यात” घकाः पुलागु ग्रन्थय् उल्लेख जुयाच्चन । राजवंशय् - “श्री क्षेत्रनगरया जुजु सतिवराजा वसपोलयात कया हल” घकाः घयातल, थ वचन धन मिलेमजू । सद्धर्मकीर्ति स्थविर केतुमती नगरय् निघन जुल, वया भतीचा ई लिपा महासाधुजन स्थविर न अन हे निघन जुल ।

त्रिशासनध्वज स्थविर कलिसम्बत् गुसः व भिनिदै (११२ दै) थ्यबले हंसावती नगरय् अनेक सेतिभिन्द जुजुया इलय् केतुमती नगर हंसावती नगरय् बिज्यात । अन लिपा पीस्वदै (४३ दै) या आयु दुबलय् कलि सम्बत् गुसः व भिस्वदै (११३ दैय) मोह-धाह-ब्ध नरपति जुजुया पालय् हाकन जेय्यपुर नगर थ्यकः बिज्यानाः जेतवन विहार सत्तिक छगू गुफाय् च्वना बिज्यात । महाअरियवंश गणयाम्ह जेतवन स्थविरयाथाय् बिज्यात । उबलय् जेतवन स्थविर बुढाल्चक कयाः (रुग्ण जुयाः) - “जि मदये धुंका जिगु थासय् हंसावती नगर बिज्याम्ह त्रिशासनध्वज स्थविर शासन कःघाये (सम्हाले याये) फुन्ह जुइ, वसपोलयात लःल्हाये” घयाबिज्यात । उगु हे क्षणय् त्रिशासनध्वज स्थविर न्हापांगु यामय् हे म्हगसय् खन - “सीन्हसियागु लाश लिक्क वल, मध्य यामय् उगु लाश गुफाय् दुहौवन, अन्तिम यामय् लाशया ला हथियार (त्वाभल) कुचाकुचा यात” । म्हगसय् म्हंगु खँ लिक्क घनाच्यम्ह श्रामणेरयात

कन, लिपा परित्राण पाठ यानाच्यं च हे जेतवन स्थविरं सः तके हल, जेतवन विहार वसपोलयात लःल्लात । त्रिशासनध्वज स्थविर जेतवन विहारय च्वनाः ग्रन्थ ब्काः च्वनाबिज्यात । मोह-घाह-व्य नरपति जुजु वसपोलयात अनुग्रह यात ।

अन लिपा कलि सम्बत् गुप्तः व फिखुदँ (११६ दँ) थ्यबले हसावती नगरया जुजु अनेक सेतिभिन्द राजा रतनपुर नगर त्याकाकाल । विहार छगू दयेका वसपोल स्थविरयात प्रदान यात । वसपोल त्रिशासनध्वज स्थविर अरिमदन नगरय अर्हन्तगण वंशयान्द खः धका सीकेमाल । वसपोलया शिष्य परम्पराय सलसः लज्यावान भिक्षुपि दु । उपि शिष्यपि मध्यय वरबाहु स्थविर, भूमिनिखाण नगरवासी स्थविर, महारट्टगामवासी स्थविर थुपि स्वम्ह महास्थविरपि नाप थुपि न्याम्ह महास्थविरपि विशेषरूप परियति कोविदपि खः । त्रिशासनध्वज स्थविरं वृद्धावस्थाय आनापानसति कर्मस्थान कयाः अरण्यय एकान्त स्थानय च्वनाबिज्यात । उबलय जेतवनगण आदि अर्हन्तगण वंशयापि हे खः । लिपा जूबले शिष्य, अनुशिष्य परम्पराय गुलि भिक्षुपिन्स गाबल पुयाः (छ्यो त्वःपुयाः) थीथीकथ छायेपियाः ताडपंखा ज्वनाः आघरणय विकार हल ।

कलिसम्बत् द्वःछि व दच्छि (१००१ दँ) दुबले उक्कसिक जुजु विहार दयेके बियाः त्रिशासनध्वज स्थविरया शिष्य वरबाहु स्थविरया शिष्य महारत्नाकर स्थविरयात प्रदान यात । वसपोल महारत्नाकर स्थविर उक्कसिक जुजुयात श्री सुधर्मराजा महाधिपति नाम पदवी व छंदालड्डार शब्द नेत्तिनय अलंकृत यानाः क्यनातः गु - 'राजिन्दराजाभिद्येयदीपनी' ग्रन्थ च्वयाबिज्यात । उगु ग्रन्थ संशोधन यायेगु ज्या पर्वत अग्रन्तरय च्वनाबिज्याःम्ह स्थविरयात लःल्लात । त्रिशासनध्वज स्थविरया शिष्यपि मध्यय महाराष्ट्र गामवासी स्वम्ह दाजुकिजा स्थविरपि मध्यय थकालिम्ह चान्हय गुफाय च्वनाः परियति ब्वनाच्वन । सतिव जुजु उम्ह स्थविरया प्रति अतिकं लयताः । 'ओ-ड-र-माह' जुजुया पालय ककान्हं छ्खा विहार दनाः वसपोलयात प्रदान यात ।

उक्कसिक जुजुया पालय मवन्न पर्वतय विहार दनाः वसपोलयात हे प्रदान यात । उपि महाराष्ट्रगामवासी स्थविरपि मध्यय दातिम्ह (विद्ययान्द) स्थविरं न त्रिशासनध्वज स्थविरया तःथिकःम्ह दाजु स्थविरया निवासस्थान जेतवन विहारय हे ग्रन्थ ब्काच्वना बिज्यात । थीथिकःम्ह स्थविरं न वसपोलया हे विहारय च्वनाः ग्रन्थ ब्काः च्वनाबिज्यात । थन त्रिशासनध्वज स्थविर लज्यावान व निर्लज्ज कथ निम्ह दु । च्यय उल्लेख यानापि स्थविरपि लज्यादुपि धकाः सीकेमाल । लज्यामदुपिन्त स्थविर परम्पराय उल्लेख यायेम्वाः । निर्लज्ज त्रिशासनध्वज स्थविरया खँ थन उल्लेख मयासे ग्रन्थय प्रपञ्च जुइगुलि उपेक्षा याये ।

'ओ-ड-र-मह' जुजुया पालय जेव्यपुरय सुवर्णगुफावासी महास्थविर दक्षिण विहारवासी महास्थविर, चतुर्भूमिक विहारवासी महास्थविर, 'तो-डी-लुह' विहारवासी महास्थविरपि न त्रिशासनध्वज स्थविरनाप च्चनाबिज्यापि खः । वसपोलपिनि खँ ग्रन्थ विस्तृत जुडगु कारण (भय) कनेमास्ते मवः । थुपि स्थविरपि लज्जावान वशयापि खः धका वयनेत ध्व प्रमाण खः ।

द. 'ओ-न-र-मह' जुजु

कलि संवत् गुसः व खबीछदँ (१६१ दँ) फागुन महिना शुक्ल पक्ष दुतिया शुक्रवार खुन्दु रतनपुर नगर हाकन निर्माण यानाः 'ओ-न-र-मह' जुजु राज्य यात । सिंहसूर धर्मराजा पदवि प्राप्त यात । 'तो-डी-लुह' विहारवासी महास्थविरया उदेश्य यानाः प्यतँजाःगु विहार दयेकेबिल । प्यंगः महामुनि चैत्य न दयेकेबिल । चैत्य, विहार पूमवनिबले हे सन्निगरय वनाः अन वैर शान्त याका लिहँ वःगु इलय अनित्य संस्कारयात अतिक्रमण याये मफयाः देहावसान जुल । अहो - संस्कार धर्म !

थथे न जुडगु जुयाच्वन -

"सेय्यया वाणिजानं व, घरगोलिक रूपकं ।

तं तं विसं भमित्वा व, सीसं ठपेसि उत्तरं ॥

एवं लोकमिह सत्ता च, सन्धिचुतीनं अन्तरे ।

यया तथा भमित्वा च, अन्ते ठपेन्ति सन्तनं" ति ॥

अर्थ -

'गथे व्यापारीपिनि, चम्हुलुब्याचा (म्हालिकाय) उगुथुगु दिशाय चाःहिलाः उत्तर दिशाय हे छ्यां लाकी । अथेहे लोकय सत्वप्राणी प्रतिसन्धि व च्यूतिया बिचय उखेथुखे चाःहिलाः अन्तय जीवनक्रम दिकाछवइ' ।

कलि संवत् गुसः व खबीन्हदँ (१६७ दँ) फागुन महिना कृष्णपक्ष त्रयोदशीया दिनय वया जेष्ठमह कायन बोया राज्य प्राप्त यात । महाधर्मराजा पदवि न प्राप्त यात । बोया इलय पूमवनिगु चैत्य हान दयेकेबिल । प्यतँजाःगु विहार पूर्ण यानाः - ' तो-डी-लुह' स्थविरया देह विलय जुगुया कारण 'प्यतँजाःगु विहारय च्चनाबिज्यामह महास्थविरयात प्रदान याये' धकाः लायकुली (अन्तपुरय) सःतल । स्थविर निक्वःतक सःतल न बिमज्याः । स्वक्वःगु पटकय नाप विहारय च्चनाबिज्याःपिन्सं 'लायकुली बिज्याहुँ, जुजुया निमन्त्रणा अस्वीकार याये फइमखु' । उबलय स्थविरं थथे धया बिज्यात -'आबुस । जि राष्ट्रयात पीडित यानाः पिडपात्र भोजन यायेमास्ते मवः । यदि छलपोलपिनि जुजुयाथाय वनेगु इच्छा दुसा, आः जि जुजुयाथाय वने' । धकाः धयाः लायकुली (अन्तपुरय) दुहाँ बिज्यात । दुहाँबिज्याना जुजु नाप खँल्हाबल्हा यानाः

- 'थुगु विहार अरण्यवासी भिक्षुपिन्त अनुकूल मजू' धका: अस्वीकार यानाबिज्यात । 'भन्ते यदि अथे जूसा थुगु विहारय च्वनाबिज्याइम्ह भिक्षु निर्देश यानाबिज्याहुँ' । 'महाराज ! खणित्थिपाद विहारवासी स्थविर परियत्ति विशारदम्ह, शिक्षाकामीन्ह ख: । वसपोलयात बिये योग्य जू' । जुजु उगु विहार वसपोलयात प्रदान यात । 'महासंघनाथ' पदवि न बिल । वसपोल अन हे परियत्ति व्का: च्वनाबिज्यात । उगु विहारया पीगु (४० गू) परिवार विहार मध्यय उत्तर-अनुदिशाय च्वंगु छगू विहारय च्वना: वराभिसंघनाथ स्थविर 'मणिकुण्डल-वत्थु' बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात । पश्चिम अनुदिशाय च्वना बिज्याम्ह छम्ह स्थविर 'सत्तराज धम्मवत्थु' बर्मा भाष अनुवाद यानाबिज्यात । उबलय 'बाह-म-अक्यो', 'आचार-अक्यो' घयापि थुपि निम्ह स्थविरपि लोकधर्मय निपूण जूगुलिं निगू विहार दना: प्रदान यात । थुपि निम्ह स्थविरपि वेद शास्त्रय निपुण, तर परियत्ति-पटिपत्ती छवासुपि (सिथिलपि) रामण्य नगर बिज्या:पि ख: । उकिं स्थविर परम्पराय पुलापिन्स त्याख्य मत: (गिन्ति मया:) ।

कलि संवत (९७३ दँ) गुस: व न्हेयस्वदँ थ्यबले महामुनि चैत्यया पूर्व दिशाभागय प्यंगू विहार दना: प्यम्ह स्थविरपिन्त प्रदान यात । उपि स्थविरपिन्स अन हे च्वना शासन च्वन्त्याकल ।

उबलय वदरवनवासी छम्ह स्थविर न दु । उम्ह स्थविर परियत्ति विशारद छपद वंशयाम्ह ख: । वसपोल स्थविर जीवनभर तक थ:गु शक्ति अनुसार शासन संग्रह याना: मेगु जन्मय चलंग नगरय छम्ह स्त्रीया गर्भय प्रतिसन्धि ग्रहण यात । फिला लिपा कलि संवत गुस: व पीदँ (९४० दँ) बुद्धवार खुन्हु जन्म जुल, भिस्वदँ (९३ दँ) या उमेरय शासनय प्रव्रजित जुया परियत्ति अध्ययन यात । श्री क्षेत्रनगरया जुजु श्रामणेरयात श्रीक्षेत्रय कयाहल, श्रीक्षेत्रनगरय श्रामणेर नाम नादम्ह जुल । कलि संवत गुस: व न्येप्यदँ (९५४ दँ) थ्यबलय भिन्त्यादँया उमेरय वेसन्तर जातक काव्यालङ्कार घित । नीदँ (२० दँ) थ्यबले श्रीक्षेत्रनगरय हे श्रीक्षेत्रनगरया वैरविजय घयाम्ह जुजु अनुग्रह याना: उपसम्पदा याके बिल । अनलि पश्चिम पक्षाधिक धयाम्ह जुजु श्रीक्षेत्रनगर ल्हातय काल । उबलय उम्ह स्थविरयात हया: रतनपुर नगरय वर्षावास याकल । सूरकीर्ति जुजुया चीधिक:म्ह किजा एरावती खुसि सिथय प्यतँजा:गु विहार दयेका स्थविरयात प्रदान यात । जुजु त्रिपिटकालकार नाम पदवि न प्रदान यात ।

कलि सम्बत् द्व:छि दँ (१००० दँ) ध्यबले फागुण पूर्णिमा खुन्हु ख्खीदँ (६० दँ) या उमेरय तिरिय पर्वतय बिज्याना: अरण्य वास याना बिज्यात । कलिसम्बत् द्व:छि व निर्दँय (१००२ दँय) जुजु अन हे विहार दके बिया: उम्ह हे स्थविरयात प्रदान यात । वसपोल त्रिपिटकालङ्कार स्थविर श्रीक्षेत्रनगरय नवङ्कंदराय च्वनाबिज्याम्ह

लंका प्रवासी अतुलवश स्थविरया परम्परायाम्द खः । श्रीक्षेत्रनगर नवङ्कन्दराय सुवर्ण विहारय च्चना बिज्याम्द वसपोल स्थविरया यशकीर्ति न्यकभन न्यनावन । जेधुपुर नगरय एरावती खुसिसिधय प्यर्तैजाःगु विहारय च्चना बिज्याबलय अटठसालीनीया शुस्निसे नीपु (२० पु) गाथाया संवण्णना रचना याना बिज्यात ।

सुरकीर्ति जुजुया किजा प्रार्थना यागुलि यसवदुदनवत्थु न च्याबिज्यात । तिरियपर्वतय च्चनाबिज्याबले विनयालङ्कार टीका च्याबिज्यात । परिचम पक्षाधिक जुजुया पालय महासंघनाथ स्थविरयात संघराज स्थानय तल । संघराजा अतिकं परियत्ति विशारदम्द जुल । उबलय रतनपुर नगरय अरियालङ्कार नाम्द छम्द स्थविर दु । वसपोल न त्रिपिटकालकार समान ज्ञानबल दुम्द, आयु न समानम्द खः ।

वसपोलपि मध्यय त्रिपिटकालकार स्थविर ग्रन्थन्तर बहुश्रुत स्थानय च्चन्द्याम्द जुयाच्चन । अनलिपा उक्कंसिक जुजुया पालय निम्द स्थविरपि जुजुया आचार्य जुयाः शासन संग्रह यानाबिज्यात । वसपोलपि मध्यय अरियालङ्कार स्थविर देह विलय जुयेवं वसपोल नाप च्चना बिज्याम्द द्वितीय अरियालङ्कार स्थविरयात राजमणिचूल चैत्य लिक्क दक्षिणवनाराम विहार दयेकेबियाः प्रदान यात । उक्कंसिक जुजु जिनशासनय आपाल उपकारीम्द खः । उम्दसिन कलिसंवत गुसः व ग्वीखुदैँ (१९६ दैँ) य राज्य प्राप्तयात । राज्य प्राप्त यानाः श्री धर्म अशोक जुजु समान प्यदैँ लिपा राज्याभिषेक प्राप्त यानाः श्री सुधर्मराजामहाधिपति नाम पदवि ग्रहण यात । छम्दः हंसवती नगरय वनाः च्ववन । उबलय रामण्यराष्ट्रवासीपिन्स थथे धाल - 'बर्माया भिक्षुपि परियत्ति कोविदपि खः, वेद शास्त्रय विद्वान मजू' । थुगु खैँ न्यनाः जुजु चतुभूमि विहारवासी स्थविरयाथाय सन्देश छवत - 'स्वीदैँ-पीदैँ (३०-४० दैँ) उमेरयापि परियत्ति कोविद वेद शास्त्रय विद्वानपि भिक्षुपि रामाण्य राष्ट्रय जिथाय छ्वया हया बिज्याहुँ' । चतुभूमि विहारवासी स्थविर त्रिपिटकालकार, त्रिलोकालङ्कार, त्रिशासनालङ्कार भिक्षुपि नाप स्वीम्द (३० म्ह) भिक्षुपि नाप छ्वयाबिज्यात । हंसावती नगरय थ्यंका भो-धो चैत्यया पूर्व दिशाभागय विहार दयेकेबियाः वसपोलपिन्त प्रदान यात । उपोसथया दिनय सुधर्मशालाय रामण्यराष्ट्रवासीपि परियत्ति कोविद, वेदशास्त्रय विद्वानपि मुकाः वसपोल स्वम्द स्थविरपि नाप खैँल्हाबल्हा याकल । रामण्य राष्ट्रवासी भिक्षुपिन्स थथे धयाबिज्यात - 'न्हापा जिमिस बर्मा राष्ट्रवासी परियत्तिइ जक कोविद जु, वेदशास्त्रय विद्वान मजू धकाः सम्भे जुयाच्चना । आः बर्मा राष्ट्रवासी अतिकं परियत्ति शास्त्रय, वेद शास्त्रय विद्वान खः' । अनलिपा कलिसम्बत् गुसः व ग्वीखुदैँय (१९६ दैँय) जुजु रतनपुर लिहौँ वल ।

वसपोल स्थविरपि न लिहौँवनेगु इच्छा रामण्य राष्ट्रय प्रधान त्रिलोक गुरु

नां जुयाच्वम्ह महास्थविरयाथाय वनाः वन्दना याःबिज्यात । उबलय् त्रिलोकगुरु स्थविरं न स्वम्ह स्थविरपि लिसे खँल्हानाः थथे धयाबिज्यात - 'छलपोलपि मध्य्यु त्रिपिटकालकार स्थविरं न्हापालाक आवास विहार प्राप्त याना बिज्याई' । 'भन्ते । छःपिन्सं छाया थथे धयाबिज्यानागु' ? धकाः न्यनेव 'उम्ह स्थविर पिण्डाचरण बिज्याइबले न लँय् बिचय्, पौ, प मालाः ज्वनावयाः विहार मर्मत यानाबिज्यात, उकिं जिं थथे धयागु खः । लोकय् विहार मर्मत यायेगु बानी दुपि भिक्षुपिन्त याकन आवास विहार प्राप्त जुइ धकाः पुलापि स्थविरपिन्सं धयातल' । वसपोलपि न रतनपुर लिहँ बिज्यात । त्रिलोक गुरु स्थविरया वचन कथं त्रिपिटकालङ्कार स्थविरं न्हापालाक आवास विहार प्राप्त यानाबिज्यात ।

कलि सम्बत् इ.छि व गुदँ (१००९ दँ) थ्यबले जुजुया चीधिकःम्ह किजाया मृत्यु जुल । जुजुया काय उच्चनगर अधिकारी मूर्खत नाप संगत यानाः इमिगु सल्लाहकथं सुथन्हापन नसंचाइलय् बौयात हत्या यायेगु इच्छा लायकुली (अन्तपुरय) जवरजस्त दुहँ वन । जुजु मूवंगु छाप अंगू (मुद्रिका) ज्वनाः नन्द जेय्य मन्त्री अले राजयोद्धा धयाम्ह मन्त्री नाप अज्ञात भेष नगर पिहँ वयाः रजतवालुक खुसी थ्यकःवन । उबलय् छम्ह श्रामणेर 'मा-बौया छँय् पिण्डपात्र ग्रहण यायेत वने' धकाः मती तयाः चीम्वःगु नावचां खुसी बिज्यात । उबलय् उम्ह श्रामणेरयात खनाः जुजु थथे धाल - 'भन्ते जिमितः खुसिपारी नावचां यका बिज्याहुँ' । श्रामणेर धयाबिज्यात - 'उपासक ! यदि छिकपिन्तः पारी याकन यका च्वसा भोजनया ई पुलावनी' । उबलय् जुजु 'जिमित याकन यका बिज्याहुँ, थ्व मुद्राकित (छाप दुगु) अंगू बिये' धकाः आश्वसन बियाः पारी यकेत प्रार्थना यात ।

श्रामणेरं न करुणाघाइपुसे च्वंगु वचन न्यनाः पारी यका बिज्यात । उबलय् चतुरभूमिक विहारय् थ्यकाः उगु विहारया स्थविरयात फुक्क खँ कनाः थथे धाल - 'भन्ते ! यदि जिमित ज्वनेत वःसा इमित पना बिज्याहुँ' । स्थविरं न - 'महाराज जिपि श्रमणपि खः, पने फइमखु, अथे जूसां नं छगू उपाय दु, निसिन् विहारवासी स्थविर गृहस्थ कार्यय् अतिकं दक्षम्ह खः, वसपोलयात सःताः कारण विचार याये योग्य जू' । थथे मती तयाः वसपोलयात सःताः फुक्क खँ कनाबिज्यात । जुजु नं थथे धयाबिज्यात - 'भन्ते ! यदि जिमित ज्वनेत वःसाः न्ह्यागु उपाय याना नं पनाबिज्याहुँ' । उबलय् उम्ह स्थविरं थथे धयाबिज्यात - 'महाराज ! अथेसा शोक याना बिज्याये मते, ग्याना बिज्याये मते, विहारया दथ्यी च्वंगु कोथाय् च्वना बिज्याहुँ' धकाः धयाः पिण्डाचरण बिज्यापि भिक्षुपि, श्रामणेरपि मुकाः थीथी प्रकारया कथि (दण्ड) ज्वकाः 'छम्ह मनूयात नं विहारय् दुत कायेमते' धकाः धयाः सैनिकतथे न्यक थासय् तल । विहारया लिक्क च्वपि भिक्षु श्रामणेर पिन्त न सःतल । उबलय् इ.छि

ढयाक ढररुधुढर, शुराढणेरढर ढुन । स्थवरर उढरत वरहरया धुवरखायु, लैयु धीथी कथर
जुवकाः आरकुषा याकातल । गथेरके - सरकःढरफा, धुँ ढनेत अलग अलग फात धुवस्था
तयातल (२ॢ३ वडुडकी सुकर जातक)। कायुया युुदुधुढररररुसु न जुजुयात जुवने ढफुत ।
ढररुधु शुराढणेरढररररु गौरडया कारणु डल ढुरडुग याःाः दुहुँ वडेगु साहस ढयाः, शुराढणेर
व ढररुधुढररररु सरखुया आढाल दुगुलर ।

वहे दैयु आशुवन ढहरना कृषुणढररुषुया ढजुधुढररर नरसे कारुतरक कृषुणढररुषु ढजुधुढरी
तक जुजुु वरहरयु सुलाधुवन । उडलरु लायुकुली ढनुडीढरररुसु कायुयात लरकयाः
जुजुुयात डुनारुयाकाः ररजुयु सुथाढना यात । जुजुु हाकन ररजुयु ढुररुत याःाः वरहरयु
डुवडले 'न्याडेढते ढहाराज । छःढररररर वररुजय जुडु' धकाः जुजुुयात धयावररुजुयाःः
वेदशास्त्रजु छःः ढररुधुयात 'व-अह-खु' डैतुय लररुक छखा वरहर दःाः ढुरदान यात ।
धरुढननुद ररजुगुरु' ढररुढदवी न ढुरदान यात । वसढुलया जनुढ सुथान गाया आधररुयु
डरुढा धुवहार 'रेनु-नतु-व-क-रु-ड' ढररु ढुरखुयात जुल ।

जुजुु हाकन ररजुयु ढुररुत याःाः उगु हे दैयु कारुतरक ढहरना कृषुणढररुषु डतुदुशरी
खुनु सुकले ढहारास्थवररररररु नररुढनुतरत याःाः ररजुडडवनरु लसकुस याःाः ढररुणुडढररु
ढुुजन दान डरल । उडलरु जुजुु थथे धाल - 'डतुडुढुढररुकाडी स्थवररु सढुढररुढररु
(ढेगु जनुढयु) हररतुतुत आधररु खः, नररुसररुन वरहरवररुडी स्थवररु दृषुत धररुढररुक (धुगु
जनुढयु) हररतुतुत आधररु खः', धुकथ ररजुवशयु उललेख जुयाधुवन । ढुलरुगु ढुरनुधुयु
'डतुडुढुढररुकाडी स्थवररु नररुशररुत रुढु शुरढण आधररु खः, नररुसररुन वरहरवररुडी स्थवररु
युुदुधु जुडुत युुगुयःः, युुदुधुकरुढयु अतरक नररुढणःः खः धकाः जुजुु धाल' धकाः ढुलरुगु
ढुरनुधुयु (इतरहारासयु) धयातल । जुजुु सढुढररुढररुक हररत उढेकुषा ढयासे डररुधररु याःाः दान
डररुडडले नररुसररुन वरहरवररुडी स्थवररुयात ढडु । गुडले गुडले दररुतु धरुढररुत अढेकुषा
याःा वसढुलयात अलग हे नररुढनुतुरणरु याःाः दान डरल । धन गुगु कारणु नररुसररुन
वरहरवररुडी स्थवररु जुजुुया ढय नररुवारण याडेया नररुतर आरकुषा याःावररुजुयात, ढेढररुतुत
कषुत डररुयेत ढखु, आनतुतरक ढुरडुगु खनेढदु, उकरु आढररुतुत दुष ढदु । सडुधररुतरसुतु
जुजुुया ढय नररुवारण याडेत अरुहनुतुत स्थवररुढररुसु ढुरडुगु याःावररुजुयागु उढररुथे धकाः
सीकेढाल ।

डतुडुढुढररुक-वरहरवररुडी स्थवररु खणररुतुथररुढररुद गढरु जनुढ जुःः । अररुढदुन
ढुरे अरुहनुतुत गणयाःः खः । नुयाथरुथरु डररुजुयाःःसा ढेढररु ढररुधुढररुढररुगु आधररुण यथरुथरु सीकाः
थुडीका कायेधुुकाः उढररु नररुढ डतुडुढररुथरुयु ढररुढुगु याःा वररुढररुजुयाःःः जुयाधुवन, लः तक
न तुतुनरु डररुजुयाःःःः, नुयाथरुथरु डररुजुयाःःःसा थः छरुयुगुलरुसा (धरुढरुखः) आसन जुवना
डररुजुयाःःःः डररुनी जुयाधुवन । उवकसररुक जुजुु शुरीकुषेत्रनगररुयु हतुतढुक जुजुुढररुखे नररुढररुण

जुगु चैत्यया आकार प्रकार राजमणिचूल धयागु चैत्य दयेकल, उगु चैत्यया चाकः (परिमण्डल) स्वसःकु (३०० हात) दुगु जुल । जाः न स्वसःकु हे दुगु जुल । चैत्यया छ्वाखेर प्यखा विहार दयेकेबिल, पूर्वपाखे पूर्ववनाराम, दक्षिणपाखे दक्षिणवनाराम, पश्चिमपाखे पश्चिमवनाराम, उत्तरपाखे उत्तरवनाराम विहारया ना जुल । उगु प्यखा विहार मध्यय उत्तरवनाराम विहार मलःजुनाः मि नयाः विनाश जुल । बाकि स्वंगू विहार परियत्ति कोविदपि स्वम्ह स्थविरपिन्त प्रदान यात, वसपोलपिन्त नाम-पदवि न प्रदान यात ।

अन्तिम जुजुया पालय उत्तरपाखे च्वांगु विहार दयेकेबिल । चैत्यय छत्र कुड्के न्हयोः हे जुजु दिवंगत जुल । प्यंगुलि विहारवासीपि मध्ये दक्षिणवनाराम विहार निवासी महास्थविर कच्चायन ग्रन्थया अर्थ खुगु प्रकारया संवणना नय अलकृत यानाः बर्मी भाष वर्णन यानाबिज्यात । पश्चिमवनाराम विहारवासी स्थविर न्यासःया संवणना खुता प्रकार अलकृत यानाः रचना यानाबिज्यात ।

कलि सम्बत् द्वःछि व फिर्दे (१०१० दै) थ्यबलय उम्ह जुजुया काय श्री नन्द धर्मराजापवरधिपति जुजु राज्य यात । बौया राजभवन थुनाः (स्यकाः, पियाः) विहार दयेका त्रिलोकालकार स्थविरयात प्रदान यात । त्रिलोकालकार स्थविर तिपिटकालकार स्थविर समान ज्ञानबल दुम्ह अरियालकार स्थविरया शिष्य धकाः सीकेमाल ।

थुगु खँ न्हयोः उल्लेख जुइधुकल । जेयपुरय प्यतँजाःगु अतुलविहार तयार यानाः दाठानागराजगुरु स्थविरयात प्रदान यात । उम्ह स्थविर निरुत्तिसार मज्जसा नागु न्यासः संवणना रचना यानाबिज्यात । कलि सम्बत् द्वःछि व फिर्दि (१०१२ दै) थ्यबले फालगुण महिना श्रोतापन्न नाम्ह आरक्षा देवता - 'जि मेथाय वने' धकाः धाःगु म्हगसय खनाः नगरवासीपि, समागम जुयाः देवपूजा यात । देवतापिनि संक्रमण जुइमखु, थ्व पूर्व निमित्त खः धकाः सीकेमाल । उबलय चीन जुजुया योद्धापि वयाः बर्मा राष्ट्र दूषित यात । शासन सुपाद्य त्वपुया च्वांगु चन्द्रमा समान बुलुसे च्वन ।

कलि सम्बत् द्वःछि व फिस्वदै (१०१३ दै) थ्यबलय जुजुया चिधिकःम्ह किजा महापवर धर्मराजा लोकाधिपति जुजु राज्य यात । उबलय लोक संकेतकथ पुण्य छ्वासुया (मन्द जुया) वनी' धका वेद शास्त्रज्ञपिन्स धाःगुलि लोक संकेतकथ न्दुगु पुण्य सम्पादन यायेया निति छावणि दयेकाः अस्थाई रूप संक्रमण यानाच्चन । लिपा उत्तरया राजभवन पियाः वहे थासय विहार दयेकेबियाः छम्ह स्थविरयात प्रदान यात । नगरया पूर्व दिशा भागय दक्षिण गृह विहार दयेकेबियाः अग्रधर्मालकार स्थविरयात प्रदान यात । स्थविर न कच्चायन ग्रन्थ, अभिधम्मत्थ संगहो मातिका, धातुकथा, यमक, पट्टानया अर्थ बर्मी भाष अनुवाद यानाबिज्यात ।

उपराजा न महापुलया प्रमुख स्थानय सुवर्णमय विहार दकाः उत्तर गेह विहारवासी स्थविरया शिष्य जिनाराम स्थविरयात प्रदान यात । उगु हे धासय अनेक प्रकारया रत्न थुनातःगु विहार दयेकेबिया उम्ह स्थविरया शिष्य गुणगन्ध स्थविरयात प्रदान यात । स्थविर 'ख्य-डह-त्वं' गामय जन्म जूम्ह खः । तःधिकः जुइवं रतनपुर नगरय वनाः परियत्ति अध्ययन यानाः अनं हाकनं लिहाँ वयाः पदुम नगर बदर गामय च्वनाबिज्याःबले 'ख्य-डह-त्वं' गामय चतुप्रत्यय कट्ट सहयाना च्वनाबिज्यात । उबलय व हे गामय मोक्ष घयाम्ह मनूयाके च्वंगु छगः अमूल्य रत्न जुजुयात प्राप्त जुयेवं अतिकं आसक्त जूगुलिं 'ख्य-डह-त्वं' मोक्षमणि नाम प्रख्यात जुल ।

उबलय उत्तरगेह विहार निवासी स्थविरं थथे घयाबिज्यात - 'ख्य-डह-त्वं' गांया मणि जक अमूल्य मखु परियत्ति कोविदम्ह गुणगन्ध स्थविर छम्ह न अमूल्य खः । थ्व खँ न्यनाः जुजु वसपोलयात निमन्त्रणा यानाः चतुप्रत्ययन संग्रह यानाः पूजा यात ।

सहस्सोरोघ गामय गुणसार स्थविर व पलिण गामय सुजात स्थविरपि गुणगन्ध स्थविरया हे शिष्यपि खः । उबलय छक्कः तिरिय पर्वतवासी महास्थविर भिमुसंघपिनि दखी अग्रधर्मालंकार स्थविरयात ख्याः यानाः थथे घयाबिज्यात -'आवुस । जिपि अन्तरध्यान जुइबलय लोकय छःपि छम्ह हे जक ग्रन्थकोविद स्थविर दइ घकाः च्वना । उबलय अग्रधर्मालंकार स्थविरं थथे घयाबिज्यात -'भन्ते ! छलपोलपि अन्तरध्यान जुयेवं जिपि ग्रन्थ कोविद जुइमखु । लोकय सु पुद्गल ग्रन्थ कोविद जुइ । पुलांगु ग्रन्थय अरियालंकार स्थविर - 'आः जिपि ग्रन्थ कोविदपि जूसा उबलय दइमखु' घकाः घयातल । जुजुपाखें प्रार्थना यायेवं उम्ह धर्मालंकार स्थविर राजवंश संक्षिप्त च्वयाबिज्यात । स्थविर मन्त्रीया काय खः । चीवर त्यःतावम्ह छम्ह मन्त्री जुजुया पाखे प्राप्त जूगु सर्वस्व ज्वनाः विहारय वयाः अग्रधर्मालङ्कार स्थविरनाप खँल्हाबल्हा यात । खँल्हाबल्हा यायेधुका दक्कं परिभोग (सर्वे) स्थविरयात वचनाः - 'भन्ते । यदि छःपि गृहस्थ जुयाबिज्याःसा थुलि फुक्कं सम्पत्ति प्राप्त जुइ' । स्थविर थथे घयाबिज्यात -'छिगु थुलिपरिभोग सम्पत्ति जिपि श्रमणपिन्त सौचालये अशुभ भावना यानाः दुहाँ वनीपिन्त गुलि पुण्य प्राप्त जुइगु खः ।उकिया भिखुब्वय छब्ब न मदु' । थुगु खँ शासनवंशय प्रधान मखु, अथे जूसा पूर्व आचार्यसिंहपिन्त घयाबिज्याःगु वचन आजीवन स्मरण याये योग्य जू, उकिं थन स्मरण याना उल्लेख यानागु खः ।

९. नरवर जुजु

कलि संवत द्वःछि व स्वीप्यदँ (१०३४ दँ) थ्यबले वया काय नरवर जुजु राज्य यात । महासिंहसूर धर्मराजा नाम पदवि प्राप्त यात । उम्ह जुजुया पालय 'च-डह-खु'

चैत्य सत्तिक ध्वंगु जेतवन विहारय ग्रन्थ अध्ययन यानाच्चन्ध छम्ह श्रामणेर ग्रन्थय निपुण जूसानं ल्याय्महचाबले मूर्ख बुद्धि व्यथित जुयाः -'खिगालय फय व निभाल दःनेद्यःने गनाच्चंगु, सिमाकचा त्वपुयातःगुयात कथि वालेबलय दुर्गन्ध वइथे चित्तय परिचित्तरूपी फय निभाल पिने गनाच्चंसा न त्वपुया चंसा न छुं रूपारम्मण आदि वालाः कलेशरूपी भाला नागु दुर्गन्ध फिंजय यानाः -'चीवर त्वःता वने' धकाः बिचाः यानाः गृहस्थ वसः ज्वनाः पासा भिक्षुपि नाप खुसि तीर्थय वन । बिचय लैय 'आः भिक्षु भाव हे वन्दना याये' धकाः मतिइ तयाः गृहस्थी वसः पासायात ल्हाःतय बियाः चैत्यया आंगनय वंबलय ध्वाखापिने फयतुनाः छम्ह ल्यासेचाम्ह मयजु लःह्वलाः थथे प्रार्थना यानाच्चन - 'थुगु पुण्यकर्म फुक्क प्रकारया अपाय आदि दुःख मुक्त जुयेमा, जन्मजन्म पति चीवर त्वःताः गृहस्थी जुयावपि मिजतय कलाः मज्जीमा' । उबलय थुगु खँ न्यनाः ल्याय्महचाम्ह भिक्षु थथे बिचाः यात - 'आः जि चीवर त्वःताः गृहस्थ जुयावनेत वयाच्चना, थुम्ह मयजु चीवर त्वःताः गृहस्थ जूपि मिजया कलाः मज्जीमा धकाः प्रार्थना यात । आः जि थुम्ह मयजुयाके कारण न्यने' धकाः चिन्तन यानाः ध्वाखा पिने पिहँवनाः ल्यासेचाम्ह मयजुयाके कारण न्यन - 'छाय छ चीवर त्वःताः गृहस्थ जूपि मिजया कलाः मज्जीगु प्रार्थना यानागु' ?

'भन्ते चीवर त्वःताः गृहस्थ जूपि मिजया कलाः मज्जीमा घइगुया अर्थ मूर्खन्ध मिजया कलाः मज्जीमा धायेगुली छुं मपाः, समान हे खः । चीवर त्वःताः गृहस्थ जुयावनीपि मूर्ख मखुला ? भन्ते ! यदि चीवर त्वःताः वनीपि मूर्ख मखुसा संसारय मेपि सु मूर्ख जुइ ? भिक्षुपि ला मेपिन्स ब्यूगु चीवर पिण्डपात्र, सयनासन परिभोग यानाः सुख च्वनाच्चनी । यदि ग्रन्थ अध्ययन यायेगु इच्छा जूसा इच्छाकथं ग्रन्थ अध्ययन यायेगु अवसर दु । अलसी जुयाः नयाः त्वनाः दानेगु इच्छा जूसा अथे न इच्छा अनुसार नयेगु दानेगु अवसर चूलाः । अथे जूसा तबि मेपिनि दास जूवने धकाः मधाःसा धाःगुथे जुयाः चीवर त्वःताः गृहस्थ जूसा लोकय मेमेपि मूर्खत स्वया बडा मूर्ख धकाः जि थुइका । यदि बडा मूर्खया कलाः जूवसा जि न बडा मूर्खनी जुइ' । थथे धायेव व ल्याय्महचाम्ह भिक्षुया संवेग उत्पन्न जुयाः नगर ध्वाखाया पिने वनाः माकःया बथा न अलग जुयाः याकःचा जूम्ह माकःथे गःपः क्वछुना फेतुनाच्चन ।

उबलय पासापि वयाः-'गृहस्थ वसः ज्व' धका सःतल । उबलय उम्ह ल्याय्महचा भिक्षु - 'छिपि वा धका धयाः फुक्क खँ इमित कनाः, आः छिपि गृहस्थ जुयावनेगु सा हूँ, सु गुम्ह वयाः जिगु छयनय मुगलं छायाःसा जि गृहस्थ जुइगु इच्छा यायेमखु, आः निसे जीवन भर तक चीवर त्वःताः गृहस्थ जुयेगु मनय तक न लुयेके मखु', थथे धाधा एरावती खुसि छिनाः जेय्यपुर नगरय वन । 'उबलय उम्ह ल्यासेचाम्ह मयजु देवता जुइमाः, मनुष्य स्त्री मखु' धकाः पण्डितपिन्स धयातल ।

जेय्यपुर ध्यनेव परियत्ति कोविद महास्थविरपिन्थाय नियम पद्धति सयेकाः पुण्य चैत्यया दक्षिण दिशा भाग्य छगू विहारय च्वन । अन परियत्ति बंका क्रमशः दिशा विदिशा वःपि भिक्षु श्रामणेरपि वसपोलयाथाय परियत्ति अध्ययन यात । आवास प्राप्त मजुया च्वनेथाय मदयाः गुलिगुलि भिक्षु श्रामणेरपि कुसा कुयाच्वन । छक्वः जुजु पिहॉवयाः पुण्यचैत्य वन्दना याये धकाः मति तथाः चैत्यया आगनय दुहॉवल । उबलय कुसा कुयाः फेतुना च्वपि भिक्षुपिन्त खनाः गुफा सहित विहार दयेके बियाः भिक्षुयात प्रदान यात । त्रिलोकगुरू नाम पदवि न प्रदान यात । अःपुक सम्बोधन यायेत 'क' कार लोप यानाः 'तिलोगुरू' धकाः सम्बोधन याइगु जुल । वसपोलनाप च्वना बिज्यान्ह न्हयदँ (उपसम्पदा दँ) दुन्ह तेजोदीप नाम भिक्षु परित्त टिका च्वयाबिज्यात । लिपा जूबलय त्रिलोकालकार नाम पदवि न प्रदान यात । थुकथ तेजोदीप भिक्षु नरवर जुजुया पालय परित्तटीका च्वयाबिज्यागु धकाः सीकेमाल । गुलिगुलिसिन 'पश्चिमपक्षाधिक जुजुया पालय' धयातल ।

छगू इलय तिरिय पर्वत विहारवासी महास्थविर पाद चैत्य बन्दना यायेतः बिज्यात, लिहॉ बिज्याबलय कुखन नगरय सुवर्ण गुफाय जम्बुध्वज स्थविरयाथाय बिज्याना खँल्हाबल्हा यानाबिज्यात । वसपोलपि निन्ह महास्थविरपि न थव थवय नापलाना खँ ल्हानाः अतिक लयताल । लोकय मूर्ख मूर्खत नाप, पण्डित पण्डितपि नाप अतिक लयताइ । निन्ह स्थविरपि समान उमेरयापि खः । तिरिय पर्वत विहारवासी महास्थविर वसपोल नाप खँल्हाल्हा ल्युने ल्युने बिज्यात । जम्बुध्वज स्थविर लँ ब्यनेत नापनाप बिज्यात । उबलय तिरियपर्वतवासी स्थविर जम्बुध्वज स्थविरयात धयाबिज्यात - 'भन्ते ! जि राजाया प्रिय राजगुरू खः, छपि जिगु न्हयोन्हयो बिज्याहँ' । अले जम्बुध्वज स्थविर तिरियपर्वतवासी स्थविरयात धयाबिज्यात - 'भन्ते ! छपि जुजुया प्रिय राजगुरू खः, लोकय राजगुरू प्रधान खः, उकिं छःपि जिगु न्हयःन्हयः बिज्याहँ' । थन निन्ह स्थविर परस्पर गौरव कथ लोकनियम अपेक्षा यानाः थथे धयाबिज्यागु धकाः सीकेमाल । तिरिय पर्वत विहारवासी महास्थविर रतनपुर नगरय थ्यनेव राजवंश पर्वतय थहॉवनाः अरण्य बास यानाबिज्यात ।

उबलय उक्कसिक जुजु थःन्ह चिधिकःन्ह किजा सूरकीर्तिलिसे सल्लाह यात - 'यदि छ स्थविरयात न्हापालाक खन धाःसा छ हे विहार दनाः स्थविरयात प्रदान या, यदि जि न्हापा खँसा जि विहार दनाः प्रदान याये' । अन लिपा चिधिकःन्ह किजा स्थविरयात न्हापा खंगुलि तिरिय पर्वत कँदराय जेतवन नागु विहार दनाः प्रदान यात । थुगु वचन साधुजनपिनि गुण न्हापा प्रमोद उत्पन्न जुल । थुगु पुण्य कर्म प्रमोद न्हेक्वःतक देवराज्य सम्पत्ति, न्हेकोतक मनुष्य राज्य सम्पत्ति प्राप्त जुल धकाः धयातःगुलि गुण अनुस्मरण यानाः विशेष पुण्य लाभया निति उल्लेख यानागु

खः । तिरिय पर्वत विहारवासी स्थविरं जम्बुध्वज स्थविरया गुण उक्कसिक जुजुयात कनाबिज्यात । जुजु न अतिकं लयतायाः जम्बुध्वज मूल नामय् द्वीप शब्द सायाः जम्बुद्वीपध्वज नाम पदवि प्रदान यात । जम्बुध्वज स्थविर धर्मनन्द नाप च्चना बिज्याम्ह खः । धर्मनन्द स्थविर ज्योतिपुण्य स्थविर नाप च्चना बिज्याम्ह खः, वसपोल स्थविरपि अर्हन्त गण वंशयापि खः ।

जम्बुध्वज स्थविर विनयपालि अर्थकथाया अर्थ बर्माभाष च्यायाबिज्यात । मणिरत्न स्थविरं अट्ठलिनी सम्मोहविनोदनी कंखावितरणी अर्थकथाया, अभिधम्मत्थ विभावनी, संखेप वण्णना टीका अर्थ न बर्मा भाष अनुवाद यानाबिज्यात । मूलवास गामय् पुब्बाराम विहारवासी स्थविरं गुल्हत्थ दीपनी ग्रन्थ, विशुद्धिमग्ग गण्ठपदत्थ न मूलभाष रचना यानाबिज्यात । नेत्तिपालिया अर्थ बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात । उम्ह स्थविरं न्हापा गा निवासी जूबले छयं गाबलं पुयाः ताड पंखा ज्वनाः आचार्य परम्पराकथं विनय विपरित आचरण यात । लिपा उगु आचरण त्वःताः अरण्य बास यानाबिज्यात । उम्ह स्थविरं गम्भीर बुद्धिदुम्ह, शब्दनय् अतिकं प्रविणम्ह खः ।

कलि सम्बत् द्वःछि व स्वीच्यादें (१०३५ दें) थ्यबले चिधिकःम्ह किजा श्रीप्रवर महाराजां राज्य यात । दब्बिमुख धयागु प्राकृतिक दहले छें दनाः च्यंगुलिं दब्बिमुख जातस्सर नाम प्रख्यात जुल । उगु प्राकृतिक दहलय् जेय्यभूमि कीर्तिविहार दयेकेबियाः श्रीसद्धर्मस्थविरयात प्रदान यात । आपालं गामय् च्चनाबिज्याःपि, अरण्यय् च्चनाबिज्याःपि भिक्षुपिन्त अनुग्रह यात । रतनपुर नगरय् किम्ह 'ओ-ड-र-मह' राजवंशय् अन्तिम न्याम्ह जुजुपिन्तं बिचाः मयाःसे लज्यादुपि व लज्यामदुपि निथ्वलं त्वाकछ्यानाः शासन संग्रह यात । उबलय् जिनशासन सुपाचं त्वपुयाच्चंगु चन्द्रमा समान परिशुद्ध मजू । अथे जूसानं लज्यादुपिन्तं थःथःगु वंश रक्षा यानावःगु अनुसारं धर्मकार्यं पूर्णं यायेत मपंगुलिं लज्यावानवंश अलग मजू । अथेहे लज्या मदुपिन्तं न थःथःपिनि आचार्य परम्पराकथं विचरण यात । उकिं निर्लज्ज गण परम्परा न अलग मजू घकाः थ्वीके माल । उम्ह जुजुया पालय् देवचक्रोभाष धयाम्ह छम्ह स्थविर दु, वसपोल वेदशास्त्रय् सःस्यूम्ह खः तर पिटकय् छ्वासुम्ह ढिलाम्ह जुयाच्चन ।

कलिसंबत् द्वःछि व स्वीच्यादें (१०३८ दें) थ्यबले वैशाख महिना कृष्णपक्षनिसे लोक संकेतकथं उत्पन्न जूगु भय निवारण यायेतः नवगुफाय् उम्ह देवचक्रोभाष स्थविरं धाःगु अनुसारं न्हापां बर्माया भिक्षुपिन्तं पट्टान प्रकरण पाठ याकल । अनंलिपा जेष्ठ महिनाया शुक्लपक्ष प्रतिपदा दिननिसे रामण्यवासी भिक्षुपिनिपाखे पट्टान प्रकरण पाठ याकाः महान उत्सव न यात । राष्ट्रवासीपिन्तं यक्व पूजासत्कार यात । उम्ह जुजुया पालय् ग्रन्थ अदिठमल्लिक सिमाया रस (थाकुरान) इलाः

मनोशिला च्याः लुं पानाः त्रिपिटक प्रतिस्थापित यात, उबलयनिसे धीतक न शुगु ग्रन्थकार्य बर्मारारुद्र्य प्रचलित जुल ।

१०. श्री महासिंहसूर सुधर्म जुगु

कलि संवत् द्वःछि व ख्खीदँ (१०६० दँ) थ्यंबले आशिवन महिना कृष्णपक्ष षष्ठी मंगलवार खुनु वया काय्म्ह राज्य यात । श्री महासिंहसूरधर्मराजा नाम पदवि प्राप्त यात । बौम्ह जुजुया राजभवनय् चैत्य दयेकेबिल । उकिया ना मारजेय्यरतन जुल, उम्ह जुजुया पालय् सल्लावती खुसिया पूर्व भागय् तुन्नगामय् गुणामिलकार स्थविर श्रामणेरपिन्त गामय् दुहीं वनेबलय् एकस (जवगुल्हाः पिकयाः खवगु ब्वहलय् चीवर/उत्तरासङ्ग पाछायाः) उत्तरासंग न्ययाः छ्यं त्वःपुयेगु ताडपत्र मज्जसे ताड पंखाजक ज्वकल, थुपि छथ्वः अलग गण जुयाः परिवार सहित तुन्नगामय् च्वन । उमिगु गण तुन्नगण धकाः ना च्वन ।

एकसिक गण अलग जुयावन

उम्ह स्थविर पालि अर्थकथा, टीका गन्थन्तरया अभिप्राय यथार्थ मथू, अभिधर्मपिटक जक शिष्यपिन्त ब्बकाच्वन । उबलय् केतुमती नगरय् च्वनाबिज्याम्ह बुद्धअंकुर स्थविर, चित्त स्थविर, दीपङ्गु नगरय् उलुगामय् च्वनाबिज्याम्ह सुगन्त स्थविर, तालुप्पनगर जयबहुअन्ध गामय् च्वना बिज्याम्ह कल्याण स्थविर थुपि प्यम्ह स्थविरपिन्स गामय् दुहींवनेबलय् श्रामणेरपिन्त एकस उत्तरासङ्ग मन्येकूसे, छ्यं त्वपुङ्गु ताडपत्र मज्जकूसे चीवर पारुपण याकाः ताडपंखा ज्वकेगु यानाः थःथःपिनि गणयात ओवाद बियाच्वन । वसपोल स्थविरपि पालि अर्थकथा, टीका, ग्रन्थन्तरया अभिप्राय यथार्थ थुपि खः, स्वंगूलि पिटकय् कोविदपि खः । धुकथ श्रीमहासिंहसूर सुधर्म जुजुया पालय् पारुपण भिक्षुपि पाखें अलग जुयाः विरूप उत्पन्न यानाः एकसिकगण अलग जुयावन । गथे खतनःगु नैय् खतनयाः नैखिति त्वाकमज्जासे विरुद्ध जुयाच्वनी अथे हे गण छुटेजूसं जुजु प्रमादि जुयाः वास्या (अनुत्सुक) जुयाः थःथःपिनि यत्थे आचरण यानाच्वन ।

उपि निखः गणमध्यय् पारुपण गणया स्थविरपि पालि, अर्थकथा, टीका, ग्रन्थन्तरय् अनुमानित अर्थकथ घयातःगु वचनया आधारकयाः निःशंक, निर्दोष जुयाच्वन । एकसिक स्थविरपिनि थःगु वाद न पालिङ्ग दु, न अर्थकथालय्, न टीकाय्, न ग्रन्थन्तरय् उल्लेख दु । थ्व खँ मसिया - थ्व हे सत्य खः, मेगु असत्य' धकाः गुलिगुलिसिन थःथःपिनि शिष्यपिन्त ओवाद बिल । थुजाःगु ओवाद न शिष्यपिन्स मानेयात (धारण यात) ।

गुलिगुलिसिन पालि आदिलय् थःगु वाद उल्लेख मदु धकाः स्यूसान अपरिशुद्ध चित्त जुयाः सम्यक् सम्बुद्ध भगवानया खाः मस्वःसे सम्यक सम्बुद्ध भगवानया गुण

अनुस्मरण यानाः धःपिनिगु वादय (सिद्धान्तय) ल्हाः आकाशय चककेगु थे अप्रतिष्ठित धकाः स्यूसानं - 'जिमिगु वाद लंका प्रवासी सद्धर्मचारी स्थविरवंशया परम्परा उत्पन्न जुगु खः' धकाः आधार रहित जूसानं न उपिनिगु आश्रयलय हे च्वन । शीलवान महास्थविरयात असत्य आरोप लगेयात । ब्यासि गामय थुगुलोक परलोकया हित मस्वः चीवर त्वःताः गृहस्थ जुयावम्ह, दुरशीलम्ह उपासकयात घूस नकाः - 'जिमिगु वादकथं त्वयेक छगु ग्रन्थ च्याब्यु' धकाः आदेश बियाः लिपा भविष्य भोग यायेमालीगु दुःख खनाः मग्यासे आश्रय माःजुल ।

उबलय निग्रोधपालि सुवर्ण विहारवासी स्थविर गामय च्वपि भिक्षुगणया समिति दयेकाः नायः जुयाः छयं त्वःमपूसे च्वनेमते - 'अमंगल भिक्षुपिनि शासनय च्वनेमते' धयाः अरण्यवासीपिनिगु ग्रन्थ नष्ट यानाः अनथन बहिष्कार यात । उबलय 'हत्थिशाल गामय पूर्व अनुदिशाय सेटिठतलय, अथेहे दक्षिण अनुदिशया विहारय च्वपि न्येम्ह (५० म्ह) स्वया अप्वः भिक्षुपिन्तन बहिष्कार याये' धकाः बिचाः यानाः गामय च्वपि भिक्षुपि नाप मिलेजुयावन । उबलय जुजुं थ्व खँ न्यनाः - 'गामबासीगण नं छथ्वः गण खः, अरण्यवासीगण नं छथ्वः गण खः, गामय च्वपि भिक्षुपिन्स अरण्यय च्वपि भिक्षुपिन्त कष्ट बियेमजू, थःथःगु बाद अनुसार थःथःगु थासय च्वनेमाः' धकाः राज संदेश छ्वत । उबलय अरण्यवासी भिक्षुपि याउँक च्वनेगु अवसर दत ।

कलिसम्बत् इःछि व न्हेखुदँ (१०७६ दँ) थ्यंबलये जुजुया काय महासिंहसुर धर्मराजाधिराज राज्य यात । उम्ह सुरम्म जुजुया नाम व सेतिभिन्द नाम नादम्ह जुल । उम्ह जुजुया पालय सुवर्णयानलोकन गामय च्वम्ह उक्कंसमाल धयाम्ह स्थविरयात सेनाधिपति जुयाच्वम्ह छम्ह मन्त्री ब्वना हयाः रतनपुर नगरय थ्यंकाः सुवर्ण कुक्कुटाचलय विहार दयेका निवास याकल । उम्ह स्थविर पालि, अर्थकथा, टीका ग्रन्थन्तरय अतिकं दक्षम्ह जुयाच्वन । 'वण्णबोधन' धयागु लेख पद्धति न च्याबिज्यात । वसपोल गामय जुजुयापाखें बियातःगुकथं चैत्व सुरक्का संरक्षण ज्याय नियुक्तगु कुलयाम्ह जुगुलि जुजु आचार्य स्थानय स्थापना मयासे सेनापतियात हे पूजा सत्कार यायेगु जिम्मा बिल । उम्ह जुजुया पालय 'श्रामणेरपिन्स गामय दुहाँ बने बलय पारुपण यानाः दुहाँ बनेमाः' धकाः गुलिगुलिसिन धयाजुल । मेपि गुलिगुलिसिन 'एकंस उत्तरासङ्ग न्यनाः बनेमा' धका धाःगु जुल । थुकथं थवथवय ल्वापु यात ।

वसपोल उक्कंसमाल स्थविर पारुपण गणय प्रधान जुयाः - 'थीथी ग्रन्थय पारुपण नियम थुकथं खः' धकाः न्यब्याबिज्यात । एकंसिक गणय तिरियपर्वत विहार निवासी महास्थविर प्रधान जुयाः आचार्य परम्पराय प्रचलन कथं पारुपणवाद स्वीकार मयाः ।

उबलय जुजु न फलिक खचित विहार निवासी स्थविर, मेसुच्च विहारवासी

स्थविर, सहस्र स्थविर व बुद्धद्वार स्थविरपि धुपि प्यम्ह स्थविरपिन्त निर्णायक स्थानय
 तयाः-निध्वः पक्षपाखे न थःथःगु वाद न्यम्ह धकाः धाल । वसपोल प्यम्ह स्थविरपि
 पालि अर्थकथा, टीका ग्रन्थन्तरय निपुण मजूपि जुल । वसपोलपि जुजुया यःपि
 जक जुल, ध्व बाहेक मेगु छुं गुण विशेषता मडुपि जुल । राजगुरु जूगुलिं गथे धु
 सिमा, भ्राड, गुसि आदि त्वःपुयाच्चंगु दुर्गस्थानय च्चनाच्चपि मृगत चीचाधिकःपि जूसां
 प्वनेफइमखु अथे हे एकसिक स्थविरपि जुजुया आधार प्राप्तजूगुलिं ग्रन्थय उल्लेख
 मजूसानं, दुर्बल जूसानं वादकथ वसपोलपिन्त पराजित यायेमपुत । उकि विरोधी
 सेना बलवान जूगु सियाः कोमालि जुयाः वैरशान्त यानाच्चन । पण्डित योद्धा समान
 घाद निर्णय मयाःसे पारूपण गण अथे हे च्वन ।

११. महाराजाधिपति जुजु

कलि संवत् द्वःछि व ग्वीन्यादें (१०९५ दें) ध्यबले वया कायम्ह महाराजाधिपति
 जुजु राज्य यात । लिपा भिच्छसः व भिस्वदें (१११३ दें) कलि सम्मतय रामण्य
 राष्ट्रया जुजु इमित ववत्यलाः (दमन याना) हःगुलिं हंसावती प्रवासी नाम प्रख्यात
 जुल । उम्ह जुजुया पालय कुखन नगरय जालसूत्र गाम ज्ञानवर स्थविर ब्नाहयाः
 भाचार्य स्थानय तल । वसपोल स्थविर पालि, अर्थकथा, टीका ग्रन्थन्तरय अतिकं
 दसम्ह जुल । सुधर्म सभाय परियत्ति अध्ययन याइपि श्रोतापिनि निति अभिघम्मत्थ
 संगह प्रकरणया गण्ठपद अर्थ न्हापा रचना याना बिज्यात । अनलिपा अट्ठसालिनीया
 गण्ठपद अर्थ व सुराविनिच्छय न रचना यानाबिज्यात । अन लिपा उम्ह जुजुया
 प्रार्थनां अभिघानपदीपिकाया अर्थ बर्मा भाष अनुवाद यानाबिज्यात । जुजुया नामपद
 न छन्द, अलंकार, सहनेति, विदग्गदण्डी व्यञ्जननय अलंकृत यानाः क्यनातःगु
 राजाधिराजनामत्तपकासिनी धयागु ग्रन्थ न च्चयाबिज्यात ।

जुजु हत्थिशाल धयागु प्रदेशय दनातःगु छै थुनाः सच्छि (१००) खा प्रमाण
 प्रधान विहार दनाः फुक्क विहारया ना कित्तिजेय्यावासट्ठपन धकाः ना धुनाः
 उम्ह स्थविरयात प्रदान यात । विहारया नाम हे वसपोल स्थविरयात सम्बोधन
 यायेगु यात । उबलय बाज्या जुजु, बौ जुजुपिनि पालय दुगुणा उठेजुगु विवादकथ
 निश्चित वचन न हाकन विवाद शान्त यायेया निति थःथःगु वाद न्यम्हबयेके बिल ।
 पारूपण गणय उम्ह स्थविर प्रधान जुयाः एकसिक गणय पासस स्थविर प्रधान
 जुयाः वादविवाद यात । उबलय जुजु अतिकं प्रियम्ह जेय्यपुरय सुवर्ण विहारवासी
 स्थविरयात निध्वःसिया वादविवाद निर्णय यायेत विनयधर स्थानय तल ।

वसपोल स्थविर पालि, अर्थकथा, टीका ग्रन्थन्तरय भतीघा जक सःम्ह जूगुलिं
 परियत्ति कोविदपि मध्यय व्यवहाराकुसल मजू । जुजुया यःम्ह जूगुलिं व जुजु न

यथार्थं मस्युगुलिं विनयधर स्थानय तःगु जुल । गथे ध्व पूर्वदिशा, ध्व पश्चिम दिशा धकाः दिशा जक निर्णय यायेफुन्ह, हलो जोते याइन्ह मनुयात राजदरबारय धर्म निर्णायक मन्त्री पदय तल, अथे हे जुजु अथेथथे छुं मसियाः विनयधर स्थानय तःगुलिं वसपोल जेय्यभूमि सुवर्ण विहारवासी स्थविर उपि निध्वः पक्षया निगुलिं विवादय श्व ठीक, ध्व ठीक मजू घकाः निर्णय यायेमफुत । उबलय लुखा मदुगु छैय दुहाँ वन्ह थे जुल । गथे मेय्न् थः लिक्क च्चनाः देवगीत, देवबाज, देव गन्धर्व व पकथि त्वाकाः गामय च्चपि मघातयस् सः पिकाइगुली छुं विशेषता थीमखु सीमखु, अथे धका थीकी माल । उबलय जुजु - 'जिगु राज्यय भिक्षुपिनि छुछु यायेमास्ते वः वहे आचरण यानाः च्च' घकाः राज संदेश बिल । वसपोलपिनि विवाद उबलय शान्त मजू ।

कलि सम्बत् किंछसः व किंस्वदँ (१११३ दँ) ध्यबले रतनपुर नगर विनाश जुल । मेगु दँय रतनशिख नगर दयेकून्ह जुजु रामण्यराष्ट्रया जुजुया सेनातयत् नयेपित्याःपि भंगः पक्षितयत् तछ्व (जौ) बु पितनेथे (ख्यानाछ्वयेथे) थःगु पुण्यानुभाव बर्मादेश पितनाः सम्पूर्ण रामण्यराष्ट्र थःगु ल्हातय कयाः राज्य यात । उबलय सकले बर्मा राष्ट्रबासीपिनि मन चकन । गथे निभाल सुकूंगु पलेस्वा अनोतप्त दहया लख थनाः वाउँसे च्चकाः तस्वाकल (हराभरा यात), अथेहे रामण्य राष्ट्रया सेनाबलया निभाल दुःखित बर्मार्राष्ट्रवासी गृहस्थीपिन्त न, भिक्षुपिन्त न थःगु पुण्यरूपी अनोतप्त दहया लख थनाः कायिक मानसिक निता सुख दयेकाबिल । सकभन बर्मार्राष्ट्रबासीपिन्स 'फीन्ह जुजु बोधिसत्व' घकाः धायेगु यात । उबलय लच्छि लच्छिया प्यंगू-प्यंगू उपोसथ खुनु भिक्षुसघपिन्त निमन्त्रणा यानाः लायकुली सःताः पिण्डपात्र भोजन याकल, राजपरिचारिकापि सहित उपोसथ पालन यात । सकले राजपरिचारिकापि मन्त्रीपिनि निति त्रिरत्न गुण बनेतः पाठ (पालि) अर्थ सहित कण्ठस्थ याकल ।

उबलय वेलुवगाम निवासी यश स्थविरयात च्चना हयाः थःगु आचार्य स्थानय तल । महाअतुलयशधर्मराजगुरु नाम पदवि न प्रदान यात । उबलयनिसे अतुलस्थविर नाम प्रसिद्ध जुल । उगु इलय पारूपणगण पक्षयान्ह पलेनगा निवासी सुजात स्थविर आदिपिन्स -'श्रामणेरपि गामय दुहाँ वनेबलय पारूपण यायेमाः' घकाः सन्देश पत्र जुजुयाथाय छ्वया बिज्यात । उबलय एकसिक गण पक्षया अतुल स्थविर आदि पिन्स -'न्हापायापि जुजुपिनि पालय हे शान्त जुइधुकुग कलह (त्वापुया) खँ आः हाकन न्हयथनेगु ठीक मजू' घकाः जुजुयात सन्देश छ्वत । उबलय जुजु निध्वः पक्षपिन्त न थःथःगु वाद न्वाकेगु इच्छा दःसा न -'राजकार्य आपाल दु, शासन सम्बन्धी ज्या अथे ति, राज्य सम्बन्धि ज्या न्हापा पूर्वके, शासनया ज्या व धुकाः स्वये' घकाः राजलेख लिःसः छ्वया हल ।

लिपा जुबले जुजुं थुकथ आदेश विल -'आ: जिगु राज्यय सकले भिक्षुपिन्स जिन्ह आचार्यया निर्देशानुसार पालन याना बिज्याहूँ' । उबलय पारुपण भिक्षुगणपिन्स न एकसिक गणया अनुशरण यात । 'जुजुया आदेशकथ सहस्सोरोध गामय निन्ह महास्थविरपिन्स थ:पिनि परिषदयात पारुपणया नियम अनुसार हे गामय दुहँवनेगु नियम पालन यायेमा:' धका: ओवाद बिया बिज्यानाच्चन ।

जुजुया आचार्य अतुल स्थविर न थुगु खँ न्यना: वसपोलपिन्स स:ताके छवयाबिज्यात, वसपोलपि नगरय थ्यबलय छन्ह उपासक वसपोलपिनिप्रति अतिक प्रशन्न जुया: वसपोल स्थविरपिन्स पिण्डपात्र उपस्थान यात । उबलय अतुल स्थविर वसपोल महास्थविरपिन्स तापा:गु थासनिसे फि ल्हययाहि धका: ल्हययेका: उम्ह उपासकया छँ लिक्क फि लायेकेबिल ।

'थ्व विनय धर्मया विपरित आचरणयाइपिन्स दण्ड कर्म ख:' धका: हल्ला मचेयात । उबलय फि ल्हयल्हय वसपोलपिन्स थवथवय थथे खँल्हात -'भन्ते । आ: विनय धर्म अनुसार आचरण यानाच्चनापि भीत: थुजा:गु कर्म त्व:मजू, अहो - लोकय आश्चर्य धर्म ख:' धका: छन्ह स्थविर धयाबिज्यात । मेन्ह स्थविर थथे धयाबिज्यात -'आवुस । आ: लोकपाल देवतापि थुजा:गु अर्धार्मिक ज्या खँसां न वास्ता मत:से वास्या, लोसे (धका:) जुयाच्चने फइमखु, आ: लोकपाल देवतापि ज्वलहँ च्वना: भुले जुया: (प्रमादी जुया:) च्वन जुइ, धका: जि थीका' ।

उगु क्षणय हे ह्वासाह्वासा (बेग) सुपौंय थहँ वया: अतुल स्थविरया विहारय व लायकुली न छक्कल वहे क्षणय मल: जुत । थथे जूसातबि स्थविर अभिमान जिल्हा: ध्यन्ना: (कठोर) जूगुलिं होस मदु । हाकन जुजु - 'जिगु राज्यय सकले भिक्षुपि जिन्ह आचार्यया वादकथ पालन या: लाकि मया:' धका: मन्त्रीपिके न्यन । अमात्यपिन्स जुजुयात थथे धाल - 'थौकन्हय कुखन नगरय नीप गामय च्वनाबिज्यान्ह मुनिन्दघोष घयान्ह छन्ह स्थविर दु, वसपोल पारुपण नियमकथ परिषदपिन्स ओवाद बिया: आपाल गण क:घाना च्वनाबिज्यात' ।

उबलय जुजुं थथे धाल -'वसपोलपिन्स स:ता: सुधर्म सभाय महास्थविरपिनि पुचलय (समागमय) विनयप्रज्ञप्ति यथार्थ मस्यूपिन्स यथार्थ ओवाद ब्यु' । मन्त्रीपिन्स न अथेहे यात । महास्थविरपि न सुधर्मसभाय मुना: वसपोलयात स:ता: ओवाद बिया बिज्यात ।

उपि महास्थविरपि मध्ये छन्ह स्थविर जुजुया न संघराजाया न ख्वा: स्वया: भगवान सम्यक् सम्बुद्धया ख्वा: मस्व:से मुनिन्दघोष स्थविरयात थथे घयाबिज्यात - 'आवुस । आ: धन बर्मारष्ट्रय सकले भिक्षुपि जुजुया संघराजाया आज्ञापालन याना:

एकसिक जुइपुंकल । छंगु छगू हे परिषदय पारुपण नियम पालन यानाच्यन । छाय छ अभिमान जिल्हाम्ह जुयाः थुजाःगु अनाचार मत्वःतूसे च्वनागु ? उबलय् मुनिन्दघोष स्थविर उम्ह स्थविरया खाः तप्यक स्वयाः थथे घयाबिज्यात - 'छःपि लज्यावान्, सदाचारी शिक्षाकामी खः धकाः जि न्हापानिसे न्यनागु दु । थुजाःम्ह ब्यक्ति थथे अयोग्य वचन ल्हायेगु ठीकमजू । थुजाःम्ह पुद्गलयात थुजाःगु वचन ल्हायेमत्वः, यदि छःपिस - 'थ्व पुण्यमगाःम्ह, शक्ति मदुम्ह, अनाथ खः धकाः जित थीकाः अगौरब धायेगु इच्छा जूसा न जिम्ह आचार्यया खाः स्वयाः, जिम्ह आचार्यया गुण लुमकाः थ्व वसपोलया शिष्य खः धकाः अनुस्मरण यानाः थुगु अधार्मिक वचन ल्हायेमज्यू ।

स्थविर वसपोलयाके न्यन - 'छ आचार्य सु खः ?' उबलय् सद्धर्मसभाय स्थापना यानातःगु बुद्ध प्रतिमायात वन्दना यानाः - 'थुम्ह जिम्ह आचार्य खः' धकाः घयाबिज्यात । 'जिम्ह आचार्य खः' धाधा भिक्षुसंघया दथ्वी एकसिक उत्तरासङ्ग न्ययाः पुतु फेतुना ल्हाः बित्ति यानाः - 'भन्ते । जि जीवनभर त्रिलोकया अग्र भगवानया शिक्षापद त्वःतेमखु, त्वःतेमाल धाःसा जीवन हे त्याग याये' ।

जुजु थुगु वचन न्यनाः - 'थ्व अभिमान जिल्हाम्ह (हठी) खः, जिगु राष्ट्रय च्वने योग्य मजू, मेगु राष्ट्रय छ्वयाबिइ माल' । जुजुया आदेश मेगु राष्ट्रय देश पितनाछवत ।

जुजुया मनूतयसं न वसपोलयात ब्वनाः मेगु राष्ट्रय यंकल । महंग धयागु प्रदेशय ध्यनेव महंगया अधिकारी पुरुष जुजुया मनूतयत घूस नकाः थथे धाल - 'हे किजापि । थ्व बर्मार्राष्ट्रया आखिरी सीमा प्रदेश खः, थन वसपोलयात त्वःताः छिकपि लिहौं भासैं' । जुजुया मनूत घूस नयाः लिहौंवन । स्थविर प्यंगू दिशा वःपि भिक्षु श्रामणेरपिन्त पारुपण नियमकथ ओवाद बियाः परियति बंकाः च्वनाबिज्यात । अभिघाम्त्वसङ्ग्रह ग्रन्थया अर्थ न बर्माभाष अनुवाद याना बिज्यात । लिपा जुजु ताल - 'आः उम्ह स्थविर जिगु हे राष्ट्रय आखिरी सिमानाय च्वनाः अनिच्छत, प्रतिबन्धित ज्या यानाच्यन, वयातः सःति' ।

राजदूतपिन्सं वसपोलयात ब्वनाहल । स्थविर न - 'जुजुया जितः स्यायेगु इच्छा जुल जुइ' धकाः मतीतयाः शिक्षा त्याग यानाः गृहस्थवसत पुनाः इपि नाप वल । नगरय ध्यनेव जुजुया न्हयने यंकल । जुजु धाल - 'छ भिक्षु जुयाः गण तःथ्वः यानाच्यन घयागु जि न्यना, छाय आः गृहस्थ जुयागु ?' 'महाराज । छःपिन्सं जितः स्यायेगु इच्छा सःतुगु जूसा शिक्षा मत्वःतुसे च्वनाम्ह जितः स्यात धाःसा तच्चःगु (भारी) कर्म जुइ, थुगु बिचार छःपिनि कर्म तच्चः मजुइकेत शिक्षा त्वःताः वयागु खः ।

यदि जितः स्यायेगु इच्छा जूसा आः थथे स्यानाबिज्याहुँ । जुजु वयात इयालखानाय (जेलय) तयाः श्याम राष्ट्रय युद्धया निति वन । युद्ध लिहौ वःबलय लैय हे जुजुया मृत्यु जुल ।

१२. श्री प्रवरमहाधर्मराजा

कलि सम्बत् फिँछसः व नीनिदँ (११२२ दँ) थ्यबले उम्ह जुजुया तःधिकःम्ह काय श्री प्रवरमहाधर्मराजा राज्य यात । रतनसिख नगरय संक्रमणया इलय जेय्यपुर नगर हाकन निर्माण याःगुया कारण 'जेय्यपुर निर्माता जुजु' धका ब्यवहार यात । उबलय महापर्वत अम्यन्तर नगरबासी ज्ञान स्थविरयात ब्नाहयाः आचार्यया स्थानय तल । उम्ह स्थविर गम्भीर प्रज्ञावानम्ह जुल । छन्हु हे गुगु किगू भाणवार कण्ठ यायेफुम्ह जुल । नकतिनि नकतिनि उपसम्पन्नम्ह जूबलय हे पदविभागग्रन्थ, न्यास संवणना, यमक संवणना, महापट्टान संवणना बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात । जुजु महाभूमि रमणीय विहार दयेकाः वसपोलयात प्रदान यात । ज्ञानालंकार महाधर्मराजा नाम पदवि न प्राप्त जुल ।

उबलय पारूपण गणया स्थविरपिन्स थथे विचार यानाबिज्यात - 'आःभी पक्षयान्ह स्थविर जुजुया आचार्य जुल, आः भीत प्रतिष्ठा प्राप्त जुई' । थुकथ बिचाः यानाः - 'श्रामणेरपि गामय दुहौ वनेबलय चीबर पारूपण यानाः वनेमाः' धकाः जुजुयात सन्देश पत्र छवयाबिज्यात । उबलय अतुल स्थविर - 'न्हापा हे शान्त जुइयुंकूग थ्व वाद खः' धकाः संदेश पत्र जुजुयात छवयाबिज्यात । उकिं परस्पर विरोधी वचन क्यनेगु अवसर प्राप्त मजुल ।

अनलिपा कलिसम्बत् फिँछसः व नीन्यादँ (११२५ दँ)^१ थ्यबले जुजु श्री प्रवर सुधर्म महाराजा इन्द्राधिपति राज्य यात । रतनपुर स्वक्ःगु बार निर्माण यानाः छम्ह छदन्तनागराजाया स्वामी जूगुलिं सेतिभिन्द पदवि प्राप्त जुल ।

बर्मा गामय च्चनाबिज्याम्ह चन्दोवर स्थविर ब्नाहयाः थः आचार्यया थासय तल । भूमिकीर्ति अतुल घयागु विहार दकेबियाः प्रदान यात । जम्बुद्वीप अनन्तध्वज महाधर्मराजगुरु नाम पदवि प्रदान यात । उम्ह जुजुया पालय गुलिगुलिं मनूतय दृष्टि विपर्यास जुयाच्वन । इमित सःताः सम्यक दृष्टि ग्रहण याकल । उम्ह जुजुया पालय एकसिक गण दमन यायेगु मौका (अवसर) मलू ।

अनलिपा कलिसम्बत् फिँछसः व स्वीच्यादँ (११३८ दँ) थ्यबले वया कायम्ह महाधर्मराजाधिराज राज्य यात । नगरया दक्षिण दिशा भागय न्यातँ जाःगु विहार

१ सासनवस पालि सफुती भिनिसः व न्यादँ (१२०५ दँ) उल्लेख जुवाच्यगु दु ।

दयेकेबिया: 'जेय्यभूमि वासातुल' नां छुना: मायावट्टक धयान्ह स्थविरयात प्रदान यात । गुणमुनिन्दाभिशासन धर्मराजाधिराजगुरु नाम पदवि न प्रदान यात । उबलय् नन्दमाल धयान्ह स्थविर चलङ्गण नगरया पूर्व दिशाभागय विहारय च्वना: आपालं भिक्षु श्रामणेरपिन्त ग्रन्थ ब्बंकाविज्यात । 'श्रामणेरपिन्त गामय् दुहाँ वनेबलय् पारुपण नियम पालन याना दुहाँ वनेमा: । एकसिक नियम न पालिइ दु, न अर्थकथालय, न टीकाय, न ग्रन्थन्तरय उल्लेख जू, थ्व धर्मानुकुल मजू' धका: ओवाद निह्थ बिया बिज्यात । पाली अर्थकथा आदिलय् निश्चित रूपं उल्लेख दुगु प्रमाण बिया: छगू ग्रन्थ न च्वयाबिज्यात ।

उबलय् एकसिक गणया भिक्षुपिन्स दोष फैलेयायेत: जुजुयाथाय थुगु ग्रन्थ छ्वयाबिल । उबलय् जुजु थथे म्हगसय खन -'शक्रदेवराज तुयुगु वसत पुना: तुयुगु अलंकारं छायेपिया: तुयुगु स्वां छुना: जुजुयाथाय वया: थथे धाल -'महाराज । अपरान्त राष्ट्रय् नर्मदा खुसि सिधय पाद चैत्यय आपालं घौंयमा बुया: छगूलि मेगुली हा हाये, दन दने, हल हलय स्वत्तुमत्तु स्वया: त्वपुयाच्वन । न्हापायापि जुजुपिन्स यथार्थं मथूगुलिं शुद्ध मया:, आ: छपिन्स सम्पूर्णं यथार्थं थूपिनि पाखे शुद्ध यायेगु इच्छा दुपिनिपाखे परिशुद्ध यायेमाल । छन्ह भिक्षु बिज्याना: उपदेश नियम ब्याख्या यानाबिज्याई' । थथे म्हगसय खँगुलिं नन्दमाल स्थविरयात स:तल, रतनपुर नगरं सत्तिक लखय म्हितेत (जलक्रिडा यायेत) दनात:गु राजभवनय बसोबास याकल ।

उबलय् स्थविर -'श्रामणेरपि गामय् दुहाँ वनेबलय् पारुपण नियमकथ दुहाँ वनेमा:'. थुकथं पालिइ, अर्थकथालय, टीकाय, ग्रन्थन्तरय उल्लेख जूगु कथं जुजुयात थ्वीका बिज्यात । गथे महामोंगलिपुत्ततिस्स स्थविर श्री धर्म अशोक जुजुयात उपदेश बियाबिज्यात । उबलय् पुण्य पारमी संभारं सम्पन्नन्ह महाप्रज्ञावानन्ह जुजु थ्वीका काल -'पारुपणवाद हे पालि, अर्थकथा, टीका, ग्रन्थन्तरय उल्लेख जू । एकसिक वाद थुपि ग्रन्थय उल्लेख मजू' धका: सीका: राजदरबारय निह्थ: पक्षयापि स्थविरपि मुंका: थ:थ:पिनिगु बाद न्हयब्वयेकल ।

उबलय् एकसिक स्थविरपिस थथे धयाबिज्यात -'छलपोलपिनिगु पारुपणवादया उल्लेख गुथाय दु' ? उबलय् पारुपण स्थविरपिस -'परिमण्डलं पारुपिस्समी' (घाक:मक:लाक चीबरं न्यये) आदि नियम पालि, अर्थकथा, टीका, ग्रन्थन्तर आदिलय पारुपणवाद उल्लेख जू' धका: धयाबिज्यात । अनलिपा पारुपण स्थविरपिन्स थथे धयाबिज्यात -'छलपोलपिनि एकसिकवादं गन उल्लेख जू' ? उबलय् वसपोल एकसिक स्थविरपि -'चान्हय लुखा मद्दुगु छँय दुहाँ वनेथे, त:धंगु जंगलया लँय वनेथे जुया:, छु न न्वयाये मफुत । 'म्हुतु खँल्हायेत, भोजन यायेत ख:' धा:गुलिं उगु थुगु न्ववा:सानं जुजुयात लयतायके मफुत ।

जुजु न स्थविरया कारण विनय निपुण जूगुलिं -'पाली धुकथं हे वयाच्चन, अर्थकथा आदिलय् न धुकथं हे उल्लेख जू धयाः -'छलपोलपिनिगु एकसिकवाद पालि अर्थकथा, टीका ग्रन्थन्तरय् उल्लेख जूगु खने मडु । अथे जूसानं छाया छलपोलपिन्सं थजाःगु नियम पालन यानाबिज्यानागु' धकाः न्यन । वसपोल एकसिक स्थविरपि प्यकु हाकःगु कोठाया सामान सहित ज्वपि खँतं थं मनूतयसं ज्वपि कोत थं छु धायेमफुगुलिं प्यख्यर (फुकक) दिशाय स्वयाः -'जिमिगु आचरण पालि आदिलय् न्हापा खनेमडु, अथे जूसानं न आचार्य परम्पराकथं जिमिसं पालन यानागु खः' धकाः पराजित जुयाः पारुपण प्फस्य हे दुहाँ वल । जुजु न - 'आवलि भिक्षुपिन्सं पारुपण नियम श्रामणेरपिन्तं पालन याकेतं आवाद बियाबिज्याहुँ धकाः राज आदेश च्चकल । उबलय् निसें एकसिक प्फसया स्थविरपि सूद्धां लुइबले न्हिका भंगथे छ्यो न ल्त्वने मफुत ।

लोक सरभू महाघैत्यया पूर्वदिशाभागय् निखा प्रासाद अलंकृतगु प्यतँजाःगु भूमिकीर्ति विराम धयागु विहार दयेके बियाः नन्दमाल स्थविरयात प्रदान यात । नरिन्दाभिध्वज महाधम्मराजाधिराजगुरु नाम पदवि न बिल । उन्हे स्थविर छपद वंशयाम्हे धकाः सीकेमाल । नकतिनि नकनिति उपसम्पदा जूबलय् (न्हून्हे तिनबलय्) हे विनयविनिच्छयाया, सूत्र संग्रहया व महावग्ग अर्थकथाया अर्थ बर्मा भाषं अनुवाद याना बिज्यात । शासन शुद्धि दीपिका न ध्वया बिज्यात ।

कलिसम्भत भिच्छसः व पीस्वदँ (११४३ दँ) थ्यबलय् फागुण महिना कृष्णपक्ष आमाइखुन्दु रतनसिख निर्माता जुजुया बिचय्च्यन्हे (दातिम्हे) कायनं राज्य यात । उन्हे जुजुया थथे मती लुल -'एकसिक व पारुपणकथं उत्पन्न जूगु विवाद न्हापायापि जुजुपिनि पालय् शान्त यायेमफुत । श्री प्रवर सुधर्म महाराजिन्दाधिपति जुजुया पालय् राजभवनय् मुकाः जुजुया न्यःने न्यथके ब्यूसां न विश्वस्त रूपं न्वायेगु अवसर प्राप्त मजुगुलिं इच्छा अनुसारं न्वायेगु साहस मदयाः पराजय जूगु खः । निक्ति (लेस) खँयात त्व-पुइगु अवसर दयेफु । जिगु पालय् थथे जुइके मन्बूसे उपि उपि स्थविरपिनि विहारय् दूत छ्वयाः थःथःपिनि वाद न्यबबयेके, थथे जूसा उपि स्थविरपि विश्वस्त जुयाः न्यबबया बिज्याइ' ।

थथे विचार सेनापति मन्त्रीयात नायो यानाः उपि उपि स्थविरपिन्हाय वनाः थथे धाल - 'थःथःपिनिगु वाद (विश्वस्त) धुकक जुयाः धयाबिज्याहुँ । उबलय् एकसिक गणया स्थविरपिन्सं 'जिमिगु वचन पालि आदिइ उल्लेख मजु, अथेजूसानं आचार्य परम्पराकथं जिमिसं आचरण यानागु खः' धकाः धयाबिज्यात । जुजु न -'स्थविरपिनि थथे बयान जूसा भीसं छुं धायेमाःगु मडु' धकाः धाल । आवलि परिमण्डल, सुपटिच्छन्न सिक्खापद (चाकलाक पूरा शरीर त्व-पुइक चीबरं

न्ययेगु) शिक्षापद उल्लंघन मयासे श्रामणेरपि गामय् दुहो वनेमाल' धका: राजसन्देश न्यकभन छ्बयाबिल । लिपा सहस्सोरोघ गामय् उपसम्पदाकथ न्हेदँ दुम्ह ज्ञानभिक्षु बनाहया: अन्तोयुद्ध ना जुयाच्चंगु विहार दयेकेबिया: वसपोलयात प्रदान यात । ज्ञानाभिशासनध्वज महाधर्मराजगुरू नाम पदवि प्रदान यात । उबलय् जुजु प्रार्थना यायेव 'राजभिसेक' ग्रन्थ संशोधन याना: बर्मा भाष अनुवाद यानाबिज्यात ।

भगवानया जीवित समयय् प्यम्ह यक्षपिन्त दमन याना बिज्यायेधुका: इमिपाखे दान या:गु मंस भोजन प्रतिग्रहण याना: पर्वत सामन्त देशय् बिज्याबल्य भोजन याये धुका: उगु स्थान खना: भगवान मुसुहुँ न्हिला बिज्यात । उबलय् आनन्द स्थविर कारण न्यनाबिज्यात । 'आनन्द । भविष्यय् थुगु प्रदेशय् महानगर जुइ, थुपि प्यम्ह यक्षपि न थुगु नगरय् जुजु जुइ' धका: भविष्यवाणी यानाबिज्यात ।

भविष्यवाणीकथ कलिसम्बत भिँछस: व पीप्यदँ (११४४ दँ) थ्यबल्य माघ महिना कृष्णपक्ष द्वादशी मंगलबारखुन्हु उत्तर फाल्गुण नक्षत्रयोगय् अमरापुर धयागु महाराजधानी नगर निर्माण यात । श्री प्रवरविजयानन्तयशत्रिभवनादित्याधिपति पण्डित महाधर्मराजा नाम पदवि ग्रहण यात ।

अग्रमहिषीपाखे केब्यू जेय्यभूमिविहारकीर्ति नागु विहार गुणाभिलंकार सद्धर्म महाधर्मराजाधिराज गुरू स्थविरयात प्रदान यात । वसपोलयात 'मे-ओ-सयाडो' ('ल-ख-खु-ख-रा-तो') धाई । कन्निनगर अधिकारी राजकन्यापाखे दयेकूगु रमणीय विराम विहार गुणमुनिन्दाधिपति महाधर्मराजाधिराजगुरू स्थविरयात प्रदान यात । वसपोलयात 'मारिल-क-खा-रा-तो') धाई । उपराजाया रानीपाखे दनाब्यूगु मङ्गलाधिराम धयागु विहार तिपिटक सद्धर्मस्वामी महाधर्मराजाधिराजगुरू स्थविरयात प्रदान यात । वसपोलयात 'सो-ठा-सयाडो' ('खु-ता-ख-रा-तो') धाई । मञ्जिमगेहवासी देवीपाखे दनाब्यूगु मङ्गलवासातुल नागु विहार ज्ञानजम्बुद्वीप अनन्तध्वज महाधर्मराजाधिराजगुरू स्थविरयात प्रदान यात, वसपोलयात 'मे-ज्वा-सयाडो' ('म-गं-ख-रा-तो') धका धाई । थुपि प्यम्ह स्थविरपिन्त संघराज स्थानय् त:गु जुल ।

उत्तरगेहवासी देवीपाखे दनाब्यूगु मङ्गभूमिकीर्ति विहार कविन्दाभि सद्धर्मवरध्वजमहाधर्मराजगुरू स्थविरयात प्रदान यात, वसपोलयात 'ज्यो-का-सयाडो' ('ओ-डा-ख-न-रा-तो') धाई । श्रीक्षेत्रनगर अधिकारी राजकुमारपाखे दनाब्यूगु अतुलभूमिवास विहार कविन्दाभिसद्धर्मप्रवरमहाधर्मराजगुरू स्थविरयात प्रदान यात । वसपोलयात 'स्वेटो-सयाडो' ('ने-नो-ख-रा-तो') धाई । छम्ह राजमन्त्रीपाखे दनाब्यूगु विहार ज्ञानालंकार सद्धर्मध्वज महाधर्मराजगुरू स्थविरयात प्रदान यात, वसपोलयात 'से-टे-सयाडो' ('ख-ग-त-खा-रा-तो') धाई । वामबल नायक मन्त्री पाखे दनाब्यूगु

विहार परमश्री वंशध्वजमहाधर्मराजगुरु स्थविरयात प्रदान यात, वसपोलयात 'मे-ठी-सयाडो (म-तीह-ख-रा-तो) धाई । धर्मन्यायाधिष छम्ह मन्त्रीपाखे दनाब्धुगु विहार कविन्द्रसारध्वज महाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविरयात प्रदानयात । वसपोलयात 'लोका-म्ह के सयाडो (लो-क-प-न-रा-तो) धाई ।

धुकथ परियत्ति कोविदपि अनेक स्थविरपिन्त नाम पदवि नाप विहार न प्रदान यानाः अनुग्रह यात । सकले स्थविरपिनिगु ना उल्लेख यानाः अलग अलग ब्याख्या यानाच्चंसा धुगु शासनवंश दीपिका वर्णन अतिकं प्रपंच (भक्त) जुइ । उकिं उपेक्षा यानाः माक्व जक न्यब्यये ।

'लिपा प्यम्ह महास्थविरपि बुढा जुयाः बःमलानाः इच्छाकथं शासन शुद्ध यायेफइमखु' घकाः बिचार यानाः हाकन च्याम्ह स्थविरपिन्त वसपोल प्यम्ह स्थविरपि नाप शासन शुद्ध यायेत संघनायक स्थानय तल । धुपि खः -

- १) कविन्द्राभि सद्धम्म प्रवर महाधर्मराजगुरु स्थविर
- २) तिपिटकालङ्कारध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविर
- ३) चक्रिन्दाभिध्वज धर्मराजगुरु स्थविर
- ४) परम श्रीवंशध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविर
- ५) जनिन्दाभि प्रवर महाधर्मराजगुरु स्थविर
- ६) महाज्ञानाभिध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविर
- ७) ज्ञानालङ्कार सद्धर्मध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविर
- ८) ज्ञानाभिशासनध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविर ।

अनलि - 'अर्हत जूसान आश्रय बीमफुपिन्त आश्रय सम्पन्नपि आचार्य मदेक च्वनेगु योग्य मजू' घकाः सीकाः आश्रय विइमफुपि स्थविरपिन्त आश्रय अंग युक्त जुइके बियाः, आश्रय संरक्षण यायेफुपि स्थविरपिन्त निश्रयबीगु अंग परिपूर्ण याके बियाः आश्रय च्चैवपिन्त आश्रय संरक्षण प्राप्त याकाः निवास याकल ।

कलि सम्बत् भिच्छसः व न्येदँ (११५० दँ) थ्यंबले ज्ञानाभिशासनध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविर छम्ह जक संघराज स्थानय तल । उबलय्निसे वसपोल हे संघनायक जुयाः शासन शुद्धयाना बिज्यात । कलिसम्बत् भिच्छसः व न्येछदँ (११५१ दँ) थ्यंबले फाल्गुण महिनाय महामुनि चैत्यया दक्षिण दिशा भागय अप्पायागु निबः पःखाल चाःहुयेकातःगु न्यातँजाःगु अशोकारामय न्यातँजाःगु रतनभूमिकीर्ति ना जुयाच्चंगु तःखागु विहार दनाः ज्ञानाभिशासनध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविरयात प्रदान यात । ज्ञानभिवंश धर्म सेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु नाम पदवि न प्रदान यात ।

अन लिपा जेय्यभूमि विहार कीर्तिमङ्गल विराम आदि अनेक विहारत न वसपोलयात हे प्रदान यात । फुक्क विहारय् पालपाः यानाः परियसि ब्बकाबिज्यात । उभतो विभङ्ग न कण्ठस्थ याना बिज्यात । न्हिथ एकासनिक धुताङ्गशील पालन याना बिज्यात । स्थविर उपसम्पदाकथ न्यादँ दुबलय् संघराज जुइन्ह्यः हे पेटकालंकार धयागु नेति संवणना अभिनव टीका च्या बिज्यात । च्यादँ दुबलय् संघराजा जुल । संघराज जुइव साधुजन विलासिनी नांगु दीघनिकाय टीका रचना याना बिज्यात । 'अरियवंसालङ्कार' ग्रन्थ न रचना याना बिज्यात । महाधर्मराजापाखे प्रार्थना याःगुलि जातक अर्थकथाया अर्थ, चतुश्रामणे रत्थु, राजोवाद वत्थु, तिगुम्बथोमण, छदन्तनाग राजपुप्ति कथा, राजाधिराजविलासिनी नांगु ग्रन्थ आदि रचना यानाबिज्यात ।

कलिसम्बत् भिछसः व ख्वीनिदँ (११६२ दँ) थ्यबलय् सिंहलद्वीप अम्बगहपतिस्स, महाधम्म, कोच्छगोध, ब्राह्मणवत्थ, बोगहवत्थ, वातुरगम्म थुपि खुम्ह श्रामणे रपि भिगः धातु धर्म उपहारया निति ज्वना वयाः अमरापुर महाराजधानी नगरय् छम्ह उपासकनाप बिज्यात । उबलय् ज्ञानाभिदंश धर्मसेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु संघराजया उपाध्याय, कविन्दाभि सद्धर्मधरध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविर, जनिन्दाभिध्वज महाधर्मराजगुरु स्थविर, मुनिन्दघोष महाधर्मराजगुरु स्थविर आदि राजगुरु स्थविरपि कर्मवाद्या आचार्यपिनिपाखे हत्थिराज सुवर्णगुहा सीमाय् उपसम्पदा कर्म याकेबिल । उपासकयात न श्रामणे रभूमिइ प्रतिष्ठितयात । अनलिपा बार-बार बिज्यापि भिक्षुपित्त हाकन शिक्षा बीकल । श्रामणे रपित्त न उपसम्पदा याकल, उपासकपित्त न प्रव्रजित यात ।

३. एकसिक अतुल स्थविर

कलिसम्बत् भिछसः व पीखुदँ (११४६ दँ) थ्यबलय् बौम्ह जुजुया पूर्व आचार्य अतुल स्थविर -"चीवरया दःने संघाटी उरबन्धन धियेमाः" धका चूलगण्ठि पदय् उल्लेख जूगुलि "श्रामणे रपित्त गामय् दुहाँ वनेबले एकास उत्तरासंग न्ययाः उरबन्धन धिनाः हे वनेमाः" धकाः क्वातुक (दृढता) जुजुयाथाय् सन्देश छवयाबिज्यात ।

उबलय् जुजु थ्य खँ न्यनाः महास्थविरपि सुधर्म सभाय् मुंकाः अतुल स्थविर नाप चर्चा याकल । अतुलस्थविर -"चीबरे दःने संघाटी न्ययाः उरबन्ध धियेमाः" धकाः चूलगण्ठिपदय् उल्लेख जूगु खँ क्यनाः -"श्रामणे रपि गामय् दुहाँ वनेबलय् एकस उत्तरासङ्ग व उरबन्धन धिनाः दुहाँ वनेमाः" धयाबिज्यात ।

उबलय् महास्थविरपिन्स न्यनाबिज्यात -"थुजाःगु अभिप्रायः मेमेगु ग्रन्थय् उल्लेख जू लाकि मजू ? अन अतुलस्थविर धथे धयाबिज्यात -"मेमेगु ग्रन्थय् थुजाःगु अभिप्राय उल्लेख मडु" ।

"ठीक जू, थुगु ग्रन्थ सुना रचना याःगु" ?

'सिंहलद्वीपय अनुराधपुरया दक्षिण दिशा भागय पोक्कन्ति गामय अर्हन्त मोग्गलान स्थविर रचना यानाबिज्यागु खः' ।

'थुगु खँ गथे सीके फइ ?

'त्रिपिटक लक्षण ग्रन्थय उल्लेख जूगुलि' ।

'थुगु त्रिपिटक लक्षण ग्रन्थ गन प्राप्त जुल' ?

'बुद्धघोष स्थविरपाखे सिंहलद्वीप हया बिज्यागुलि प्राप्त जुल' ।

'थुगु ग्रन्थ सिंहलद्वीप थःन्ह ज्वनाः बिज्यागु ग्रन्थत मध्यय फलानागु ग्रन्थ फलानान्ह स्थविरपाखे रचना जूगु' धकाः जानकारी बियेतः बुद्धघोष स्थविरपाखे रचना जूगु खः । आः थुगु ग्रन्थ जिमिगु ल्हातय दु' ।

'थुगु ग्रन्थ छःपिनि ल्हाःतय दुसा क्यनाबिज्याहुँ' ।

'स्वया बिज्याहुँ जिमिगु ग्रन्थ' धकाः क्यनाबिज्यात । उबलय संघराज प्रमुख महास्थविरपिन्स थुगु ग्रन्थ स्वयाः विनय गण्ठपद सिंहलद्वीपय पराक्रमवाहु जुजुया पालय मोग्गलान स्थविरपाखे रचना जूगु उल्लेख दु । चूल गण्ठपद सिंहलद्वीपय अनुराधपुरया दक्षिण दिशा भागय पोक्कन्ति गामय अर्हन्त मोग्गलान स्थविर रचना यानाबिज्यागु मखु । उबलय स्थविर थथे धयाबिज्यात - 'छाय त्रिपिटक लक्षण ग्रन्थय उल्लेख मजुसा उल्लेख जू थे च्चक भुठ खँ ल्हानागु ? न्ववानागु, छलपोल एकसिक भिक्षुपिनि मुसावाद शिक्षापद दुक मखुला' ? उबलय अतुल स्थविर मेगु छुं धाये मफुत । शिकारीया जालय क्यन्ह मूग समान क्यनाच्वन, सामान सहित ज्वनातःन्ह खँ समान जुल । मुसावाद कर्म सहित उम्ह स्थविरयात ज्वंगु जुल ।

धनवर्ढक वृष्टन्त

थन थुगु अर्थ स्पष्ट यायेया निति ज्वलन्त उदाहरण खः ।

थुगु राष्ट्रय छम्ह जनपदवासी पुरुष छुं ज्या अमरापुर राजधानी नगरय वल, लिहँ वबलय लँय बिचय लँखर्च फुत । वयात थथे मती वल -'आः जिके लँखर्च मन्त, थुगु राष्ट्रय सहस्सोरोधक गामय लद्धवर धयान्ह महासेठ न्यकभन प्रसिद्ध जू, जि वया थःथिति खः धकाः ठगेयानाः धाये । थथे जूसा उम्ह महासेठ नाप मित्रता जिगु न सम्मान उगुउगु गामय मनूत पाखे जुइ । लँखर्चया कष्ट जुइमखु' । थुकथ बिचाः यानाः लँय बिचय थ्यगु थ्यगु गामय महान् सम्पत्ति दुपिनिगु छँय स्वस्व उपिथाय वनाः खँल्हाबल्हा यात । उबलय उगु गामय च्चपिन्स -'छि गन भायानु, गन भायेत्यनागु, सुया थःथिति खः, छि सु खः' ? धका न्यन । 'अमरापुर महाराजधानी नगर वयान्ह खः, सहस्सोरोधगामय वनेत्यनागु । सहस्सोरोधक गामय लद्धवर धयान्ह महासेठया जिजाभाजु खः, धनवर्ढक जिगु नां खः ।

उबलय् उगु गामय् च्वपिन्स लद्धवर महसेठ नाप मित्रता (सम्बन्ध) तयेत अनेक प्रकारया भोजन उपहार बियाः संग्रह यात । थुकथं गन गन थ्यन अन अन ठगेयानाः थःगु गुण क्यनाः लँ क्वचायेकल । लिपा उगु सहस्सोरोध गामय् थ्यन, उगु गामय् न्हापा गुबले न मवःनिगु जुयाच्चन, लद्धवर सेठ न मखनिगु नापमलाःनिगु जुयाच्चन । सहस्सोरोध गामय् थ्यनेव - थुगु गाया ना छु धकाः मन्चोसे हे गाया तःमिपिनिगु छै ल्यायाः वहे लद्धवर सेठया तःखागु छैय् थ्यकाः लद्धवर सेठ नाप फेतुना व नाप खँल्हाबल्हा यात । उबलय् उम्ह महासेठ न्यन -“छि गन भायाम्ह ? गन भाये त्यनागु ? सुया थःथिति खः, छि सु खः” ?

“साहुजी ! जि अमरापुर नगर वयाम्ह खः, सहस्सोरोध गामय् वने त्यनागु, सहस्सोरोध गाया लद्धवर सेठया जिजाभाजु धनवर्दक जिगु ना खः” धकाः धाल ।

उबलय् महासेठ वयागु ख्वाः तप्यक स्वयाः -“हे भाई ! थ्व सहस्सोरोध गा हे खः, जि लद्धवर सेठ खः, जि निम्ह न्हयायपि दु, वन पयन बियाछ्वये धुनापि (ब्याहाः जुइधुकूपि) खः । आः इपि थथःपिनि भातपिन्थाय् हे छैय् दु । छन्त जि गुबले न मखना नि । छुया निति, गन वयाः छ जिम्ह जिजाभाजु जुल ? धकाः न्यन ।

उबलय् व मनुतयस ज्वनातःम्ह चलाथे म्ह थरथर खानाः छु न्वचायेगु शब्द हे मदया, आधार प्राप्त मजुयाः - “गन वयाम्ह, गन वने त्यनाम्ह, सुया थःथिति, जि सु खः जि मसिल । आः फुक्क दिशा भुले जुल, जिगु अपराध क्षमा यानादिसँ” । आवलि जि जीवनकाछि सुयातः न ठगे यायेमखुत, ठगे यायेगु साहस न यायेमखु, आः जि तसकं ग्यात । जितः छु दण्ड बियादीमते” धकाः हथासं दनाः बिस्यू वन ।

थुकथं अतुल स्थविर ख्यु ख्वाःतयाः म्हुतुइ वक्क पारापारा हाल्लाः संघया दथ्वी फेतुनाच्चन ।

थ्व अतुल स्थविरया न्हापागु पराजय खः ।

अन लिपा धेधेघुलाः नालय् दुम्ह मनुयात हाकन दबेयायेथे महास्थविरपिन्सं थथे न्यनाबिज्यात -“भन्ते । गुगु छपिन्सं घुलगण्ठपदयात स्वंगू विनय महाटीका (मध्यय) प्रमाणया रूपय् क्यना बिज्यात, व चूल गण्ठपद खः लाकि मेगु हे खः” ?

“स्वंगू विनयमहाटीका (मध्यय) प्रमाणया रूपय् क्यनागु चूल गण्ठपद हे थ्व खः” । अथे जूसा छाय् छपिनिगु चूलगण्ठपदय् जक उल्लेख जूगुला कि वजिरबुद्धिटीकाय् उल्लेख जूगु लाकि, सारत्थदीपनी टीकाय् लाकि, विमति विनोदनी टीकाय् उल्लेख जूगु खः ? थुपि विनय महाटीका स्वया लिपा रचना याःगु स्वंगू विनय महाटीकाया प्रमाणया रूपय् क्यना बिज्यानागु ला ? थथे धायेव -“जि न्हापा धयागु स्वंगू विनय महाटीकाय् प्रमाणया क्यनागु खः, थ्व चूलगण्ठपद हे खः । गुगु जि धया व वचन सत्य हे खः” थथे म्हुतुवाः तीत लिसा लिसा कयाः धाल ।

थुगु खँया अर्थ स्पष्ट यायेत थ्व ज्वलंत दृष्टान्त खः -

युद्धय् बंन्ह पासाया वृष्टान्त

छन्ह मनु छन्ह पासा ब्वना: थ: काय कलापि पोषण यायेत जुजुयाकं ज्वाला कया: युद्धसंग्रामय् वन । उबलय् विरोधी सेनातनाप युद्ध याना: युद्धय् बुना: मनूत न्हय:ने ला:गु लैयु बिस्त्युवन । न्हय:ने वव लैयु बिचय् विरोधी सेनापाखे प्रहार याना: मुछ्या जुया: उन्ह मनु पासा नाप वनेमफुत, फेतुयेतक न मफुत । उबलय् पासान्हसिया थथे मनय लुत -"आ: थ्व जिन्ह पासा तस्कं म्हमफुत सीथे च्वने धुकल । यदि जि वया सेवा यानाच्वसा शत्रुतय्स जित: न ज्वनी" । थथे चिन्तना याया म्हमफुन्हसिया लिक्कच्वंगु वस: कार्षापण (ध्यावा) इत्यादि ज्वना: वयात अन हे त्व:ता वन । थ:गु थासय् थ्यनेव थथे मती लुत -"यदि जि वयात लैयु बिचय् त्व:ता वया धका: कन धा:सा वया थ:थितिपिन्स जित: दोषारोपण याइ" । आ: -"व सीगुलि जि याक:चा थन वयागु घका: कने" । थ:गु थासय् थ्यनेव हे वया कला:न्ह वल -"जिमि भात (स्वामी) गन वन, गन तया: छि छन्ह जक लिहौं वयागु" ? धका: न्यन -"भोत (आर्या) । छि स्वामी मेपिनिगु हथियार कया: सित, थ्व छिकपिनि स्वामीयाकेच्वंगु वस्तु ख:" धका: कार्षापण, वस: बिया: -"शोक यायेमते, विलाप यायेमते, आ: श्राद्ध याना: पुण्य भाग त्व:ताब्यु" धका: आश्वासन बिल । उबलय् उन्ह मिसा दक्व कया: श्राद्ध याना: पुण्य भाग त्व:ताबिल ।

ई बितय् जुजु उन्ह पासान्ह म्हमफुगु लंका: थ:गु छैय् लिहौं वल । कला:न्ह थ: भातयात विश्वास मया: । "जि सीगु मखु न्ह मफया: तच्च: जूहसित जित: अथे त्व:ता: व जिकेच्वंगु दक्व कया: व:न्ह ख:, यदि छन्त जिगु विश्वास मदुसा जि कोठाय सुलाच्वने, वयात स:ता: न्यै" । उबलय् उन्ह मिसा पासान्हसित स:ता: ब्वना हया: पिने फेतुका: न्यन -"दाजु । जिमि भात सीगु वचन सत्य लाकि भूठ" ? "सत्य हे ख:, छ:पिनि स्वामी सीधुकल" । उबलय् वया भातन्ह कोठा पिहौं वया: पति धस्वाका: कयना: -"हे पासा । जि सीथे च्वंगु ख:, मसी, छाया छ जित: मसीसान सित धका: धयागु" ?

उबलय् लिस: बीगु छु मखना: न्हुतुप्या: तीत पतिन सुया: तप्यक स्वया: - "छ थन वयेफुसातमि सीन्ह सीधुकून्ह ख:, थ्व जिगु वचन सत्य ख:, जि छु मखुगु खै मल्हाना" धाल ।

थुकथ व बारम्बार धा:सा न जीवित ब्यक्ति न्हय:ने दुगुलि प्रत्यक्ष प्रमाण दत, उन्ह दनाच्वंगुलि सुनान वयागु वचन विश्वास मया: । वया पराजय हे जुल ।

थुकथ अतुल स्थविर न न्हुतुप्या:तीत धा:सा न सुनान विश्वास मया:, पराजय हे जुल ।

अतुल स्थविरया थ्व निक्वगु पराजय ख: ।

हाकन गथे शिकारी किसियात खनेव छथु बाण कयेका: क्वथले धुका:न हान दने मफयकेत बारम्बार वाण कयेकी, अथेहे छक्व: पराजित जुये धुकूसान पराजित जुगु वाद हान न्हयथने मफयेकेत बारम्बार पराजय यायेत पारुपणवादी स्थविरपिन्त थथे धयाबिज्यात -“छ:पिनिगु चूलगणितपदय हे श्रामणेरपिन्त चाक:मक:लाक चीवर पुना: गामय दुहाँवनेमा:” धका: धया:- “चीबरय छ:ने सघाटी तया: उरबन्धन चियेमा:” धका: हाकन धाल, छाय न्हापा व लिपाया वाद मिलेयाना मधा:गु ? छ:पिनिगु वादया आधार जुयाच्चंगु पालि अर्थकथा, टीका, ग्रन्थन्तर मखुगुलिं -“ध्व जिमिगु आधारित चूल गणितपद” धका: धाल । “छ:पिनि आधारित गणितपद हे भय उत्पन्न जुल” धका: धया: सुलाच्चंगु धास ज्वन्ह खुँथे प्रमाण सहित अधर्मवादी गणयात ज्वन ।

पाटलि प्याखंम्ब:या वृष्टान्त

थुगु अर्थ न्हयब्वयेत: ज्वलन्त उदाहरण -

न्हापा वाराणसी सत्तिक खुसि सिधय गामय पाटलि घयाम्ह छन्ह प्याखँम्ब: दु । व छगू उत्सवया दिनय थ: कला:न्ह ब्बना: वाराणसी वना: प्याखँ हुया: वीणा थाना: म्ये हाला: धन कमाय यात । उत्सव सिधयेका: यक्व अयला: थँ (सुरापान), जा ज्वका: कला:न्ह नाप थ:गु गामय लिहाँ वना: खुसि सिधय थ्यबले न्गु यच्चुगु ल: न्हयानाच्चंगु खना: जा नया: अयला थँ (सुरापान) त्वना: थ्यकायेका: (सिसिंधायेका) फेतुनाच्चंम्ब थ:गु बल शक्ति सीके मफया: महावीणा ग:पतय क्वखाया: -“खुसी छिना:वने धका: मतीतया: कला:न्हसिया ल्हा: ज्वना: खुसी क्वहाँ वन, वीणाया हवत (प्याल) ल: दुहाँ वना: जाल । उबलय पाटलियात वहे वीणा लखय क्वय सालायकल, कला:न्ह क्वय क्वसिनावंगु खना: वया ल्हा: त्व:ता: ध्वय वया: खुसि सिधय दनाच्चन ।

पाटलि प्याखंम्ब: छको लेहँपुया: थाहाँवइ, छक्व: क्वसिना वनी, ल: प्वाथय जाया: फुले जुल । उबलय कलाम्ह बिचा:यात - “जिमि भात आ: सिनावनी छपु मे फखना: (प्रार्थना याना:) परिषदया दखी हाला: जीविका याये । थथे मती तया: - “स्वामी छि लखय क्वसिना वनाच्चन, जित: छपु म्ये ब्यु, जि उकि हे जीविका याये” धाधा -

“बहुस्सतं चित्तकथं, गंगा वहति पाटलिं ।

बुद्धमानकं मइं ते, एकं मे देहि गायकं” ति ॥

अर्थ -

“बहुश्रुतन्ह श्रेष्ठवक्ता पाटलियात गंगा चुइकाच्चन, छ चुइक: यकाच्चंम्बसिया कला: जित: छपु गाथा ब्यु ।

उबलय् प्याखँन्वः पाटलि - 'हे भद्रे । गथे छन्त जि म्हे बिये ? आः आपालं जनपिन्त शरण बिया च्वंम्ह गंगा जितः स्यानाच्वन धकाः धाधा -

"धेन सिञ्चन्ति बुक्खितं, धेन सिञ्चन्ति आतुरं
तस्स मज्झे मरिस्सामि जातं सरणतो भयं" ति ।

अर्थ .

"गुहसिन दुःखीतपिन्त प्याःथना च्वन, गुहसिन ब्याकुलपिन्त प्यास तकाच्वन, उम्हसिया दथ्वी हे जि सिनावने, शरण भय उत्पन्न जुल" ।

उबलय् अतुल स्थविर थःगु शरणस्थान जुयाच्वंगु चूलगण्ठिपदं भय उत्पन्न जुयाः छु धाये मसयाः ख्वाः क्वछुनाः पराजित जुल ।

अतुल स्थविरथा थ्व स्वक्यःगु पराजय खः ।

उबलय् जुजु निथ्वलं पक्षया वचन न्यनाः चूलगण्ठिपद न्हयःल्यू विरोधी दोष स्वयाच्वंगु, सूत्रानुसूत्रकथं उल्लेख मज्जु, आगम शुद्धि न अभाव जुगुलिं सच्छिदैं स्वया न्हयःयागु पुलंगु छैथे अतिकं भ्वाथः जुयाः दुनावंगु खनाः - "आः शासन परिशुद्ध जुजु" धकाः लयेतायाः - "जिगु राष्ट्रय् सकलं भिक्षुपिन्तं पारूपण नियमकथं समानवादीपि जुया बिज्याहुँ" धकाः राजआदेश बिल । उबलय्निसें शौतक बर्मास्य पारूपण नियमकथं समानवाद जुल ।

थन थ्व संक्षिप्त अर्थ खः । उपि निथ्वः पक्षपि न मुनाः तर्कवितर्क विवादया वर्णन विस्तृत रूप धयाच्वंसा न्यागू - खुगू (५-६) भाणवार कंसा क्वचाइमखु । बाकि मतःसे धाल धाःसा थुगु शासनवंश दीपिका अतिकं स्वाकेबुके (त्वाकःबुकः) जुइ । उकिं माक्व जक उल्लेख यानाः मेगु उपेक्षा याये ।

ज्ञानाभिवंश धर्मसेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु संघराजा महास्थविर सिंहलद्धीपय् अमरपुर निकाय भिक्षुपि मध्यय् अति उपकारकम्ह न्हापान्ह आचार्य खः । अमरपुर निकाय बसपोल स्थविरया कारण हे उदय जुल ।

कलि सम्बत् फिंछसः व चय्छदैं (१९८९ दै) थ्यंबले उम्ह जुजुया छय् श्री त्रिभुवनादित्यप्रवर पण्डित महाधर्मराजाधिराज राज्य यात । उम्ह जुजु न अमरपुर स्थानान्तर यानाः रतनपुर प्यक्वःगु बार निर्माण यात । उम्ह जुजुया पालय् गुणमुनिन्दाधिपति महाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविरया शिष्य सचिव गामय् च्वंम्ह शीलाचार स्थविरयात अरण्यवासी भिक्षुपि मध्यय् प्रमुख स्थानय् तल । राजागार प्रदेशय् विहार दयेकेबियाः बसपोलयात प्रदान यात ।

कलि सम्बत् फिंछसः व चय्छदैं (१९८९ दै) दुबलय् चलङ्गपुर पञ्जासिंह

स्थविरयात ब्वनाहयाः अशोकारामय रतनभूमि कीर्तिविहारय प्रतिष्ठित यात । मुनिन्दाभिश्चीसद्धर्मध्वज महाधर्मराजाधिराजगुरु नाम पदवि न प्रदान यात । कलि सम्बत् भिच्छसः व चयप्यदं (११८४ दँ) थ्यंबलय मुनिन्दाभिर्वंश धर्मसेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु नाम पदवि प्रदान यात । महाजेय्यभूमि विहारय रमणीय विहार प्रदान यानाः स्थविरयात संघराज स्थानय तल ।

छक्वः जुजु महास्थविरपिन्त न्यन -'प्यपु दाठा धातु धयागु पीपु दन्तया अन्तरगत हे लाकि पीपु (४० पु) स्वयां अलग हे खः' । उबलय गुलिं गुलिं स्थविरपिन्त थथे घया बिज्यात - 'प्यपु दाठा (धवा) पीपु दन्त (वा) अन्तर्गत हे खः । गुलिं गुलिसिन् घाल - 'प्यपु दाठा (धवा) पीपु दन्त अलग हे खः' । उबलय जुजु 'ग्रन्थ हयाबिज्याहुँ घाल । अनलि 'अन्तर्गत धयाबिज्यापि स्थविरपिन्त ग्रन्थ हयाः मेमेपि परिपूर्ण वा (दन्त) दुपिनि स्वीनिपु वा दइ । वसपोल भगवान बुद्धया पीपु वा दु । वा न परिपूर्ण वा दुपिनि स्वीनिपु वाया क्वे वर्णकथ त्वइसे च्व आकार कथ अनेक आकारया जुइ । उगु वात मध्यय क्वययागु वाइयलय प्यपु वा चाग्वाचाय इयःलाक तियाःतःगु लौकापु थे च्वनी । प्यपु वाया निखेपाखे छपु छपु हाछपु जक दुगु छगू हे जक च्वका दुगु चमेली स्वाया मुख्थे आकार जुइ । अनलिपा छपुछपु निगू च्वका निपुहा दुगु यानया आधार बीगु थे जाःगु, अन लिपा निपु-निपु स्वपुहा, स्वंगू च्वकागु, अनलिपा निपु निपु प्यपु हा, प्यंगू च्वका दुगु वा दइ । च्वयया वाइवः न थथे हे खः ।

"तस्स किर उत्तरोट्ठ-अप्पकताया तिरिथं फालेत्वा अपनीतद्धं विय खायति, चत्तारो दन्ते द्वेच वाठा न छावेति, तेन तं ओट्ठइद्धोति बोहरन्ती" ति च ।"

थन तस्स = लिच्छवि राजकुमार या ।

उत्तरोट्ठ अप्पकताया = च्वेयागु म्हुतुसि चीब्याजुगुलिं

अपनीतद्धं विया खायति = च्वयेयागु म्हुतुसि बच्चिं चानातःगु थेच्वं

न छावेति = च्वेयागु म्हुतुसि बच्चि त्वःमपू ।

तेन = प्यपु वा, निपु धवा त्वःमपूगु कारण उम्ह लिच्छवि राजकुमारयात ओट्ठइद्धं घाई ।

थुकथ अन्तर्गत धयाबिज्यापि स्थविरपिनि पाखे ग्रन्थ हयाः क्यनाबिज्याबले वहे वादे प्रतिष्ठित जुल ।

अनलि छगू ईलय जुजु सल्लाहकार मन्त्रीयाके न्यन -'न्हापायापि जुजुपिनि पाखे विहार, चैत्यया निति बियातःगु वुँ आदि लिपायापि जुजुपिनि पालय गथे बिल अथे प्रतिष्ठित जूला कि मजू' । उबलय सल्लाहकार मन्त्री थथे धाल -'साधिक

बुँड व्यक्तिगत पुसा पी, भाग बिया: परिभोग यायेमा: धयातल । किभाग्य छ-भाग (१ भाग) भूमि स्वामीयात बीमा: धका: विनय पालि अर्थकथालय उल्लेख जुजुलि न्हापायापि जुजुपिन्सं बियात:गु बुँ आदि लिपायापि जुजुपिनि पालय गथे बिल अथे हे ल्यनाच्चन । थन 'साधिक भूमि' उल्लेख जुजुलि - 'सीमा घेरेयाना: कर मबीगु समान भूमि सहित बियात:गु कारण परम्पराकथ साधिक भूमि हे जुल' धका: सीके माल । थन प्रतिग्राहक सित घा:सा वया लिपा प्यगु दिशा बिज्या:पि संघ, भविष्यया संघ उकिया अधिकारी जुइ, थ्व संघ हे हेरबिचार यायेमाल । चैत्यय मत च्याकेत:, चैत्य मर्मत, सार सन्हाले यायेत बीत:गु बगिचाबुँ सन्हाले यायेमा:, ज्याला बिया: जूसा उगु सन्हाले याकेमा: । चैत्यय छत्र या वेदिका म्वाथ: जूगु मर्मत याइपिनि पाखे अथवा सख्या: (घूना) पायिपिनि पाखे चैत्ययात बियात:गु सम्पति ज्या कायेमाल । थुकथ अर्थकथालय उल्लेख दुगुलि न्हापायापि जुजुपिनिपाखे चैत्ययात बियात:गु बुँ आदि लिपायापि जुजुपिनि पालय न चैत्यया हे अधिकारय जुयाच्चन घका: सीकेमाल ।

लिपा हाकन न्यन - 'उबलय गुम्ह जुजुया पालय बुँ आदि विहार, चैत्यया निति बियाथकल' ? उबलय सल्लाहकार मन्त्री थथे घाल -'न्हापाया कल्पय न्हापायापि जुजुपिन्सं न विहार, चैत्यया निति ब्यूगु दु धका: सीकेमा: । उकिं सुजात धयान् भगवानया इलय भूमि बोधिसत्व चक्रवर्ती जुजु सत्तरत्न सहित निह: चिचीघंगु द्वीप, प्यंगु महाद्वीप प्रदान यात । राष्ट्रवासीपिन्सं बुँ, क्यब, बगिचा रक्षाया ज्या यात घका: ग्रन्थय उल्लेख जुयाच्चन । उकिं ताकालनिसे हे न्हापायापि जुजुपिन्सं बुँ आदि ल:ल्हा:गु दु घका: सीकेमाल ।

राजपरम्पराय (राजवंशय) भगवानया परिनिर्वाण सच्चिदं लिपा श्री क्षेत्रनगरया मालपुवा (पुआ) मीम्ह छम्ह मयजु छम्ह स्थविरयात न्यागु करिसति बुँ दान यात । दन्त पोङ्ग जुजु हदप यानाकाल । उबलय थायेगु ग, भेरी बाज था:सान स: पिहोँ मवल । जुजुया भाला, बरछि कयेका छ्व:सान न्हापाथे कयकूथाय थासय मव । उबलय उगु कारण सीका: मालपुवा मीम्ह मयजु गथे बिल अथेहे स्थविरयात ल:ल्हात ।

कलि सम्बत् किछस: व ग्वीगुदँ (११११ दँ) थ्यबलय उम्ह जुजुया चीधिक:म्ह किजा श्री प्रवरादित्य लोकाधिपति विजय महाधर्मराजाधिराज राज्य यात । उम्ह जुजु रतनपुर थाय हिला: अमरापुर हाकन निर्माण यात । उम्ह जुजु राज्य प्राप्त या:गु दँ जेष्ठ महिना शुक्ल पक्ष पञ्चमी खुन्हु रतनपुर नगरय मार विजय रतन सुधर्म धयागु त्रिपिटक ग्रन्थालयलय सूर्यवंश धयान् स्थविरयात परिषदपिनि दथी राज सन्देश न्यंका: संघराजाया पद ल:ल्हात । सूर्यवंशाभित्री प्रवरालंकार धर्म सेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु नाम पदवि प्रदान यात ।

कलि सम्बत् किंछसः व नीन्यादैय (११२५ दैँ) य उम्ह स्थविर मसिर महिना शुक्ल पक्ष सप्तमी शुक्रवार खुनु वालुकवापि प्रतिसन्धि कयाः जन्म जूम्ह खः । न्हय्दँ (७० दैँ) या उमेरय संघराजा जुयाबिज्यात । शान्त इन्द्रिय, क्षान्तिशील, शिक्षाकामी परियत्ति विशारदम्ह खः । वसपोल पिटकालङ्कारमहाधर्मराजगुरु स्थविरया शिष्य खः । कलि सम्बत् किनिसः व किंन्यादैँ (१२१५ दैँ) थ्यंबले वहे जुजुया पालय मृत्यु जुल । उम्ह जुजु न्हापा गुबले मजूकथं अजूचाइपुकथं इल्लद्वः भव्यरूप दाहसंस्कार यात । अन लिपा कलिसम्बत् किनिसः व किंखुदैँ थ्यंबले वसपोल महास्थविरया शिष्य ज्ञेय्य धर्मस्थविरयात हाकन संघराज स्थानय तल । प्रथम ज्ञेय्य धर्मालङ्कार धर्मसेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु नाम पदवि प्रदान यात । वया लिपा द्वितीय ज्ञेय्य धर्माभिवंश श्री प्रवरालकार धर्मसेनापति महाधर्माधिराजगुरु नाम पदवि प्रदान यात ।

उम्ह स्थविर कलिसम्बत् किंछसः व ख्बीछदैँ (११६१ दैँ) य देवसूर गामय प्रतिसन्धि कयाः जन्म जूम्ह खः । किंछसः व चय्दैँ (११८० दैँ) य प्रथम आषाढ महिना शुक्लपक्ष चतुर्दशी खुनु उपसम्पदा प्राप्त यानाबिज्यात । उम्ह जुजुया पालय कलि सम्बत् किंछसः व ग्वीगुदैँ (१११९ दैँ) थ्यंबलय सिंहलद्वीप पञ्जातिस्स स्थविर सुनन्द भिक्षु, इन्दसार श्रामणे, छम्ह उपासक, छम्ह कुमारपि नाप अमरापुर नगरय थ्यंकः बिज्यात । उबलय संघराजा इमित घतुप्रत्ययन धर्म अनुग्रह यानाः न अनुग्रह याना बिज्यात । उपि मध्यय लिपा कलि सम्बत् किनिसः व निदैँ (१२०२ दैँ) प्रजातिष्य स्थविर जर (बुढा) रोग पीडित जुयाः संस्कार धर्म स्वभाव पुलावने मफुगुलि मृत्यु जुल । "हाकन शिक्षा ग्रहण याये" घयागु संकल्प पूमवंबले हे मृत्यु जुल ।

उकिं भगवान धयाबिज्यात -

'अचिन्तितम्पि भवति, चिन्तितम्पि विनस्सति ।

नहि चिन्तामया भोगा, इत्थिया पुरिसस्स वा" ति ॥

अर्थ -

"चिन्ता मयाःकथ जुयाच्चनी, चिन्ता यानाकथ मजुयाच्चनी । स्त्री, पुरुषपिनि भोग सम्पत्ति चिन्ता याःथे जुइमखु" ।

धुगु लोकय पुण्य यायेगु इच्छा दुपि पण्डितपिन्स याकन हे पुण्य यायेमाल । थौकन्हय या कंस मरण जुइ धकाः थ्व खँ सुना स्यू ?

उकिं भगवान धयाबिज्यात -

"अभित्यरेथ कल्याणे, पापाचित्तं निवारये ।

वन्थं हि करतो पुञ्जं, पापस्मिं रमती मनो" ति ॥

अर्थ -

‘पुण्य कार्य याकन याकन यायेमाः, पाप चित्त लिचिकि पुण्य कार्य बुलुहँ यात घाःसा पापय मन लगये जुइ’ ।

उबलय जुजु शरीरया दाहसंस्कार ज्या आपाल साधु क्रिडा, सभा मण्डप दयेकाः यात, लिपा सुनन्द भिक्षुयात हाकन शिक्षा बिल । श्रामणेरयात उपसम्पदा भुमिइ प्रतिष्ठित यात । कुमारयात श्रामणेर भूमी प्रतिष्ठित यात ।

कलि सम्बत् किनिसः व स्वदँ (१२०३ दँ) माघ महिनाय जुजु आपाल प्रत्यय दान बियाः भरोसा बियाः उगु थुगु फुक्क ज्या पूर्वकाः कुसिम नगरय छम्ह जेष्ठम्ह मन्त्रीयात जिम्मा बियाः सिंहल द्वीपय लित छवत ।

संघराज महास्थविर शासन चिरस्थायी यायेत, श्रोतागणपिन्त अःपुक थुइकाबीत अनेक ग्रन्थ संशोधन यानाः ‘सद्धम्म पजोतिका’ घयागु महानिद्देस अर्थकथाया अर्थ बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात । आपाल शिष्यपिन्त परियत्ति ब्बकाः शासन अनुग्रह यानाबिज्यात ।

अनलि कलिसम्बत् किनिसः व च्यादँ (१२०८ दँ) ध्यबले मसिर महिना शुक्लपक्ष अष्टमीखुनु तःधिकःम्ह काय श्री पवरादित्यविजयानन्तयसमहाधर्मराजाधिराज राज्य यात । उबलय सूर्यवंशाभि श्री प्रवरालंकार धर्मसेनापति महाधर्मराजधिराजगुरु महास्थविरया शिष्य प्रज्ञाज्योतिभिध्वजमहाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविरयात संघराज स्थानय तल । वसपोल शीलवान, परियत्तिकोविद, शिक्षाकामी, लज्यादुम्ह, सदावारीम्ह श्वः । वसपोल अंगुत्तर निकाय पालि, अथेहे उकिया अर्थकथाया अर्थ बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात । उम्ह जुजुया इलय ज्ञेय्यधर्माभिवंश श्री पवरालंकार धर्म सेनापतिमहाराजगुरु स्थविर ‘सद्धम्म विलासीनी’ घयागु पटिसम्भिदामग्ग अट्टकथाया अर्थ बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात ।

मेणिज्योत सद्धर्मालङ्कार महाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविर संयुक्तनिकाय पालि व उकिया अर्थकथाया अर्थ न बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात ।

मधाभिवंशसद्धर्मध्वज महाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविर दीघनिकाय पालि व उकिया अर्थकथाया अर्थ बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात । ज्ञेय्य धर्माभिवंश श्री प्रवरालङ्कार धर्मसेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविरया शिष्य उपसम्पदाकथ न्यादँ दुम्ह प्रज्ञास्वामी जिं ‘सदत्थभेदचिन्ता’ नांगु ग्रन्थया गण्ठपदया अर्थ वर्णन बर्माभाष अनुवाद याना । उपसम्पदाकथ किदँ लिपा अभिधान प्रदीपिका संवण्णनाया अर्थ बर्माभाष अनुवाद यानाः थुगु पाठ अनेक ग्रन्थय मिले यानाः संशोधन याना ।

१३. धार्मिक जुजु

कलि (सक्कराज) सम्बत् भिनिसः व भिप्यदँ (१२१४ दँ) थ्यबले शुम्ह भी धार्मिक जुजु सलसः जन्मनिसे मुनावःगु पुण्यया आनुभाव जिनशासन संग्रह यायेत सम्मादेवता, लोकपाल देवतापिन्स उत्साहित याःगु समान राज्य सम्पत्ति प्राप्त यात । दशबलया शासन संग्रह यायेगु इच्छुकम्ह धर्मराजाया मनोरथ पूर्ण जुल । पुखूया पःखाः तछ्यानाः दयेकूगु लःया धाः पिहाँवनेगु लँपुइ लःयात अवसर दुगु समान श्रद्धारूपी महाबाढ वयाः (खुसिद्वम्बःवयाः) छेच्चे थ्यक बल । प्यदँ लिपा वैशाख महिना न्याता ककुधभण्ड आदि अनेक जुजुया उपयोगी ज्वल न चाहुयेकाः राजमहिषी नाप उदुम्बर भद्र आसनय च्वनाः राज्याभिषेक प्राप्त यात ।

उकिं नागराज उत्पत्ति कथालय थथे धयातल -

“महापुञ्जो व राजायं, कोट्ठासग्घे व आगते ।
सक्कराजे हि सम्पत्तिं, पत्त्वादाने रतो व” ति ॥

अर्थ -

“महापुण्यवानम्ह जुजुयात शक्रदेवराजया सम्पत्ति समान सम्पत्ति प्राप्त जुयेव दान यायेगुली लगे जुल” ।

अन प्यदँ लिपा कलिसम्बत् भिनिसः व नीदँ (१२२० दँ) दयेव प्रासादया च्वय्या तल्लाय महारानी नाप अभिषेक प्राप्त यायेचुकाः-

“जिनचक्कञ्च जोतेसि, महासोकावयो यथा ।

अलज्जिनो च निग्गय्ह, पग्गहेत्वान लज्जिनो ॥

रट्ठच बानसीत्तेसु, भावनायाभियुञ्जये निमिराजावयो यथा” ति ।

अर्थ -

“महान अशोक जुजुथे जिनचक्र न प्रज्वलित यात । राष्ट्रय निर्लजपिन्त निग्रह यानाः, लज्यावानपिन्त संग्रह यात । दानशील भावनाय निमि आदि जुजुपि समान प्रयत्न यायेगुली लगे जुल” । उबलय गुगु कारण निर्लजपि निग्रह याये योग्यपि पुद्गलपिन्त अविधि नर्कय क्वफायेगु समान निग्रह यात, उगु कारण इमित अवसर प्राप्त मजुल । सूर्योदय इलय न्हिका भंगः थे सुलाच्चन ।

उकिं नागराज उत्पत्ति कथालय धयातल -

“तदा पन जिनचक्कं, नभे चन्दो व पाकटं ।

अलज्जिनो निलीयन्ति, अरुणुगो व कोसिया” ति ।

अर्थ -

‘उबलय् जिन चक्र आकाशय् चन्दमा समान प्रकट जुल । सूर्धः लुयेव् न्हिका भंगःथे निर्लजपि सुलाच्चन’ ।

गुगु कारण संग्रह यायेयोग्यपि लज्यादुपि पुद्गलपिन्त भवाग्रय् ल्हवनातयेथे संग्रह यायेगु ज्यायात, उकथ अवसर दयेव् शंका मदुपि जुयाः छ्य ल्हवनाः दनाच्चन । सूर्धः लुइव् चन्द्रसूर्य जः खयेव् न्हापायापि मनुतथे खः ।

उकिं धयातल -

‘तदा पि च जिनचक्रं, छे भानुमा व पाकटं ।

लज्जिनोपि उट्ठहन्ति, ओभालद्धे व कप्पिका” ति ॥

अर्थ -

‘उबलय् जिनचक्र आकाशय् सूर्धः थे लुल । द्यः त्वइसे च्वनेव् आदि कल्पयापि थे लज्यावानपि न न्हयल चायेकाः दनावल’ ।

त्रिपिटक नवांग बुद्धवचन विरस्थायी यायेगु इच्छा दुम्ह जुजु परियति विशारद महास्थविरपिनि पाखे संशोधन याकाः, च्चइपिन्त ज्याला बियाः कण्ठज, मूर्धज आदि नियम, घोष-अघोष, अल्पप्राण महाप्राण नियम बारम्बार बिचार यानाः आखिरय् छगू परिच्छेद तकन त्वःमफीक अन्तपुरय् दुतहयाः लुँपी, सिजःपतिइ च्चकल । ज्ञानबल सम्पन्नपि भिक्षुपि ल्ययाः वसपोलपिनिगु शक्ति अनुसार विनय-पिटक अलग अलग धारण याकल, कण्ठस्थ न याकल । अग्रमहिषिनिसे कयाः सकले राजपरिचारिकापि, राजसेवक, अमात्य मन्त्रीपि नागरिकपिन्त थःगु शक्ति अनुसार सूत्रपिटक, अभिधर्मपिटक अलग-अलग छगू छगू सूत्रया मातिका, पद विभाजन चित्तवार आदि कथ विभाजन यानाः स्थनाविल, कण्ठ याकल । जुजु थःम्ह न अनतल्लक्खण आदि अनेक प्रकारया सूत्र न्हिथ पाठ यात । जिनशासन विरस्थायी यायेतः सम्पूर्ण राष्ट्रय् न अरण्यवासी भिक्षुपिनि आश्रमय् न्यासः धनुष प्रमाण थासय् छचाखेर लखय् च्चनीपि भूमी च्चनीपि (थलचर, जलचर) सकले प्राणीपिन्त अभय दान बिल । परियति विशारद स्थविर अनुस्थविरपिनि माँबो थःथितिपिन्त फुक्क राजकार्यया राज्यकरं मुक्तयानाः सुख वास याकल । छन्हु हे इलद्धः कुलपुत्रपिन्त प्रद्रज्या उपसम्पदा भूमी प्रतिस्थापना यानाः शासन च्चन्हयाकल, मेमेगु न अनेक ज्या यात ।

पुण्यया ज्या यायेबलय् न निर्वाण हे प्रार्थना याइ, संसारया मखु । मेपि राजपरिचारिकापिन्त न -‘छिमिस न्हयागु पुण्य याःत्ता निर्वाण हे जक प्रार्थना या, संसारया प्रार्थना यायेमते घकाः न्हिथ ओवाद् बीगु जुल । अनित्य आदि लक्षण

सम्बन्धित धर्मकथा न्ह्याबले उपदेश बीगु जुल । थःन समथ विपश्यना आदिलय न्ह्याबले प्रयत्नशील जुयाच्यन । जुजुपि, राज्य अधिकारीपि स्वभाव हे यक्व ज्या दुपि जुल, गुबले गुबले कर्मस्थान भावना यायेत अवसर प्राप्त मजुइगु जुल, अथे जूसां न खिच्च फायेबलय् म्वःल्हुइबलय् (स्वाइलेट बाथरूम वनेबले) तक न कर्मस्थान भावनाय मन तयाच्यनीगु जुल । अथे ई सिति मछवःसे लोकय् मंगल सम्मतगु मनूतय् छय्या क्वे (खप्पड) स्मशान कयाहयाः, वा, क्वे आदि न वहे आकार दयेकेबियाः, थः नापनापं तयाः अदितक आदि अशुभ भावना यानाः पुण्य सञ्चय याइगु जुल ।

उबलय् परियति विशारद तीक्ष्ण, तेज, गम्भीर ज्ञान सम्पन्नम्ह, विचित्र धर्म देशक सकले बर्मी भिक्षुपिनि अन्यायेगु (छय् क्वचुइगु) थाय् जुयाच्यम्ह, बुद्ध्या सेवक, रूप शोभा सम्पन्नम्ह, सत्यवक्ता भी आचार्ययात - ज्ञेयधर्माभिमुनिवरज्ञानकीर्ति श्री ध्वज धर्मसेनापति महाधर्माधिराजगुरू धका तृतीय नाम पदवि प्रदान यात । भिक्षु संघ व सम्पूर्ण राष्ट्रवासीपिनि प्रमुख स्थानय् प्रतिष्ठित यात । गथे कि - 'अशोक महाराजा महामोग्गलिपुत्त तिस्स स्थविरयात थे' ।

उकिं नागराज उत्पत्ति कथालय् घयातल -

“तवा च भिक्खुसङ्घानं, येरं पामोक्खभावके ।
जेय्याविन्नद्धलञ्छं तं, पतिट्ठापेसि साधुकं” ति ॥

अर्थ -

“उबले स्थविरयात भिक्षुसंघपिनि प्रमुख स्थानय् तल । ज्ञेय आदि प्राप्त पदवी न वसपोलयात बालाक गौरव प्रतिस्थित याकल” ।

कलि (सक्कराज) सम्बत् भिनिसः व भिगुदँ (१२१९ दँ) थयबलय् भी धार्मिक जुजु मनलाख्यातचलया लिक्क सुभूमि लक्षण युक्तगु एक निपात तिर्थथे आपाल जनपिनि मिखाविभङ्गायाइगु (मिखा भुलय् याइगु) सकल नगरय् अलङ्कार छायापियाः मनूतयगु मिखाय् लोभ व्यनीगु अनेक (थीथी) रत्न सम्पूर्णगु, थीथी बज्जातय् सामान वक्कायेगु तयेगु स्थान जुयाच्यगु 'रतनापुण्ण' नागु महाराजधानी दयेकल, मन्घातु जुजुया राजदरबार थे, सुदस्सन जुजुया कुसावती नगरथे च्वक ।

उकिं नागराज उत्पत्ति कथालय् घयातल -

“तवा कोट्ठासगधे सम्पत्ते, मन्तलाख्याचलस्स च ।
एरावती ति नामाय, मापेसि समीपे नगरं ॥
सुभूमिलक्खणोपेतं, रतनापुण्णानामकं ।
राजगहं मन्घातु व अतिरम्मणीयं सुभं” ति ॥

अर्थ -

‘उबलय् आपाल मूवंगु राज्य भाग प्राप्त जुयेव मन्तलाख्याचलया व एरावती खुसि सत्तिक रतनपुण्ण ना जुयाच्वंगु सुन्दर भूमि लक्षण युक्तगु बालाःगु नगर दयेकल, मान्धातुया राजमहल समान अतिक न्ह्याइपुसे च्व’ ।

गथे लोकय् निभाः जःमाःपि प्राणिपिन्त न्ह्याइपुक प्रेम उत्पन्न यानाः उपकारयाइन्ह सहसरश्मि सूर्यः उदयपर्वत लुयावइ, अथे हे बर्मायाइन्ह लज्यादुपि सदाचारी शिक्षाकामी भिक्षुपि व गृहस्थपिन्त लयेतायेकाः उपकारयाइन्ह धर्मराजा थुगु बर्मा देशय् उत्पन्न जुल । थुन्ह धर्मराजाया कारण बर्मा राष्ट्रय् सम्यक सम्बुद्धया शासन अतिक विशाल, विकासशील, समृद्ध, उज्वल जुल ।

शासन धर्मराजापिनि आधारय् हे च्वनी, उन्ह जुजु धर्मराजा जक मखु शासनया उपकारी धर्मचारी, धर्ममानी न जुल । थ्व बाहेक धर्मराजाया आधारय् च्वनीपि सकले राष्ट्रबासीपि शासनया उपकारी धर्मचारी, धर्ममानी जुजुया अनुशरण याइपि जुल ।

उकिं महाबोधि जातकय् धयातल -

“गवञ्च तरमानानं, उजुं गच्छति पइबो ।
सब्बा गावी उजुं यन्ति, नेत्ते उजुं गते सति ॥
एवमेव मनुस्सेसु यो होति सेट्ठसम्मतो ।
सो चे पि धम्मं चरति, पगेव इतरा पजा ।
सब्बरट्ठं सुखं सेति, राजा चे होति धम्मिको” ति ॥

अर्थ -

‘खुसि छिनाः वनीपि सात मध्यय् यदि द्वहें (नायोन्ह) तप्यक वसा सकले सात तप्यक वनी, यदि नायः तप्यसा । अथेहे मनूत मध्यय् गुन्ह श्रेष्ठ सम्मतन्ह खः उन्हसिन यदि धर्माचरण याःसा मेपि प्रजापिला छु खैं ? यदि जुजु धार्मिक जूसा सकले राष्ट्र सुख घने दइ ।

विशेषयानाः निक्वःगु बार अमरापुर निर्माता महाधर्मराजाया सीधा सरल नन्न आदि गुण सम्पन्नन्ह अग्रमहिषिया न्ह्याय् भी जुजुया अग्रमहिषी सम्यक आचरण दुन्ह, पतिव्रता, सकले मिसात मध्यय् अग्रन्ह जूसानं कामगुण युक्तगु सुरामद्येय् भुलये मजूसे अप्रमादी जुयाः पुण्य ज्या यायेगुली न्ह्याबले न्ह्याब्बान्ह जुल । न्ह्याबले परियतिया अध्ययन यात । वेदं न पारंगतन्ह, सम्यक सम्बुद्धया शासनय् लय्ताःन्ह जुल, सकले राजपरिचारिकापि न महाधर्मराजाया उपदेश पालय्थानाः धर्माचरण यात, शासनय् लय्ताःपि जुल, उपराजा न महाधर्मराजाया याकः काय् महाधर्मराजाया इच्छाय् विरोध

मयाःसे सकलं राष्ट्रवासीपिनि, गृहस्थपिनि, भिक्षुगणपिनि हित उपकारक जुल । गथे चक्रवर्ती जुजुया तःधिकःन्ह काय बल, तेज सम्पन्नन्ह, अतिकं सूरन्ह, वीर्यवानन्ह जुइ । मेमेपि मन्त्रीपि न जुजुपाखे प्राप्त जूगु इलद्वः थासय् च्वनीपि अनेक मन्त्रीपिन्स न जुजुया फुक्कं ज्या सम्पन्न याइपि जुल । पुण्य ज्याय् न न्याइपुताइपि जुल । सकलं राष्ट्रवासी मनुष्यपि न दान, शील, भावनाय् मन तइपि जुल । भिक्षु, संघराजा प्रमखु स्थविरपि, न्हून्हूपि, मध्यमपि स्थविरपि न ग्रन्थधूर, विपश्यना धूरय् लगेजुपि जुल ।

धुकथं छन्ह साधुजनया गुण महान उत्साह यानाः क्यनेबलय् न फुक्कं कने थाकु, त्रिलोकया अग्रन्ह, इलद्वः पारमिताया आनुभावं बिज्याःन्ह भगवान बुद्धया गुण सुना सम्पूर्ण रूप ब्याख्या यायेफइ ? अथे हे महाधर्मराजा अग्रमहिषि, उपराजा आदिपिनि गुण विशेष विस्तृतरूप कन धाःसा शासनवंश प्रदीपिका सलसः भाणवार पूर्वसा वचचाइमखु, अतिकं प्रपञ्च जुइ । साधुजनपिनि महापुण्य अनुमोदन यायेया निति संक्षिप्तं कनागु जुल, थ्व न्यनाच्वंपि साधुजनपिन्स अनुमोदन यायेमाल । फलानान्ह जुजु फलानागु राष्ट्रय् फलानागु इलय् शासन संग्रह यानाः समृद्ध विशाल जुल धकाः । गथे सिमा भूमि लःया आधारय् तःमा जुयावइ ।

धुन्ह जुजुया पालय् ज्ञेय्य धर्माभिमुनिवर ज्ञानकीर्तिश्रीध्वज धर्मसेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु संघराजमहास्थविर जुजु प्रार्थना याःगुलिं 'सुराज मग्गदीपनी' ग्रन्थ च्वयाबिज्यात । मज्झिम निकाय अट्टकथाया अर्थ न शिष्यपिन्त बंकाः गथे बंका बिज्यात अथे हे अर्थ अनुवाद यानाः ग्रन्थ च्वयाबिज्यात । मेघाभिवंशसद्धर्मध्वज महाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविर जातक पालिया अर्थ बर्माभाष अनुवाद यानाबिज्यात ।

संघराजाया शिष्य प्रज्ञास्वामीश्रीकविध्वज महाधर्मराजाधिराजगुरु नाम पदवि जुजुया पाखे प्राप्त जुल, उन्ह जि धर्मराजाया अग्रमहिषिपाखे प्रार्थना याःगुलिं 'सीलकथा' धयागु ग्रन्थ व 'उपायकथा' धयागु ग्रन्थ न च्वया । जुजुया आचार्य दिशापापोक्ष धयान्ह उपासकं प्रार्थना यायेवं जि 'अक्खर विसोघनी' धयागु ग्रन्थ, 'आपति विनिच्छय' धयागु ग्रन्थ, व संघराजापाखे प्रार्थना यानाबिज्यागुलिं जि 'नागराज उत्पत्ति कथा' 'वोहार अत्थ भेद' व 'विवाद विनिच्छय' ग्रन्थ न च्वया । अथे हे पञ्चजम्बुगाया निन्ह अधिकारी मन्त्री व प्रचार प्रसार मन्त्रीपाखे प्रार्थना याःगुलिं 'राजसेवक दीपनी' ग्रन्थ च्वया । अथे हे दीघनाया नगरया अधिकारी महामन्त्रीपाखे प्रार्थना याःगुलिं 'निरयकथादीपक' ग्रन्थ च्वया । अथेहे शिलालेइढक धयान्ह उपासकं प्रार्थना यायेवं जि 'उपोसथ विनिच्छय' ग्रन्थ च्वया, अथेहे आपाल श्रोतागणपिन्स प्रार्थना याःगुलिं जि 'सदनीति' या संवण्णना पालिभाष अनुवाद याना ।

छगू इलय कलिसम्बत् किंनिसः व नीदेंय (१२२० देंय) जुजुया मती लुल -'आः भगवानया शासनय गुलि भिक्षु श्रामणेरपिन्स कूलदूषक, अयोग्य ज्या उत्पन्न जूगु प्यता प्रत्यय आपाल खनेदु । गुलिगुलि लज्यामदुपि पुदगलपिन्स त्याग यायेबहःगु लें, वह, न तयाच्चन । गुलिगुलिसिन प्रत्यय मखुगु विकालय ग्वाः नयाः मुकाः चुरोट त्वनाच्चन । म्हमफु मजूसा न लाका न्हयानाः गामय वनीगु, कुसा कुडगु यानाच्चन । मेमेगु न विनय विपरित आचरण यानाच्चन । भिक्षु श्रामणेरपिन्स बुद्धया न्हयःने बुद्ध साक्षी तयाः -'थुजाःगु आचरण यायेमखु धकाः प्रतिज्ञा याकाः भगवानया शिक्षापद रक्षा याये योग्यजू' । थथे यात धाःसा भिक्षु श्रामणेरपिन्स -'जिमिस बुद्धया न्हयःने श्व प्रतिज्ञा याना' । प्रतिज्ञा यानाः नियम भग याइपि जिमित थ्वहे जन्मय प्रत्यक्ष रूप भय उत्पन्न जुइफु, थथे प्रत्यक्ष भय खनाः शिक्षापद पालन याइ । थुकथ विचार यानाः -'श्रामणेर व भिक्षुपिन्स थुकथ प्रतिज्ञा याके योग्य जू लाकि मजू जि मस्यु, आः संघराजा आदि स्थविरपि मुकाः न्हयने धकाः बिचाः यात ।

अनलि सकले महास्थविरपि संघराजाया विहारय मुकाः - 'श्व विषय न्यै' धकाः मन्त्रीयात आदेश बिल । उबलय मन्त्रीपिन्स महास्थविरपि मुकाः न्यन - 'भन्ते । थौकन्हय शासनय भिक्षु श्रामणेरपिनि विनय विपरित आचरण खनाः बुद्धया न्हयःने बुद्धयात साक्षी तयाः न्हयाथेजूसां थुजाःगु दुराचरण यायेमखु धकाः प्रतिज्ञा याकाः भगवानया शिक्षापद रक्षा याकेगु जुजुया इच्छा दु, थुकथ याकेगु योग्य जू लाकि मजू ?

उबलय संघराजा प्रमुख महास्थविरपिन्स थथे धयाबिज्यात -'शासनया परिशुद्ध भाव इच्छा यानाः थुकथ यायेगुला योग्यजू' ।

पण्डिताभिध्वजमुनिन्द्रघोष धर्मराजगुरु आदि गुलिगुलि स्थविरपिन्स थथे धयाबिज्यात -'थौकन्हय भिक्षुपिके श्रद्धा आदि बल कम जूगुलि भगवान बुद्धया आज्ञा सधित्तक, अधित्तक आपत्ति यानाः भगवानपाखे अनुमति बियातःगु देशना उद्वानकर्म, प्रतिकार यानाः (दोष कनाः, दोषयात स्वीकार यानाः) शील परिशुद्ध यानाः लज्यावान सदाचारी जुइगु खः, गुबले न आपत्ति दोष मयाइगु खः । उकिं भगवानपाखे अस्वीकृत कर्मयात सीकसीक उल्लघन यायेमखु धकाः बुद्धया न्हयःने प्रतिज्ञा याकेगु अतिक भारी कर्म जुइ ।

न्हापा प्रतिज्ञा याकाः लिपा उल्लघन यात धाःसा प्रतिज्ञा भग जुइगुली शुद्धचित्तपिन्स ला दुष्कर खः, स्वीकृति बीबले तक न पाचितिय दोष लाइ । मेपिन्स थुगु वचन आपत्तिया स्वीकृति भइ जुइगुली दुष्कर आपत्ति नाप हे दोष लाइ, उकिं प्रतिज्ञा याकेबले हे आपत्ति आपाल लाई । गथे रोग लायेकेत अयोग्य वासः सेवन

यात धाःसा रोग शान्त मजूसे बढे जुइफु, अथे हे दोषया इच्छा महुपिन्त आपत्ति मलाःपिन्त बुद्धया न्हयःने प्रतिज्ञा याकेबलय् उम्हसिया आपत्ति बढेजुइ । आपत्ति लाइगुली भय मखपि भिक्षुपिन्त सलसः बुद्धपिनि न्हयःने सलसःक्वः प्रतिज्ञा याना न शिक्षापद उल्लघन यायेगु साहस या हे याः ।

अन लिपा संघराज स्थविर थःन्ह शिष्य प्रज्ञास्वामी श्रीकविच्चमहाधर्म-राजाधिराजगुरु ना जुयाच्वनाम्ह जितः वसपोल स्थविरपिनि वचनया लिसः बियेत छवया बिज्यात । उबलय् जि थुकथं धया -'निम्ह पुदगलपिन्सं सीकसीकं आपत्ति यायेगु योग्य मजू । आर्य पुदगल, भिक्षु, भिक्षुणीपिन्सं' 'निम्ह पुदगलपिन्सं सीकसीकं आपत्ति यायेफु, पृथगजन भिक्षु, भिक्षुणीपिन्सं' थुकथं परिवारपाली उल्लेख जुयाच्वंगुलिं आर्य पुदगलपिन्त पृथगजन समान संदेह यानाः प्रतिज्ञा याकेगु योग्य मजू धकाः मनय् तयाः पृथगजन भिक्षुपिन्त प्रतिज्ञा याकेगु अतिकं भारी कर्म धकाः धाःसान सकलें आर्य व पृथगजन भिक्षुपिनिपाखें उपसम्पदा यायेगु थासय् हे शुरुनिसें प्यंगू याये योग्य मजू धकाः कनेमाः धकाः उल्लेख जुयाच्वंगुली प्यंगू याये अयोग्य, अन्तय् घॉय्, सलाकानिसें कयाः गुम्ह भिक्षु छगू पाद अप्वः मूल्यगु वस्तु सामाग्री मबीकं खुयाकायेगु दृष्टिं काल धाःसा अश्रमण, अशाक्यपुत्र जुइ । अन्तय् इमूचा निसें कयाः मनुष्य इत्यादिपिनि गर्भ क्वकायेगु सूचमात्र बियेव हे उम्ह भिक्षु अश्रमण अशाक्यपुत्र जुइ । गुम्हभिक्षु पाप इच्छां प्राप्त मजुनिगु उत्तरिमनुष्यधर्म आत्मप्रशंसा यानाः कन अथवा, शून्यागारय् न्हयाइपु ताः आदि धकाः मखुगु खँ ल्हात धाःसा अश्रमण अशाक्यपुत्र जुइ ।

उपाध्याय आचार्यपिनिपाखें उपदेश बीगु इलय् न्हूपि उपसम्पदा काइपिन्सं -'भन्ते ! पालन याये, धयाः प्रतिज्ञा याःगु हे दु । श्रामणेरपिन्सं प्रवज्याया इलय् उपाध्याययाथाय -'प्राणीहिसा विरत जुइगु शिक्षा बालाक पालन याये' आदि धकाः प्रतिज्ञा याःगु हे दु । अथे जूसां न भिक्षुपिनिपाखें उगु उगु आपत्ति कारक देशनां प्रतिक्रमण यायेबलय् -'भन्ते ! ज्यू, जि बालाक संवर याये' धकाः न्हयाबलें याःगु हे दु । श्रामणेरपिन्सं न उपाध्याय आचार्ययाथाय शिक्षा ग्रहण याइबलय् -'प्राणीहिसा विरत जुइगु शिक्षापद बालाक पालन याये' आदि प्रतिज्ञा न्हयाबलें याःगु हे दु । उगु प्रतिज्ञा मग्यासे आः याकागु थुकिं ग्यात' थ्व बचन आश्चर्य लगेजू । थुगु प्रतिज्ञा व व प्रतिज्ञाय् छु विशेषता खनेमदु । थ्व श्रावस्ती नगरय् प्रसेनजित कोशल जुजुपाखें प्रतिज्ञा याःगुया दुष्कृत आपत्तिया सारांश खः -'थुगु विहारय् वर्षावास यानाबिज्याहुँ धकाः प्रार्थना याःगुलिं ज्यू धकाः स्वीकृति बिल; अप्वः लाभया कारण लैय् बिचय् हे मेगु विहारय् वर्षावास याःगुलिं प्रतिज्ञा भंग याःगु दोष उपनंद भिक्षुया कारण प्रज्ञपत याःगु खः । समन्त पासादिका - विनय अर्थकथालय् वस्सूपनायिक खन्धकवर्णनाय

- 'प्रतिज्ञा याकेगु दुष्कृत आपत्ति खः' । थुलि जक मखु -'थ्व वर्षावास स्वला थन वर्षावास यानाबिज्याहुँ' धकाः धाइपिन्त तक न प्रतिज्ञा याकेगु या आपत्ति लाइ । 'थ्व स्वला भिक्षा ग्रहण यानाबिज्याहुँ, जिपि निन्ह थन वर्षावास याये; नाप उदेश उच्चार याये' आदि धका प्रतिज्ञा यायेगुली न दुष्कृत आपत्ति लाई । थ्व न्हापा शुद्धचित्तया उल्लघनया कारण -'शुद्धचित्तम्हसित न प्रतिज्ञा यायेगुली पाचित्य दोष लाई घयातल ।

थुकथं भिक्षुपिन्त परस्पर दायकयात स्वीकृति बियाः वचन भंगया कारण मेपिन्त कल्याण हित मजुइगुलि दुष्कृत आपत्ति घयातल । थःगु इच्छा अनुसार थःम्ह -'जि नये, जि छने' थुकथं घयाः, घयागु अनुसार मयात धाःसा न वचन भङ्ग जुल । यदि भिक्षु श्रामणेरपिन्त न्हापा हे -'भन्ते ! ज्यू' आदि धकाः वचन प्रतिज्ञा यानाः, लिपा छु न छु ज्या उगु उगु आपत्ति प्रतिज्ञा भङ्गया नाप दुष्कृत आपत्ति दोष लाई । थुकथं उगु उगु शिक्षापदय् निगू निगू आपत्ति प्रज्ञप्त जुइमाः । थुकथं प्रज्ञप्त मज्जुगुया कारण उगु प्रतिज्ञा दुष्कृत आपत्ति मेपिन्थाय् मेगु हे विचार स्वीकृति बिया न उल्लघन याइथाय् हे प्रज्ञप्त यानातःगु दु धकाः सीके माल ।

जुजु यदि शासन शुद्धिया इच्छा -'थुगु उपाय भिक्षु श्रामणेरपिन्त संवर याकाः प्रत्यक्ष भय, सम्परायिक भयया विचार संवर याइ' धकाः मती तयाः बुद्धया न्हयःने प्रतिज्ञा याकल धाःसा छु दोष खनेमदु । भिक्षु श्रामणेरपि प्रायः आपाल शीलसंवर परिशुद्ध जुइ ।

उबलय् जुजु सकले भिक्षु श्रामणेरपिन्त बुद्धया न्हयःने प्रतिज्ञा याकाः शील रक्षा याकल । थुकथं थुम्ह जुजुया पालय् न्हापा निर्लजपि भिक्षुपि न भयया विचाः यानाः प्रायः लज्यादुपि जुल । भगवान बुद्धया परिनिर्वाण नीस्वसः व ग्बीदँ (२३१० दँ) य् बहि नदी सिधय् गा सीमानिसे कयाः लख त्वःतुगु भूमितक ज्या याइपि भिक्षुपिनि निति याउँक वनेया निति गहटठगा सीमानिसे लख त्वःताथकूगु भूमितक पुल (ता) दयेकाविल । उबलय् अन ज्ञानालंकार सुमन महाधर्मराजगुरु गणाचार्य धयाम्ह स्थविर उपसम्पदा, विनयकर्म तःदँतक याना बिज्यात ।

धीरानन्द स्थविर अन -'शंकर दोष दु' धकाः मती तयाः ज्या यायेगु इच्छा याना विमज्याः । उबलय्निसे गुपि गुपि ज्ञानालङ्कार सुमनमहाधर्मराजगुरु गणाचार्यया विचार यः ताल उपि उपि वसपोलया पक्ष लित । गुपि गुपि धीरानन्द स्थविरया विचाः यः ताल उपि उपि वसपोलया पक्ष ल्यूगु जुल । थुकथं लंकाद्वीपय् अमरापुर निकायया भिक्षुपि निध्वः जुल । उबलय् धीरानन्द पक्षया भिक्षुपिन्त उगु पक्षया शीलखन्ध स्थविरया शिष्यपि धर्मस्कन्ध, वनरतन भिक्षुपिन्त भीगु जम्बुद्वीपय् रतनपुर

नगरम् संघराजा स्थविरयाथाय् ओवाद ग्रहण याकेत छ्वया बिज्यात । वसपोलपि कलिसम्बत् भिनिसः व भिञ्च्यादैय् (१२१८ दैय्) कार्तिक महिना शुक्लपक्ष अष्टमी खुन्दु सिंहलद्वीप पिहों बिज्यानाः भिनिसः व भिङ्गुदैय् (१२१९ दैय्) फागुन महिना शुक्लपक्ष सप्तमी खुन्दु रतनपूर्ण नगर थ्यकः बिज्यात ।

धर्मराजा संघराजाया आरामय् प्यतैजाःगु विहार दनाः उकी हे वसपोलपिन्त वर्षावास याकल, चतुप्रत्यय न संग्रह याकल । संघराजा उगु निगू पक्षयापिनिगु वचन न्यनाः आपाल ग्रन्थलिसे मिले यानाः विवादया निर्णय याना बिज्यात । थुजाःगु थासय् 'शंकर दोष' दु धकाः प्रकाश यानाः सन्देशपत्र न वसपोलपिन्त बियाबिज्यात । महाधर्मराजा वसपोलपिन्त संघराजायाथाय् हाकन शिक्षा बियाः त्रिपिटक ग्रन्थ, अनेक बी योग्यगु वस्तु बियाः बहे दैय् आषाढ महिना कृष्णपक्ष दशमी खुन्दु दुगा छ्वया बिल ।

अन लिपा ज्ञानालङ्कार सुमनमहाधर्मराजगुरू गणाचार्य पक्षया भिक्षुपि न उगु पक्षया प्रज्ञामोली स्थविरया शिष्यपि विमलज्योति, धर्मानन्द भिक्षुपिन्त अरियालङ्कार श्रामणेर व प्यम्ह उपासकपि नाप छ्वत । वसपोलपि कलिसम्बत् भिनिसः व नीदै (१२२० दै) कार्तिक महिना शुक्लपक्ष पञ्चमी खुन्दु थ्यकः बिज्यात । उबलय् न संघराजा आरामय् हे छगू विहार दनाः वसपोलपिन्त निवास याकल, चतुप्रत्यय द्वारा न वसपोलपिन्त संग्रह यानाबिज्यात । संघराजा न च्वय कनावयागु कथ निर्णय बियाबिज्यात । धर्मराजा वसपोल भिक्षुपिन्त न संघराजायाथाय् हाकन शिक्षा ग्रहण याकेबियाः, श्रामणेरयात न उपसम्पदा याकाः चतुप्रत्ययद्वारा संग्रहयानाः लिताछ्वत ।

कलिसम्बत् भिनिसः व नीनिदैय् (१२२२ दैय्) माघ महिना, कृष्णपक्ष एकादशी खुन्दु सिंहलद्वीप हे निम्ह भिक्षुपि, स्वम्ह श्रामणेरपि, प्यम्ह उपासकपि रजत सुवर्णकरण्डक, रजत सुवर्ण चैत्यघातु, हस्थि दन्त दयेकातःगु बुद्धमूर्ति, महाबोधिया हः, महाबोधिसिमा खबला, महाबोधि प्रतिष्ठित भूमि, सीहल दक्षिणसाखा बोधि सिमाहः, द्वितीय सप्ताहया अनिमिष स्थान भूमि धर्म उपहारया निति ज्वनावयाः रतनपूर्ण महाराजधानी नगरम् थ्यकः बिज्यात । वसपोलपिन्त न धर्मराजा चतुप्रत्ययद्वारा संग्रह यानाः संघराजाया आरामय् निवास याकाबिज्यात । भिक्षुपिन्त न हाकन शिक्षा ग्रहण याकल, श्रामणेरयात न उपसम्पदा याकेबिल । गृहस्थीपिन्त प्रवज्या ग्रहण याकेबिल ।

थुकथ बर्मार्राष्ट्रय् भगवानया परिनिर्वाणनिसे थौतक शासनया स्थविर परम्पराकथ प्रतिष्ठित जुयाच्चन धकाः सीकेमाल । थुकथ बर्मार्राष्ट्रय् अरिमदनपुरे अर्हन्त स्थविरगण, उत्तराजीवस्थविर, छपद स्थविरगण, सीवली स्थविरगण, आनन्द स्थविरगण व तामलिन्द स्थविरगण धुपि न्याध्वः गण दुगु जुल ।

१२. अरिमदन नगर्य शासन बुध्पुगु

अरिमदन नगर्य न्याथ्वःगण शुक्र जुयाः विजयपुर, जेययपुर, रतनपुरय थेर परम्पराकथ शासनया क्रमशः खँ न्यथनेत्यना । श्रीक्षेत्रनगर्य हे 'चो-र-ना-नो-डा' धयान्द जुजु पराक्रमवशया सारदर्शी स्थविरया अन्तेवासिक शिष्य सद्धर्मस्थिति स्थविरयात थः आचार्य स्थानय तयाः सम्मान यात ।

कलिसम्बत् च्यासः व प्यदँय (८०४ दँ) श्रीक्षेत्रनगर वयाः रतनपुर नगर्य राज्य यात । उबलय थःम्ह काय अनेकिभ राजकुमारयात महाराज नाम श्रीक्षेत्रनगरया अधिकार बिल ।

'दक्षिण दिशा भागय 'खू-त्वा-ङ्का-त-रू-पा-मो' नगर, पश्चिम दिशाभागय - 'फिह-खो-डा' नागु थाय, उत्तर दिशाभागय 'मत्वाना' नगर, पूर्व दिशा भागय 'कुह-खो-डा' ना जुयाच्चंगु थाय थुलि क्षेत्रया दुने च्वपि गृहस्थपिन्स जिम्ह कायया आदेश मानेयायेमा, भिक्षुपिन्स न जिम्ह आचार्य सद्धर्मस्थिति स्थविरया आज्ञा पालेयायेमा' घकाः जिम्मा बिल । उम्ह सद्धर्म स्थिति स्थविरया आर्यवंश स्थविर व महास्वामी स्थविर थुपि निम्ह शिष्यपि दु । उपि निम्ह मध्यय महास्वामी स्थविर न्हापा कनावयागु अनुसार - 'शासनवंश रक्षा याये (कयाहये)' धकाः मतीतयाः सिंहलद्वीपय बिज्यानाः नाप न्यान्द भिक्षुपि सहित सद्धर्मचार स्थविरयात ब्नाहयाः अभिनव शिक्षा ग्रहण यानाः श्रीक्षेत्रनगरय सिंहल द्वीपवंश शासन ब्बलकाच्चन । उम्ह महास्वामी स्थविरया शिष्य अतुलवंश स्थविर प्यंगु दिशा चाःहिलाः परियत्ति अध्ययन लिपा श्रीक्षेत्रनगरय हे तंबुल भञ्जमातिका लिक्क शासन संग्रह यानाः च्वनाः बिज्यात । वसपोल अतुलवंश स्थविरया शिष्य रत्नरश्मि स्थविर परियत्ति वैशारद्य प्राप्त यानाः श्रीक्षेत्रनगरय हे शासन संग्रह यानाः च्वनाबिज्यात ।

वसपोल रत्नवंशी स्थविरया शिष्य सतिव धर्मराजाया आचार्य अभिसकेत स्थविर परियत्ति वैशारद्य प्राप्त यानाः श्रीक्षेत्रनगरय हे शासन संग्रह यानाः च्वनाबिज्यात । वसपोलया शिष्य मुनिन्दघोष स्थविर खः । कलि सम्बत् गुसः व न्हे-दँ (९७० दँय) पश्चिम पक्खाधिक जुजु श्रीक्षेत्र नगर दमन यानाः नन्दयोद्धा मन्त्री नाप मुनिन्दघोष स्थविर यात ब्नाहयाः रतनपुरय प्रतिष्ठापित यात । उम्ह पश्चिम पक्खाधिक जुजु -'जि श्रीक्षेत्रनगर प्राप्त यानाः छम्ह जक भिक्षु, छम्ह जक गृहस्थ प्राप्त याना' धकाः घाल । स्थविरया श्रामणेर जूबलय ना मुनिन्दघोष खः । उपसम्पदा जूबले पाजु स्थविरया नाम 'उपालि' ना छुत । जुजु ब्यूगु ना त्रिपिटकालङ्कार खः. तिरिय पर्वत विहारय च्वनाबिज्यागुलिं थायकथ तिरिय पर्वत स्थविर घायेगु यात ।

वसपोल एरावती खुसिसिथय घतुभूमिक विहारय न्हापा च्वनाः कलिसम्बत्

द्विःछि दैय (१००० दैय) ख्वीदैया उमेरय तिरिय पर्वत विहारय च्वनाबिज्यात ।
 श्रामणेर बखतय वसपोल जुलुम - श्याम भय रतनपुर नगर पिहों बिज्यानाः केतुमती
 नगरय थ्यंबले अन हे तिशासनध्वज स्थविरया शिष्य धर्मराजगुरु स्थविरयाथाय
 ग्रन्थ अध्ययन यानाबिज्यात । पालि अर्थकथा, टीकाय अतिकं दक्षम् जुयाः ल्यायम्
 अवस्थाय हे वेस्सन्तर जातक काव्य अलंकार घिनाः (रचना यानाः) कनेगुली
 प्रख्यात जुल । उम्ह स्थविरया शिष्य उच्च नगर निवासी महातिस्स स्थविर खः ।
 भंगिरि जनपदय अरण्य वास यानाः परियत्ति बंकाः शासन संग्रह यानाबिज्यात ।
 वसपोलया शिष्य रेपिनगाम निवासी चन्द स्थविर खः । वसपोलया शिष्य तंगाम
 निवासी गुणश्री स्थविर खः । वसपोलया शिष्य तंगाम निवासी कल्याणध्वज स्थविर
 खः । वसपोल स्थविर पदम नगरय सहस्सरोध गां, बोधोदधि गामय परियत्ति बंका
 बिज्यात । वसपोलया शिष्य बोधोदधिगाम निवासी इन्दोभास स्थविर, कल्याणचक्र
 स्थविर, विमलाचार स्थविर, सहस्सरोध गामवासी गुणसार स्थविर, चन्दसार स्थविर,
 वन्तुमगाम निवासी वरफसी स्थविर, कन्तिनगरय जराधगां निवासी गुणश्री स्थविर,
 थुपि स्थविरपि कल्याणध्वज स्थविरयाथाय हाकन शिक्षाग्रहण यानाः परियत्ति अध्ययन
 यानाः कोविद जुयाबिज्यात । अन हे कल्याणध्वज स्थविरया शिष्य भंगिरि जनपदय
 समिवन गामय च्वनाबिज्याःम्ह धर्मघर महास्थविर वृद्धावस्थाय पदुमनगरय कुसुममूल
 गामय च्वनाः ग्रन्थ बंकाः शासन संग्रह यानाबिज्यात । वसपोल शिष्यपि मध्यय गुणश्री
 स्थविर अमरापुर निर्माता जुजुया इलय गुणामिलङ्कार सद्धर्ममहाधर्मराजाधिराजगुरु
 नाम पदवि प्राप्त यानाः जेय्यभूमिवासकीर्ति विहारय वसोबास यानाबिज्यात ।

वसपोल स्थविरया शिष्य ज्ञानाभिवंश धर्मसेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु नाम्ह
 स्थविर वहे जुजुया पालय संघराजा जुल । वसपोल स्थविर सिंहलद्वीपय अमरापुर निकाय
 वःम्ह खः । गुणामिलङ्कार सद्धर्ममहाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविरया हे शिष्य त्रिपिटकालंकार
 महाधर्मराजगुरु स्थविर खः । वसपोलया शिष्य सूर्यवंशामिश्रीप्रवरालङ्कार धर्म सेनापति
 महाधर्मराजाधिराजगुरु नाम्ह स्थविर अमरापुर निक्वःगुबार निर्माता जुजुया पालय
 संघराजा खः । वसपोलया शिष्य जेय्यधर्माभिदशमुनिवरज्ञानकीर्ति श्रीप्रवरालङ्कार
 धर्मसेनापति महाधर्मराजाधिराजगुरु महास्थविर निक्वःगु बार अमरापुर निर्माता
 रतनपूर्ण निर्माणकर्ता जुजुया पालय संघराजा खः । वसपोलज्ञानाभिवंश धर्मसेनापति
 महाधर्मराजाधिराजगुरु स्थविर संघराजया शिष्य सारवंश स्थविरया शिष्य न खः ।

ध्वसपोलपि सिंहलद्वीप दक्कसिबे लिपा बिज्याःपि सद्धर्मचारी महास्वामी
 स्थविरपिनिपाखे थौतक भ्रीगु आचार्य परम्पराया वर्णन खः ।

ध्व न मेगु स्थविर परम्परा धकाः सीकेमाः । छपद स्थविरवंशया सद्धर्मकीर्ति
 स्थविर जेय्यपुरय बिज्याना चतुर्दीप भूमिस्थानय च्वनाः महाअरियवंश स्थविरयाथाय

परियत्ति अध्ययन यानाः अन लिपा जेतवन विहारय् स्थानान्तर याना (थाय्बाय् हिलाः) अन हे च्वनाः पारयत्ति ब्काः शासन संग्रह यानाबिज्यात ।

उन्ह सद्धर्मकीर्ति स्थविरया शिष्य तिशसन ध्वज खः । वसपोलया शिष्य धर्मराज गुरु खः, वसपोलया शिष्य मुनिन्दघोष खः, वसपोलया शिष्य महातिस्स खः, वसपोलया शिष्य चन्द्रप्रज्ञा खः, वसपोलया शिष्य गुणश्री खः, वसपोलया शिष्य ज्ञानध्वज जुल, वसपोलया शिष्य धर्मध्वज जुल, वसपोलया शिष्य इन्दोभास जुल, थ्वयां लिपा कल्याणचक्र, विमलाचार, गुणसार, चन्दसार, वरफसी, गुणश्री, ज्ञानाभिवंश, ज्ञेय्यधर्माभिवंश स्थविरपि क्रमानुसार शासनवंश सीकेमाल ।

थ्व लंका प्रवासी छपद स्थविरया शिष्य सद्धर्मकीर्ति स्थविरनिसे स्थविर परम्परा वर्णन खः ।

थ्व रतनपूर्ण नगर्य् शासन पलिस्था खः ।

थुकथ अपरान्त छगू देशय् सम्पूर्ण बर्मा राष्ट्र दुध्याका शासनवंश वर्णन यायेमाल । भगवान न अपरान्त राष्ट्रय् चन्दन विहारय् च्वना बिज्यानाः ताम्ब्रद्वीप राष्ट्रय् उगु उगु प्रदेशय् ऋद्धि चारिका यानाः सत्वपिन्त धर्म देशना बियाबिज्यात ।

थन शासनवंशय् अपरान्त राष्ट्र शासनवंश वर्णन ना जुवाय्बुगु खुगु परिच्छेद खः ।

Dhamma.Digital

म्हैमूम् परिच्छेद

काश्मीर गन्धार राष्ट्र शासनवंश वर्णन

आः न्हयः शीर्षक उल्लेख जूगुकर्थ काश्मीर गन्धार राष्ट्र शासनवंश वर्णन यायेगु अवसर थ्यन, उकिं वर्णन यायेत्यना ।

स्वंगु संगीति क्वचायेव महामोग्गलिपुत्ततिस्स स्थविर मध्यान्तिक स्थविरयात 'छःपि थुगु राष्ट्रय् बिज्याना अन शासन स्थापना यानाबिज्याहुँ' घकाः काश्मीर गन्धार राष्ट्रय् छ्वयाबिज्यात ।

काश्मीर गन्धार राष्ट्र चीन राष्ट्र लिक्क लाः । उकिं थौकन्हय् काश्मीर गन्धार राष्ट्रवासी व चीन राष्ट्रवासी मनुष्यपि अरवाल धयाम्ह नागराजाया उत्पन्न जुसेनिसै थौतक नाग प्रतिमा दयेकाः सन्मान यानाच्चन, पूजासत्कार यानाच्चन । वस्त्र (ल), धलबलय् न नागया चित्र प्रायः तइगु जुयाच्चन ।

मज्जन्तिक स्थविर मेपि प्यम्ह भिक्षुपिनाप धःसहित न्याम्हसिया पुचः पाटलिपुत्र आकाश ब्याः हिमालय् अरवाल पुखुली क्वहौं बिज्यात उबलय् काश्मीर गन्धार राष्ट्रय् अरवाल नागराजा वा (बाली) पाकेज्वीगु इलय् अरवाल दहलय् च्वनाः प्व गायकाः वा ल्हययेकेबियाः महासमुद्रय् ध्यकाबिल ।

स्थविर अरवाल दहलय् क्वहौं बिज्यानाः लखय् छःने चंक्रमण याना बिज्यात, दना बिज्यात, फेतुना बिज्यात, ख्वःतुला बिज्यात । नागमाणवकपिन्स वसपोल स्थविरयात खनाः अरवाल नागराजयात निवेदन यात -'महाराज ! भ्वाथःगु वसः पुनाःतःम्ह, सैं खानातःम्ह पीत वस्त्रघारी भ्रीगु लः दूषित यानाच्चन' । वसपोल स्थविर थःत नागयात क्वनाबिज्यात । उगु हे क्षणय् नागराजा क्रोधित जुयाः पिहौंवयाः स्थविरयात खनाः वसपोलपिनि पक्ष सहयाये मफुगुलिं आकाशय् अनेक भयानक रूप धारण यात । प्यख्यर छ्वाःगु फसं गायेकल, सिमा क्वःदल, पर्वत च्यका तज्यात, न न्यात, हावलासा त्वल, मलः जुत, आकाश ह्वगंगु थै वा (वर्षा) वल । ग्यानापुसे छ्वपि नागकुमारपि मुन, नागराजपिन्स कुँ दकल, मिछ्वयेकल, हथियार वागायेकल । 'ध्व सु मुंडक भ्वाथःगु वसतं पुनाःतःम्ह' आदि छाःगु वचन स्थविरयात ख्यात । 'वा । ज्वै, स्या, स्वा पुयाछ्व ध्व श्रमणयात' घकाः नागसेनातय्त आदेश बिल ।

अथे ग्यानापुसे छ्वक याःगुज्या स्थविर थःगु ऋद्धिबल शान्तयानाः नागराजयात घयाबिज्यात -

“सदेवको पि च लोको, आगन्त्वा तासयेय्य मं ।
 न मे पट्टिबलो अस्स, जनेतुं भय भेरवं ॥
 सचे पि त्वं महिं सब्बं, ससमुदं सपब्बतं ।
 उक्खिपित्वा महानाग, खिप्पेय्यासि मम्मपरि ।
 नेव मे सक्कुनेय्यासि, जनेतुं भय भेरवं ।
 अञ्जवत्तु तवेवस्स, विधातो उरगाधिपा” ति ॥

अर्थ -

“देवतापि सहित लोक वयाः जितः त्रास ब्युत्पन्नं ख्याःसानं जितः भय त्रास उत्पन्न याये फइमखु । हे महानाग ! समुद्र पर्वत सहित पृथ्वी ल्हवनाः छ जितः कयेकूसा जितः भय त्रास उत्पन्न यायेफइमखु । हे नागाधिपति । छगु हे दुरावस्था जुइ” ।

धुकथ घायेवं नागराज शक्तिहीन, फुकक प्रयत्न निष्फल जुयाः दुःखी दुर्मन जुल । स्थविर वयात समयानुकुल धर्मदेशना न्यकाः उत्साहित, प्रहर्षित यानाः त्रिशरण पञ्चशीलय प्रतिष्ठित यात । चयप्यद्दः नागत सहित मेपि हिमालय च्वपि यक्ष, गन्धर्व, कुम्भण्डपि न स्थविरपाखे धर्म खँ न्यनाः शरण शीलय प्रतिष्ठित जुल । पञ्चक यक्ष थः न्यान्ह यक्षणी कलाःपि व सच्छिन्ह कायपि नाप न्हापांगु फलय प्रतिष्ठित जुल । उबलय आयुष्मान मध्यन्तिक स्थविर सकलं नाग, यक्ष, राक्षसपिन्त सम्बोधन यानाबिज्यात :-

“मा वानि कोधं जनयित्थ, इतो उद्धं तथा पुरे ।
 सस्सघातञ्च मा कत्थ, सुखकामहि पाणिनो ॥
 करोथ मेत्तं सत्तेसु, वसन्तु मनुजा सुखं” ति ॥

अर्थ -

“आदलि न्हापाथे छगू नगरय त पिकायेमते, सुखया इच्छा यानाच्वपि प्राणीपिनि बालि स्पंकेमते, (नाश यायेमते), सत्त्वप्राणीपिनिप्रति मैत्री ति, मनुष्यपिन्त सुखं च्वनेब्यु” ।

उपि सकसिन - “साधु भन्ते” । धकाः धयाः स्थविरया वचनया लिसः बियाः उपदेश अनुसारं पालन यात । उखुन्दु नागराजया पूजाया ई जुयाच्चन । उबलय नागराजा थःगु रत्नया पल्लक कायेके छवयाः स्थविरयात तयाबिल । स्थविर पल्लकय फेतुना बिज्यात, नागराजा स्थविरयात पंखा गायकाः लिक्कसं दनाच्चन । उबलय हे

काश्मीर गंधारवासीपि वयाः स्थविरयात खनेव - भूमी नागराज स्वया स्थविर आपालं ऋद्धिवान जू धकाः मती तयाः स्थविरयात वन्दना यानाः फेतुल । स्थविर इमित आसिविसोपम सूत्र देशना यानाबिज्यात । सूत्र क्वचायेव चयद्वः (८० द्वः) प्राणीपिन्त धर्माभिसमय प्राप्त जुल । छगू लाख कुलपुत्रपि प्रब्रजित जुल । उबलयनिसं काश्मीर गन्धारय् शौतक काषाय वस्त्रं जा शीपि ऋषिपिनि फसं गायच्चन ।

“गन्त्वा कस्मीर - गन्धारं, इति मज्झन्तिको तवा ।
बुद्धं नागं पसावेत्वा, मोचेसि बन्धना बहु” ति ॥

अर्थ -

“ऋषि मध्यान्तिक गुबले काश्मीर गन्धारे बिज्यात, उबलय् दुष्टनागयात लयतायेकाः आपालं जनपिन्त बन्धनं मुक्तं यानाबिज्यात” ।

शौकन्हय् काश्मीर गन्धारय् बिनावगु सूदः धे निभाः जः खनेमदु । उकि अनया शासन प्रतिष्ठान विस्तृतं कनेगु आवश्यकं मज्जु ।

धुगु शासनवशाय् काश्मीर गन्धार शासनवशा वर्णनं ना जुयाय्वगु न्हयगु परिच्छेदः खः ।

व्यामूय परिच्छेद

महिसक राष्ट्र शासनवंश वर्णन

आः न्हयः उल्लेख जूगकथ महिसक राष्ट्रय शासनवंश वर्णन यायेगु अवसर थ्यन, उकिं थव कने त्यना ।

स्वंगु संगीति क्वचायेव महामोग्गलिपुत्ततिस्स स्थविर महादेव स्थविरयात महिसक मण्डलय छ्वया विज्यात - "छःपि थुगु राष्ट्रय विज्यानाः अन शासन प्रतिस्थापित यानाविज्याहुँ" । वसपोल न थः सहित न्याम्हसिया गण महिसक मण्डलय विज्यात । प्रत्यन्त जनपदय न्याम्ह न्याम्हसिया पुचः "उपसम्पदा कर्म यायेत गाई धकाः मती तथाः स्थविर महिसक मण्डलय विज्याःबलय 'देवदूत सूत्र' देशना याना विज्यात । सूत्र क्वचायेव पीढः (४० द्वः) प्राणीपिन्त धर्मक्षु लाभ जुल । पीढः (४० द्वः) प्रव्रजित जुल ।

"गन्त्वान रट्ठं महिसं, महायेरो महिद्विको ।

चोवेन्वा वेवदूतेहि, मोचेसि बन्धना बहू" ति ।

अर्थ -

"महान्त्रद्विवानम्ह महा(देव) स्थविर महिसक राष्ट्रय विज्यानाः 'देवदूत सूत्र' प्रेरित यानाः आपालं जनपिन्त बन्धन मुक्त यानाविज्यात ।

थौकन्हय अन शासन सुपाच त्वपुयाच्वंगु सूर्यथे जःबुलुसे च्वंगु खनेदु ।

थुगु शासन वंशय महिसक राष्ट्र शासनवंश वर्णन ना जुयाय्गु ध्यागु परिच्छेद खः ।

मृमृमृ परिच्छेद

महाराष्ट्र शासनवंश वर्णन

थन लिपा न्हयः उल्लेख जूगु शीर्षककथ महाराष्ट्र शासनवंश वर्णन कने त्यना ।

स्वंगु संगीति क्वचायेव महामोग्गलिपुत्ततिस्स स्थविर महाधर्मरक्षित स्थविरयात महाराष्ट्रय्य छ्वयाबिज्यात - 'छःपि अन महाराष्ट्रय्य बिज्यानाः शासन पलिस्था यानाबिज्याहुँ । महाधर्मरक्षित स्थविर थःनाप न्याम्हसिया गण महाराष्ट्रय्य बिज्यानाः 'महानारद काश्यप' जातक धर्मदेशना महाराष्ट्रवासीपिन्त लयतायेकाः चय्यप्यद्वः (८४ द्वः) प्राणीपिन्त मार्गफलय्य प्रतिष्ठित याकाबिज्यात । फिस्वद्वः (१३ द्वः) प्रब्रजित जुल । थुकथ शासनया पलिस्था जुल ।

‘महारदं इसि गन्त्वा, सो महाधम्मरक्खितो ।

जातकं कययित्वान, पसावेसि महाजनं’ ति ॥

अर्थ -

‘वसपोल महाधर्मरक्षित ऋषि महाराष्ट्रय्य बिज्यात, जातककथा धर्मदेशना आपाल जनपिन्त लयतायेकल’ ।

महाराष्ट्रय्य न्हापा मनूत अग्नि होम आदि मिध्यादृष्टि कर्म प्रायः याइगु जुयाच्चन । उकिं स्थविर महानारद काश्यक जातक बाख उपदेश बियाबिज्यात । उबलयनिसे अन मनूतय्यस अप्वः यानाः जातकबाख न्यनेगु अतिक इच्छा याइगु जुयाच्चन । भिक्षुपिन्स न प्रायः गृहस्थीपिन्त जातक बाख हे कनीगु जुयाच्चन । विशेषरूप ‘विस्सन्तर’ जातक बाख मनूतय्यस आपाल दान दी योग्यगु वस्तु पूजा सत्कार यानाः न्यनीगु जुयाच्चन । महाराष्ट्र श्याम राष्ट्रया लिक्कस लाः । उकिं श्याम राष्ट्रवासी भिक्षुपिन्स गृहस्थपिन्स प्रायः न्यनेगु इच्छा यानाच्चन । महाधर्मरक्षित स्थविर न महाराष्ट्रवासीपि नाप सकले श्यामराष्ट्रवासीपिन्त न धर्मदेशना यानाबिज्यात । अमृत रस त्वका बिज्यात । गथे योनक धर्मरक्षित स्थविर अपरान्त राष्ट्रय्य सम्पूर्ण बर्मा राष्ट्रवासीपिन्त धर्मदेशना यानाबिज्यात । गुलि न योनक राष्ट्र शासनवंश वर्णन कना वया व न उल्लेख यायेमाः । छाय्धाःसा निगुलिं छगूथे समान जू । अथे हे नागसेन स्थविर न योनक राष्ट्रय्य च्वनाः श्याम राष्ट्रय्य न शासन पलिस्था यानाबिज्यात । योनक राष्ट्रवासीपि महाधर्मगम्भीर स्थविर व महामेधकर स्थविर अथेहे आपाल भिक्षुपि नाप सिंहलद्वीपय्य बिज्यात । अन लिहँ बिज्याःबलय श्याम राष्ट्र ‘सोककतय-नगर’

थ्यकाः अन हे च्वनाः शासन संग्रह यानाबिज्यात । लिपा लकुन्ननगरय् च्वनाः शासन संग्रह यानाबिज्यात । अथे हे योनक राष्ट्रय् शासन थात च्वन, श्याम आदि राष्ट्रय् अथे हे थात च्वन धका सीकेमाः ।

भगवान बुद्धया परिनिर्वाण किंनिसः व ग्वीदैय् (१२९० दैय्) सिंहलद्वीपय् राज्य याःम्ह कीर्ति श्री राजसिंह महाराजया आः राज्याभिषेक स्वदैगु दैय् वहे कीर्ति श्री राजसिंह महाराजपाखे छ्वया हःगु सन्देश पत्र थ्यनेव सरामाधिपति धार्मिक महाराजाधिराजपाखे ब्यूगु आदेश लका द्वीपय् बिज्याःम्ह उपालि स्थविरपाखे प्रतिस्थापितवंश, उपालिवंश नाम प्रसिद्ध जुल । व न पूर्वाराम विहारवासी व अभयगिरी विहारबासीकथ निधी दु । धुकथ महानगर, योनक व श्याम राष्ट्रय् शासन स्थिर जुयाच्चन धकाः सीकेमाः ।

धुगु शासनवंशय् महाराष्ट्रय् शासनवंश वर्णन ना जुयाच्चगु गुगुगु परिच्छेद छः ।

किमुलु परिच्छेद

चीन राष्ट्र शासनवंश वर्णन

अनलिपा न्हयः उल्लेख शीर्षककथं चीन राष्ट्रयु शासनवंश वर्णन कनेत्यना ।

स्वंगुगु संगीति क्वचायेव महामोग्गलिपुत्ततिस्स स्थविर मध्यम स्थविरयात चीन राष्ट्रयु - छःपिन्सं थुगु राष्ट्रयु बिज्यानाः शासन पलिस्था यानाबिज्याहुँ धकाः छयया बिज्यात । मध्यम स्थविर, काश्यपगोत्र स्थविर, अलक देव स्थविर, दुद्दभिय स्थविर, महारेवत स्थविर नाप हिमवन्त प्रदेश चीन राष्ट्रयु न्याम्ह बिज्यानाः धर्मचक्र प्रवर्तन सूत्र उगु प्रदेशयु च्वपिन्त लय्तायेकाः घयगु करोड (८० करोड) प्राणीपिन्त मार्गफल रत्न लाभ याकाः बिज्यात । वसपोलपि न्याम्ह स्थविरपिन्सं न्यागु राष्ट्रयात लय्तायेका बिज्यात, छम्ह छम्हसिथायु द्वःछिम्ह द्वःछिम्हति प्रब्रजित जुल । थुकथं वसपोलपिन्सं शासन स्वनाबिज्यात ।

“गन्त्वा मज्झिमधेरो, हिमवन्तं पसादयि ।

यक्खसेनं पसासेन्तो, धम्मचक्रपवत्तनं” ति ॥

अर्थ -

“मध्यमस्थविर हिमवन्त प्रदेशयु बिज्यात, यक्षसेनायात अनुशासन यानाः धर्मचक्र प्रवर्तन देशना प्रशान्न यानाबिज्यात” ।

अन मनुष्यपि प्रायः चन्दिपरमइश्वरयक्षयात पूजा यायेगु चलन जुयाच्चन । उकिं वसपोलपि न्याम्ह स्थविरपिन्सं उपि यक्षपि प्रकाशयानाः धर्मदेशना यानाबिज्यात । काश्मीर गन्धार राष्ट्र गुबलं गुबलं चीन राष्ट्रया अधिकारयु लाःवनी, गुबलं गुबलं अलग जुइ । उबलयु अलग धका सीकेमाः । चीन राष्ट्रयु भगवानया शासन कमजोर जुयाच्चन । धिरस्थाई मजू ।

उकिं आः एतुं कथं किचल गाःगु थं च्वं । फय्या बेगं चिच्चायुदंगु सुपौयु थं च्वं ।

धुगु शासनवंशयु चीनराष्ट्र शासनवंश वर्णन ना जुयाच्चंगु किंगु परिच्छेद छः ।

धुकथं वस्वं फुक्कं शासनवंश वर्णन क्वचाल ।

एतावता च -

“सङ्घागतेन सन्तेन, विभ्रज्राणेन भिक्खुना ।

सरणाङ्गरनामेन, सङ्घम्मट्ठितिकामिना ॥

व्रतो येव दीपम्हा, समङ्गलेन जोतिना ।
 विसुद्धसीलिना चेव, दीपन्तरट्ठ भिक्खुना ॥
 अञ्जेहि चाभियाचितो, पञ्जसामी ति नामको ॥
 अकासिं सुट्ठकं गन्धं, सासन वंशप दीपिकं ॥
 द्विसते च सहस्से च, तेवीसाधिके गते ।
 पुण्णायं भिगसिरस्स, निट्ठं गता व सब्बसो ॥
 कोच्चि एत्थेव दोसो च, पञ्जायति सुच्चित्तका ।
 तं खमन्तु च सुधीरा, गणहन्तु युत्तिकं हवे ति ।
 अक्खरा एकं एकञ्च बुद्ध रूपं समं सिया ।
 तस्मा हि पण्डितो पोसो, निच्छेद्य पिटकत्तयं ॥”

सासनवसण्यदीपिका

अर्थ -

थनताक -

‘लङ्काप्रवासी विचित्र प्रज्ञावान् शान्त सद्धर्म धिरस्थायी यायेगु इच्छादुम्ह
 शरणङ्ककर भिक्षुपाखे तापाःगु द्वीप हे प्रार्थना यानाबिज्याःगुलि, मेमेगु द्वीपय
 च्यनाबिज्याःमह सुमङ्गल ज्योति, विशुद्धशीली व मेपि भिक्षुपिनिपाखे न प्रार्थना याना
 बिज्याःगुलि जि प्रज्ञास्वामि शासनवंश प्रदीपिका ग्रन्थ रचना यानाः संवत् १२२३
 मृगशीर्ष नक्षत्र पुन्ही खुन्हु फुक्क प्रकार पूर्वका । थुगु ग्रन्थय् छुं द्विविद्ध दुसा शुभ
 चिन्तक धीर जनपिन्स शुद्ध यानाः क्षमायाना बिज्याहूँ, उपयुक्त जूगु जक ग्रहण याना
 बिज्याहूँ । छगःछगः आखः बुद्धरूप समान खः । उकिं पण्डितजनपिन्स स्वंगुलि
 पिटक च्वयेमाल” ।

शासनवंश प्रदीपिका स्वघाल ।

